

Kwartierstatenboek THREANT

Kwartierstaat 46
Berend Jan Finke

Samensteller:
B.J. Finke
Krijtlaan 25
7764 AB Zandpol
tel. 0591552380

uitgave afdeling Drenthe van de Nederlandse
Genealogische Vereniging

KWARTIERSTAAT BEREND JAN FINKE c.s.

1

- 1a BEREND JAN FINKE, geb. **Zandpol** (Schoonebeek) 23-12-1965.
1b IRMA MARJAN FINKE, geb. **Zandpol** (Schoonebeek) 12~02~1968.

II

- 2 BEREND JAN FINKE, geb. Dalen 6-5-1929, lasser, bankwerker, tr. ald. 24-12-1964,
3 **GEESJE SCHOLTEN**, geb. Dalen 15-1-1940, hulp-in-buishouding, schoonmaakster.

III

- 4 BEREND JAN FINKE, geb. Schoonebeek 13-7-1896, knecht en boeher bij boer Wilms te Schoonebeek, landarbeider, pluimveehouder, overl. Emmen 20-6-1974, tr. Dalen 29-12-1922,
5 **MARGJE CREMER**, geb. Sleen 26-5-1901, dienstmeid, overl. Coevorden 5-11-1990.
6 **JAN SCHOLTEN**, bijgenaamd **JAN OLIEBOL**, geb. Coevorden 19-11-1919, landarbeider, arbeider, overl. Dalen 5-5-1981, tr. ald. 20-11-1939,
7 **ALBERTA HARMINA MEIJERING**, geb. Dalen 16-3-1915, dienstmeid.

IV

- 8 **JAN FINKE**, geb. Coevorden 1-2-1865, arbeider, overl. Schoonebeek 20-7-1956, tr. ald. 22-12-1893,
9 **HARMINA MIDDELKAMP**, geb. **Tinholt** (Dld.) 22-1-1866, ged. 25-2-1866, Reformiert, arbeidster, overl. 4-3-1960.

In 1884 wordt Jan Finke ingeschreven voor de lichte van de Nationale Militie van 1885, waarbij hem bij loting nr. 9 is toegekend. Op 5-5-1885 wordt Jan ingelijfd en uit hoofde van expiratie van dienst op 4-5-1892 uit dienst ontslagen.

Op 3 juni 1890 vertrok Jan als dienstknecht vanuit Esschebrugge naar Coevorden, waar hij in dienst kwam bij landbouwer Gerrit Plas, die met zijn echtgenote Johanna **Ambergen** in Weijerswold huis nr. 1 woonde. Een jaar later, op 1 augustus 1891 vertrok Jan Finke naar Dalen, maar keerde 9 mei 1892 weer terug naar Coevorden, waar hij als dienstknecht terecht kwam op Het Klooster nr. 4 bij landbouwer Klaas Brunink en diens vrouw Geesien Pat. Op 9 mei 1893 vertrok hij vanuit hier naar Schoonebeek, waar hij een half jaar later huwde met Harmina Middelkamp.

Jan Finke en Harmina Middelkamp woonden na hun huwelijk een tijdlang in een bouwvallig oud huisje in de Emlicheimer Weusten in Duitsland, dicht over de grens bij Schoonebeek. Toen zijn kinderen Berend en Johanna werden geboren werkte vader Jan in Noord-Duitsland.

's Zomers ging hij 6 weken gras maaien bij de landbouwers in Noord-Holland. Jan, Harmina en hun kinderen verhuisden later naar het 6e blok in het Barger Oosterveen, dat lag tussen Klazienaveen en Weiteveen, van waaruit ze weer vertrokken naar Nieuw-Schoonebeek. In Nieuw-Schoonebeek bewoonden ze een huis dicht bij café Heinen, dat afbrandde nadat het vuur oversloeg van het huis van Tallen dat iets verderop stond. Na de wederopbouw van het huis hebben Jan en Harmina hier waarschijnlijk nog een korte tijd gewoond, maar zijn toen verhuisd naar de Opslag in Weiteveen.

Hier had Jan Finke, landbouwer te Nieuw-Schoonebeek, op 8-3-1922 bouwland en veen gekocht, officieel gelegen te Nieuw-Schoonebeek. De verkoper was Gerard Rudolf **Roosken**, landbouwer en bakker te Dordsebrug, die de gronden tijdens een publieke veiling op 17-11-1921 had aangekocht. De goederen stonden kadastraal bekend gemeente Schoonebeek sectie A nr. 4121, groot 1 ha 39 are, en het noordelijk

deel van nr. 4123, groot 10 ha 38 are. Hier en daar zal nog iets zijn meegenomen, want de totale grootte van het gekochte bedroeg 13 ha 50 are 10 ca, en was in zijn geheel gelegen boven ten Noorden den as van het ontworpen kanaal. Onder het perceel nr. 4121 was tevens gekadastreerd een woning welke eigendom was van een zekere De Vries. De koopprijs bedroeg **f 1.450,00**, waarvan Jan Finke contant betaalde **f 950,00**. Volgens dochter Johanna stond op het stuk grond een schuur waarin Jan Finke met zijn gezin een tijdlang heeft gewoond. Deze schuur zou later zijn verbouwd tot woonhuis. Mogelijkerwijs moet onder de schuur de bewoning van genoemde De Vries worden verstaan. Aan de westzijde van het huis had Jan Finke een **appelhof** aangelegd.

Met zijn zwarte paard en wagen hielp Jan de landbouwers in Bargeroofterveen bij de landbewerking. Zelf had hij enkele koeien. Hij maakte onder andere klompen en korven (aardappelmanden, wannen, e.d.). Harmina Middelkamp overleed in het R.K.-zusterhuis in Weiteveen. Jan en Harmina liggen beide begraven op de algemene begraafplaats in Schoonebeek.

Een broer van Harmina Middelkamp, Albert Middelkamp, en diens vrouw Johanna verhuisden rond 1905 naar Amerika. Ook Harmina's moeder Gezina Wiggerink verhuisde met haar kinderen naar Amerika. Haar man Berend Middelkamp was reeds op 23-4-1884 op **58~jarige** leeftijd overleden. Ze woonden in Gceana County te Michigan. Harmina had op het punt gestaan om mee te gaan naar Amerika. Ze had haar spullen reeds verkocht, maar leerde Jan Finke kennen en besloot toch in Nederland te blijven. Ook een zuster van Harmina, **Geesje** Middelkamp, besloot niet mee te gaan naar Amerika en woonde in Nordhom (Duitsland).

- 10 **FREDERIK JAN CREMER**, geb. Coevorden 22-4-1867, landbouwer, overl. Dalen 19-1-1946, begr. ald., tr. Coevorden 25-4-1895,
- 11 **GEERTJE DRENTEN**, geb. Gramsbergen 5-8-1871, overl. Coevorden 23-3-1962, begr. Dalen.
- 12 **JANNES SCHOLTEN**, geb. Coevorden 7-12-1892, landbouwer, overl. Schoonebeek 25-7-1989, tr. Dalen 11-5-1916,
- 13 **JANTJE ALMELOO**, geb. Dalen 1-9-1892, dienstmeid, overl. Coevorden 19-6-1969.

Jannes Schollen is in Coevorden naar de Wilhelminaschool gegaan, waar hij in de klas zat bij o.a. juffrouw Revenschijt. Als klein jongentje viel **Jannes** bij het stoeien met zijn zus en broertjes in een vuur, waarbij zijn arm verbrandde. Het gevolg hiervan was dat hij zijn hele leven een moeilijk beweegbare arm heeft gehad. Dit was ook de reden dat hij na de keuring voor militaire dienst, waar hij samen met Jan Vleems was heen geweest, werd afgekeurd.

In de Eerste Wereldoorlog werd **Jannes** dan ook niet voor actieve dienst opgeroepen. Maar toch heeft de oorlog hem bezig gehouden. 's **Nachts** smokkelde hij namelijk samen met anderen paarden, jenever en spek over het Schoonebekerdiep bij Weijerswold (Coevorden) naar Duitsland, hangend aan de zijkant van die paarden. Hiermee werd goed geld verdiend. Het was een gevaarlijke onderneming, waarbij uitgekeken moest worden voor de grenswachters. Deze werden echter bezig gehouden door vrouwelijk schoon in de hooiberg bij een boer aan de grens. Het geld dat met deze onderneming werd verdiend kon na de smokkelactie worden opgehaald in een paardekribbe bij een boer op Weijerswold. Helemaal zonder kleerscheuren is **Jannes** hier echter niet van af gekomen. Albert Knuppe uit Dalen had **Jannes Scholten** bezig gezien en verraden. Hij werd opgepakt en verdween voor 1 **1/2** jaar in de cel in Assen. Een schande voor de familie uiteraard, en een en ander werd dan ook vetzwegen. De officiële lezing was dat **Jannes** in **(Noord-)Holland** gras aan het maaien was. Pas jaren later werd aan de naaste familie verteld wat de werkelijke reden was.

Jannes Scholten en Jantje **Almeloo** hebben met hun kinderen in de Mars te Dalen gewoond, in de boerderij waarin later Albert Olthof kwam te wonen. Deze boerderij was steen voor steen afgebroken in Coevorden, waar deze hadgestaan op de Loo, en per paard en wagen naar Dalen vervoerd, alwaar de boerderij wederom werd opgebouwd. In verband met het aanleggen van een weg van Dalen naar de Veenhuizen moest de boerderij worden afgebroken. **Jannes** en zijn gezin woonden toen inmiddels in een andere boerderij in de Mars, enkele honderden meters van het oude huis vandaan.

Deze boerderij werd op 6-2-1957 door **Jannes Scholten** en zijn vrouw Jantje **Almeloo** om niet verkocht aan hun zoons Roelof en Johannes Scholten, landbouwers te Dalen. Het betrof een huis met schuur, erf, **gras-** en bouwland, gelegen in de Mars te Dalen, kadastraal bekend sectie A nrs. **3118, 1522** en 1958, groot 1 ha 69 a 50 ca, evenals de volledige boerderij-inventaris. bestaande uit levende have, landbouwwerktuigen,

gereedschappen en voorraden. Verkopers bedongen daarbij voor zich het recht van gebruik en bewoning van het gehele tot de behuizing behorende woongedeelte. De kopers verplichten zich hun ouders tot aan hun overlijden vrije voeding te verschaffen en algehele verzorging, en bij ziekte geneeskundige hulp en middelen. Indien de verkopers geen gebruik meer zullen maken van deze rechten zullen de kopers verplicht zijn in plaats daarvan aan hun ouders wekelijks te betalen een bedrag van **f 25,00** mochten ze beide nog leven, en **f 15,00** indien nog één ouder leefde.

Op 21-2-1963 kocht Roelof **Scholten** het aandeel van zijn broer Johannes **Scholten** in genoemde boerderij en gronden. Roelof nam eveneens het verzorgingsrecht e.d. van de ouders over. Johannes kreeg uitgekeerd een bedrag van **f 3.000,00**. Op diezelfde datum neemt Roelof **Scholten** een hypotheek groot **f 7.000,00** bij de RABO-bank te Dalen, waarbij zijn ouders **Jannes Scholten** en Jantje Almelo mede-onderzeters zijn.

Op 19-12-1940 koopt **Jannes Scholten** tijdens een publieke veiling van Pieter Johannes Bakker, predikant te Dalen, een huis met erf en tuin op de Kamp te Dalen, kadastraal bekend sectie C nrs. 1734 en 4605, groot 11 a 50 ca. Voor het onroerend goed wordt een bedrag van **f 1.050,00** betaald, waarbij wordt bedongen dat de huidige bewoner Olf Boer tot 1-2-1941 gevrijwaard werd om er te mogen blijven wonen.

Deze Olf Boer echter hield zich niet aan de gemaakte afspraken en **Jannes Scholten** nam in de zomer van 1941 justitie in de arm om Olf Boer uit zijn huis te zetten. Nadat dit gebeurd was, werd een deel van de boerderij afgebroken, zijnde de potstal. Hierdoor halveerde de boerderij bijna. In oktober van datzelfde jaar kwam zijn zoon Jan met zijn vrouw Berta Meijering en dochter **Geesje** hier wonen. Zoon Jan kocht op 19-9-1955 het genoemde onroerend goed van zijn ouders voor **f 3.000,00**. Ook hier bedongen de verkopers voor zich het recht van gebruik en bewoning van een deel van de behuizing, bestaande uit keuken, twee slaapkamers en schuurruimte, dat op dat moment werd bewoond door Jacob Dijks en **Mina** Zwiers. Voordat Jacob Dijks er met zijn vrouw woonde werd het woongedeelte verhuurd aan Berend Meijer en zijn vrouw Lammegien Remken, daarvoor aan Mans de Lange en **Mina Arends**.

14 **GERHARDUS MEIJERING**, geb. Dalen 16-12-1887, landbouwer, overl. ald. 27-12-1964, tr. (2) ald. 29-4-1920 Johanna Hidding, geb. ald. 3-8-1892, dr.v. Egbert Hidding en Jantje Meijering, tr. (1) ald. 2-5-1914,

15 **GEESJE KOOPS**, geb. Sleen 29-3-1891, overl. Dalen 9-8-1917.

In april 1920 huwde Gerhardus Meijering, die de bijnaam 'Klouws Graads' of 'Kloms Graads' droeg, met Johanna Hidding, die hij op een ietwat vreemde manier leerde kennen. De moeder van zijn eerste vrouw, Aaltje Heidemans, vertelde dit verhaal aan Gerhardus dochter Berta.

Johanna Hidding had verkering met Klaas Ridderman, een neef van Rikus Ridderman, die gehuwd was met Anna Koops, een zuster van **Geesje** Koops en dus dochter van Aaltje Koops-Heidemans. Genoemde Klaas Ridderman had waarschijnlijk onenigheid gehad met enkele boeren uit Wachtum en dat was nogal uit de hand gelopen. Op een nacht werden een drietal boerderijen in Wachtum door Klaas in de brand gestoken. Hij werd als dader ontmaskerd en kwam terecht in het gevang. Johanna, die nog bij haar ouders in de Westerwijk te Dalen woonde, bleef alleen achter. Een huwelijk met een dergelijk misdadiger was natuurlijk uit den boze. Gerhardus hoorde uiteraard van deze zaak en via de reeds genoemde familierelaties kwam hij wat beter in contact met Johanna. Johanna die ook niet meer de jongste was vondt uiteindelijk in de weduenaar met twee kleine kinderen haar man.

Op 1-1-1921 kwam Gerhardus Meijering met zijn gezin en zijn moeder **Alberta** Wesseling wonen in Dalerveen behuizing 74, later II. De boerderij die zij bewoonden werd gepacht van de weduwe Ten Hool van S tieltjeskanaal.

In de zomer van 1927 kwam Gradus in het ziekenhuis van Hoogeveen te liggen met bronchitis. Weer thuis gekomen bleek hij toch te zwak om weer volledig het boerderijwerk te verrichten dat nodig was om de zaak gaande te houden. Een aantal jaren werd het nog geprobeerd met knechten, maar financieel en lichamelijk gezien bleek het uiteindelijk toch te zwaar te zijn.

Op 1-5-1933 verhuisde Gerhardus met zijn gezin naar Stieltjeskanaal 30, waar ze een klein pachtboerderijtje betrokken dat eveneens eigendom was van de weduwe Ten Hool, en dat naast huize Ten Hool stond. In Dalerveen werd de boerderij betrokken door Jan Scholten, een in 1875 geboren landbouwer uit Gramsbergen.

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

In een periode van ongeveer 8 1/2 jaar zijn vele dienstknechten en -meiden werkzaam geweest op de boerderij van Gerhardus Meijeting in Dalerveen:

datum inschr.	naam	beroer.	datum uitschr.
01-01-1921	Arend Wil ting	boerenknecht	07~05~1923, naar Sleen
18-01-1923	Willem A. Welink	boerenknecht	01~08~1923, naar Dalerveen 76
01-05-1923	Albert Tempels	boerenknecht	01~05~1925, naar Stieltjeskan.
01-05-1923	Albertus H. Remmelink	boerenknecht	01-06-1927, naar Wachtum 34a
01-05-1925	Grietje Cremer	dienstbode	01~05~1928, naar Dalerveen 120
03-06-1927	Harm Meijers	dienstknecht	overleden
01-05-1928	Hendrik Gommers	dienstknecht	17-12-1928, naar Sleen
mei 1929	Tinus Wilting	dienstknecht	01~05~1933, naar Dalerveen 11

V

- 16 BEREND JAN FINKE, geb. Coevorden 16-5-1838, arbeider, overl. ald. 4-4-1892, tr. ald. 9-5-1863,
- 17 HENDRIKJE HENDRIKS, geb. Coevorden 24-6-1841, weefster in de calicot-fabriek ald. 1860, overl. Oud-Lutten (Hardenberg) 26-3-1925.

Berend Jan Finke wordt in huis nr. 243 in de Oosterstraat te Coevorden geboren. Hij wordt in 1857 ingeschreven in het register van de Nationale Militie en bij loting wordt hem nr. 18 toegekend, dat buiten oproeping blijft, zodat hij geen dienstdienst heeft vervuld.

Hendrikje Hendriks is geboren in huis nr. 90 in het Oude Bosch te Coevorden. Op 1-3-1856 wordt de Officier van Justitie te Assen door burgemeester G.J. Woltersom van Coevorden op de hoogte gesteld van een proces-verbaal dat is opgemaakt tegen Roelina van den Bos, Henderika Hendriks en Zwaantje **Hamburg**, weefsters te Coevorden. Door de opzichter van de calicot-fabriek te Coevorden, A.C. ten Brink, is een klacht ingediend tegen genoemde vrouwen die 'eenige glasruiten in de fabriek hebben ingesmeten'. De burgemeester zegt in zijn schrijven aan de Officier van Justitie: 'Het ware wenschelijk, dat genoemde personen tot voorbeeld voor anderen werden gestraft, wegens de menigvuldige baldadigheden, die gedurig in de fabriek plaats hebben.'

Na hun huwelijk wonen Berend Jan en Hendrikje in de Kleine Kazerne te Coevorden. Op 18-04-1866 kreeg Berend Jan Vinke een bekeuring wegens het laten grazen van zijn vee op andermans land. In mei 1866 werd een proces-verbaal opgemaakt tegen Berend Jan Finke wegens overtreding van art. 180 nr. 9 van de politieverordening, betreffende het verga(de)ren van mest op de openbare straat. Hendrikje is na de dood van haar man trekster van de Invaliditeitswet. Zij woonde in Coevorden en logeerde regelmatig enkele maanden bij haar kinderen. Haar kleindochter Johanna, dochter van Jan Finke en Harmina Middelkamp, wist zich te herinneren dat zij als meisje enkele beschuiten en een ons suiker voor de koffie en thee van grootmoeder moest halen bij de kruidenier.

- 18 BEREND MIDDELKAMP/ MILKAMP, geb./ged. Achterhorn/ Emlichheim 30~4/7~5~1826, Reformiert, dienstknecht te Wilsum 1863, akkerman, overl. Hoogstede (armenhuis) 23-4-1884, otr./tr. Wilsum/Emlichheim 10/29~5~1863,
- 19 GEZINA WIGGERINK, geb./ged. Lemke/Ulsen 1/13~9~1835, wonende te Klein Ringe 1863.
- 20 JOHANNES CREMER, geb. Coevorden 4-6-1833, arbeider, landbouwer te Dalerveen 1861, akkerbouwer Ballast nr. 540 te Coevorden 1870, overl. ald. 8-1-1911, tr. ald. 18-10-1861,
- 21 AALTJE ROEBERTSEN, geb. Dalfsen 17-4-1840, wonende te Dalen 1861, overl. Coevorden 17-11-1918 (aan pneumonie).

Op 16-9-1857 wordt een proces-verbaal toegezonden aan de Officier van Justitie te Assen, opgemaakt door Rijksveldwachter Van Klingeren 'houdende het aanranden van personen door Johannes Cremer, arbeider te Steenwijksmoer onder deze Gemeente, welke persoon bekend staat voor ruziemaker'.

- 22 HENDRIK JAN DRENTEN, geb. Gramsbergen 24-6-1843, dienstknecht 1862, ingeschreven Nationale Militie lichte 1863, lotnr. 6, niet opgeroepen, arbeider te Dedemsvaart 1870, tr. Ambt Hardenberg 8-4-1870,
- 23 MARGJE LUB(B)ELINKHOF, geb. Avereest 22-8-1843, wonende te Dedemsvaart 1870.
- 24 GERRIT SCHOLTEN, geb. Dalen 11-2-1857, landbouwer, tr. ald. 10-5-1890,
- 25 HINDERIKA GEERTRUIDA ALMELOO, geb. Coevorden ²¹⁵ ^{4 NOV 1856} 11~11~1856.

De perceelsgewijze kadastrale legger van Coevorden vermeldt dat Gerrit Scholten, landbouwer op de Loo, eigenaar is van een perceel bouwland en tuin, genummerd **C105** en groot 45 are 10 ca, en van een huis en erf, perceel **C106**, groot 4 are 30 ca. Het huis en erf, en het bouwland en de tuin worden ca. 1904 verkocht aan Hendrik **Scholte**, logementhouder te Veenoord.

- 26 JAN ALMELOO, geb. Dalen 12-2-1855, overl. ald. 9-7-1892, tr. ald. 30-4-1880,
- 27 VROUWKJE KROES, geb. Assen 29-1-1856.

Gedurende de periode van 31 december 1886 tot aan zijn overlijden op 24 januari 1897 was **Lambert** Booijs als arbeider inwonend bij Jan **Almeelo** en Vrouwkje Kroes. **Lambert** was vanuit Hoozevee gekomen, waar hij op 16 november 1829 als zoon van Pieter Jans Booijs en Maria Lamberts Gelen was geboren. **Lambert** Booijs huwde met Lammigje Schokker.

- 28 HARM MEIJERING, geb. Dalen 12-8-1857, landbouwer, overl. ald. 19-5-1912, tr. ald. 22-6-1886,
- 29 ALBERTA WESSELING, geb. Dalen 23-12-1857, overl. ald. 24-9-1927.
- 30 HEN@E)RICUS KOOPS, geb. Zweeloo 23-3-1850, landbouwer te Erm 1900, tr. Sleen 27-4-1889,
- 31 AALTJE HEIDEMANS, geb. Oosterhesselen 25-4-1866, tr. (2) **Lukas** Kruimink.

Hendericus Koops verhuisde op 1-7-1899 met zijn gezin van **Zweeloo** naar Sleen. Vanuit Sleen verhuisden zij op 26-4-1907 naar Odoorn.
Aaltje Heidemans en haar tweede man **Lukas Kruimink** hebben jarenlang op **Holsloot** gewoond.

VI

- 32 FREDRIK FINKE, **geb./ged.** ws. Petershagen (Dld.) 16/26~2~1797, Evangelisch Lutersch, dagloner, arbeider, heeft kinderen bij,
- 33 J(OH)ANNA KEIZERS, geb. Driene (Enschede) 14~7~1802, ged. Hengelo 18-7-1802, N.H., overl. Coevorden 1-1-1879.

De persoon Fredrik Finke is omringd van diverse onopgeloste vragen. Volgens de volkstelling van 1840 in Coevorden is zijn geboorteplaats Pruisminne en zijnde 42 jaar oud zou hij geboren moeten zijn omstreeks 1798. Het bevolkingsregister van 1850-1861 van Coevorden is duidelijker wat betreft het geboortjaar: Frederik Finke is in 1797 in Pruisminde (Koninkrijk Pruisen) geboren.

Onderzoek in de Duitse archieven leverde op dat in Petershagen, een klein plaatsje ten noorden van de Pruisische vestingsplaats Minden, op 16-2-1797 geboren werd Heinrich Fink, wiens doopvaders waren de onderofficieren Heinrich Schulze en Heinrich Jiirgens. Heinrich Fink was een zoon van Friedrich Fink en

Elisabetta Fleischmann. Onder omstandigheden kan aangenomen worden dat Heinrich Fink en Fredrik Finke ~ die zelf ondertekende met Friedrich Fincke ~ één en dezelfde persoon zijn.

Zo gecompliceerd als zijn geboorte is, zo gecompliceerd zijn ook zijn huwelijk en overlijden.

Bij de aangifte van een zekere **Daniel**, geboren op 30-6-1835 in Almelo en zoon van **Janna Keizers**, geeft Fredrik Vinke te kennen vader van dit kind te zijn. Mogen we hieruit concluderen dat **Janna Keizers** en Fredrik Finke **géén** echtgenoten van elkaar zijn?

In de periode tussen juni 1835 en mei 1836 verhuist het gezin van Almelo naar Coevorden. Volgens het bevolkingsregister van die laatste plaats van mei 1836 is F. Vink, als nieuw ingezetene uit Almelo, met 4 personen woonachtig in de Oosterstraat huis nr. 243. Een jaar later, in 1837, bezit F. Vinke ten behoeve van de consumptie voor zijn gezin één varken.

Zijn volgende zoon, Berend Jan, wordt op 16-5-1838 in Coevorden geboren. Bij de aangifte van diens geboorte zegt Fredrik dat **Janna Keizers** 'zijne huisvrouw' is. In de periode 1835 tot en met 1838 zouden zij dan gehuwd moeten zijn. Waar de huwelijksakte te vinden is? . . . onbekend.

Het mysterie wordt nog groter als we in de huwelijksakten van zowel zijn zoon **Daniel** (1860) als zijn zonen Berend Jan (1863) en **Fredrik** (1867) lezen dat hun vader Fredrik Finke in 1846 zijn woonplaats Coevorden verlaten heeft en dat niet bekend is waarheen hij vertrokken is en of hij nog in leven dan wel overleden is. Zijn echtgenote en kinderen ~ waarschijnlijk omdat zij zeer ontstemd zijn over **Fredriks** vertrek ~ laten gedurende een periode van een aantal jaren de familienaam Finke vallen en noemen zich naar moederszijde Keizers. Zoon **Daniel** wordt zelfs genoemd Keizers, bijgenaamd Vinke. Zijn dit misschien aanwijzingen voor het niet gehuwd zijn van Fredrik en **Janna**?

Vreemd is dat hun zoon Willem, die op 8 september 1846 in Coevorden werd geboren ~ kort voor vaders vertrek ~ gedurende de periode dat **Janna** en haar gezin de naam Keizers droegen Johannes werd genoemd. Vermoedelijk heeft het vertrek te maken met de geboorte van Willem. Fredrik Finke werd ook wel Willem Finke genoemd. Mede gezien het hierna nog te bespreken milieu waarin het gezin Finke leefde, bestaat het vermoeden dat zoon Willem niet een zoon is van Fredrik Finke. Kort na de geboorte en aangifte daarvan ontdekt vader **Fredrik** dit en laat zijn gezin in de steek. Voor moeder **Janna** misschien een reden om haar zontje Willem naar haar zelf te noemen . . . Johannes.

Dat **Janna** en haar kinderen het niet breed zullen hebben gehad na het vertrek van Fredrik blijkt uit de stukken die afkomstig zijn van de commissie tot verpleging van arme zieken te Coevorden.

Onder deze stukken bevindt zich een nota van J.L. Frank wegens levering over de maanden juni en juli 1847 van 1 pond rundvleesch aan vrouw Finke voor f 0,20. Ook vinden wij een nota van leveranties door P. Rikkers, die in 1847 aan vrouw Finke 7/2 pond gort leverde voor f 0,98. De laatste nota die gevonden is, is van C.J. van der Scheer, die op 9 juni 1847 aan dochter **Kaatje Vinke** 1/3 fles wijn leverde voor f 0,20.

In een dergelijk arm gezin verwacht je niet dat er sieraden e.d. aanwezig zullen zijn. Zeer verwonderlijk is dan ook het bewaardgebleven register van de bank van lening, die gevoerd werd door de jood Benjamin Joel van Coevorden in Coevorden over de periode 7 februari 1855 tot en met 16 september 1860. In dit boekwerk vinden we regelmatig de namen terug van **Janna** Finke-Keizers (vrouw Vinke) en haar dochter Katharina (K. Vink). Zij belenen ieder jaar opnieuw dure sieraden zoals zilveren lepeltjes, zilveren breischenen, een zilveren snuifdoos, een zilveren naaldekoker, een zilveren knip (beurs), zilveren horloges, gouden slot met koralen (**kralenketting**) en gouden hoepels (ringen).

De grote vraag is hoe zij aan deze dure voorwerpen zijn gekomen. **Janna** zelf kwam uit een eenvoudig arbeidersgezin, zodat niet te verwachten is dat uit haar familie dergelijke sieraden **voort** komen.

Onmiddellijk stel je dan de vraag of er enig verband kan bestaan met het duistere verleden van **Fredrik** Finke. Zou hij uit zijn familie deze zaken hebben meekregen dan wel meegenomen? Dit zou dan wel betekenen dat hij uit een niet onaanzienlijke familie voort zou komen.

Is dit mogelijk een verklaring voor het verhaal dat al enige generaties de ronde doet in de familie over afstamming van een Duits adellijk geslacht? Inderdaad bestaat er in Duitsland een adellijke familie Von Vincke, met een kasteel in Ostenwalde, een plaatsje in de directe omgeving van Petershagen, de plaats waar Fredrik Finke geboren zou zijn. Het aantonen van enig familieverband zal echter zeer moeilijk, zo niet onmogelijk zijn.

Woonachtig in de Oosterstraat ~ de achterbuurt van Coevorden ~ behoorden **Janna** Keizers en haar gezin zeker niet tot de maatschappelijk vooraanstaande families in die plaats. De omstandigheden waarin zij leefden en het milieu waarvan ze zelf een onderdeel uitmaakten kan afgeleid worden uit de families die aangehuwd zijn en hun kennissenkring.

Janna's **voorkind** Katharina Gorel of Keizer, op 16 november 1828 in Almelo geboren uit een relatie met de fusselier **Daniel Gorel**, huwde in Coevorden met Leonardus Supheert. Deze verver kwam enkele malen in contact met justitie, terwijl zijn vader Gerrit Supheert in 1819 in het gevang van Coevorden belandde wegens het aanranden en slaan van twee personen.

Een zuster van schoondochter **Hendrikje** Hendriks ~ Aaltje Hendriks ~ was gehuwd met Jan **Hindrik** Kieft, zoon van de Coevordense kleine crimineel (diefstal) Jan Hendrik Kieft, die ook in de Oosterstraat woonde.

Op 18 juni 1851 deelt wethouder **Cock** van Coevorden aan de Officier van Justitie mede dat de diakenen van de Hervormde kerk een klacht hebben ingediend tegen één van de door hen gealimenteerden, een zekere Grietje Bleekstra. Deze had haar in onecht verwekt kindje heimelijk verlaten, waardoor de diakenen genoodzaakt waren het kind bij anderen ter verpleging uit te besteden. Volgens een brief die Grietje heeft geschreven aan zekere vrouw Vink ~ oftewel **Janna** Finke-Keizers ~ zou zij zich bevinden te Amsterdam ten huize van den heer Rickardo in de Kalverstraat. Wethouder **Cock** is **hierzelf** niet van overtuigd en vermeldt dat hij gelooft dat zij zich in een huis van débauche ~ in moderner taalgebruik bordeel geheten ~ aldaar zal ophouden.

Al met al een milieu waar de moraal duidelijk anders werd uitgelegd dan in de overige sociale klassen.

- 34 **JAN HENDRIKS**, geb. Dalen 4-1-1806, korporaal bij de 3e compagnie mobiele Drentsche schutterij, arbeider, overl. Coevorden (Achter de Friesche Straat nr. 150, later 159) 4-1-1894, tr. Coevorden 9-9-1830,
- 35 **DERKJEN TAB(B)ERS**, geb. Holthone (Hardenberg) 5-5-1806, arbeidster, overl. Coevorden (Achter de Friesche Straat nr. 150, later 159) 23-1-1894.

Jan Hendriks en Derkjen Tab(b)ers echten bij hun huwelijk een 2-tal kinderen: Harmannus, geb. Coevorden 12-6-1828 en **Geesien**, geb. ald. 15-2-1830. De beide echtgenoten wonen op dat moment reeds samen in Steenwijksmoer. Op 24-1-1834 wordt aan **Derkien** Tabbers met een kind, huisvrouw van Jan Hindriks, Korporaal bij de 3e Komp. Mob. Drentsche Schutterij, een paspoort afgegeven, zodat zij naar Aarle-Rixtel in de provincie Noord-Brabant kan gaan, waar waarschijnlijk haar man in garnizoen zal liggen.

Het bevolkingsregister van Coevorden over de jaren 1860-1870 vermeldt dat Jan en **Derkien** met hun kinderen aan de Wal nr. 117a K. wonen.

Dat bejaarde echtparen het in vroeger eeuwen niet ruim hadden blijkt wel uit de Rekening en Verantwoording van de ontvangsten en uitgaven van het Gasthuisfonds te Coevorden. Dit Gasthuisfonds, dat een vorm van armenzorg was, keerde over de jaren 1874 tot aan hun dood in 1894 aan Jan Hendriks en **Derkien** Tabers wekelijks een bedrag aan geld uit. Van april 1874 tot en met april 1878 ontvingen ze wekelijks **f 0,25**. Van mei 1878 tot en met oktober 1881 werd dit verhoogd naar **f 0,30**. Gedurende de periode november 1881 tot en met oktober 1885 liep dit op tot **f 0,50** wekelijks. En vanaf november 1885 tot en met hun dood in januari 1894 ontvingen Jan en **Derkien** iedere week **f 0,60**.

- 36 **HINDRIK/ HENDRIK MIL(LE)KAMP/ MIDDELKAMP**, geb./ged. Almelo 1/6~5~1792, j.m. van Almelo 1818, arbeider, ackerman te Achterhom, wever te Vorwald en Achterhom 18 19-1840, in 1833 vermeld als Rietderks meier, overl. Vorwald 29-8-1840 (langdurige koortsen), otr./tr. Wilsum 7/25~3~18 18,
- 37 **HARMTIEN/HERMPIEN BREUKER/STEGINK**, geb./ged. Hiltens/Ulsen 7/10~3~1796, j.d. van Echteler 1818, overl./begr. Laar 21/215~2~1881.
- 38 **JAN HINDRIK KLEINE WIEGERINK/WIEFERINK**, geb./ged. Lemke/Ulsen 20/29~3~1805, wonende te Lemke, Evangelisch- Reformiert, tr. Ulsen 11-6-1833,
- 39 **GEERTJEN KLOMPARENDS**, Evangelisch-Reformiert.
- 40 **ANDRIES CREMER**, geb. Coevorden 4-12-1793, landmeter, koopman aan de Markt nr. 211 ald. 1829-1830, **koopman/slager** Sallandsestraat nr. 104 ald. 1833, landbouwer S teenwijksmoer 1835-1842, landbouwer boven de Zaadvenen 1846-1850, overl. Steenwijksmoer 18-12-1871, tr. (1) ald. 31-12-1817 Geertruida **Elling(h)**, geb. Roswinkel 1-1-1791, overl. Coevorden 1-4-1827, **dr.v.** Willem Ellingh en Geertruid(a) Everwijn(s) Mulders, tr. (2) ald. 21-2-1829,

- 41 **JOHANNA BERGHUIS/BARKHUIS/BARG**, geb. Ulsen (Dld.) 25-6-1804, dienstmeid 1829, wonende Steenwijksmoer nr. 517, overl. Coevorden 16-12-1887.

Het levensverhaal van Andries Cremer is die van een welgesteld persoon die naar niets afzakt. De verdeling van de nalatenschap van zijn ouders maakten hem tot een zeer rijk man in Coevorden. Zijn huwelijk met **Geertruida** Elling, een zeer welgestelde boerendochter uit Roswinkel, heeft hem ook zeker geen windeieren gelegd. Maar in de loop van de jaren moet hij meer en meer onroerend goed verkopen om zijn schulden te kunnen voldoen. Uiteindelijk moet hij noodgedwongen verhuizen van zijn luxe huis in de stad Coevorden, naar het arme veengebied buiten die plaats. Zijn tweede echtgenote, Johanna Berghuis, leeft uiteindelijk op de bedeling van het Gasthuisfonds te Coevorden.

Het levensverhaal van Andries Cremer, **Geertruid(a)** Elling en Johanna **Berghuis** is apart weergegeven in bijgaande bijlage 1.

- 42 **FREDERIK JAN ROEBERTSEN**, geb. Oud **Leusen** 20-1-1817, boerenwerker Wilsum (Dalfsen) 1840, landbouwer in de Ballast (Coevorden), Sleen en Dalen, akkerbouwer Dalerveen huis nr. 8, overl. Dalerveen 4-1-1898, tr. Dalfsen 4-5-1840,
- 43 **AALTJE WILLEMS KOES**, geb. Den Ham 2-2-18 14, dienstmeid Oud **Leusen** 1840.
- 44 **ALBERT DRENT(H)EN**, geb./ged. Hardenberg 8/14~2~1808, landbouwer te Holthone 1839, dienende in de 5e compagnie le bataillon 2e afdeling mobiele Overijsselse schutterij, lengte 1 el 73 streep, breed aangezicht, breed voorhoofd, blauwe ogen, kleine neus en mond, ronde kin, blond haar en blonde wenkbrauwen, landbouwer te Gramsbergen 1870, tr. Gramsbergen 23-5-1839,
- 45 **GRIETJE BEKKEN**, geb./ged. Vorwald/Emlichheim 29~4/4~5~1815, dienstmeid 1839, overl. Gramsbergen 21-3-1868.
- 46 **HENDRIK LUB(E)LINKHOF**, geb. Staphorst 24-12-1816, schipper te Avereest 1841, arbeider 1870, overl. ald., tr. ald. 17-6-1841,
- 47 **MARGJE BOSMAN**, geb. Hoorn 5-10-1815, wonende te Avereest 1841, overl. Ambt Hardenberg 14-1-1862.
- 48 **JANNES SCHOLTEN**, geb. Dalen 2-3-1809, rietdekker, overl. ald. 7-8-1879, tr. ald. 21-6-1842,
- 49 **EGBERTJE SCHOLTEN TIMMERMAN**, geb. Dalen 25-12-1818, overl. ald. 17-11-1902.
- 50 **WILLEM ALMELOO**, geb. De Loo (Coevorden) 29-7-1814, landbouwer ald., overl. ald. 22-2-1884, tr. Coevorden 13-10-1853,
- 51 **JANTIEN SIKKENG/SIKKINGA**, geb. Zweeloo 28-1-1821, landbouwster, wonende Westerbork 1853, overl. De Loo (Coevorden) 18-2-1902.

Willem Almelo werd voor de Nationale Militie ingeschreven voor de lichter 1833, onder nr. 4. Bij loting werd hem nr. 23 toegekend. Hij heeft zijn dienstplicht vervuld bij het depot der 7e afdeling Infanterie. Zijn signalement luidt: '1 el 6 palm 8 duim lstreep, aangezigt ovaal, voorhoofd rond, **oogen** blaauw, neus dik, mond klein, kin rond, haar bruin, wenkbrauwen bruin'.

Gedurende de jaren 1850-1860 was het gezin van Willem Almelo en Jantien Sikkenga inwonend bij Willems broer Jan Almelo, voerman op de Loo, samen met zijn zuster Maria Almelo, tante Marregien en de dienstboden Albert Koekaz, later Cokart, van het Laar, en **Frederikus** Naarding, van Zweeloo.

De perceelsgewijze kadastrale legger van Coevorden geeft aan dat **Jantien** Sikkinga, weduwe van Willem Almelo, en later Gerrit Almelo, arbeider, samen met Gerritdina Johanna Almelo, e.v. Harm Raterink, landbouwer en koopman op de Loo, Helena Johanna Almelo, e.v. Hendrik Jan Koers, timmerman in de Dalermars, en Hendrika **Geertruida** Almelo, e.v. Gerrit Scholten, op de Loo, eigenaren zijn van de volgende percelen:

perceel C105	bouwland en tuin	45 are, 10 ca
perceel C106	huis en erf	4 are 30 ca
perceel C168	weiland	64 are 50 ca
perceel C169	weiland	1 ha81 are 60 ca
perceel C170	weiland	29 are 40 ca
perceel C171	weiland	6 are 70 ca

Circa 1904 werd bovenstaand onroerend goed gescheiden en gedeeld. De eerste twee percelen vielen toe aan Gerrit Scholten, landbouwer op de Loo, terwijl de percelen weiland werden verkocht aan Hermanus Frederikus **Heskamp**, kastelein op de Loo.

- 52 **ALBERT ALMELOO**, geb. Dalen 19-11-18 19, N.H., arbeider, landbouwer, overl. ald. 23-7-1876, tr.,
- 53 **ROELOFJE WIGCHERS**, geb. Dalen 27-12-1831, N.H., overl. ald. (armenhuis) 18-2-1911, tr. (2) ald. 29-4-1881 Gerhardus Jacobus Keep, geb. Dalen 21-9-1821, landbouwer ald., overl. ald. 12-4-1888, wed.v. Grietje Kelder, zn.v. Egbert Keep en Petronella Susanna Christina Kymmel.
- 54 **JAN KROES**, geb. Leek 4-3-1826, dienende voor de Nationale Militie bij het 3e regiment infanterie, arbeider 1849, tr. Assen 8-8-1849, *ZIE RAUVELING*
- 55 **WILLEMINA HEILDINA WOLTERS**, geb. Smilde 6-1-1831.
- 56 **GERHARDUS MEIJERING**, geb. Dalen 14-11-18 18, dienstknecht, overl. ald. 29-7-1898, tr. ald. 12-3-1846,
- 57 **ZWAANTJE KUIPERS**, geb. Dalen 25-9-1821, landbouwster, overl. ald. 24-2-1888.
- 58 **EVERT WESSELING**, geb. Dalen 16-2-1818, arbeider, overl. ald. 22-1-1894, tr. (1) ald. 30-4-1850 Lammechien Tijink, geb. ald. 25-12-1821, dienstmeid 1850, overl. ald. 4-2-1854, dr.v. Jan Tijink, landbouwer te Veenhuizen, en **Aaltien** Wolbers, tr. (2) ald. 13-11-1855, *→*
- 59 **KLASINA REINDERS**, geb. Gramsbergen 9-5-1829, dienstmeid, overl. Dalen 4-3-1911.
- 60 **HARM LAVINGE LAMBERTS KOOPS/KOOPS/COOPS**, bijgenaamd Lavings Harm, geb./ged. Zweeloo 3/11~8~1811, landbouwer, overl. Benneveld 2-1-1876, tr. Zweeloo 23-12-1835,
- 61 **ANNA OLDENHUIZING**, geb. Benneveld 30-4-1813, overl. ald. 19-2-1877.
- 62 **JACOB HEI(J)DEMAN(S)**, geb. Oosterhesselen 11-2-1832, tr. ald. 11-5-1860,
- 63 **GEESSIEN NIJENBANNING**, geb. Oosterhesselen 14-5-1839.

VII

- 64 ws. **FRIEDRICH FINK**, onderofficier, tr.,

- 65 ws. ELISABETTA FLEISCHMANN.
- 66 JAN KEIZERS ASVELD, ged. Hengelo 23-6-1771, landbouwer, dagloner, overl. ald. 6-6-1817, tr. ald. 29-12-1793,
- 67 FENNEKEN PEEZE, ged. Hengelo 25-8-1754, landbouwster, overl. ald. 18-3-1813, tr. (1) Hermen/Harmen As(ch)veld.

Jan Keizers neemt na zijn huwelijk met Fenneken Peeze de familienaam Asveld aan.

Het erve Asveld komt reeds in 1475 voor. De bewoner van Asvelding moet op dat moment aan belasting betalen een bedrag van 1 1/2 golden. Het verpondingsregister van 1601 van de Dryner Marcke vermeldt: 'Assvelt, togehorig Baeke, wachtmeister to Oldenseell; groth 4 1/2 mudde geseis, 1/2 dach mejens, gift ter pacht 3 1/2 mudde roggen, 2 1/2 mudde gersten, tendet aver 't landt in die probstie to Oldenzaell. f 2-7-8.' Hetzelfde register van 1602 luidt: 'Asvelt, groot wesende vijff mudde bowlant, een hoijmate van een halven dach grasmeijens.'

Het erve Asveld, dat in Hengelo gestaan heeft op de hoek van de Oude Grensweg en de Reviusstraat, moet in 1970 wegens stadsuitbreiding verdwijnen.

- 68 HENDRIK JANSEN, arbeider te Dalen tr.,
- 69 JANTIEN JANS, arbeidster te Dalen.
- 70 HENDERK/HENDRIK TAB(B)ERS, ook genoemd TABERNAKEL, geb. op erve Tabernakels te Holthone, ged. Gramsbergen 16-9-1759, overl. ald. 21-9-1815, tr.,
- 71 GEESIEN/ GEESJEN DERKSEN/ BLAAUWGEERTS/ TAB(B)ERS, ook genoemd TABERNAKEL, ged. op het landgoed De Scheere te Holthone waarschijnlijk in de boerderij Blaauwgeerts, ged. Coevorden 15-1-1769, doopinschrijving ald. en Gramsbergen ('Dit kind is te Coevorden gedoopt in mijn absentie na Ommen op verzoek ingetekend na vertoond extract uit 't doopboek van Coevorden), arbeidster te Holthone.
- Op de 'Lijst van Personen aan welke de som van Duizend guldens door de Commissie van Sneek ingezonden is uitgeteld' van 27-10-1814 komt wegens uitdeling 'aan de ongelukkig gewordenen . . . door de gevolgen van den Oorlog' voor H(endrik). Tabbert voor een bedrag groot f 7-2-0.
- 72 JAN (VAN DEN) MIDDELKAMP, geboren als JAN BEVEDAM, ged. Almelo 25-6-1751, Jan van de Meelkamp, j.m. in de heerlijkheid Almelo 1777, landbouwer wonende op 't Eiland nr. 212 in 1818, overl. Ambt Almelo 17-6-1818, otr./tr. Almelo 28~2/19~3~1777,
- 73 FENNE(KEN) UIT/VAN DEN TUKKERT, overleden als FENNEKEN VAN DE WEERE, ged. Almelo 2-6-1754, overl. ald. 21-11-1811.
- 74 JAN BREUKER/ BRAKER(S)/ BRAKEL/ BRÄKEL/ STEGINK, geb. Geulenkamp, ged. Ulsen 1746, van Halle 1792, arbeider te Echteler, scheper te Echteler, herder te Vorwald 1835, overl./begr. Vorwald/Emlichheim 21/25~11~1835, tr. Ulsen 18-3-1792,
- 75 GESE RAMAKER(S)/STE(E)GINK, in 1833 genoemd GESE POPPENS, geb. Heesterkant, ged. 1761, van Wilsum 1792, spinster te Vorwald 1835, overl. ald. 7-11-1840.
- 76 A(A)LBERT KLEINE WIEGERINK/WIEFERINK, geb. Lemke, ged. Ulsen 5-10-1757, van Lemmeke 1790, overl. voor 11-6-1833, tr. Ulsen 8-8-1790,
- 77 ZWENNE/SWENNE (OUDE) LUBBERINK, geb. ca. 1760, van Lemmeke 1790.

- 78 JAN KLOMPARENDS, overl. voor 11-6-1833, tr.,
- 79 GEERTJEN SNIEDERS, wonende **Tinholt** 1833.
- 80 HENDERIKUS CREMER, ged. Coevorden 29-5-1767, koopman ald., kerkvoogd ald. 1798, gasthuisvoogd ald. 1799-1814, overl. ald. 30-11-1817, tr. ald. 15-2-1792,
- 81 HENDRIKA VAN ENGEN, geb. Coevorden, ged. ald. 13-3-1768, overl. ald. 22-11-1817.
- Henderikus Cremer, zoon van de burgemeester van Coevorden Andries Cremer, weet zich voor de Franse periode, maar ook gedurende die periode op te werken tot één van de meest belangrijke persoonlijkheden in Coevorden.
Zijn levensverhaal en dat van zijn vrouw Henderika van **Engen** zijn weergegeven in bijlage 11.
- 82 GERRIT/GEERT BERGHUIS/BARG, geb. op de Brink te Ulsen, ged. ald. 2-10-1763, landbouwer ald. 1819, tr. ald. 24-3-1782,
- 83 ALE/AALT(I)JEN ZWEERS/ZWIERS, geb. Veldhausen ca. 1760, overl. Ulsen 19-1-1823.
- 84 ALBERT ROEBERTSEN, ged. Ommen 16-1-1785, **bouwman**, landbouwer Wilsum (Dalfsen), overl. ald. 16-2-1862, tr.,
- 85 AALTJE BOUWHUIS, geb. Bergentheim, ged. Hardenberg 1-4-1787, landbouwster Wilsum (Dalfsen), overl. ald. 27-7-1838.
- 86 WILLEM JANSEN KOES, geb. ca. 1757/58, landbouwer, overl. huis nr. 1 Nagele (Den Ham) 8-10-1835, tr.,
- 87 EGBERDINA GARRITS, geb. Vriezenveen ca. 1775/76, landbouwster, overl. huis 508 Nagele (Den Ham) 18-6-1854.
- 88 HENDRIK DRENTHEM, geb. Holthone, ged. Hardenberg 28-5-1778, landbouwer, wonende op het erve Drenten te **Holthoon** 1802-1804, overl. Holthone (huis nr. 5) 8-8-1846, tr. Hardenberg/t Laer 26~9/24~10~1801,,
- 89 HERMINA REMMELINK/REMMERINK, geb. Laar ca. 1778, overl. Holthone (huis nr. 5) 21-4-1837.
- Op 28 september 1801 wordt er voor scholtus Pruim van Hardenbergh een huwelijkscontract afgesloten tussen Hendrik **Drenthen** en Harmina Remmerink, geassisteerd door haar vader Jan Hindriks Remmerink. Na de voltrekking van het huwelijk zal in het eigendom van het bruidspaar overgaan het totale bezit van wijlen de bruidegoms vader Jan **Drenthen** en zijn stiefmoeder Hendrikjen Willems. Bruid en bruidegom zijn verplicht om de stiefmoeder gedurende haar leven te alimenteren, onderhouden en verzorgen in kost, drank en kleding. Hendrik en Hermina zijn verplicht om aan de bruidegoms broers Hendrik Jan en Gerrit en zuster Jennegien als zij 25 jaar oud worden dan wel bij een vroeger huwelijk voor het bereiken van die leeftijd een **bedrag** groot f 120,00 ieder uit te betalen. Zuster Jennegien krijgt tevens nog het aanwezig zijnde linnen, wollen kleren en een kast.
- 90 HENDRIK BEKKEN, wonende te Vorwald 1815, tr.,
- 91 GEZE LAMBER(T)S, wonende te Vorwald 1815.

- 92 JAN HARM(S) LUBLINKHOF/LIPPINKHOF/LIPPELHOF/LIPPENHOF, geb. Stad Nordhorn, ged. ald. 12-5-1759, kleermaker te Staphorst huis nr. 7 in 1813, overl. ald. (Bergerwijk nr. 166) 26-12-1833, tr. (1) ald. 12-6-1785 Jentien/Jentijn Alberts, wed.v. Hendrik Hendriks, otr./tr. (2) ald. 8/30~11~1800,
- 93 METJE/MATJEN/MATTHA ARENDS/TER MEULEN/ZOER, geb. Dalfsen, ged. ald. 15-5-1774, wonende boerschap Haarst 1789, otr./tr. (1) Dalfsen 7/22~7~1798 Hendrik ten Brinke, wonende te Ancum, wed.v. Trientje Pas(t)man, met wie hij otr./tr. Dalfsen 24~1/9~2~1783.
- 94 ALBERT BOOIJ(S)/BOEI BOSMAN, ged. Hoogeveen 26-7-1786, schipper te Hoogeveen 1811, schipper te Avereest 1841-1843, overl. ald. 17-4-1843, tr.,
- 95 ELIZABETH TEUNIS IEMKERS, ged. Hoogeveen 26-2-1786, overl. Avereest 1-11-1839.
- 96 JAN ROELFS SCHOLTEN, geb. Dalen 2-5-1762, overl. ald. 3-1-1839, tr. ald. 28-4-1799,
- 97 HENDERKJE JANS(EN), geb. Dalen 16-4-1770, overl. ald. 6-12-1834.
- 98 JAN SCHOLTEN TIMMERMAN, geb. Dalen 27-9-1778, timmerman, overl. ald. 4-6-1823, tr. (1) ald. 1810 Egbertien Gerding, j.d. van Schoonebeek 1803, overl. Dalen 1-1-1817, wed.v. Hendrik Bouwmeester, j.m. van Ane 1781, wonende te Dalen 1781-1809, overl. ald. 1809, tr. (2) ald. 25-2-1817,
- 99 HENDRIKJEN SMITS, geb. Dalen 30-7-1789, overl. ald. 18-5-1866, tr. (2) ald. 29-4-1827 Jan Gerding, geb./ged. ald. 22/24~6~1792, overl. ald. 18-8-1871, zn.v. Harm Hendriks Snijdergeerts en Jantje Gerding.
- Jan Scholten, timmerman te Dalen, koopt op 16-4-1817 tijdens een publieke verkoop voor een bedrag van f 170,50 van Geertje Derks, wed.v. wijlen Teunis Smits, voor zich en als voogdes over de minderjarige kinderen Jan, Grietien en Derk Smits, van Trientien Smits en van Wilm Smits, allen landbouwers te Dalen, een akker bouwland, groot 4 schepels land in de Binnen Es te Dalen, agter Schuttengoom, gezwet ten zuiden aan Jan Roelfs Kiers, en ten westen en ten noorden aan Jans Lanjouw.
- 100 GERRIT (VAN) ALMELO, ged. Coevorden 7-4-1776, landbouwer op de Loo nr. 259 ald., overl./begr. De Loo ald. 11/14~9~1833, begr. in eigen graf nr. 16, 2e klasse, tr.,
- 101 HILLIGIEN KAMPS, geb./ged. Sleen 31~3/3~4~1774, aangenomen ald. 1798, overl. De Loo (Coevorden) 17-6-1821.

Op 19 **julij** 1815 'Heeft Van Halm (veldwagter te Coevorden) Een hond getrapeert van G: Almelo waar op ik ondergetekende (H. Blanknagel) naar hem ben toe geweest om het geld Maar niet heeft betaald.'

In 1815 slacht Gerrit **Almelo** een kalf van f 10-0-0, en een rund van f 24-0-0, waarvoor hij respectievelijk f 1-5-0 en f 3~0~0 impost betaalt. Op 28-11-1815 betaalt hij nog eens voor het slachten van een rund van f 35,00 waarde. In 1818 betaalt hij f 3,75 belasting op het gemaal en f 9,00 voor het geslagt. Een jaar later, in 1819, zijn de bedragen f 4,50, respectievelijk f 9,00.

Ook de plichten die de oorlog met Frankrijk met zich meebrachten drukten op Gerrit Almelo. In 1815 moest hij linnen leveren voor het magazijn hospitaal-goederen in Den Haag. Op 26-6-1815 vervoerde hij een 'wagenvragt naar Ommen met detachement 4e Batt. Inf. Landmilitie', waarvoor hij een vergoeding kreeg van f 6-0-0. Drie jaar later, op 27-4-1818 verzorgde hij met een wagen en 2 paarden een 'transport bagagie van batt. inf. van linie no. 9 naar Zweeloo' in 3 uur **tijds**, en ontving daarvoor een vergoeding van eveneens f 6~0~0.

Over de periode 1-5-1814 tot en met 1-1-1815 betaalde Gerrit Almelo voor het bezoek van een van zijn kinderen aan de lagere school een bedrag van 8 stuivers schoolgeld per week, in totaal over 8 maanden f 1-15-0. In 1816 kwam daar een tweede kind bij. In het eerste kwartaal betaalde hij f 0-12-6, in het tweede 1-4-12 en in het derde kwartaal f 1-4-12. In Januarij 1817 waren zijn dochters Marija en Maregien schoolgaand, die aangeslagen werden op 5 cents per week ieder. In 1818 betaalde hij voor hen eveneens 5 cents ieder.

Dat Coevorden zwaar heeft te lijden gehad van de oorlog met de Fransen blijkt wel uit de Tabelle van de gebouwen gedurende de blokkade dezer vesting afgebrand': Afgebrand waren de huizen met de nummers 255~270, 272, 275~285, 288, 303~305, 380~382 en 386. Dit betekent dat vrijwel de gehele behuizing rond de vesting Coevorden is afgebrand!

Daaronder viel ook huis 259 van Gerrit Almelo. Uit een opgave blijkt dat zijn verlies groot is f 960-0-0, waaronder zijn huis. Overgehouden heeft hij nog zijn paarden en beesten, en zijn land, dat echter bezwaard is. Door de Commissie van Sneek, de commissie 'ter inzameling van penningen voor de noodlijdende(n) in en nabij de Vestingen', werd aan Gerrit uiteindelijk uitgekeerd f 16-6-0. Een karige opbrengst gezien zijn grote verlies.

Toen echter in 1820 vrijwel geheel Beilen in de as werd gelegd stond Gerrit Almelo, wetende wat een dergelijk verlies betekent, echter toch een voer hooij af voor de ongelukkig geworden ingezetenen van die plaats.

Op 18-10-1824 verklaart Gerrit Almelo, landbouwer op de Loo, schuldig te zijn aan Jan Almelo, dienstknecht te Dalen, een bedrag van f 200,00 tegen 4% rente jaarlijks. Ter zekerheid wordt hypotheek verstrekt op 2 akkers bouwland, naast elkaar gelegen op de Loosche Veldkampen, gemeente Dalen, groot 71 roeden, gezwet ten oosten de Drift, ten zuiden het veld, ten westen de Heereweg en ten noorden de weduwe van Hendrik Rikkers.

Een **veestaat** van 9-3-1821 laat het aantal stuks vee zien waarover Gerrit Almelo beschikte: 4 runderen jonger dan 2 jaar, 6 runderen ouder dan 2 jaar, 4 paarden ouder dan 3 jaar en 40 schapen. In de jaren 1832, 1833 en 1834 houdt Gerrit en later zijn erven een varken voor de eigen consumptie. In 1834 wordt zelfs een tweede varken voor de verkoop gehouden.

Op 2-3-1832 geeft de minister van Financiën toestemming aan Klaas Getkate, **Harm** Weggemans, Willem Scheerman en Gerrit Almelo, te Coevorden, en aan Hendrik Harms Piccardt, te Groningen, tot exploitatie van een gezamenlijke postwagendienst tussen Groningen en Coevorden. Voordien was de concessie verleend aan Hendrik Getkate, Willem Weggeman, Willem Scheerman en Gerrit Almelo, te Coevorden, en aan Hendrik Harms Piccardt, te Groningen. De onderneming heeft kantoren te Groningen en Coevorden, terwijl het hoofdkantoor in Groningen gevestigd zal zijn.

Gerrit Almelo heeft op 22-12-1817 zijn 1/4 aandeel in de Postwagensveere op **Coevorden~Groningen-Zwolle**, met het 1/4 aandeel in de beide postkoetsen, voor f 475,00 aangekocht van de erven van **Henderikus** Cremeren Henderika van **Engen** (kwartieren 80 en 81), waarbij zijn vader Jan Almelo zich borg stelt.

Jan van Almelo, zoon van Gerrit Almelo, volgt zijn vader op in zijn functie van postwagenrijder. Uit het jaar 1854 is een reisverslag bekend waarin Jan van Almelo, evenals zijn grootvader Jan Loman geheten, voerman is. Het verslag is weergegeven in bijlage IV.

- 102 **GEERT SIKKINGA**, ged. Zweeloo 18-11-1161, j.m. van **Zwelo** 1806, smid ald., overl. ald. 18-4-1847, tr. ald. 17-5-1806,
- 103 **HENDRIKJE/HINDERKIJN ROSSING(E)**, geb. Borger, ged. ald. 25-11-1779, bij doop wordt vermeld 'zijnde toen geweest Bedestont', j.d. van **Valte** 1806, landbouwster te Zweeloo, overl. ald. 20~1~1864.

Geert Sikkenga en zijn broer Willem namen de smederij te Zweeloo over van hun vader Lucas Sickinga. Na de dood van zijn broer Willem in 1822 bleef hij in de smederij werkzaam tot zijn overlijden. De plaats van Geert Sikkenga werd ingenomen door zijn zonen Johannes en Lucas Sikkenga, de zevende en laatste generatie van smeden, welke elkaar gedurende meer dan 250 jaar zijn opgevolgd. Na het overlijden van Johannes in 1891 en van Lucas in 1898 ging de smederij in andere handen over. Willem Klooster uit **Wijster** werd de nieuwe smid. Hij werd enkele jaren voor zijn huwelijk met Hendrikje Naber, knecht bij

Lucas Sikkenga en na diens dood bleef hij in het oude huis van Lucas wonen en als smid werkzaam tot 1924, toen het huis en de smederij werden afgebroken

(Bron: Gens Nostra 1973, pg. 296 e.v., De smederij te Zweeloo in Drenthe, Verdwenen verleden, door N. Kuik)

- 104 JAN ALMELOO, geb. Coevorden 26-10-1794, ingeschreven voor de Nationale Militie lichte 18 16 nr. 25, lotnr. 49, boerenknecht te Dalen 1819, arbeider ald. 1840, overl. ald. 3-3-1840, tr. ald. 27-8-1819,
- 105 LAMMEGIJN HENDRIKS HIDDING, geb. Dalen 24-5-1799, landbouwster ald. 1853, overl. ald. 1-6-1853.
- 106 GEERT WI(J)(G)CHERS, geb./ged. Dalerveen/Dalen 1/6~2~1791, landbouwers- knecht te Schoonebeek 18 19, boerenknecht te Dalen 1820, landbouwer ald. 1822-1825, arbeider ald. 1831, tr. ald. 26-8-1819,
- 107 GEERTIEN/GEERTJE ANHOLT(S), ged. Coevorden 15-9-1799, wonende te Schoonebeek 18 19.
- 108 LIEUWE JANS KROES, arbeider te Assen 1849, tr., ✕
- 109 FROUKJE JANS DE REDE, mogelijke DE PEDE.
- 110 WOLTER JANS WOLTERS, geb. De Voshaar, ged. Diever 16-3-1777, arbeider te Smilde 1830, overl. ald. 13-5-1838, tr. (1) Heiltien Alberts, tr. (2) ald. 28-8-1830,
- 111 AKKE ANNES BOSMA, geb. Heerenveensche Kompagnie, arbeidster te Smilde 1830, te Assen 1849.
- 112 BEREND HARMS MEIJERING, geb. Dalen 6-3-1788, overl. ald. 8-1-1854, tr. ald. 13-5-1814,
- 113 GEESJE GEERTS KLOUWEN, geb. Dalen 5-7-1797.
- 114 HARM KUIPERS voormaals BEKHUIS, geb. Dalen 16-9-1781, landbouwer te Dalerveen 1819, overl. ald. 5-10-1838, tr. Dalen 24-12-1819,
- 115 HENDRIKJE LOOS, geb. Coevorden 10-11-1795, wonende te Wijerswold 1819, overl. Dalerveen 11-1-1854.
- 116 JANNES WESSELING, geb. Dalen, ged. ald. 7-9-1787, arbeider, tr. ald. 20-11-1817,
- 117 TRIENTIEN HENDRIKS, geb. Zweeloo 5-2-1792, dienstmeid.
- 118 EGBERT REINDERS, geb./ged. Gramsbergen 2/2~10~1785, arbeider, slager, tr. ald. 12-6-1813,
- 119 ALBARTA VAN DER HULST, geb./ged. Gramsbergen 12/16~10~1785.
- 120 LAMMERT/LAMBERT COOPS, geb. Zweeloo 7-2-1779, landman, overl. ald. 17-8-1841, tr. Dalen 29-6-1807,
- 121 JANTIEN LAVINGE, geb. Benneveld, ged. Zweeloo 23-4-1780, overl. ald. 16-10-1827.

Op 6-10-1815 verklaart Jan Lavinge, landbouwer te Bennevelde, broer van **Harm** Lavinge, zijnde kwartier 242, wel gebreke aan de regter voet, doch zijnde overigens gezond van **ligchaam** en in het vollen bezit van zijn verstandelijke vermogens, over zijn nalatenschap te beschikken.

Hendrikje Lavinge, echtgenote van Roelof Nijenhuis, te Alen, krijgt **f 100,00**. Albertien Lavinge, echtgenote van **Jannes** Oldewening, te Wesup, krijgt eveneens **f 100,00**. Harm Lavinge, zoon van **Lambert** Koops en **Jantien** Lavinge, te Benneveld, krijgt **f 200,00**. **Jantien** Lavinge, echtgenote van **Lambert** Koops, en Egbertien Laving, haar zuster, die allen inwonen bij testateur, krijgen erflaters aandeel in alle vaste goederen te Benneveld, en alle roerende goederen welke erflater mandelig heeft met de kinderen van wijlen zijn broer Harm Laving, ieder voor gelijke delen. **Jantien** Lavinge, Hendrikje Lavinge, Egbertien Lavinge en Albertien Lavinge, allen zusters, krijgen eveneens alle vaste goederen te Sleen.

Op 15-8-1829 gaan de erfgenamen van Harm Laving en **Aaltien** Vrieling en die van Jan Laving over tot de scheiding en deling van de nalatenschappen. In de nalatenschap van Harm Laving en **Aaltien** Vrieling zijn gerechtigd als erfgenamen: **Jantien**, Albertien, Hendrijen en **Egbertje** Laving. In de nalatenschap van Jan Laving zijn volgens testament van 7~8~1820 gerechtigd: Jantje Laving, Hendrikje Laving en **Albertje** Laving.

De vaste goederen te Benneveld worden gewaardeerd op **f 6.000,00**, die te Sleen worden gewaardeerd op **f 7.000,00**, zijnde totaal **f 13.000,00**.

De scheiding en deling wordt aangegaan door **Lambert** Koops, landbouwer te Benneveld, wed.v. wijlen **Jantien** Laving, als vader en voogd over de minderjarige kinderen **Aaltien** Koops, Harm Laving Koops en Willem Koops, door **Jannes** Oosting, voorheen Oldewening, echtgenoot van Albertien Laving, landbouwers te Benneveld, door Hendrik Eefting, landbouwer te Zweeloo, administrerend voogd over Jan Nijenhuis, Harm Nijenhuis, **Geesje** Nijenhuis, Albert Nijenhuis, minderjarige kinderen en ieder voor **1/5** deel erfgenaam van wijlen Roelof Nijenhuis en Hendrikje Laving, in leven landbouwers te **Aalden**, door Grietje Nijenhuis, meerderjarige **dochter** van Roelof Nijenhuis en Hendrikje Laving, en voor **1/5** deel erfgenaam van deze, en door Egbertien Laving, echtgenote van Hendrik Derks Nijhof, landbouwer te Bennevelde.

In het vaste goed zijn gerechtigd:

1~ Lambert Koops en Jantien Laving			
~ goederen te Bennevelde	5/8 deel	f	3.750,00
~ goederen te Sleen	1/8 deel		<u>875,00</u>
		f	4.625,00
2~ Roelof Nijenhuis en Hendrikje Laving			
~ goederen te Bennevelde	1/8 deel	f	750,00
~ goederen te Sleen	3/8 deel		<u>2.625,00</u>
		f	3.375,00
3~ Jannes Oosting en Albertien Laving			
~ goederen te Bennevelde	1/8 deel	f	750,00
~ goederen te Sleen	3/8 deel		<u>2.625,00</u>
		f	3.375,00
4~ Egbertien Laving			
~ goederen te Bennevelde	1/8 deel	f	750,00
~ goederen te Sleen	1/8 deel		<u>875,00</u>
		f	1.625,00

Op deze verdeling vonden echter nog enige correcties plaats. Bij onderhandse akte van 1-12-1825 heeft Roelof Nijenhuis van **Jannes** Oosting, voormaals Oldewening en diens echtgenote Albertien Laving gekocht **1/4** deel in de vaste goederen te Sleen. De kinderen van Roelof Nijenhuis en Hendrikje Laving ontvangen **1/8** deel van de vaste goederen van **Jannes** Oosting en Albertien Laving in de goederen te Sleen, terwijl **Jannes** Oosting en Albertien Laving van de kinderen van Roelof Nijenhuis en Hendrikje Laving ontvangen **1/8** deel in de goederen te Bennevelde. **Lambert** Koops en diens kinderen ontvangen **1/8** deel van de vaste goederen welke Egbertien Laving te Sleen heeft, terwijl Egbertien Laving voor gelijke waarde vaste goederen verkrijgt te Bennevelde uit het aandeel van **Lambert** Koops en diens kinderen.

De verdeling wordt derhalve:

1~ Lambert Koops en kinderen:

~ goederen te Bennevelde	f	2.87500
~ goederen te Sleen		<u>1.750.00</u>
	f	4.62500

De vaste goederen omvatten huis, schuur en hof te Bennevelde, bouwland op de **Esch** te Bennevelde (Huisakker, oostelijk eind van de groote Akker, Hagenakker, Mulakker, oostelijk eind van de Gleuving, Looakker, groot Goomakker, kleine Oosterlange, groote Hofakker, Boonakker, Woert), hooiland (Koemaat, groote Maat, Nijmaat), weiland (noordelijke helft van het Broek), **5/8** ware **waardeel** in de **Markte** van Benneveld, bouwland te Sleen (Sassenakker, **Galge**, 2 Bouwersakkers, Walakker, Kollingsakkertje, Oosterakker, Wijversgoorn), hooiland in Emmen (Breemaat), weideland in Erm (Blik, Harst, Kruihaar, Tipmaat).

2~ Kinderen van Roelof Nijenhuis en Hendrikje Laving

~ goederen te Sleen	f	5.250,00
---------------------	---	----------

3~ Jannes Oosting en Albertien Laving

~ goederen te Bennevelde	f	1.500,00
--------------------------	---	----------

4~ Egbertien Laving

~ goederen te Bennevelde	f	1.625,00
--------------------------	---	----------

122 HENDRIK OLDENHUIZING, geb./ged. Benneveld/Zweeloo 12/18~4~1784, landbouwer Benneveld, overl. De Klencke 23-7-1844, tr. (2) Zweeloo 12-2-1828 Hillichje Derks, geb. Noordbarge 2-12-1804, van Noordbarge 1828, overl. Benneveld 22-3-1859, dr.v. Harm Derks Steenge, van Noordbarge, en Roelofje Harms, tr. (2) Zweeloo 20-5-1847 Harm Hoving, ged. Zweeloo 13~2~1802, overl. Meppen 13-2-1860, zn.v. Jan Hoving en Stijntje Harms, tr. (1) Zweeloo ws. 1809,

123 HILLICHJE/HILLIGJE KIERS, geb. Oosterhesselen 29-2-1784, landbouwster, overl. Benneveld 9~7~ 1824.

Hendrik Oldenhuizing krijgt bij akte van scheiding en deling van 30-12-1829 van de nalatenschappen van zijn ouders diverse onroerende goederen, met een totale waarde van f 2.400,00. Op diezelfde datum wordt ook de nalatenschap van zijn grootvader Jan Nijenschaange verdeeld, waaruit hij ook nog eens een bedrag groot f 3.200,00 ontvangt. En ook uit de veilingopbrengst van enig onverdeeld onroerend goed uit diezelfde boedel ontvangt hij 11/60 deel, zijnde f 1.710,00.

Op 31-12-1829 verklaart Johannes Katerberg, landbouwer te Bennevelde, te hebben verkocht aan Hendrik Oldenhuizing, landbouwer te Bennevelde, de noordelijke helft van ongeveer 1 bunder weideland voor de prijs van f 230,00.

Hendrik Oldenhuizing, geboren op het oude Huisinge-waardeel, woonde in 1818, bij het overlijden van zoon Roelof, op de door schatbeurder Henricus Oldenhuizing in 1742 gebouwde boerderij, waarvan Hendrik mede-erfgenaam was. De familie vertrok waarschijnlijk in 1838 naar De Klencke en huurde van jhr.mr. Derk van der Wijk te De Klencke een grote boerderij. Zijn aandeel in het Bennevelder goed blijft behouden. Mogelijk was er vooruit gedacht in verband met de vele kinderen, maar alles liep anders dan verondersteld werd. In 1844 overleed Hendrik en het boer-zijn werd op De Klencke beëindigd. In januari 1845 werden door notaris Kijmmel van Westerbork eerste de goederen van Hillichje Kiers, Hendriks eerste vrouw, door haar erfgenamen verkocht. Opbrengst f 8.891,00. Op 15 april 1845 volgde de verkoop van de levende have op De Klencke, die f 1.965,40 opbracht. Op 3 maart 1846 volgde de scheiding van datgene dat tot het Huisinge (5e) **waardeel** behoorde tussen de weduwe, de tweede echtgenote Hillichje Derks, met haar kinderen en de kinderen uit het eerste huwelijk. Het erf bleek nog bezwaard te zijn met 50 koppen roggepacht, gewaardeerd op f 945,00, terwijl tevens bleek dat het om een dubbele behuizing ging, waarbij vanaf de weg gezien het achterste deel apart werd verkocht.

De weduwe en haar kinderen behielden huis, erf en schuur, kadastraal bekend sectie C nr. 54, behalve het reeds aangeduide achterste deel. Ten tijde van deze scheiding bleek dat zoon Willem inmiddels was getrouwd

en te Schoonloo woonde waar eveneens zijn broer Roelof verbleef. Jan Kiers Oldenhuizing staat beschreven als dienstknecht te Benneveld en later te Oosterhesselen. De jongste kinderen waren minderjarig, waarvoor hun oom Jan **Zijng**e als voogd optrad. Op 8 december 1846 werd weer een inventaris opgemaakt waarin de verhouding **moeder/kinderen** werd geregeld. Op 10 december 1848 nam de moeder een hypotheek van **f 628,10**, waarbij de kinderen crediteuren waren.

Tenslotte was er op 20 mei 1847 een scheiding met de kinderen van Hendriks oom Roelof Oldenhuizing. Het betrof twee huizen kadastraal bekend sectie C nrs. 337 en 347 op het tweede **waardeel** en een huis en erf te Wezup, sectie A nr. 69.

Het verdere verloop van het Huisinge-erf laat zien, dat er in 1851 een scheiding in de familie plaatsvond en dat Harm Koops, kwartier 60, en consorten, nml. Jan Kiers Oldenhuizing en Roelof Oldenhuizing, eigenaar werden. In 1864 viel Roelof af en na het overlijden van Jan **Kiers** in 1876 werd Hendrik Oldenhuizing met schoonzoon J.C. Scheltens eigenaar. In 1881 volgde verkoop aan Hendrik **Reinders** te Noord-Sleen.

(Bron: Ons **Waardeel** 1991, pg. 97 e.v., Olde Huisinge te Benneveld (11), door A. Smegen)

- 124 ROELOF HEIDEMAN(geb. **Ballo**, ged. Rolde 20-6-1802, landbouwer, tr. Oosterhesselen 10-5-1828,
- 125 ZWAANTIEN WILTING, geb. Wachtum (Dalen) 17-1-1802.
- 126 JAN ALBERTS NIJENBANNING, geb./ged. Gees/Oosterhesselen 8/15~8~1802, landbouwer, tr. ald. 9-5-1832,
- 127 AALTIEN EEFTING, ged. Sleen 17-7-1810, dienstmeid, overl. Oosterhesselen 28-1-1858.

VIII

- 132 ALEF KEIJZER, ged. Hengelo 10-7-1735, bouwman, overl. Lonneker 31-3-1812, tr. (1) Janna Elferink/Elverinck, tr. (2) Hengelo 23-4-1769,
- 133 ENNE(KEN) BIJVANK/BEVANG, ged. Hengelo 18-5-1738, overl. Klein Driene ca. 1800.
- 134 LAMBERT PEEZE, ged. Hengelo 30~7~17 13, bouwman, overl. Woolde ca. 1800, otr./tr. Hengelo 25~4/18~5~1739,
- 135 AALTJE HASSINK, overl. Woolde ca. 1800.
- 140 EVERT ROELOFS TAB(B)ERNAKEL, j.m. van den Kijft 1758, tr. Hardenberg 9-4-1758,
- 141 HENDRIKJE/HENDRICKIEN/HENNE HENDRIKS, geb. Holthone, ged. Gramsbergen 26-11-1730, j.d. van Holthoon 1758.
- 142 DERK DIETERS BLA(A)U(W)GEERT(S), geb. Brugt, ged. Hardenberg 30-6-1726, overl. voor 15-1-1769, tr. (1) ald. 9-4-1752 Roelofje, wed.v. Roelof, wonende op de Vlier, tr. (2) Hardenberg 25-11-1753,
- 143 GEESJEN GERRITSEN RAMAKER, overl. voor 15-1-1769.
- 144 GERRIT/GARRIT JANSSEN BEVE(R)DAM, aangenomen Almelo 1729, j.m. in de heerlijkheid Almelo 1737, overl. ald. voor 19-6-1763, otr./tr. 16~6/21~7~1737,

- 145 ALE/AELTJE GERRITS (VAN 'T) KAMPHUIS, j.d. in de heerlijkheid Almelo 1737, wonende op de Schelfhorst 1763.
- 146 B(A)ERENT ROELOFS VAN DE WEERE, j.m. in de heerlijkheid Almelo 1747, otr./tr. ald. 30~4/28~5~1747,
- 147 JANNA HENDRIKS KNOEF/VAN 'T MAATHUIJS, j.d. in de heerlijkheid Almelo 1747, tr. (2) Almelo 14-4-1759 Hendrik **Albertz**, alias van den Noorddijk.
- 148 HERM BREUKER, landbouwer, tr.,
- 149 FENNE SNIEDERS.
- 150 HENDRIK RAMAKER, tr.,
- 151 JENNE MULDER.
- 152 GEERT/GEERD (KLEINE) WIECHERINK, van Lemmeke 1749, tr. Ulsen 5-7-1749,
- 153 FENNE SCHOLTE WARSINGS, van Hardingen 1749.

De kerkeraadnotulen van Ulsen van 5 augustus 1778 vermelden dat Wanneer de klage van Geerd Wiefierink wegens zijn kampje onder 't erve Lubberink zou **onderzocht** worden.'

- 154 HINDRIK LUBBERINK, ged. Ulsen 22-9-1743, colonus, boer op het erve Lubberink te Lemke, begr. Ulsen 6-3-1789, otr. ald. 4-6-1766,
- 155 GESE WIEFERINK, ged. Ulsen 5-8-1736, **begr. ald. 18~3~1800.**

Hindrik Lubberink volgt zijn vader Derk Lubberink op op het aan de kerk van Ulsen behorende erve Lubbering te Lemke. Verschillende malen komt hij voor in de kerkeraadnotulen van Ulsen, wegens problemen met het betalen van de kerkpachten.

6 februari 1754

'Heeft Lubberman ingelevert den vrijbrief van de jonge vrouw Jenne Eppink, welke doe **gelesen** en goed bevonden is.'

4 juli 1759

'Wanneer geresolveert is dat Lubberman de agterstandige 3 1 gulden 10 stuiver, voor hem tot aenkoop van een paart gedaen onder belofte van deselve weder te restitueren, uit consideratie wegens sijn behoefteigheid geschonken sou worden.'

3 augustus 1763

'Dient tot narigt dat de eygenhorige der kerken Lubberman van Lemke voorleden **jaer** en ook dit **jaer** diensten an de kerke gedaen heeft.'

6 iuni 1764

'Hindrik Lubberman heeft versterf en erfwinninge bedongen en een kint vrij, naemelijk sijn broeder, voor 20 gulden an de kerke en 5 gulden winkoop..

6 mei 1767

'Den gegevenen versterf- en erfwinningebrief aan Lubberman gegeven, is tot narigt van de nakomelingschap in protocollo geinsereerd en van den volgenden inhoud:

Kennelijk zij hiermede, dat op den 6 Junius 1764 door 't eerwaarde consistorium van **Ulzen**, als **goedsheren** van den kerkenmeyer Lubberink te Lemmeke, gemelde plaats hebben **ingedaan** en voor den tijd **zijnes** levens hebben vermeyert aan Hindrii Lubberink, onder volgende expresse conditie of voorwaarde:

1. Zal Hindrik Lubberink de pagt, tiende, geld en **dienste**, zoals voor dezen daarvan gepraesteert is, hebben te geven en te doen.
2. Zal hij verpligt zijn 't huis en alle andere getimmerten in goeden **stant**, dak, rak en esse te houden.
3. Zal hij gehouden zijn alle de op de plaats staande lasten, zo gemene als particuliere, te dragen.

4. Zijnen hof 's jaarlijks met goede telgen beplanten en ten dien einde een telgenkamp op een bequame **plaatze** aan te leggen en met eikels **bezajen**, om zelfs van goed telgen voorzien te zijn.
5. De landerijen, zo hoge als lage aan 't erve onderhorig, wel **begaden** en 't **erve** voor te staan en zoeken te verbeteren. Ook
6. Zal hij zig wel zorgvuldig hebben te wagten van enig houd zonder goedsheren consent te houwen en voorts niets te doen waardoor het erve **beswaart** en benadeelt mogte worden, alles onder verlies van dezen erfwinningsbrief. Hebbe zich verder als een goede colonus te gedragen.

Zullende tot versterf voor zijn moeder en **erfgewin** geven twintig gulden en vijf gulden tot een wincop, waarbij Lubberman teffens den vrijkoop voor zijn broeder Derk **mede** bedongen heeft.'

5 december 1771

Aan Lubberink huurman is 2 schepel rogge toegestaan.

4 juli 1772

Aan Lubberink **huurman** is enig koom toegestaan.

4 augustus 1773

'Wanneer Lubberink **huurman** nog toegestaan een schepel rogge.'

6 juli 1774

'Aan Lubberink **huurman** is toegelegd tot **aankop** van een koe 3 gulden.

En wanneer tevens van Lubbermans **erfdag** gesproken wierd, die men oordeelde met kragt te moeten tegenstaan, terwijl de voorstellen aan Lubberman gedaan van hem verworpen en de creditoren zelve begeren die voorstellen te mogen vervullen. En zo men daar niet mede voort **konde** komen, men zig als den bij den hoogloffelijke overkerkenraad **zoude** vervoegen.'

20 maart 1775

'Ook heeft het consistorie Jan Hubers van Vrenstrup kerspels Noorthom erfwinning laten doen op de kerkenplaatse Lubberink te Lemmeke, nadat de voorgaande lieden als onwillig de lasten van 't erve te dragen en de creditores te bevredigen, daar te zamen waren afgezet en afgedreven. **Zullende** daar naderhand **een** erfwinning van uitgeveerdigt worden en de nieuwen colonus ter **gestelt** worden.'

Dit blijkt het einde te zijn van de bewoning van Hindrik Lubberink van het erve Lubberink. Reeds op 24 november 1774 stelt de kerkenraad van Ulzen een erfwinningsbrief op ten gunste van Jan Hubers, die later als Jan Lubberman wordt aangeduid.

In het kerkeraadsprothocol is een fragment opgenomen omtrent de uitzetting van Hindrik Lubberink:

'..... vermoedig niet tegenstaande de **goeder** vermaningen en waarschouwing van de consistorie, heeft gedragen en zo stout geworden is, om tegen de consistorie als goedsheren aan te gaan met een voornemen om zijne crediteuren op **eenen** dag te frustreren van hare regtmatige schuldvorderingen, **enbij** hoge landsregering heeft aangehouden om een **erfdag** te houden en een stuk gezaay 's jaarlijks te verkopen voor de crediteuren. Zo hebben de crediteuren unanimiter aan de consistorie voorgesteld en verzogt dat gemelde Hindrik Lubberink met de zijn van 't erve mogt afdraven en 't erve ledig **gestelt** worden.'

3 februari 1779

'Wanneer Hindrii Lubberink, wegens verlies van een dulle koe en medicamenten uit dien hoofde aangewent, is toegelegd 6 gulden.'

5 juli 1779

'En hebben veele om rogge verzogt, . . . maar ook **Gosens** Derk van Lemmeke en Lubberink Hindrik, aan wie ook geweygerd is.'

1 september 1779

'Lubberman van Lemmeke (Jan Hubers) als kerkenmeyer te kennen gevende, hoe dat hij door den geregte aangedaan wierd wegens het huurhuis of lijftugt, zo hij van voorgaande colonus Hindrik Lubberink tegen 15 guldens 's jaarlijks voor 6 jaar **gehuurt** had in praesentie van de consistorie, en nu in geschil zijnde over het onderhoud of reparatie van het huurhuis, wien dat te laste quam den huurder of huurling. Wierd van de consistorie geoordeelt, dat de verhuurder Hendrik Lubberink het verplicht was ordentlijk in esse te houden, zodat het bruikbaar was, gelijk hij ook verplicht was als hij het zelfs bewoonde.'

- 160 ANDRIES CREMER, ged. Wagenborgen (Groningen) 29-11-1721, sergeant onder de compagnie van luitenant-kolonel Lewe, regiment van luitenant-generaal Veldtman 1748-1750, op belijdenis te Coevorden aangenomen **30~8~1750**, diaken 1751-1753, 1756-1757, ouderling 1760-1764, 1767-1768, 1771-1784 ,**1785~1787**, 1792-1793, pachter van de stadsbelastingen op winkelwaren, **toeback**, gemael, wijnen, bieren en **geslagt** 1754-1799, burger ald. 25-10-1765, koopman aan de Markt ald., kerkvoogd, gemeensman ald., gasthuisvoogd van het Gasthuisfonds ald. 1773-1776, 1778-1779,

1781-1782, 1784-1785, 1787-1788, 1790-1791, 1793, , burgemeester ald 1775-1793, keurnoot 1773, 1789, overl. ald. 11~11~1793, otr./tr. ald. 15~10/6~11~1748,

- 161 HINDERIKA/HINDERINA CATHARINA GRIMMELIUS, geb. Emlichheim, ged. ald. 5-9-1724, overl. Coevorden 13-7-1791.

Het leven van Andries Cremer, één van de laatste regenten-burgemeesters van Coevorden, en dat van zijn vrouw Hinderina Catharina Grimmelius wordt beschreven in bijlage 111.

- 162 HINDRIK VAN ENGEN, ged. Coevorden 7-12-1735, bakker Bentheimerstraat ald., overl. ald. (Kerkstraat 128) 5-6-1818, tr. Dalen 5-5-1765,

- 163 AALTIEN LIPMANS, geb. Dalerveen, ged. ws. Dalen 6-2-1730, overl. Coevorden 11-4-1797.

In de notulen van de kerkeraad van de N.H.-gemeente van Coevorden d.d. 23 augustus 1765 is vermeld: 'Bij de censura morum is ingebracht, hoe dat Hindrik van Engen en Hindrik Gerrijts in de Ballast zig op ene ergerlijke wijze opentlijk op de Merkt hadden geslagen, en **deswegen** beide door de Predikanten in de huis bezoeking waren vermaant, om zig voor dit maal van de tafel des Heren te **rugge** te houden.'

'Dewijl Hindrik van Engen zig nu al tweemaal aan zulk een ergerlijke daadt had schuldig gemaakt, en nu ook tot tweemaal toe vermaant was geworden, om zig voor **één** maal van des Heren tafel te onthouden; zo is ten zijnen op zigt besloten, dat men enen stap verder met hem zal gaan, ingeval hij zig wederom aan zulk een **misdaadt** schuldig maakt.'

Hendrik van Engen wordt op 11-10-1779 aangesteld als curator voor Maria Hooghuis. Op de lotting van 27-11-1782 eisen Hendrik van Engen, te Coevorden, en de weduwe van Hendrik Lipman, ws. Jantje Thesing, te Dalerveen, voor zich en als moeder en voogdes over haar kinderen. voor de assessor en 24 **etten** bij uitpanding betaling van **f** 500-0-0, met rente en 3 jaren boeterente ad **f** 15~0~0 jaarlijks over de jaren 1780-1782, door Willem Nessingh, te Noordbarge, en diens vrouw Fennegien Strating, weduwe van Hindricus Lipman, met wie zij gehuwd was Dalen/Emmen 23~11~1755/4~1~1756.

Hendrik van Engen en diens zwager Hendrik Lipman hadden in 1774 ten behoeve van Fennegien Suating, een lening afgesloten bij de weduwe Papke te Coevorden ten bedrage van **f** 500~0~0. Laatstgenoemde wenst het geld nu terug te ontvangen. Fennegien Strating meldt dat zij slechts **f** 400-0-0 ontvangen heeft; de overige **f** 100-0-0 zou Hendrik Lipman gebruikt hebben ten behoeve van zijn eigen negotie. Eisers vermelden dat deze **f** 100-0-0 gebruikt is om achterstallige rekeningen van Fennegien Strating te betalen, waaronder de somma van **f** 70-0-0 aan Lucas Nevels voor een geleverd paard.

De assessor en etten stellen eisers in hun gelijk en de pandweerder Willem Nessingh wordt veroordeeld tot betalen van de kosten.

In 1775 leent Hendrik van Engen **f** 300-0-0 aan de kerk van Coevorden.

De haardstedenregisters van 1782 en 1794 vermelden dat Hindrik van Engen bakker is en **f** 2-0-0 haardstedengeld verschuldigd is.

In 1784 betalen Bertlink en H. van Engen voor de verkoop van een zaatveen aan Derk Meppeling **f** 20-12-8 belasting (40e penning), over de verkoopopbrengst van **f** 825-0-0. Een jaar later, in 1785 is Hendrik erfgenaam van een legaat uit de boedel van Eduard Seljade, smid te Coevorden. Hij ontvangt **f** 45~0~0 en betaalt **f** 1~10~0 belasting (30e penning). Hendriks broer Jan van Engen ontvangt uit de boedel **f** 50~0~0. Rond 1790 koopt Hendrik van Engen van zijn broer J(oh)an(nes) van Engen, die predikant is in Noordwijkerhout, **3/8** aandeel in een huis voor het bedrag van **f** 335-0-0 (belastingbedrag **f** 8-7-8). En ook omstreeks 1791 wordt **3/8** aandeel in een huis door hem aangekocht van dominee Van Engen, nu voor **f** 123-15-0 (belasting **f** 3-1-12). Op 12-3-1792 koopt Hendrik van Engen van R. Haasken een **koeweide** in de Mars te Coevorden, groot 1 dagwerk, voor **f** 50,00. Eerst in 1797 betaalt Hindrik van Engen hiervoor **f** 1-5-0 belasting. In maart 1795 koopt bakker Hindrik nog eens voor **f** 50-0-0 een coeweide in de Coevorse Mars van oud-scholte A. Haasken, terwijl hij rond april 1798 voor **f** 120-0-0 van Evert Lotterman drie weiden in het Moer te Coevorden koopt (belasting **f** 3-0-0). In datzelfde jaar wordt van P. Kramer 1 **1/2** dagwerk hooiland in Klinkenvlier aangekocht voor **f** 210~0~0. Eenzelfde hoeveelheid hooiland in de Heege verkoopt Hendrik eind 1798/begin 1799 aan K. Derks voor **f** 132~0~0.

Op 1797 is er een geschil tussen het gemeentebestuur van Coevorden en de bakkers Hendrik van Engen en Derk Meppelink inzake een aan laatstgenoemden toebehorend perceel land dat aan stadsland grenst. Op 28-7-1797 wordt bekeken in hoeverre land toebehoort aan de stad. Het gemeentebestuur komt vervolgens met een voorstel: De bakkers gaan accoord met de feitelijke situatie of er zal opgemeten worden hoe groot het land is dat toebehoort aan de beide bakkers, en mocht blijken dat dit minder is dan 400 Drentsche roeden, dat het aanvullende land afgenomen zal worden van het stadsland en aan het land van de bakkers zal worden toegevoegd. Op 27-6-1798 blijkt dat de bakkers voor dit laatste voorstel hebben gekozen. Twee dagen later, op 29-6-1798, worden door Adam Hoffman landmetingen verricht, waarbij de nieuwe grenzen worden vastgesteld, zodat het totale **landsoppervlak** 400 roeden hooiland wordt.

Op 12-2-1799 verklaart Hindrik van Engen, te Coevorden, al zijn onroerende en roerende goederen, uitgezonderd een bed met toebehoren, over te dragen aan zijn zoon Jan van Engen en diens echtgenote Margien Goringe, en aan zijn schoonzoon Hinderikus Cremer en diens echtgenote Hinderika van Engen, onder de voorwaarden dat zij aan hem in mei 1799 een bedrag groot **f** 200-0-0 uit zullen keren, en vervolgens jaarlijks **f** 168~0~0, en dat aan hem het levenslang vruchtgebruik wordt gegeven van de percelen land, genaamd de Reuevekamp en Jan Oomshoekjen.

Het register van de inning van de grondschatting over de jaren 1796-1805 van Coevorden geeft voor de in de Bentemerstraat wonende Hindrik van Engen de volgende **bczittingen** aan:

~ sijn Huijs van J. Lipman	<i>f</i>	210-0-0
~ 5 Weijden in de Mars	<i>f</i>	312-10-0
~ 5 (nu 2) Weijden in het Moer	<i>f</i>	178-11-2
	<i>f</i> (nu)	71-8-4
~ Een Veen van Geert Witten	<i>f</i>	168~0~0
~ Een Veen van Geerling Jacobs/ 2 M(ud) 2 Sch(epel)	<i>f</i>	112~0~0
~ Een akker op de Voorloo 3 sch(epel) 2 sp(int) 4 r(oeden)	<i>f</i>	44~4~0
~ Een halve Hoff op het Wagensveld van de Wed. Bt. Reurinks	<i>f</i>	8-12-6
~ Een Hoff op het Wagensveld van de Wed. Wildrik		14~10~0
~ Een Hoff hier agter van sijn broer ds. J. van Engen		14-10-0
~ Een Weijde in de Mars van A. Bennink	3	62-10-0
~ In Erfpagt de Reuevekamp van de domeinen Landerijen, Bou- en Hooijland, sie voer pag. 1	<i>f</i>	316-0-0
Op pagina 1 staat vermeld:		
De Reuevekamp Bouland 3 M(orgen) 97 R(oeden)	<i>f</i>	180-Q-0
344 Roeden Hooijland bij de Reuevekamp	<i>f</i>	136~0~0
~ 2 Weijden in de Mars van de Erven Anna Witzenburg	<i>f</i>	125~0~0
~ Een Veen van sijn Broer 4 M(orgen) 1 Sch(epel) 2 Sp(int)	<i>f</i>	197~0~0
~ Geërft van sijn schoonvader Lypman 2 dagm(aat) in Klinkenvlier, Klokkemaat	<i>f</i>	213-0-0
~ 1 Meentedeel in de Hege in de 7 slagen, off 1 1/2 dagw(erk)	<i>f</i>	113-6-5
~ 1/3 van Weijden in de Mars, in het geheel gepriseert op <i>f</i> 554-0-0 kooimt voer 1/3 hier. Herkomstig van Lipman, H. van Engen zegt dat zijn 4 Weijden in Erfpagt	<i>f</i>	184~17~0
~ Van de Oudste Pastory 1 M(orgen) 32 R(oeden) aan de Essen- bruggendijk	<i>f</i>	172~0~0
~ 1 Akker op de Voorloo, van Lipman herkomstig, volgens de nieuwe meting 3 Sch(epel) 2 Sp(int) 4 R(oeden)	<i>f</i>	43-18-0
~ Een Huijs in de Oosterstraat, gedeeltelijk aangekogt van sijn Broer, geërft van hun ouders	<i>f</i>	120-0-0
Van H. Ballings daar bij	<i>f</i>	5~7~0
~ Van B. Wispelweij in de Bruil 3/4 Part aangekogt van sijn Broer mede Ouderlijk	<i>f</i>	90~0~0
~ 1/2 van 3 M(orgen) 49 R(oeden) in de Bruil van Engbert Poppen. Gedeeltelijk van sijn Broer aangekogt mede Ouderlijk	<i>f</i>	250~0~0
~ 2 dagwerk Hooijland bij het Verlaat van Jacobus Cremer, herkomstig van de wed. Kramer	<i>f</i>	206~4~0
~ 1 Weijde in de Mars van de Scholtus R. Haasken	<i>f</i>	62~10~0
~ 1/2 Veen mandelig met de Wed. van Holthoon van de Erfgenamen van G. van Tarel en de Wed. Clasen	<i>f</i>	47~0~0

~ 1 1/2 dagw(erk) in Klinkenvlier aangekocht van P. Cramer en T.
Warentleijn f 102~0~0

164 WA(A)N(D)ER BARG(HUIJS), overl. in of na 1782, tr. Ulsen 12-3-1752,

165 PETERNELLE GERRITS.

Op 2 mei 1770 kent de kerkeraad van Ulsen aan **Waner** Barg een schepel rogge toe.
Op 5 juli 1806 verzoeken de erven **Waner** Barg 'dat de diaconie het zoogenaamde 5 schepels stuk in den Waanderskamp bij den Russchenkamp voor f 200 kapitaal en mogt overnemen, zoodat **daarmede** dan alle vorderingen der diaconie buiten de f 38 op een schepel gaardenland in die **hoogen** gaarde zouden te niet gedaan worden. Daar men begreep dat voornoemd land wel de interesse zou kunnen inbrengen, heeft men aan hun verzoek voldaan en het land onder mortificering van de obligatie overgenomen als een eigendom der diaconie, terwijl men aan Garrit Barg toestond hetzelfde tegen betaling.... (niet verder leesbaar)'.
166 HENDRIKS SWEERS, overl. voor 24-3-1782.

168 JAN ROEBERTSEN/ROBERS, geb. hoeve **Kampman** in Junne, ged. Ommen 20-12-1754, j.m. op hoeve Hannes te Junne 1779, landbouwer Wilsum (Dalfsen), overl. ald. 31-7-1820, otr./tr. Ommen 20~6/11~7~1779,

169 AALTJE/GEERTJE ALBERTS, geb. Rheeze, ged. **Beerze** 7-12-1755, j.d. van hoeve Rotemink te Rheeze 1779, met attestatie van Rheeze naar Hardenberg 18-6-1779, landbouwster, overl. Wilsum (Dalfsen) 22-8-1827.

170 AREND BOUWHUIS, geb. Bergentheim, ged. Hardenberg 20-6-1751, j.m. van Marjenberg 1777, landbouwer Bergentheim, overl. ald. 20-6-1822, aangifte overlijden ambt Hardenberg, tr. ald. 15-5-1777,

171 HENDRIKJE (GOREN)EVERTS, geb. Heemse, ged. Hardenberg 26~10~1749, ws. van hoeve Goreneverts, j.d. van Heemse, wonende te Brugt 1777, landbouwster, overl. Bergentheim (huis nr. 15) 30-10-1835.

172 JAN KOES, tr.,

173 AALTJE HENDRIKS.

174 GERRIT GERRITS, tr.,

175 HERMINA BOS.

176 JAN (HENDRIK) DRENTHEM, geb. Holthone, ged. Gramsbergen 3-4-1729, j.m. te Holthoon 1773, landbouwer ald., tr. (2) Hardenberg 1-4-1785 Hendrikje Willemsz, j.d. van het Klooster onder Coevorden, otr. (1) Hardenberg 12-6-1773,

177 AALTJE HENDRIKS ODINK, geb. Collendoom, ged. Hardenberg 12-4-1751, j.d. te Collendoorn 1773, overl. voor 1785.

Op 1 april 1785 worden door J.G. Pruijm, scholtus van Hardenbergh, als mombers aangesteld over de minderjarige kinderen van Jan Drenthen en Aaltje Hendriks Odink ~ zijne Hendrik, Hendrik Jan, Gerrit en Jennegien ~ hun oom Berend Nijsink, wonende te Collendoom, en **Jannes** Kijft.

178 JAN HENDRIK REMMELINK, landbouwer te Laar, tr.,

179 JENNEGIEN PAUS.

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Kwartierstaat 46 - Berend Jan Finke c.s.

- 184 JAN HARM LIPPINKHOF(F), burger van Nordhorn 11-2-1746, van de **Haere** (Frensdorferhaar) 1746, tr.,
- 185 AELE LÖTGEN, burger van Nordhorn 11-2-1746.
- 186 AREND JANSEN, j.m. in Rechteren 1770, tr. Dalfsen 29~4~1770,
- 187 HENDRIKJEN/HENDRICA LAMBERTS, geb. Rechteren, ged. Dalfsen 16~1~1749, j.d. uit Rechteren 1770.
- 188 BOOIJ HENDRIKS BOSMAN, ged. Hoogeveen 14~2~1760, bijker ald., **vervener** wonende aan het Sloot te Hoogeveen, tr.,
- 189 ALBERTJE ALBERTS METSELAAR, ged. Hoogeveen 29-7-1759, overl. 9-1-1819.
- 190 TEUNIS EGBERTS IJMKER, ged. 13-4-1755, schipper, tr.,
- 191 MARGJE/MARCHIEN JANS GORT.
- 192 JAN JANS(EN) SCHULTINK/SCHOLTEN/SCHOUTEN, ged. Hoogeveen 16~4~1730, op 't Hogeveen 1753, tr. Dalen 11~2~1753,
- 193 JANTJE KRUIJNINK/CRU(I)MINK, ged. Dalen 23-2-1727, tr. (1) ws. 1745 Koop Jansen, wonende te Dalerveen.
- De herkomst van Jan Jansen Scholten uit Dalen stuitte op enige moeilijkheden. Uit zijn huwelijksinschrijving was bekend dat hij afkomstig was van Hoogeveen. Het haardstedenregister van Hoogeveen 1742 leverde op dat toen aan het begin van het Wester Rot een zekere Jan **Scholten** woonde, betalende f 2-0-0 haardstedengeld. Diens buurman was Warner Warners, betalende f 4-0-0 belasting. Mogelijkerwijs zou deze Jan **Scholten** de vader kunnen zijn van Jan Jansen Scholten. Op 10 oktober 1723 blijkt in Hoogeveen inderdaad een zoon Jan, kind van Jan Roelofs Schouten en Hilligjen Jans, gedoopt te worden. Dit kind overleed waarschijnlijk op jeugdige leeftijd, want op 16 april 1730 wordt wederom een kind Jan gedoopt, tezamen met zijn tweelingbroer Jans **Evert(s)**. Vader Jan Roelofs Schouten wordt bij de dopen van de overige kinderen **Scholten** genoemd.
- 194 JANNES GERRIETS MEPJANS, uit den Ballas (Coevorden) 175 1, wonende in de **Bente** te Dalen 1756, wonende te Dalerveen 1762, tr. Dalen 4-4-1751,
- 195 GRIETJEN ALBERTS, van Wessenesch (Emmen) 175 1.
- 196 JAN SCHOLTEN, tr.,
- 197 GRIETJEN HENDRIKS.
- 198 HENDRIK SMIT(S), geb. Emlicheim (Dld.), wever, tr. Dalen 21-12-1783,
- 199 GEESIJN KRUIJNING(ged. Dalen 23-7-1748.
- 200 JAN(S) VAN ALMELO, ook JAN LOMAN, ged. Coevorden 25-3-1736, landbouwer in de **Ballas(t)** ald. 1761, op de Loo ald. 1763-1779, voerman op de Loo, overl. ald. 28-10-1822, tr. Coevorden 25-5-1760,
- 201 MARIA JANSEN (mogelijk ook Hillechien Jansen of Getkaarte), geb. Ballast, ged. ws. Coevorden 13-7-1738, uit den Ballast, overl. voor 1811.

Jan Almelo, ook wel genoemd Loman, bezit volgens de haardstedenregisters van 1774 en 1784 twee **peerden**, waarvoor hij **f** 2-0-0 haardstedengeld moet betalen. In 1794 is het aantal inmiddels uitgebreid tot vier paarden, waar hij dan ook **f** 4-0-0 voor betaalt.

In 1788 ontstaat er een geschil tussen het stadsbestuur van Coevorden en Jan Almelo, voerman op de Loo onder Coevorden, inzake diens nakoming van zijn verplichtingen als lid van het voerliedengilde te Coevorden. Jan Almelo zou volgens het stadsbestuur van Coevorden diverse malen buiten het vervoersreglement om personen hebben vervoerd. Het toppunt werd bereikt toen Jan Almelo in augustus 1788 weigerde de vracht te vervoeren van de heren gecommitteerden van de Raad van **State**. De zaak speelde zelfs zo ver dat uiteindelijk de graaf Van Heiden, heer van Laarwoudt, Entingen en Reinestein, in zijn functie als drost van Drenthe, zich met de zaak begon te bemoeien. Er volgde een proces, waarbij diverse getuigen werden verhoord.

Een klein overzicht van de getuigenissen:

- ~ H. Heijdenrijk, stadsdienaar van Coevorden, verklaart op 21-11-1788 dat hij in de zomer van 1788 bij de rabbi van Coevorden geweest was met de vraag of de passagiers die bij de rabbi op bezoek waren door Jan Almelo gevraagd waren om door hem te worden teruggebracht. Het antwoord hierop was bevestigend. Heijdenrijk had hierop de rabbi vervolgens medegedeeld dat Jan Almelo nog niet aan de beurt was om passagiers te vervoeren.
- ~ W. **Weggeman** verklaart op 21-11-1788 dat Jan **Almeloo** op 13-9-1788 's morgens om vijf uur, zodra de postwagen naar Groningen was vertrokken, met zijn postwagen naast het huis van de commissaris van de postdienst was gekomen, en passagiers, zijnde juffrouw Van Eerden en haar kinderen, naar Groningen bracht. De wagen was met zeer weinig vracht beladen.
- ~ **Aron Moses**, joods rabbi, verklaart d.d. 25-11-1788 dat Jan Almelo had gezegd tegen de zwager en de vrouw van de rabbi uit Odoorn, welke hij naar Coevorden had gebracht, dat wanneer zij terug wilden 'dan **souden** sij maar Buijten an zijn **Huijs** bij hem komen'. De commissaris had de rabbi echter laten waarschuwen dat Jan Almelo nog niet aan de beurt was.
- ~ H. Lambers, bestelder voor commissaris Jacobus Cremer verklaart 21-11-1788 dat Jan **Almeloo** in de zomer van 1788 passagiers voor de joodse rabbi zou vervoeren, terwijl hij volgens het reglement nog niet aan de beurt was. Tevens verklaart hij dat Jan Almelo soms geen diensten reed, terwijl hij wel aan de beurt was, omdat de wagen er niet was. Verder verklaart hij dat Jan **Almeloo** regelmatig voordat Lambers hem dit mededeelde wist dat hij een vervoersopdracht zou krijgen.
- ~ L. **Schüller** verklaart 24-11-1788 dat Jan Almelo in de zomer van 1788 geweigerd heeft Roelof Weggemans, voerman, te vragen of deze de heer gecommitteerde Van Blijswijk en Stavenisse Pons, wilde vervoeren naar Groningen.
- ~ W. de Blecourt, auditeur-militair, praktiserend advocaat te Coevorden, verklaart 22-11-1788 dat Jan Almelo in augustus 1788 weigerde de vracht te vervoeren van de heren gecommitteerden uit de Raad van **State**. Roelof **Weggeman** zou de heren per koets vervoeren, 'egter Finaal weijgeragtig verblijvende, zelfs zoodanig dat liever als dan dadelijk naar huis wilde **keeren** als aan 't verzoek van hun Edelen mogende voldoen' vervoerde Jan Almelo de vracht van de heren niet.
- ~ H. **Weggeman** verklaart 23-11-1788 dat in augustus 1788 Jan Almelo weigerde zijn paarden voor de wagen van Roelof **Weggeman** te spannen, terwijl die van Roelof **Weggeman** dan voor die van Jan Almelo gespannen zouden moeten worden.
- ~ J. de Blecourt verklaart 21-11-1788 dat Jan Almelo aan Roelof **Weggeman** geweigerd heeft om als voerman het rijtuig te rijden.

Al met al bleek Jan Almelo geen eenvoudig heerschap te zijn. Dit blijkt ook wel uit zijn verweer waarin hij aardig te keer gaat tegen het stadsbestuur van Coevorden en de commissaris van de postdienst, Jacobus Cremer, een zoon van burgemeester Andries Cremer, kwartier 160. Jan Almelo verwijt burgemeester Andries Cremer dan ook van partijdigheid in deze zaak.

Naar een en ander aangehoord te hebben besluit de drost op 19-1-1789 dat Jan Almelo schuldig kan worden bevonden, en veroordeelt hem tot het betalen van de kosten.

- 202 **TIJMEN GEERTS CAMPS/KAMPS**, ged. Gasselte 21-4-1743, aangenomen als lidmaat Sleen november 1763, koster, schoolmeester ald., schatbeurder 1794, representant april 1795~maart 1796, lid van de commissie tot oprichting van een nieuw hof van justitie, overl. 1805, tr. (2) ald. 12-2-1784 Hilligje Jansen, ged. ald. 24-3-1751, overl. 5-9-1820, dr.v. Jan Teunis, keuter en timmerman, en Hendrikkien Derks, tr. (1) ald. 19-6-1768,

203 MAR(R)IACHIEN MARISSSEN, ged. Sleen 18-11-1742, aangenomen als lidmaat ald. 1760, overl. ald. 18-3-1780.

Marrichien Marissen stamde van het Etten-geslacht Marissen van Diphoom. Haar vader Roelof Marissen was in de loop van de jaren een belangrijk en gefortuneerd man geworden. En volgens gebruik zouden zijn dochters met een goede partij moeten trouwen: Goed trouwen is beter dan goed (land)bouwen.

Dochter Marrichien echter beging een misstap. Zij kwam in de kraam van een zoontje, dat bij de doop op 12-7-1767 de naam Frederick ontving. Deze gebeurtenis zal de nodige stof hebben doen opwaaien. Vooral de ouders waren aangeslagen, teleurgesteld en boos. In hun mutueel testament, opgemaakt te Zuidsleen op 7-8-1767 ten overstaan van schulte Huisingh, Albert Deninge, Roelf Rosinge en Thijs Bebinge als mombaar voor Hillegien Hovinge verklaren zij 'zooveel hartzeer ondervonden te hebben van haar dochter Margien, die haar schuldige plicht omtrent God, haar ouders en haarselvs schandelijk heeft overtreden met zig aan een ontugtig leven over te geven, dus dat deselve van een onegt kind is bevallen, niettegenstaande wel occasy gehad heeft om tot genoegen van comparanten te trouwen, welke dan ook niet in gebreke souden sijn gebleven aan haar sovveel als aan haar andere dogters meede ten huwlik te geven', dat zij hun dochter Margien en haar descendent(en) volledig ontverven.

Op 1-6-1769 maakte Roelof Marissen, als bezittende ook nog de goederen van zijn overleden vrouw, een schriftelijk accoord met Tymen Geerts en zijn vrouw Marichien Marissen, waarbij zij voorgoed werden afgeboedeld met Lubberts plaatse, groot circa 18 mudden bouwland, op voorwaarde dat zij het hiervoor genoemde testament niet zouden contradiceeren.

Na het overlijden van zijn schoonvader Roelof Marissen werd Tymen Geerts Kamps door de eigenerfden benoemd tot zijn opvolger als schatbeurder, waarbij zijn zwager Willem Boelken borg stond.

Tymen was in de politieke roerige tijd omstreeks 1787 nogal actief. Hij stond bekend als een actief patriot die zijn mening niet onder stoelen of banken stak, en er een duidelijke mening op na hield over stadhouder Willem van Oranje. In verband met de opheffing door Ridderschap en Eigenerfden van de exercitie-genootschappen en vaderlandsche societeiten in Drenthe, wegens de anti-stadhouderlijke gevoelens der leden, in 1787 werden vele getuigen gehoord over de gedragingen van diverse patriotten. Ook Tijmen Geerts Camps kwam voor in de beschuldigingen.

Op 10 november 1787 verklaart de ette Jan Hovingh, woonachtig te Barge, 'dat er wel meer menschen waren, die schandelijk van den Heere Prince van Oranje spraken, gelijk de koster en schoolmeester Timen Geerts Camps te Sleen, ook de gewoonte hadde te doen, welke op den 13 Augusti laastleeden tegens getuige te Sleen, in de Herberge gesegt hadde, :! na dat getuige eerst afgevraagd hadde, wat hij was, een prinsgezinde, ofte een patriot, 't welk de getuige beantwoord hadde, ik ben voor 't gemeene best:! ik hoor wel, gij zijt ook al van die princen Cabaal, ofte Orange Cabaal, van die donders, die ons zoeken, hier 't Land te bederven, gij zijt ook al voor de Drost, en de Hofstedes, die sijn niet waard, datse in de Regeeringe sijn. De prins is een suipert, en een hoerenjager, en so een man sal 't land regeeren. 't Is mij te min, dat ik hem prins noeme, ik noeme hem Wilhem, hij is niet waard dat hem de aarde draagt, dreigende voorts met de ijsselijkste vervloeking, den Hospes, dat indien hij weer soldaten herbergde, die princen liedjes songen, 't welk hem koster ter spijt geschiedde, dat hij dan de soldaten wilde dootschieten, waar op de vrouw van de Hospes geantwoord haddde, wij houden Herberge, en de koster weer, ik sal u smaandelijks seker geld geven, laat dan die orange Cabaal uit u huis.'

'Arent Lucas Mulder te Sleen, oud 55 jaren, verklaart dat de Coster Tijmen Geerts Camps op den 13 Augusti deses Jaars in zijn huijs hadde geweest, dat tegens hem Mulder gesegt hadde, dat hem verdriet en femoij andeede, om dat soldaten logeerde, die princen Liedjes zongen, dat sulks laten soude, of hij koster moest hem de glasen inslaan, verders getuige bedreijgende, dat 't soude overschrijven, an de Brouwer, van de Veltkamp, waar op getuige geandwoerd hadde, doet soo als je wild, ik geeve niet na u. Ook hadde T.G. Camp verteld, dat 't was gebeurd, dat de soldaten 's morgens singende princen liedjes uit getuigen huis gaande, hij er op hadde willen schieten, indien sijn vrouw sulks niet teegen gesproken, en hem afgeraden hadde. Dat T.G. Camps ook teegens getuigen vrouw hadde gesegt, dat hij de pagt voer haar wilde betalen, als se de soldaten uit 't huis liet.'

'Doorte Egberts huisvrouw van Arent Lucas Mulder te Sleen oud 62 of drie en sestig jaaren, verklaard dat de koster T.G. Kamps, op den 13 Aug. 1787 an haar huis was geweest, dat braaf gescholden en gevloekt hadde, op de prince Erfstadhouder, 't was hem niet weerd dat hem prince noemde hij noemde hem Wilhem, dat die tijd ook tweemaal ruisie gehad hadde, met de Ette Hoving, seggende tegens de Ette Hoving, gij en de Ette Zeegeringe, bent ook van de orange cabaal, van die orange lappen, dat getuige alle woorden niet hadde kunnen horen, om dat 't huis vol volk was geweest, en sij beesig met tappen. Verders verklaart getuige, in alle deelen, soo als haar man, Arent Lucas Mulder heeft gedaan.'

'Leffert Smit van Sleen, oud 51 jaren verklaart dat op den 13 Augusti deeses **jaars**, onderweegs was gekomen tusschen Zweel en Sleen bij de Coster T. **Geerts** Camps, van Sleen, dat die braaf gevloekt **hadde** op de **orange partje**, dat tegens getuige **gesegt hadde**, gij zijt ook een **orange** Blixem, en dat getuige werk **hadde** gehad, om hem van 't lijf te houden, en sonder slage vrij te raken, dat se eindelijk te Sleen waren gekomen, dog dat de koster voornoemt, digte an Sleen, nog eerst de mijnen gemaakt **hadde** om 't mes, op getuige te trekken hebbende de hand, al in de sak dog dat 't er niet was uitgekomen.'

'Jan Eefting te **Zweelo**, oud in 't **40ste** Jaar, verklaard dat in 't Jaar 1786, met de koster van Sleen T. **Geerts** Camps, en Hendrik Campinge van Noordsleen, van de Noordsleender veenmijnige was gekomen, dat de koster T.G. Camps, toen met ijsselijke vloekwoorden, op onse Drentsche regeeringe, en Constitutie, **hadde** uijtgevaren sonder de woorden meer te kunnen melden, dat ook schrikkelijk **hadde** gevloekt en gescholden, op de Heer Landschrijver Erkenswijk, dat die niet goed handelde, en op meer personen van de regeeringe, wier namen getuige, alle niet noemen kan.'

Hij werd per 15 januari 1788 geschorst door Ridderschap en Eigenerfden, maar mocht na openbare schuldbelijdenis in de kerk zijn werkzaamheden hervatten.

Na de intocht van de Fransen in 1795 kwam er een einde aan de Republiek der Verenigde Nederlanden en revolutionaire comités namen de macht over van de zittende regeringscolleges. In Drenthe gebeurde dat in februari 1795. Deze 'revolutie' had tot gevolg dat een andere groep mensen dan voorheen het voor het zeggen kreeg in Nederland, en dus ook in Drenthe. Men noemt ze wel de 'homines **novi**', letterlijk 'nieuwe mensen'. Gezien zijn rumoerige periode rond de jaren 1787 was het niet vreemd dat ook **Tijmen Geerts** Camps één van deze homines novi werd. Gedurende de periode april 1795 tot en met maart 1796 was hij representant (vertegenwoordiger van de bevolking) en was tevens lid van de commissie tot oprichting van een nieuw hof van justitie.

Een gemakkelijk heerschap was **Tijmen** Kamps niet. In de kerkeradsvergadering van 20 december 1801 deed Roelof Wallinge een aanklacht wegens belediging door Tymen **Geerts** ten huize van de kastelein Willem Kampinge, doch de kerkeraad wilde niet oordelen in deze herbergruzie en verwees naar de competente rechter.

(Bron: Ons **Waardeel** 86/3, pg.104 e.v., Over de Marissens en verwante geslachten in Zuidsleen-Diphoom, B. Geslacht **Marissen** 11 op Hobe Marissen, door D. Frieling.)

- 204 **LUCAS SIKKENGA/SICKINGHE**, van Zweeloo 1750, smid ald., volmacht tijdens goorspraak ald., aangenomen als lidmaat 2-3-1754, overl. na 4-5-1810, huwelijksafkondigingen ald. 4, 11 en 18-10-1750, tr. ald. ws 25-10-1750,
- 205 **JANTIEN/JANTJEN WILLEMS LUIGJES/LUCHJES**, geb./ged. Orvelte/ Westerborg 12/17~9~1724, van Orvelte 1750.

Lucas Sickinga was op de goorspraak van 4-10-1753 volmacht voor Zweeloo en hij werd 2-3-1754 te Zweeloo tot lidmaat aangenomen. Met Pasen 1756 werd hij diaken en in 1760 was hij kerkvoogd.

In het haardstedenregister van 1764 werd hij als smid ingeschreven en in 1774 werd hij gerekend als keuterboer, doch met 2 paarden en een smederij. Op 11-2-1778 verkocht hij aan Jacob Oldenhuisingh te Zweeloo, de Holtmade, gelegen in de marke van **Aalden**.

Wat werd er nu in zo'n kleine dorpsmederij aan gereedschap en materiaal gebruikt? Een opgave van 1-8-1791 met de tilbare (roerende) goederen van Lucas Sikkenga en o.a. de inventaris van de smederij, maakt ons dat enigszins duidelijk. De opgave luidt als volgt: 2 blaasbalgen, 3 kleine en 2 grote hamers, 2 ijzers met een klobbe, stenen waterbak, 2 vijlbanken met 2 ijzeren schroeven, slijpsteen met toebehoren, een blok met een aambeeldje, draaistel, speerhaak, 2 smids vuurtangen, kloofbeitel en stubber, beugelijzer, nagelgaten en ringen en doorslag, sprintje, oud ijzer, niet met name genoemde voorwerpen op een plankje.

Deze goederen waren op 22 juli uit de grasvellige (failliete) boedel van Lucas Sickinga gekocht door Jan Nijenhuis te Meppen en Jans en Hendrik Luichies te Orvelte. Lucas Sikkenga verkeerde blijkbaar in grote financiële moeilijkheden, doch de kopers lieten hem de goederen behouden. Deze overeenkomst zal wel vooraf zijn gemaakt; Jans en Hendrik Luichies waren familie van Jantje, de vrouw van Lucas.

Onder de schuldeisers waren o.a. de erfgenamen Klaas Beerents te Dalen en Jan Eeftinge te **Zweeloo** (beiden wegens pachtpenningen), gedeputeerde T. Kijmmell, krachtens een obligatie van 26-10-1782, groot 1400 gulden, mr. H.J. **Verschuier**, krachtens een handschrift van 2-2-1788, groot 100 gulden en verder nog verschillende mensen in Meppel, Hoogeveen, Coevorden en Groningen. Reeds in het begin van het jaar op 19 januari had Lucas zijn vaste goederen publiek laten verkopen. De opbrengst was 1183 gulden.

Uit zijn testament, dat 4~5~1810 werd opgemaakt, blijkt dat zijn zonen Willem en Geert het grootste deel van de erfenis kregen omdat zij bij hun vader thuis woonden en al het werk verrichtten. Volgens dit testament was Lucas ziek van lichaam en zijn boedel zou minder dan duizend gulden waarde hebben gehad. Hij zal kort daarna zijn overleden.

(Bron: Gens Nostra 1973, pg. 296 e.v., De smederij te Zweeloo in Drenthe, Verdwenen verleden, door N. Kuik)

- 206 JANNES HINDRICKS ROSSING(H), van Ees 1759, tr. Borger 4-6-1759,
- 207 AALTIEN HARMS ZIENGs, van Valte 1759.
- 208 JAN ALM(E)LO(O), geb. De Loo, ged. Coevorden 29-5-1763, van de Loo 1794, landbouwer, overl. ald. 21-8-1799, tr. Coevorden 9-6-1794,
- 209 JANTIEN RATERINK, , geb. De Loo, ged. Coevorden 1-5-1774, van de Loo 1794, tr. (2) Coevorden 7~5~ 1806 Harmannus Hazelaar.
- 210 ALBERT HENDRIKS HIDDING, ged. Dalen 11-4-1775, landbouwer te Dalen 1819-1837, overl. ald. 14-1-1837, tr.,
- 211 FENNEGIJN/FENNIGJE WEGGE(MA)NS, geb. Dalerveen, ged. Dalen 1-3-1772, overl. ald. 21~2~ 1846.
- 212 ROELF WIJCHERS, van Sleen 1790 en 1795, tr. (2) Dalen 3-5-1795 Grietijn Berends, j.d. van den Hool, tr. (1) Dalen 9-5-1790,
- 213 ZWAANTJE/ZWAANTIEN GEERTS, van Schoonebeek, wonende op Dalerveen 1790, tr. (1) Evert Wolters.
- 214 WILLEM HINDRIKS (VAN/OP DE) ANHOLT(S), ged. Coevorden 10-3-1765, 2~peerds boer op boerderij De Anholt te Weijerswold, tr. Coevorden 9-5-1792,
- 215 JANNE(GIEN)/JANNA BOERKAMP(
- 220 JAN WOLTERS, geb. De Voshaar, ged. Diever 26-12-1746, j.m. van de Voshaar onder Diever 1772/73, overl. Smilde, otr./tr. Havelte/Diever 12~12~1772/17~1~1773,
- 221 LUITJE(N)/LUITIEN JANS, ged. Vledder 6-4-1755, j.d. van Vledder, wonende op de Voshaar, eerder wonende aan de Wal 1772/73, overl. Smilde.
- 222 ANNE WILLEMS BOSMA, overl. Mildam (Schoterland), tr.,
- 223 TJIETSKE JOHANNES, overl. Hoornsterzwaag (Schoterland).
- 224 HARM BERENDS, geb. Schoonebeek, ged. Dalen 19-6-1761, wonende te Dalerveen 1788-1790, wonende te Wachtum 1792-1805, overl. Dalen 9-11-1832, tr. ald. 29-4-1787,
- 225 GEZINE VELTING, geb. Coevorden 25-9-1763, overl. Dalen 11-1-1840.
- 226 GEERT JANSEN KLOUWEN, tr.,
- 227 HILLIGCHIEN JANSEN.

228 GEERT BE(E)KHUI(J)S, overl. Dalerveen ca. 1795 (ruim 23 jaar overleden op 24~12~1819), tr.,

229 ZWAANTIEN WILLEMS KUIPERS, overl. Dalerveen 21-11-1819.

In de haardstedenregisters van Dalen 1774-1794 komt Geert Beekhuis, wonende te Dalerveen, voor als 1/2 boer, betalende f 2-0-0 haardstedengeld. Mogelijk is hij een zoon van Jan Be(e)khuis, die in 1744 en 1745 in het haardstedenregister van Coevorden voorkomt, bezittende een eijgen huis in de Sallantse Straat en 4 peerden, betalende een bedrag van f 2-0-0.

Op 13-4-1816 laat Zwaantien Kuipers, weduwe van Geert Beekhuis, publiek enige onroerende goederen verkopen: o.a. glasekast (f 8-10-0), beslagen wagen (f 37~15~0), wagen (f 14~5~0), 2 paarden (samen f 291~0~0), 4 koeien (samen f 180~20~0), 3 jongbeesten (samen f 73~10~10), kalf (f 5~0~0), osse (f 16~10~0), lam (f 4~0~0), 12 schapen (samen f 33-30-0). De totale verkoopopbrengst bedroeg f 768-6-Q.

Na het overlijden van Geert Beekhuis, Zwaantien Kuipers en hun zoon Willem Kuipers, voormalig schoolonderwijzer te Dalerveen, verdelen de erfgenamen, zijnde de twee broers Harm Kuipers, kwartier 114, en Albert Kuipers, schoolonderwijzer te Schoonebeek, op 13-9-1830 de nalatenschappen van overleden personen.

Harm Kuipers krijgt hierbij toebedeeld: een hallboeren huis, met een keutershuis, schuur en hof, 2 bunders 50 roeden veen-bouland, 1 bunder 30 roeden boekweitemveen, 4 bunders 10 roeden woest veen, en 5 1/2 bunder groenland, alles in een opstrek en bij elkaar gelegen te Dalerveen, gezwet ten oosten aan Warse Klaassen, ten zuiden aan de Oshaar, ten westen aan de Oshaar en ten noorden aan Hendrik Lipman. Daarnaast krijgt hij een stuk hooiland, genaamd de Stroet, groot 1 bunder, gelegen te Dalerveen, gezwet ten oosten aan Jan ten Holthe en ten westen aan Hendrik Lipman, een stuk hooiland, genaamd de Woest, groot 66 roeden, gelegen te Dalerveen, gezwet ten zuiden aan Hendrik Velting en ten noorden aan Willem Berends, en 16 1/2 weide, groot ongeveer 11 bunder weideland op de Oshaar, zijnde onverdeeld weideland, gelegen onder Dalen. Het aandeel van Harm Kuipers wordt gewaardeerd op f 3.490,00. Wegens overbedeling is hij aan zijn broer Albert Kuipers verschuldigd de somma van f 695,00.

Albert Kuipers ontvangt uit de deling: een stuk hooiland, groot 1 bunder 33 roeden, gelegen te Dalerveen, gezwet ten zuiden aan Willem Berends en ten noorden aan Gerrit Jan Volkers. Daarnaast 30 korven met bijen, enige honing, bijenkorven en een honingpers, een bureau, boekentafeltje, verzameling schoolonderwijzersboeken, evenals kledingstukken, gespen, een horlogie, 2 koeien, een vaars en 4 schapen, door Willem Kuipers nagelaten. Albert Kuipers krijgt tevens voor een totaalbedrag ad f 627,00 aan vorderingen uit de nalatenschap toebedeeld, evenals f 143,35 contant geld. Bij leven van zijn ouders had Albert reeds f 450,00 ontvangen. Als laatste ontvangt hij alle roerende goederen uit de ouderlijke boedel: 4 koeien, 2 vaarzen, 14 schapen, 2 varkens, een kleerkast, 3 kisten, boekenkast, baktrog, klok, spiegel, 4 ijzeren potten, 2 koperen wasketels, strijkijzer, 3 koperen schenketels, 2 bedden met toebehoor, alle meubelen, gereedschappen, verbouwd koom, hooi en stro. Het aandeel van Albert, zijnde groot een bedrag ad f 2.100,00 wordt aangevuld met de overbedeling van zijn broer Harm voor de somma van f 695,00, wat hij verklaart reeds te hebben ontvangen.

230 JAN BERENDS LOOS, geb. Wierswolt, ged. Coevorden 18-6-1747, landbouwer te Weijerswold, overl. ald. (huis nr. 302) 29-12-1823, tr. (1) Coevorden 17-5-1786 Gesien Jansen, tr. (2) ald. 28-6-1789,

231 AALTIEN GIJLERS, geb./ged. Schoonebeek 7/11~11~1764, overl./begr. Weijerswold (huis nr. 299)/Coevorden (graf 92, 2e klasse) 8/11~6~1836.

Volgens het kohier van vaste goederen in Coevorden 1806-1811 bezit Jan Loos het volgende onroerend goed:

~ huis en schuur no. 351 en 351a

~ 12 akkers, de Slag genaamd, groot 12 schepel land, ten oosten aan Jan Mulders, ten westen aan Jan Mulders

~ de Lange akkers, hooij- en zaaijland, in 12 akkers gelcgcn, groot 12 schepels, ten oosten aan de wed. H. Loos, ten westen Albert Berends

~ de Kamp in 7 akkers, groot 10 1/2 schepel land, ten noorden de Weijerswoldsche dijk, ten zuiden stadsland

- ~ 15 1/2 koeiweijden, ten oosten Jan Loos, ten H. ten Br....
- ~ 2 stukjes hooijland, de Woeste grond genaamd, ten oosten Jan Mulder, ten westen Albert **Berends**, ten oosten Albert **Berends**, ten westen Jan Mulders
- ~ eenige Turfkuilen, ten noorden aan het Daalder, ten zuiden de akkers
- ~ 2 stukjes hooijland, in de Maat, ten oosten de **kinder** van Evert Poppen, ten westen Jan Mulders zijn eigen
- ~ 1/2 dagwerk in **Patmaat**, ten noorden H. Kampert, ten zuiden het diep
- ~ 1/2 dagwerk in Kustersmaatje, ten oosten de Weijerswoldsche weide, ten westen **Volkers**
- ~ 2 dagwerken in 't Broek, ten oosten Rutger van Agtelaar, ten westen B. Buter, ten oosten Evert Evers, ten westen W. Grissen

In het haardstedenregister van 1804 komt Jan Loos voor met 3 **peerden**, waarvoor hij de somma van *f* 3-0-0 haardstedengeld moet betalen. Volgens de veestaten van april **1811 in Coevorden beschikt** Jan Loos over een merrie, die aangehouden wordt om veulens te trekken, 2 merries, die om deze reden niet worden aangehouden, een merrieveulen, 8 koeijen, 6 vaarzen, 10 kalveren, 1 ram, 15 **ooijen**, 5 ramslammeren en 14 ooijlammeren. In november 1812 is dit: 2 paarden boven 3 jaren oud, 2 paarden beneden 3 jaren oud, 12 beesten boven 2 jaren oud, 11 beesten beneden 2 jaren oud en 23 schapen. En volgens de paardestaten van mei 1814 bezit hij dan 2 paarden voor de landbouw.

Jan Loos betaalt volgens de kohieren van aanslag van belastingen op het gemaal en het geslacht over de jaren 1815, 1818 en 1819 de volgende bedragen. In 1815 voor het slachten van 2 runderen met een totale waarde van *f* 42-0-0 een bedrag impost groot *f* 5-5-0, en voor het slachten van een varken van *f* 14-0-0 een bedrag ad. *f* 1-15-0. In 1818 is de aanslag wegens geslacht groot *f* 9,00 en voor het gemaal *f* 5,25, evenals in 1819.

Tijdens de oorlog met de Franse bezetters wordt het gemeentebestuur van Coevorden door de Franse commandant David gesommeerd een forse financiële bijdrage te leveren. Op 21-4-1814 ontving Berend Slingenberg, maire van Coevorden, een schrijven van David, waarin deze mededeelde dat hij dringend behoefte had aan geldmiddelen. De krijgskas was in Delfzijl en door de belegering van de vesting Coevorden door landstormkorpsen, veteranen en Kozakkenafdelingen, voor de Fransen onbereikbaar. David stelde de gemeenteraad voor een voorraad overtollige wijn uit de gamizoensmagazijnen aan de aanzienlijke burgers te verkopen, zodat hij met de opbrengst zijn soldaten zou kunnen betalen. Slingenberg riep daarop de aspirantkopers in de kerk bijeen en boden dienovereenkomstig ook een zeer lage prijs. David raakte hierdoor zo ontstemd, dat hij de maire bij zich ontbood en de Coevorder bevolking een boete oplegde van *f* 8.000,00, de volgende dag te betalen. Dwangmaatregel: de burgers zouden anders uit de stad worden gezet en hun huizen door het garnizoen in beslag genomen. De volgende morgen kon maire Slingenberg dan ook de *f* 8.000,00 overhandigen, bijeengebracht door 124 ingezetenen.

Onder deze gevers was ook Jan Loos. De schuld was verdeeld in recepissen van ieder groot *f* 10,00, waarvan Jan de nummers 964,965 en 966 had ontvangen. In 1817 werd de laatste van deze recepissen door de stad terugbetaald.

Maar de oorlog brachten meer plichten met zich mee. In 1815 stelde Jan Loos een laken ter waarde van *f* 0-8-0 ter beschikking waarvan verband zou worden geproduceerd voor het magazijn hospitaalgoederen te Den Haag.

Toen bij een hevige brand in 1820 in Beilen 77 van de 98 huizen verwoest werden, werd onder de Drentse bevolking een intekening gehouden voor het ter beschikking stellen van benodigde middelen. Zowel Jan Loos als zijn broer Berend Loos, die met Jenne Kolk was gehuwd, stelden ieder een voer hooij ter beschikking.

In de jaren 1828-1830 hebben vele boeren in de omgeving schade geleden door de hoge waterstanden. Ook de weduwe van Jan Loos ontkwam hier niet aan. In 1828 was er sprake van *f* 50,00 schade aan de weiden, terwijl 4 jonge runderen met een waarde van *f* 20,00 in totaal zijn verdrongen. Het jaar daarop, in 1829, de volgende schade: *f* 40,00 aan weiden. hooi en ander wintervoeder *f* 30,00, aard- en veldvruchten *f* 140,00 en 4 verdrongen jonge runderen met een totale waarde van *f* 25,00. In 1830 verdrong slechts één oud rund, die een waarde van *f* 45,00 vertegenwoordigde.

- 232 **EVERT/EVERD WESSELING**, geb. Esschebrügge, ged. Emlichheim 1-10-1710, j.m. van Esschebrugge, wonende te Weerdinge 1743, wonende op de Costerije te Dalen 1744 en 1747, weduwenaar ald. 1748 en 1780, overl. ald. 15-8-1800, tr. ws. (1) **ald./Emmen 17~3/18~4~1743** Trientje/Trijntje Jansen, j.d. van Dalen 1743, tr. ws. (2) ald.

13-10-1748 Fennigje **Hendriks/Hindriks**, j.d. van Wijerswold 1748, tr. ws. (3) Jantjen Harms Brinks, tr. ws. (4) Jantje Uneken, tr. (5) ald. 9-4-1780,

233 JANTJE JANSSEN/WESSELING, j.d. van Dalen 1780, overl. ald. 7-5-1802.

In het doopboek van Dalen komen gedurende de jaren 1744 tot en met 1787 diverse dopen voor waarbij een zekere Evert Wesseling vader is, echter met diverse moeders (1744-1747 Trientje Jansen, 1749-1755 Fennigje Hendriks, 1760 Jantjen Brinks, 1764-1771 Jantje Warms, 1784 Jantje Uneken, 1787 Jantje Wesseling). De haardstedenregisters van Dalen over de jaren 1754 tot en met 1794 vermelden dat er slechts één Evert Wesseling woonachtig is in Dalen, en wel in het No(o)rdwijker Rot (1754-1784 een keuter, betalende f 1-0-0, 1794 1/2 boer, betalende f 2-0-0). De mogelijke verklaring is dat één en dezelfde persoon Evert Wesseling met deze vrouwen is gehuwd geweest. Op grond van de namen van de kinderen zou het om een viertal vrouwen moeten gaan. Van een drietal vrouwen is het huwelijk gevonden in Dalen, een huwelijk met Jantjen Harms Brinks ontbreekt nog. Een en ander betekent dat Evert Wesseling ten tijde van zijn laatste huwelijk reeds op hoge leeftijd was. Dit verklaart dan ook zijn overlijden in 1800. Hij zal dan ongeveer 90 jaar oud zijn geweest.

In 1804 wordt vermeldt in het Noordwijkerrot de weduwe E. Wesselinck, 1/4 boer en betalende f 1-0-0. Vreemd is dat Jantje Janssen, met wie Evert Wesseling in 1780 is gehuwd, reeds op 7-5-1802 was overleden.

234 HENDRIK WILHELMS, overl. **Gees** 1-11-1813, tr.,

235 AALTIJN JANS.

236 REINDER(T) REINDERS, ged. Gramsbergen 21-5-1758, landbouwer Noortstraat 32 ald. 1822, overl. ald. 25-2-1822, tr. ald. 1-7-1784,

237 HENDRIKJEN JANSEN (VAN) BI(J)LEVELT/BIELEVELD, ged. Gramsbergen 21-10-1753, overl. ald. 18-5-1814.

238 GERRIT VAN DER HULST SCHOENMAKER, j.m. van Gramsbergen 1773, schoenmaker, overl. Gramsbergen 25-8-1814, tr. ald. 17~10~1773,

239 TRU(I)TE ROELOFS, geb. Holthene, j.d. van Holthene gewoond hebbende op den Oldenhof onder Gramsbergen, overl. ald. 7-5-18 19 (in de Agterhoek huis 17).

240 WIL(LE)M COOPS, geb. Bente, ged. Dalen 7-12-1738, landbouwer te Benneveld, otr./tr. ald. 28~4/27~5~1770,

241 AALTJEN HOVING(H)E, ged. Zweeloo 15-10-1741, j.d. van Zweeloo 1770.

242 HARM(EN) LAVING, geb. Bunneveld ca. 1740, j.m. te Bunneveld onder **Zwelo** 1779, overl. voor 17-11-1801, tr. Emmen 4-5-1779, met attestatie van Emmen naar Zweeloo 4-5-1779,

243 AELTIEN/AALTIEN FRIELING/FRIJLING(H), geb. Noordbarge, ged. Emmen 20~5~1753.

244 WILLEM OLDE(N)HUISING, geb. Bennevelde, ged. Zweeloo 13-4-1746, van Bunnevelde 1783, wonende in Zweeloo op Zuurwijk 1789, overl. voor 1804, tr. Zweeloo 11-5-1783,

245 MARREGIJN NIE(UWE)(N)SCHA(I)NG(E), ged. Benneveld 31-1-1762, van Bunnevelde 1783, overl. ald. 6-10-1826.

De erfgenamen van Willem Oldenhuising en Marregijn Nieuwenschaange gaan op 30-12-1829 over tot de scheiding en deling van de nalatenschappen van genoemde personen.
Deze scheiding en deling wordt aangegaan door Hendrik Oldenhuising, landbouwer te Bennevelde, voor zich en als vader en voogd over zijn minderjarige kinderen Willem, Anna, Jan Kiers en Roelof, bij wijlen zijn echtgenote Hillegien Kiers, door Jannes Schuring, landbouwer te Aalden, toeziend voogd over genoemde minderjarige kinderen, door Roelfien Oldenhuising, echtgenote van Harmans Koops, landbouwer te Bennevelde, door Hillegien Oldenhuising, echtgenote van Jan Zijnge, landbouwer te Bennevelde en door Jan Oldenhuising, landbouwer te Bennevelde.

De verdeling is als volgt:

~ Hendrik Oldenhuising c.s.	1/4 deel		2.400,00
~ Roelfien Oldenhuising	1/4 deel		2.400,00
~ Hillegien Oldenhuising	1/4 deel	5	2.400,00
-Jan Oldenhuising	1/4 deel		2.400,00
		<u>f</u>	<u>9.600,00</u>

Hendrik Oldenhuising en consorten krijgen daarbij toebedeeld een stuk hooiland, genaamd de grote **Almaat**, te Benneveld, een stuk hooiland het voorste Broek ald., een akker bouwland de lange Gleuving ald., een akker bouwland de Molenakker ald., een akker bouwland het achterste eind van de Kroem ald., een akker bouwland de Huisakker ald., een akker bouwland de westzijde van de Deen ald., een akker bouwland de noordzijde van de Boonakker ald., een akker bouwland de Steegakker ald., een akker bouwland Nijhuizinge Hof ald., 12 **2/70** ware **waardeel** in de **Markte** van Benneveld en **1/4** deel van een huis en hof te Benneveld, gezwet ten zuiden Hendrik Oldenhuising en ten noorden Lambert Koops.

246 JAN KIERS, ged. Oosterhesselen 8-12-1737, overl. ald. 27-4-1785, tr. ald. 6-6-1773,

247 ANNICHJE/ANNEGIJN ELVING(E), van Gees 1773, overl. Oosterhesselen 17-5-1791.

Volgens het register van collaterale successiën betaalde Jan Kiers op 20 maart 1771 de 40e penning van f 39~0~0, zijnde f 0~19~0, waarvoor hij een akker zaaijland had gekocht van Hendrik Harms. van Gees

248 JANNES HINDRIKS TIMMER/HEIDEMAN, geb./ged. Anloo 4/8~12~1765, van Noordlaren 1794, landbouwer te Rolde 18 11, veehouder, otr./tr. Anloo 6~4/11~5~1794,

249 (H)AN(N)EGIEN ROELOFS, van Gasteren 1794.

In het boekwerk 'Balloo, het mag mij nog heugen', geschreven door Girben Buist, staat dat Jans Hendriks bij de runder telling in 1800 2 stuks had wat ouder dan 2 jaar en 1 jonger dan 2 jaar.

250 JACOB JANS WILTING, geb. Wachtum, ged. Dalen 23-3-1766, tr. Dalen 27-4-1794,

251 GEESIEN GERDING, ged. Dalen 5-10-1766.

252 ALBERT JANSEN NIJENBANNING, geb. Oosterhesseln 2-5-1765, landbouwer te Gees (Oosterhesselen) 1831, overl. ald. 9-7-1831, tr.,

253 WEMELTIEN JANSEN, overl. Oosterhesselen 18~4~1804.

254 ROELOF EEFTING, ged. Sleen 23-4-1758, j.m. van Ermen 1779, overl. Erm (Sleen) 18-8-1813 (aangifte te Zweeloo), tr. (1) Sleen 27-6-1779 Geessijn Janssen Wessels, j.d. van Ermen, tr. (2) Sleen, 22-2-1803,

255 GEESIEN/GEESIJN HINDRIKS NIJMEIJERS, geb./ged. Emmen/Roswinkel 1~10~1778/15~8~1779, overl. Sleen 31-10-1851, tr. (2) Zweeloo 16-6-1815 Lubbert Sikken, ged. Emmen 9-2-1783, overl. Sleen 3-8-1870, zn.v. Harm Lubberts (Sikkinge) en Roelfje Willems Zegers.

1x

- 264 LUCAS KEIJZER, geb. Driene, ged. Hengelo 5~10~1704, otr./tr. (2) ald. 19~5/6~12~1739 Geertje Velthuis, tr. (1),
- 265 FENNEKEN WALHOFF/WALL/VAN 'T WALOF.
- 266 WILLEM BIJVANK, tr.,
- 267 JANNA LANSINK, ged. Hengelo 29-5-1701.
- 268 HENDERICUS PESEN, ged. Hengelo 20-5-1688, otr./tr. ald. 15~3/11~4~1710,
- 269 TRIJNE LAMBERTS WERMENTINCK, ged. Hengelo 17-7-1681.

In 1475 wordt het erve Wermberging reeds genoemd. Volgens de verpondingsregisters van 1601 en 1602 van de Dryner Marcke in Twenthe is Wermertinck een erve 'toebehorende in die probstie to Oldenzaell, groth 4 1/2 mudde gesei, 1/2 dach meijens, gift ter pacht 2 mudde roggen, 3 1/2 mudde gersten' en betaalt aan belasting f 2-7-8. In 1970 verdween erve De Wermer door stadsuitbreiding van Hengelo. Het pand heeft gestaan aan de Wermerweg ter hoogte van de Dolf Nijhoffstraat.

- 280 ROELOF EVERTS CIJFT, j.m. van Aene 17 19, tr. Hardenberg 5-11-17 19, Gramsbergen 26-11-17 19,
- 281 ANNE/ANNIGJEN WILLEMS, geb. 1693, j.d op den Kievit/Kieft 1719.

De volkstelling van 1748 van Holthone vermeldt dat op erve Cijft wonen Roelof Cijft en zijn vrouw Anne, samen met een drietal kinderen die jonger zijn dan 10 jaar, Willem, Evert en Swaantien, en een meid Geertruid.

Het register van vuurstedengeld van Salland vermeldt dat in 1675 en in 1682 in de buurtschap Oldenhof het erve De Kijft voorkomt. In 1682 wordt vermeld dat de bewoner van het erve 'zelfs **eijgen(aer)**' is. De belasting die betaald moet worden bedraagt f 1~0~0.
Het register van 1675 vermeldt nog dat de buurtschap Oldenhof 'geheel geruineert geweest' is.

- 282 HENDRIK JANSEN DRENTEN, overl. tussen 1741 en 1748, tr. voor 1729,
- 283 GRIETE JANS POTHOF, overl. na 1764.

Op 17 juni 1764 wordt een magenscheid aangegaan door Griete Pothof, weduwe van wijlen Hendrik Drenten, gecompareerd met haar schoonzoon Willem Cijft als haar verkozen momber, Willem Cijft zelf met zijn huisvrouw Fennegien Drenten, Jan Drenten, Evert Tabernakel en zijn huisvrouw Hendrikje Drenten, Zwaantien Drenten geassisteerd met haar zwager Willem Cijft als momber en Jannes Drenten. Jan Drenten zal na het overlijden van zijn moeder in het bezit worden gesteld van alle vaderlijke en moederlijke goederen, onder de verplichting om aan zijn drie zusters en broer ieder een som van f 225,00 uit te betalen. Daarnaast ontvangen Fennegien, Zwaantien en Jannes ieder nog een koe, terwijl Zwaantien als zij gaat trouwen nog krijgt: ordentelijk bruidskleed, 2 bedden, 4 kussens en peluw met 12 lakens en een kaste. Als zijn broer Jannes gaat trouwen moet Jan Drenten nog eens uitkeren: bruidegomskleed, bedde met 2 kussens, peluw, 4 lakens en 4 slopen. Indien Zwaantien en Jannes niet zouden trouwen en zij 'mogten ziekelijk of zutig worden sullen sij in haar ouderlijk Huis door haar Broeder Jan Drenten worden onderhouden en versorged tot haar herstelling toe'.

- 284 DEDERT/DIJBERT/DIETERT GEERTZEN BLAUWGEERTS/RUNDERVOORT, j.m. uit het carspel Velthuijsen 1719, tr. Hardenberg 30-4-1719,

285 **ELZE/ELSJE LAMBERTS JANNINGS/JENTINGE**, j.d. uijt (erve) Jannink te Brogt 1719.

Op 2 oktober 173 1 verklaart Arnold Voltelen, **scholte** van Hardenberg, dat volgens relaas van onderscholte Marten Schutte de volgende akte van beslag gerechtelijk is aangezegd **ande** Klumper tot Holthone: 'Memorie voor de onderscholte van den Hardenberg om uit de name van Albert Struive en Dietert Blauwgeerts beslag te doen op sodanige verschuldigde **kooppenn(ingen)** voor hout als de Klumper te Holthone an Frits Wamtljn (=Werdly) tot Coevorden is **verschuldigt** of **debit** ten fine **omdaaraen** te verhalen negen gulden arrebijtsloon so gemelte Frits Wamtljn an haar nog schuldig is met de kosten, versoekende hiervan exploit en relaas als nae **Lantregte**.'

288 **JAN JANSEN VAN HET BEVEDAM**, j.m. in de heerlijkheid Almelo 1718, **otr./tr.** Almelo 18~12~1718/4~1~1719,

289 **GEERTRUID ALBERTS (TE) KRABHUIS**.

Het erve **Beverdam** komt voor in het vuurstedengeldregister van Almelo in 1675, voor een bedrag groot *f* 1-0-0. In datzelfde register van 1751 is **Beverdam** erve nr. 104 in de 5e Hoek, terwijl de Heer **Graaff** van Rechteren eigenaar is. Ook dan wordt *f* 1-0-0 vuurstedengeld betaald. Volgens het verpondingsregister 1719-1721 wordt Bevedam aangeslagen voor een somma van *f* 3-10-14.

290 **GERRIT VAN HET KAMPHUIS**.

Het vuurstedenregister van Almelo 1675 vermeldt het erve Kamphuijs voor *f* 1-0-0 belasting.

292 **ROELOF VAN DE WEERE**, wonende Ambt Almelo 1748, tr. Almelo 18-7-1717,

293 **FENNE(KEN) GERRITS OP 'T MAATHUIS**, wonende Ambt Almelo 1748.

294 **HENDRIK KNOEF/ VAN 'T KNOETSHUIJS**, wonende aan 't Maathuijs onder Wierden 1747, tr. Almelo 23-10-1713,

295 **JANNA VAN DE BELLINGHOF**.

304 **JAN WICHERINK**.

306 **JAN SCHOLTE WARSINGS**, overl. voor 5-7-1749.

Op 1 juni 1707 meldt de kerkeraad van Ulsen: 'Vorder **also** sig enige ledematen van den tafel des Heren sig absenteerden, de heer richter versogt tegen de naesten consistorie te citeren Roelofs van Wylen, **Scholte** Warsink en **Roerik** te Hardinge.'

Op 1 mei 1709 'Op voorgaende citatie gecompareerd Hindrik **Moman**, **Hermen** Reurik en **Scholte** Waerssink en hebben, nae voorgaene vraegen waerom sig niet ter tafel des **Heeren** lieten vinden, alle bij handtastinge beloofd sig in 't toekomende daertoe te qualificeren.'

308 **DERK LOBBERING/LUBBERING/LOBBERMAN/LUBBERMAN**, geb. ca. 1710, lidmaat te Ulsen Pasen 1728, landbouwer, erfpachter op het erve Lubberink te Lemke (Ulsen), begr. Ulsen 10-12-1758, tr. (1) Ulsen 1728 **Aaltien** Bruggink, begr. ald. januari 1731, dr.v. Berend Bruggink te Breklenkamp, tr. (2) Ulsen 1731 Berendjen Warrink, begr. Ulsen 18-11-1740, dr.v. Arend Warrink te Itterbeck, tr. (3) Ulsen 1741,

309 **SWENNE EPMAN**, lidmaat te Ulsen 1730.

Derk Lubberink of Lubberman komt vele malen voor in de kerkeraadnotulen van Ulsen. Hij blijkt de pacht die hij aan de kerk schuldig is niet te kunnen betalen, en wordt uiteindelijk gedwongen het erve Lubbering onder bewind van de kerk van Ulsen te plaatsen.

7 november 1703

'Vorder de kerkmeester geordonneerd Lubberman te executeeren ter tijd toe sijn erfwinninge ingevolge vorige afspraak sal hebben aenbetaeld.'

1 mei 1726

'Is ook besloten Oominkman in de Boerhuise en Lubberman te Lemke te **laeten anseggen haere** pagt in praecise te **betaelen**, of dat voorst anders der kerke bij manquement **vandien souden** genootsaekt **wesen** om so veel van sijn landerïen stuksgewijse te verhuuren, als de pagt bedraegt. Daerenboven de tegenwoordige leden van den kerkenraed met ongenoegen **verstaen** hebbende, dat de bovengemelde Oominkman en Lubberman **haere** landerïen **an** andere **souden** versetten, verhuren of verkopen hebben. Besloten in de kerk een publicatie te **laeten** doen, om een **jeder** te **waerschouwen** sodaenige landerïen niet te kopen of te **huuren**, wyl sij daermede niet zouden verseekert **sijn**.'

2 juli 1727

'Is met gemene toestemming goedgevonden dat de koe, die Hindrik **Breman** van Lubberman gepandet heeft, voor de interesse van een **capitael** dat gemelde Lubberman **an** de diaconie schuldig is, hem **sal** wedergegeven worden, dog als een eigendom van de diaconie gemerkt worden.'

7 juli 1728

'Albert Mölder bragt schriftelijk in dat hem wegens twee jaeren van Lubbermans pagt nog resteerde f 30 Rd. 22.'

2 februari 1729

'De 9 gulden van Lubberman is geordineert dat bij provisie **soude staen** blijven en ten prothocolle gebragt worden.'

6 september 1730

'Ook is geresolveert dat 't consistorie de maete van Lubberman sal verhuuren, om daeruit **de** pagt voor een gedeelte te verkrijgen.'

6 oktober 1734

'En heeft Lubberman de vrijbrief van sijn vrouw **getoont**. Is ook vastgesteld om over het **onslag** van het versterf van Lubberman te spreken.'

6 iuli 1735

'Is geresolveert dat op anstaende maendag de kerken-tiendens en enige landerijen van Lubberman sullen verpagt en verhuert worden.'

11 mei 1738

'Dito **wierde** goedgevonden an Lubberman tot Lemke een koe te **geeven**, welk half van de diaconie en half van de kerk **souw betaelt** worden. Als ook dat soo veel land van sijn erve sal verhuert worden, dat de pagt daeruit kan koomen en alsdan sal hij onder conditie erfwinninge doen.'

4 iuni 1738

'Vorder afgesproken dat van Lubbermans landerïen soo veel sal verhuurt worden als dan dienstig sal gevonden worden.'

5 september 1742

'Op **desen** dag sijn an Lubberman overhandigt de erfwinningsbrief en over het versterf, welke most geplaetst **weesen** in February 174 1, welke luyden als volgt:

Kennelijk sij hiermede, dat op **heden** dato **ondergeschreeven** tussen het **eerwaerde** consistorium tot Ulsen en desselfs eygenbehoriger Derk Lubberink tot Lemke over de erfwinning van desselfs onderhebbende **an** de kerk eygenbehorende plaetsjen op volgende wijze geaccordeert:

1. Word hem, Derk Lubberink, en sijn vrouw Swenne de **plaetse** ingedaen en hij voor den tijd sijns levens vermeyert op deselve pagtjynden en **~gelt** als voor dees daervan gegeeven en gepresteert is,
2. Sal deselve gehouden sijn alle op de plaetse staende, soo gemeene als particuliere, lasten te draegen,
3. Sal hij verpligt sijn het huys en de andere getimmerten in goeden stand, **racken** en daeke en esse te houden, ook met **pooten** en planten van telgen en **begaaden** der landerijen het erve wel voor te **staen** en altijd soeken te verbeeteren. **Maer**
ten vierden geensins vermoogen eenig houd buyten consent te houwen of iets te doen waardoor het erve **soude belastet** of verergert worden.'

'Wij **ondergeschreeven** (Johan Jacobs van Leeuwen, namens het consistorium) bekennen hiermede dat Derk Lubbering van Lemke, als eygenbehorige an de kerke tot Ulsen, het versterf van sijne afgeleefde vrouw Berendjen Warrink met het **eerwaerde** consistorie tot Ulsen veraccordeert heeft en hem, uit **reeden** dat hij in een seer selgten staet is en uit de diaconie al langen tijd heeft moeten ondersteunt worden, voor twee rijksdaelders Hollands gelaeten, welk van hem **an** de kerkmeester voldaan is.'

2 februari 1746

'Als wanneer Lubberink arme staet overwoogen sijnde, tot ankoopen van een nieuw peerd in plaets van sijn afgestorven **wierde** gegeven 25 gulden. **Maer** de rest **souw** hem van kerkenmiddelen daertoe geleend worden.'

december 1746

'Waerin vastgesteld om Lubberman ernstig te beduiden dat hij voortaan sonder kennisse en consent van het eerwaerde consistorium geen hout sal hebben te **houwen**, en dat men aldaer ter **bequammer** gelegenheit sal telgen **pooten** en hout houwen.'

1 mei 1748

'Waerin beslooten is om Lubberman het nodig houwt tot opbouw van sijn huis, door den **laetsten** sterken stormwint **omverre** geworpen, ten eersten te versorgen.'

4 december 1748

'Eenige consistorianten sijn na Nieuwenhuis geweest om over het schoolmeestertractment Metting en de rentmeester **Weernink** te spreken. Soo ook de landschrijver Schuerman over Stoesink mate. Soo heeft bij die gelegenheit Lubberman tot Lemke gevaren en alsoo twee **dienste** gedaen.'

1 september 1751

'Waerin vastgesteld is dat Lubberman en Nyemeyer tegen het anstaende consistorium sullen gehouden sijn een schijn van **vrijheit** in te brengen.'

7 februari 1753

'Als wanneer vastgesteld dat Lubberman binnen de tijt van 14 daegen de vrijbrief sal hebben in te leveren.'

2 november 1757

'En ook een decreet van Lubberman is ingekomen, waerover op de anstaende armrekening nader sal **gedelibereert** worden.'

7 februari 1759

'Den versterfbrief an Lubberink gegeven luit als volgt:

Wij onder **geschreeven** als goetsheeren van het erve Lubberink, een eygenhoorige van de kerke alhier, verklaeren door **desen** dat Lubberink tot Lemke het versterf van de boer D. Lubberink met het eerwaerde consistorium veraccordeert heeft, en wel uit oorsaeke van sijn **slegten** staet voor twee rijksdaelder **hollants**, welke hij overgenomen heeft om te **betaelen**.' Geschreven op 19 februari 1759.

- 310 HARMEN/HERM WIEF(F)ERINK, Derk Wiefferings soon Herm tot Harding 1726, wonende te Hardingen, tr. 1726,
- 311 AMEIJE(N) SIKKEN(S), in Groninger land, Dam 1726.
- 320 JACOB/JAKOB J(O)AN(NE)S, landbouwer te Wagenborgen, lidmaat ald. 1703, diaken ald. 1703, tr. Wagenborgen ca. 19-04-1697,
- 321 ANT(J)E JANS(EN) POST, lidmaat te Wagenborgen 1703, overl. ald. 24-3-1748.

Op 19 april 1697 wordt in Wagenborgen een huwelijksovereenkomst gesloten tussen den Erbaeren **Jonckman** Jacob Jansen en de **Eerend** deugsame J.d. Anna Jansen Post.

Aanwezig waren namens de bruidegom Jacob Comellis (ondertekende met: J. Comelis), stiefvader, **Aefke Jacobs** (Aefke Jacobs), moeder, Wijbe **Jacobs**, moije, Reiner Abels (**Reinder** Alberts), swager, Harmke Jans (Hermtjen **Jannes**), halfzuster, **Jacke** Rotgers (Tjacko Rotgers), oom, Antjie **Tammes** (Anije Tammens), **moij**, Focko **Hommes** (Focko Hommes), oom, Wee Rotgers (**Weije** Rotgers), moij, Jacob **Bronds** (Jacob Bronds), Bouwe Ruggers (Bouwe Rotgers).

Namens de bruid waren aanwezig Jan Gerrits Post (Jan Gerrits Post), vader, Clasjen Jansen Post (Claeske Jans Carst), moeder, **Schelte** Haijes (**Schelto** Haijens), swager, Trijntjen Jansen (Trijntien Scheltes), **suster**, Berent Duirtselt (Berent Duirvelt), neeve, Claesjen Menninga (Claessien Menninga), nig.

Op 13 juni 1697 lenen Jacob Joannis en Anna Jans Post van **Jacobs** oom Focko **Hommes** en tante **Weije** Ruggers een bedrag groot 300 Carolus guldens tegen 4% rente jaarlijks. Hypotheek wordt verstrekt met name op 'haere behuisinge op de gaste tot Wagenborgen met de Landerije daer onder begrepen'.

Op diezelfde datum lenen ze van **Jacobs** oom Jacob Bronds en tante Bouwe Roggers ook nog eens 400 Carolus guldens tegen eveneens 4% rente jaarlijks. Hypotheek wordt op dezelfde goederen verstrekt.

En eveneens wordt op 13 juni 1697 een som geld groot 800 Carolus guldens geleend van **Jacobs** stiefvader Jacob Comellis en zijn moeder Aefke **Jacobs**, tegen een jaarlijkse rente van 5%.

Op 28 juli 1704 leent het echtpaar Jakob Joannes en Ante Jans 150 Carolus guldens van de diakonie van Wagenburgen, ten tijde dat Peter **Klasen** en **Gosen** Jans diakenen waren. Een jaarlijkse rentevergoeding van 5% zal betaald worden aanvangende op Allerheiligen.

Op 4 april 1707 verkopen Jakob Joannes en Ante Jans aan Bouwe Rotgers, weduwe van Jakob **Bronts**, woonagtig te Midwoldemer Hamrik, een stuk groenland in de Zuitbulten onder de klokslag van Midwoldemer Hamrik, gezwettet ten noorden **vro(u)w** Wirts, ten oosten het Zwaagmaar, ten zuiden Eltje **Harkes**, als gebruiker, en ten westen de kopers, voor een bedrag groot 900 guldens. Van dit bedrag zal 700 gulden dienen als aflossing van een tweetal rentebrieven. Eén groot 400 gulden, gedateerd 13 juni 1697 ten gunste van de kopers, en de andere groot 300 gulden gedateerd 13 juni 1697 ten gunste van Fokko **Hommens**. Bouwe Rotgers verplicht zich het bedrag groot 300 gulden aan Fokko **Hommens** toe te doen komen.

- 322 **NICOLA(U)S GRIMMELIUS**, ged. Veldhausen 25-12-1696, student theologie aan de Academie te Lingen 1711, predikant Emlichheim en Nordhom, burger van Nordhom (van den samentlyken Raeth de burgerschap vereert) 23-2-1740, overl. ald. 6-4-1777.

Nicolaus Grimmelius is gedurende de periode 1719-1740 predikant te Emlichheim, waarna hij van 1740 tot aan zijn dood in 1777 het ambt vervuld in Nordhom.

Op 24-9-1739 stierf zeer onverwacht Bemhardus Noordbecke, predikant te Nordhom. Op 4-11-1739 'Heeft den Over Kerken Raet, met de Leden van onse Consistorie, nae voorgebrachte nominatie, de Eerwaerde Heer Nicolaus Grimmelig, waardig Leeraer tot Emlinkamp, tot jongste Predikant eenpaerig beropen, waertoe God **allmachtig** sijnen gnadenrijken Zegen wil geven!'. Op 6-3-1740 '... is de Eerwaerde Heer Nicolaus Grimmelius, als beroepen Predikant alhier, door sijn Eerwaerde amtgenoot, in tegenwaardigheid van de Heer Richter Cotting en twee gedeputierden van den Over Kerken Raet, geinstalleert, predikenden de bevestiger uijt Heb. 13,17 de bevestigde uijt **Zach. 6,15**.' De hiervoor genoemde amtsgenoot betrof dominee Arnold **Wilhelm** Frantzen. Deze stierf op 22-5-1747 en werd opgevolgd door Hendrick **Strick**, predikant te Utrecht. 'Anno 1753 d. 21 **Julij** is de Hoogwelgebome Heer Landdroste van Ompleda mit desselfs Gemalinne, dar toe van sijn grot brittanische Majesteit aangesteld zijnde, op en pligtige wise van **borger** en boeren ingehaalet (in Nordhorn), met vliegende vaandels, en **slaande** trommels, en van beide **herren** pradicanten Grimelius en **Strick** op het stadhuis met een cierleke aansprake gecomplimentert.'

'Anno 1757 d. 9 august is de Hoogwelgeboorne Heer Graav Carel Friderich voor de 2de maal als Lands Heer op de borgt ingehuldigt in tegenwoordigheid van beide Predikanten (i.c. Grimmelius en **Strick**), Stad en alle Boeren en hebben met het opsteken van drie vingeren den huldigingseed afgelegd, zijnde en huldingsstoel op de borgt opgeregt, en de Kring **doer** Franse gewapende soldaten **omset**.'

In Nordhorn in 1772 'Des nagts tussen den 12. en 13. januar is alhier solck eine grote en **schadelike** watervlot gewest, als in 100 **jaare** bij menschen **gedächtniss** nit geschiedt, want of **schon** uit vorsorge het water sondags savonts so sterk was weggelopen, dat man om 9 uir gebrek **aant** water **hadde**, quam het water in de nagt om 1 uir met en **gekrijd** en solck een hefdigkeitan, dat in de tijd van een uir **t'** geheele aartrijk overstroomt was. Om: **drie** uir werden wie opgeklopt, warmer het water **het** huis al omringt, de nootklokke werde **gehoort** van 3 tot 7 uir sonder ophören, **t'** water nam so gewaltig toe, dat het ging ower de hege van mijn tun, de kelder stroomde ower. 2 oxhofden beer drewen in de kelder, anderhulf voet in de koeken, eer **ingut** (?) sulks . . . (?), ik werde op de schouderen uit de agterkeuke door **t'** water van de keuken nae de bowenkammer gedragen; mijn koebeest stont in de **Stat** aan **t'** lijf in **t'** water, werde nae **Hofhuis** gebragt, het verken nae Kosterhuis. Mijn Collega Strijk **moeste** met en peert uit het huis dor het water riden, glik ok de kinderen darnoe met en wagen, alle menschen uit de agterstraten **mosten** met hare kinderen **vlugten**, nae het Oudedorp, en de boeren. So de not op de hógste was, moesten sie den möllendik doorstekken, wae dor wederom vier schepel pastorielant is weggespoelt. Men arbeitet alle dagen om den dijk te herstellen, tot nog toe **t'** vergeefs. Men hef gistem d. 22. januar den **geheelen** zondag door gearbeitet, **well** met 100 waagens, en 200 menschen, tot hier tot alles vergeefs de schade is onbeschrijflik.' Aldus 'N. Grimmelius, pastor d. 23. jan. (1772).'

Op 6-4-1777 '... is overleden de Hoog Eerw. Heer Nicolaus Grimmelius Predikant alhier, in 't 80ste Jaar zijns ouderdoms en 37ste zijner bedieninge in deeze Gemeente.' Als opvolger van dominee Grimmelius wordt op 26-10-1777 J.F. Schultz, uit Schiittorf, benoemd.

- 324 **JAN VAN ENGEN**, geb. de Weusten (Dld.), bakker Bentheimerstraat te Coevorden, gemeensman ald., burger ald. 13-1-1728, overl. ald. 14-3-1758, tr. (2) ald. 17-3-1743 Marchijn Velting, tr. (1),

325 HENDRIKIEN/HINDRICHEN CAMPERS, met attestatie van Coevorden naar Zwolle 12-6-1724, en terug 6-5-1725.

Jan van Engen woont vanaf 1725 in de Benthemerstraat in Coevorden. Op 13-1-1728 wordt Jan ingeschreven als burger van Coevorden.

Het register van nieuwgebouwde huizen van Coevorden vermeldt in juli 1749 over Jan van Engen:

~ huis 3 vak, breed 16 voet	f	48-0-0
~ huis muurwerk lang 72 voet, breed 23 1/2 voet	f	270-0-0
~ huis 3 vak, breed 18 1/2 voet	f	49-10-0
~ schuire daaragter 2 vak, breed 16 1/2 voet	f	16-10-0
~ huis 4 vak, breed 20 voet	f	80-0-0
~ schuire 4 vak, breed 18 1/2 voet	f	27-0-0
~ Achterloo, 1 akker, groot 0 mud 3 schepel, 1 spint, 12 roeden	f	0
~ Voorloo, 1 akker, groot 0 mud 3 schepel, 2 spint, 4 roeden	f	0

In het haardstedenregister van 1743 komt twee maal een huis voor van Jan van Engen. Eén huis staat in het rot van de Bent(hei)merstraat, het andere in het rot van de Ooster, Reense en Kerkstrate. Voor het huis in de Bentmerstraat, in het rot van burgemeester Ter Poorten, moet Jan van Enge volgens het register van 1744 een bedrag ad f 2-0-0 betalen wegens haardstedengeld. In het register van 1754 wordt gemeensman Jan van Engen eveneens voor dat bedrag aangeslagen, omdat hij een huis heeft en backer is.

Omstreeks de jaarwisseling van 1735-1736 verschijnt voor rechter R. Haasken en de keurnoten Albert van Lienen en Harmen Hartman, allen te Coevorden, Jan van Engen, weduwnaar van Hindrikjen Campers, om mombers aan te stellen over zijn en minderjarige kind Hindrik van Engen. Tot mombers worden benoemd Jans broer Klaas van Engen en Gerrit Sluiters.

Tevens wordt opgemaakt de inventaris van de goederen van Jan van Engen, wijlen Hindrikjen Campers en de minderjarige soon Hindrik van Engen:

- ~ 2 saatveenen gelegen tusschen de Veenen van de weduwe wijlen Harm Swavelings
- ~ 1 saatveen in de Holverse Veenen gelegen tussen Albert Scholten en de weduwe Hartgers hare veene
- ~ 1 akker op de Loo tussen dr. Eckelof (?) en H. Lipman
- ~ 1 akker op de agter Loo tussen Harm op de Bleeke zijn akkers
- ~ 2 dagwerken Hooijlandsch de Breuil en haar Eggen Bevredinge
- ~ 5 vierendeel geregteheit in Steenwijker Moer
- ~ 8 Coewijden in de Coevorse Marsch
- ~ 9 Koewijden in het Moer
- ~ 1 huis in de Oosterstraete tussen behuisinge van W. Altena en Hindrikus de Slagte
- ~ Begraffenisse en siplaatse in de kerke

Op 29-6-1762 speelt er een geschil voor het stadsbestuur van Coevorden tussen de weduwe van Jan van Engen en P. Schild, advocaat te Coevorden, over de erfafscheiding tussen de hoven van comparanten. Op 11-5-1762 was door het stadsbestuur besloten dat de advocaat de heg welke hij had gepland op de grond van de weduwe moest weghalen. Anderhalf maand later had hij dat nog niet gedaan. De weduwe verzoekt dat de advocaat gesommeerd wordt de geplante heg binnen veertien dagen weg te halen. Aldus wordt besloten, en de advocaat wordt hiervan op de hoogte gesteld.

326 JAN LIPMAN, ged. Coevorden 29-3-1696, landbouwer te Dalerveen 1742-1764.

De enige in Dalerveen geboren Aaltje Lipman, kwartier van nr. 326, is gedoopt op 6-2-1730 in de kerk van Dalen, zijnde een dochter van Lipman, zonder dat de voornaam van de vader en de namen van de moeder worden genoemd. Uit het haardstedenregister van Dalen blijkt dat de enige Lipman die voorkomt in de jaren 1742-1764 in Dalerveen een zekere Jan Lipman is, een vol boer, betalende f 4-0-0 haardstedengeld.

Jan Lipman komt diverse malen voor in het register van nieuwgebouwde huizen van Dalen:

- 1741 ~ een rosmolen en backhuis
- 1742 ~ rosmole 3 gebint 22 voet wijt
- ~ een Bakhuis 4 gebint 14 voet wijt
- 1744 Nieu aangebrouken zaailanden:
 - ~ 4 Campen onder het waardeel van de Oshaar, groot 8 mud 3 schat 0 spinden 2 roeden, waarvan 3 1/2 mud 10 jaar bcsaait

~	nog een akker, groot 0 mud 2 schat 0 spinden 2 roeden			
				f 60-0-0
~	bakhuis 3 vak a 14 voet			f 21-0-0
1754	~ rosme vervackter 22 vak a 25 voet			f 22-0-0
~	vier Campen onner t waardiel van de Oshaar	8:3:0:2		
		3:2:0:0		
	Waarvan eerst zijn besaait 1734 en comen in anslag 1754	5:1:0:2		f 118-8-2
~	nog een acker	0:2:0:2		<u>f 11-10-10</u>
				f 232-18-12

328 GEERT BERG(HUIS), vermeld 1737 en 1748, overl. voor 12-3-1752, tr. ws. ca. 1737,

329 N.N., dochter van Hindrik Hesselink.

Op 6 november 1737 deelt de kerkeraad van Ulsen mede aan het overconsistorium het volgende bericht: 'Op uw hooggraaflijke excellentie nevens de hoogedelgeboren en hoogerwaerde **heeren** van het hoogloffelijke overconsistorium **haer** bevel van den 3 September 1737 dient gehoorsaamst, dat de klager Hindrik Hesselink en sijn vrouw wel nadrukkelijk sijn afgehoord en an de andere kante de beklagde Gerrit Barg met vader en moeder. En men heeft bevonden dat de **dogter** van voornoemde Hindrik Hesselink niet van de vrijer en sijn ouders is gelijk als weggerooft of **haer** ouders onthouden, maar in tegendeel is de voornoemde **dogter** om de harde **castijdingen** daer heen gevlugt. Het welk blijkt, dewijl sijn, nadat de vader belooft **hadde haer** niet meer hard te willen vallen, hetsclve meysjen na **haer** ouders huys hebben toegebragt en men heeft alle middelen ter assopiatie angewend. **Maer** uit de mond van de verloofde jonge lieden vemoomen hebbende, dat sijn niet alleen verlooft waren en elkander een behoorlijke ondertrouw gegeven hadden, **maer** zelfs vleeslijke gemeenschap gehad, soo heeft men geoordeelt dat sulks niet weder **konde** verbroomen worden. En dewijl de ouders van **haer** dog sonder eenige **reeden** het **houwlijk** niet willen toelaaten, soo word sulks an sijn hooggraaflijke excellentie nevens de andere hoogedelgeboren en hoogerwaerde **leeden** van het hoogloffelijke overconsistorium **haer** wijze directie overgelaten.'

Op 7 februari 1748 bericht de kerkeraad van Ulsen: 'Als wanneer de **slegte** staet van Gerrit an den Berg **wierde** voorgesteld. **Maer** terwijl veele in de voorleeden stormwint schade geleden hebben en alle uit de diaconie niet kunnen geholpen worden, soo heeft het consistorium goedgevonden deselve alle tot **eenen** ommegang te verwijzen.'

Op 7 januari 1736 is door de kerkeraad van Ulsen 'mede geresolveert dat de weduwe van Barg Albert 5 gulden uit de diaconie en 5 gulden uit de kas de kerke **sal** hebben'. Mogelijk is dit de **moeder** van Gerrit Barg.

330 GERRIT HENDRIKSEN, overl. na 12-3-1752.

336 JAN ALBERTS JANSEN, op hoeve Kampman of Hansman te Junne, tr. voor 1752,

337 GEESSIEN JANSEN.

338 ALBERT JANSEN, j.m. uit hoeve Lijsen te Bergentheim 1748, tr. Hardenberg 29-9-1748,

339 JENNIGJE HENDRIKS, j.d. van Marienberg 1748.

340 HERMEN/HARMEN LAMBERTS WOESTKAMP/BOUWHUIS, j.m. van Diffelen 1747, landbouwer te Bergentheim, tr. Hardenberg 16-4-1747,

341 GEERTJEN ARENTS BOERS/WOESTCAMP, j.d. van Bargentheijm 1747.

342 EVERT HENDRIKS, j.m. van Ane 1744, tr. Hardenberg 28-6-1744,

343 GEERTJE ASSE, geb. Diffelen, ged. ws. Hardenberg 12-7-1722, j.d. van Ane 1744.

352 = 282
353 = 283

- 354 HENDRIK HANNES ODINK, geb. Collendoorn, ged. Hardenberg 21-11-1723, j.m. te Collendoorn 1751, begr. Heemse 15-12-1803, tr. (2) Heemse kort na 20-2-1768 Jennigje Jansen Visschers, ged. ald. 18-12-1740, overl. Collendoorn 5-11-1811, dr.v. Jan Egberts op Visschers, landbouwer te Heemse, en Aaltjen Jansen Polak, otr./tr. (1) Hardenberg 22~1/14~2~1751, otr. Ulsen (1) 31-1-1751,
- 355 JENNEGJE/JENNEKEN BERENTS IMHOF/IJMHOFF, geb. op erve Ymhof te Wielen, ged. Ulsen 14~10~1725, Lidmaat te Ulsen Pasen 1742, j.d. van Hardenberg 1751, overl. voor 13-12-1768.

Op 13 februari 1768 worden in verband met het voorgenomen huwelijk van Hendrik Odink, weduenaar van wijlen Jannegien Berents, met Jannegien Jansen mombers aangesteld over bruidegoms minderjarige kinderen uit zijn eerste huwelijk, zijnde Aaltien, Berent, Evertien, Grietien, Hannes en Lubberta hendriks. Tot momber worden benoemd Hannes Odink, grootvader van de kinderen, en Gerrit Klein Nijenhuis, oom van de kinderen.

Bruidegom Hendrik Odink verklaart dat hij aan zijn zes kinderen gezamenlijk zal uitkeren f 320,00 uit hun moederlijke boedel, evenals haar kleding en linnen.

Op 17 december 1769 wordt een hypotheek afgesloten om aan de verplichting van de uitkering van f 320,00 te kunnen voldoen.

Hindrik Odink en zijn huisvrouw Jennegien Jansen testeren op 14 mei 1796 voor scholtus Pruijm te Hardenbergh. Tot hun universeel erfgenaam wordt benoemd zoon Jan Odink, onder de verplichting dat deze over twee jaar na dato aan de nagelaten kinderen van de testator ~ zijnde Berend Odink, Evertje Odink gehuwd met Jan Rozeman, Grietjen Odink gehuwd met Egbert Hendriks, Hannes Odink, Lubberta Odink getrouwd met Willem van Wijhe en de nagelaten kinderen van wijlen dochter Aaltjen Odink gehuwd geweest met Jan Drenthen ~ ieder zal betalen de somma van f 45,00 oftewel in totaal f 270,00.

Zoon Hannes Odink krijgt daarnaast over twee jaren uit de boedel nog eens f 55,00. De universele erfgenaam Jan Odink zal ~ zoo lange den zelven het Erve Odink te Collendoorn bemeijeren ~ aan Hannes, zolang deze niet gehuwd is, behoorlijk onderhoud en huisvesting dienen te geven, evenals verhandreiking en verpleging in cas van ziekten en onpasselijkheden.

Aan testator en testatrices kinderen ~ zijnde Aaltjen Odink gehuwd met Jan Leeferts, Zwaantje Odink gehuwd met Hendrik Kamphuis, Jan Hendrik Odink en Egbert Odink ~ zal door de universele erfgenaam ieder f 45,00 worden betaald, in totaal f 180,00.

Universele erfgenaam Jan Odink wordt ten aanzien van Jan Hendrik en Egbert Odink eveneens belast met de zorg van verhandreiking in geval van ziekten, zolang als hij of zijn erfgenamen het erve Odink zullen bewonen.

Jan Odink zal in het genot komen van alle nagelaten goederen van testator en testatrice, 'daaronder begrepen de gehele tienden grof en smal schuldig en Odink genaamd gelegen te Collendoorn en zijnde Leenhorig aan den Huize en Havezaathe de Leemkuile'.

- 374 LAMBERT HAN(NES)SEN, j.m. van 't Roeteveen, wonende te Ancum 1748, otr. Dalfsen 23-2-1748,

375 AALTJE GERRITS, j.d. uit Rechteren 1748.

De volkstelling van 1748 in Dalfsen, boerschap Rechteren laat ons zien dat Lambert Hannessen en Aaltien Genitz inwonend zijn bij Gerrit Wagevelt en Matte Hendriks, met hun twee kinderen.

- 376 HENDRIK JANS BOSMAN, ook POEP genaamd, ged. Hoogeveen 6-3-1720, imker ald., bezit 50 zwermen bijen in topjaar 1764, tr.,

377 HILLIGJE BERENDS KLEINE, ged. Hoogeveen 28-3-1721.

- 378 ALBERT ARENTS METSELAAR, ged. Hoogeveen februari 1706, schipper, praambezitter, klein vervener te Hollandsche Veld, wonende Hollandse Rot te Hoogeveen, begr. ald. 4-9-1772, tr. (1) **Jacobje** Jans, tr. (2),
- 379 ENGELTJEN ADAMS, ged. Hoogeveen 24-2-1726, tr. (2) ca. 1783 Jan Hendriks **Kattouw**.

Albert Arents Metselaar woonde met zijn ouders 'Achter de Kerk' te Hoogeveen. Woonde met zijn eerste echtgenote, **Jacobje** Jans, in het Haagje, en met Engeltjen Adams in het huidige pand Hollandscheveldsche Opgaande nr. 19.

Albert Metselaar bezit in 1741 samen met **Pauwel** Arents een stuk van de Schutswijk in de omgeving van het **Zuider** Opgaande gelegen.

Hij koopt in 1746 samen met Jan Harms Schonewille, alias Jaije, veen op de Bakkerswijk te Hollandsche Veld. Albert Metselaar wordt op 15-2-1765 tot hoofdmomber benoemd over Derk en **Wijcher**, beide in 1743 geboren zonen van Jan Harms Schonewille en wijlen Geertjen Jans. Jan Harms Schonewille en Albert Arents Metselaar zijn zwagers van elkaar. Waarschijnlijk zijn **Geertjen** Jans en **Jacobje** Jans zusters van elkaar. Medemomers zijn Hendrik Logjen, Harm Schonewille (Gauw) en Hendrik Stoffers. De inventaris omvat 3 koeien, 1 kalf, land op de 4e wijk van Oostopgaande, huis en land door Jan Harms Schonewille bewoond en in gebruik naast aan Rijnshoogte, en een praam. In de woonkeuken stonden een kast, een tafel en 6 stoelen, en verder hingen er een spiegel en een klok. Het keukengerei bestond uit een rekje met een half dozijn theegoed, een grote koperen ketel, een koperen koffieketel, 4 tinnen kommetjes, 2 tinnen schotels en 2 lepelborden met tinnen lepels.

(Bronnen: Ons **Waardeel** 86/5, Kwartierstaat **Everts/Fieten** (vervolg), door A. Everts; De eerste bewoners van het Hollandsche Veld, door A. Metselaar; Hollandsche Veld in voor- en tegenspoed, door A. Metselaar)

- 384 JAN ROELOFS PADDINGE, later SCHOLTEN/SCHOUTEN, j.m. van Pesse 1721, wonende Westerse Rot te Hoogeveen 1729-1733, 1740, 1742 en 1754, begr. ald. 24-8-1756, tr. Ruinen 31-8-1721,
- 385 HILLEGIJN/HILLIGJEN/HILLETJEN JANS, j.d. van Nienberg 1721, begr. Hoogeveen 5-3-1756, of 23-3-1756, of 1-7-1763.

Jan **Scholten** woonde volgens het haardstedenregister van Hoogeveen 1742 aan het begin van het Westers Rot, betalende f 2-0-0 belasting. Zijn naam komt achtereenvolgens voor op diezelfde plaats in het Westers Rot in de registers van de jaren 1740, 1733, 1732, 1731, 1730 en 1729. In 1728 blijkt het huis bewoond te zijn door een zekere Otte **Scholten**, mogelijk een broer van Jan Roelofs **Scholten** en niet diens vader omdat diens naam door middel van het patroniem bekend is: Roelof. De jaren voor 1728 komt de naam Otte of Roelof **Scholten** niet voor in de haardstedenregisters van Hoogeveen. Vanaf 1728 zien we de naam van **Otte Scholten** of mogelijk Otte Roelofs ook niet meer terugkeren in de haardstedenregisters van Hoogeveen.

Uit de huwelijksinschrijving in Ruinen blijkt dat Jan Roelofs **Scholten** geboren is in Pesse, en geen Hoogevener is. Het haardstedenregister van Hoogeveen 1742 geeft aan dat in het Pesserveld woonachtig is Otto Roelofs Paddinge. In 1742 wordt zijn weduwe vermeld. Is deze Otto Roelofs Paddinge mogelijk identiek met de hiervoor genoemde Otte **Scholten** en misschien een broer van Jan Roelofs **Scholten**, die dan geboortig zou moeten zijn Jan Roelofs Paddinge?

Het doopboek van Ruinen geeft wel kinderen van Roelof Paddinge uit Pesse, maar vermeldt niet de voornamen (1682 en 1692), zodat aantoning van verwantschap van Otto en Jan aan de hand van de doopboeken niet mogelijk is.

De oplossing wordt uiteindelijk gevonden in het schultegerecht van Artsen, Echten en Pesse: Op 1 juni 1724 in het Pesserveld verklaren de advocaat Antoni Kaemerlingh en Henderik Wijgers, kuijper op het Echten veen, in opdracht van Rudolf van Echten tot Echten, dat Albert Wijggers, brouwer op het Echten hoogeveen, op 29 september 1720 verkocht heeft aan Willem ten **Bulte**, Otte Roelofs Paddinge des selfs vaeder Roelof Otten Paddinge, en Jan Roelofs Paddinge 'een **stuckien** groenland gelegen in de **markte** van Pesse ten westen den **toldijk** waer aan de H.Welgeb. vrouw van Deedem tot den **Gelder** etc. ten noorden Jan Roelofs timmerman ten westen en de wed. van sal. Claes ten Heuvel ten suiijden gewettet', 'met een vrije

in en uijtweg langhs de **toldijk** gelijk die altoos vrij gebruijckt hebben en met het recht van de mest vrij te moogen lossen op de hoek van het Pesser opgaende', voor een bedrag van 1100 Caroli guldens.

Op 30 mei 1721 zijn 870 Caroli guldens betaelt, het resterende bedrag van 220 Caroli guldens 6 stuivers 8 penningen is betaalt aan **Jantín** Wijgers, waarmee de gehele schuld is voldaan.

Expliciet wordt verklaard dat de eigendom toebehoort 'aen Willem ten Bult en aen Otte Roelofs Paddinge als door **afcoop** het recht hebbende van sijn sal(iger) vaeder Roelof Otte Paddinge en broeder Jan Roelofs Paddinge'. Ofwel . . . de verwantschap tussen Jan Roelofs en Otte Roelofs Paddinge dan wel **Scholten** staat hiermee vast, evenals hun beider vader: Roelof Otte Paddinge.

386 **CLAAS CRUIMS(EN)**, geb. ca. 1695, wonende te Dalen 1727-1732.

398 **JAN CRUIMINK**, j.m. te Dalen 1739, tr. ald. 9-3-1739,

399 **GRIETJE ARENTS KASPERS**, j.d. te Dalen 1739.

400 **HINDRIK VAN ALMELO**, landbouwer, tapper op de **LOO** te Coevorden.

Hindrik van Almelo wordt in de haardstedenregisters van 1743-1754 genoemd, als inwoner van de Loo te Coevorden. In 1744 moet hij f 3-0-0 haardstedengeld betalen en bezit hij een eijgcn huis. In 1754 betaalt hij zelfs f 5-0-0, wegens het bezit van een huis, van 4 peerden en voor de uitoefening van het ambt van tapper.

In de kerkeraadnotulen van de N.H.-gemeente Coevorden d.d. 31 oktober 1764 wordt vermeld:

'Is er op het voorstel van de **Diakonen** aangaande het verzoek door Hindrik van Almelo aan hem gedaan, om hem een woonplaatz te bezorgen, gerezolveert eenparig om hier in niets te doen doordien Jan Almelo en andere **gezezt** hebben, dat indien de Kerken Raad iets tot zijn onderhoud gaf, zij hem zouden bezorgen, en terwijl de Kerken Raad volgens Art. 4 van de Kerken Raad gehouden den 31 Oct. 1763 heeft toegelegd aan Hindrik van Almelo 's weeks 12 **st(uiver)** zo oordeelt de Kerken Raad behalven de natuurlijke verpligtinge dat de kinderen gehouden zijn hem **huijs** of verblijfplaats aan te wijzen.'

In de kerkeraad van 31 oktober 1763 was besloten: 'Dat Hindrik van Almelo 's weeks zal genieten 12 **st(uiver)** uijt onze Diakonie kasse tot deszelvs onderhoud, mits dat deszelvs kinderen ook het hunne tot zijn onderhoud toebrengeu.'

402 ws. **JAN WOLTERS**, geb. ca. 1700, wonende in de Ballast (Coevorden) 1738, of **JAN GETKA(AR)TE**, geb. ca. 1710.

Mogelijkerwijs bestaat er een verband tussen de familie Getkate van de Loo te Coevorden en het erve Getkate te Almelo. Op 20 november 1692 trouwt te Vriezenveen Hendrik Jansen (later Aman), zoon van Jan te Getkotte uit Almelo, met Aaltje Tonis van 't Veldhof, dochter van Tonys van 't Veldhof uit Albergen.

De familie Getkotte of Getkate zal pachter zijn geweest op een van de erven Groot of Klein Getkate te Almelo, gelegen tussen Gravenallee en het kanaal Almelo-Nordhom.

't Erve Groot Getkate wordt voor het eerst genoemd in een oorkonde uit 1388. Dan verpachten Everd van **Heker**, heer tot Almelo en zijn vrouw Beatrix op St. Simon en Judenaposteldag hun erve Grote Getekote in de heerschap Almelo aan Lubbert to Getkote en Zwaantje, zijn huisvrouw, voor vier jaar en de gewone pacht met het recht van levenslange lijftucht van de bouwlieden op een gedeelte (**9e** deel) van dat erve.

Het blijkt dat reeds vroeg een Getkate van het ouderlijke erve is uitgezwermd naar Zwolle. In een oorkonde van 1428 op St. Galliusdag doet Jonge Lude, Rigter op Almelervene kond, dat Johan van **Marclo** en Lamme, diens echtgenote, op Willem Lubbertszoon geheten Getekoten (waarschijnlijk de zoon van de hiervoor vermeld Lubbert Getekoten) overgedragen hebben twee mud goede winterrogge Almeler mate uit een halve hoeve op Almelerveen, jaarlijks te betalen binnen Almelo op Petri.

In een oorkonde van 1451 op St. Servaas verklaart Jacob van **Wijtman**, Rigter te Zwolle, dat Willem Lubbertszoon op zijnen zoon 'Heer **Herman**, Regulier in het Klooster Albergen' heeft overgedragen een jaarrente van 16 Arnoldusgulden uit de helft van 12 1/2 morgen land in het slag van Mastebroek plus de reeds eerder genoemde erfrente van 2 mud rogge.

In 1453 sluit het Convent van **Albergen** een overeenkomst met deze Willem Getekoten over het aandeel van zijn zoon **Herman** 'professionele broeder' te **Albergen** in de nalatenschap van zijn moeder. Blijkens een akte uit 1482 woonde Willem Getekoten indertijd in de Waterstraat te Zwolle en was kort voor het passeren van genoemde akte overleden. In deze akte wordt gesproken van vier stad-pond 'uit de were van wijlen Willem Getekoten in de **Waterstraat**'.

In een akte opgemaakt dinsdag na St. **Marten** van het jaar 1486, lezen we dat de executeurs van de uiterste wil van Willem Getekoten over zijn nalatenschap hebben beschikt, ten behoeve van het Convent **Albergen** en tot liefdadige doeleinden. Willem Getekoten was indertijd een van de schepenen van Zwolle.

Het is in het jaar 1455 op St. Bricciusdag dat Johan Jonkheer tot Almelo en Johanna van Rede zijn vrouw ten overstaan van Maes ten Pas, Rigter in het kerspel en gerigt Almelo, op de Prior en het Convent der Regulieren te **Albergen** transporteren hun in de 'Almelermark gewaarde' en onder dat kerspel en gerigt gelegen erven het Grote en Lutlike Ghetekoten, als vrij edel eigene onbekommerde goederen.

Bij reeds daarvoor, respectievelijk op daags na Maria Magdalena en op St. Cosmas en Damianus gepasseerde akten, had hetzelfde echtpaar het erve Rengelink en de respectievelijk in **Albergen** en Geesteren gelegen erven Lodewich en **Vossehaar** aan het Klooster van **Albergen** verkocht. Het totale bedrag dat Huize Almelo voor bovengenoemde vijf erven ontving bedroeg f 1.286.

Of deze verkoop ook deels een gedwongen verkoop is geweest? Blijkens een akte gepasseerd op St. **Philips-** en Jacobsavond van het jaar 1453 waarbij Johan van Almelo en zijn vrouw aan het Klooster 'drie vierendeel duystwaar in **Dulrermarke**' overdragen en het Klooster tevens vrijstelling verlenen van 'weggeld te Wederdcn en Almelerveen', verbinden ze hierbij voor eventuele schadeverhaal hun goederen 'Groot en Lutlike Ghetkate'.

Omtrent de bewoners van 't Groot Getkate en de condities waarop zij het door hen bebouwde erve in pacht hadden wordt iets verteld in een akte van 1463. Op O.V. avond Nativitas van dat jaar verpacht de prior van **Albergen** het 'Grote Getkoten' met alle toebehoor aan **Herman** Getekote en Grete diens huisvrouw, beide levenslang voor negen mud min één schepcl goede klare **winterrogge**, tien mud goede klare gerst, twee spilt zaad, Almeler maat, en drie goudse Rijnse guldens, min zes kromstaarten.

Als spandiensten zullen zij moeten verlenen: 'ene volle vracht in en uit Deventer of Zwolle bij den graze en twee vrachten binnensland met vijf paarden en met wagen en zakken.' De 'tune en wruchte (afscheidingen)' en huis en **getimmer** moeten in goede staat worden gehouden en 'gebeterd'. Voor 'huiswinninge (sleutelgeld) zullen **Herman** en Grete tien gouden Rijnse guldens geven. Wijders zal **Berend** Getekote, **Hermans** vader, hem het erf 'toezaaien naar gewoonte des lands van Twente' doch het 9e deel levenslang trekken, alsmede enen gaarden bij het huis, twee koegangen en twee varkensgangen als er akker is (als de eikels rijp zijn) hebben.

Betalen **Herman** en Grete de pacht na aanmaning niet voor Meidag, dan zal hun pacht niet verlengd worden. Krijgen zij eindelijk kinderen, dan zal dat kind dat het Klooster het best gevalt het erve met de pacht tegen een behoorlijke 'huiswinninge van het Convent winnen'.

Op 5 februari 1481 geeft de klerk van het Utrechts diocese een akte af houdende de voorwaarden waarop een **Albert** Gheetkote (en anderen) hun persoon en **bezittingen** hebben overgegeven aan het klooster van **Albergen**.

Deze **Albert** zal een zoon zijn van geweest van het genoemde echtpaar **Herman** en Grete. Een andere zoon van dit echtpaar, **Berend**, wordt in 1513 boer op 't Groot Getkate.

Volgens een pachtcontract van 24 juni 1513 verpacht de prior van **Albergen** het Grote **Gheetkote** dan aan een 'Berend ten Gheetekoten en Alijd diens echte wijf op dezelfde voorwaarden waarop zijn ouders het voordien in pacht hadden. Deze **Berend** zal genoemd zijn naar de vader van **Herman**, die genoemd werd in de pachtakte van 1463.

Na bovenstaande vermelding vinden we 't Groot Getkate eerst weer genoemd in de volkstelling- en vuurstedenregisters. In het vuurstedenregister van 1751 wordt als eigenaar zowel van het Groot als het Klein Getkate graaf van Rechteren genoemd. Deze zal het Groot Getkate toen pas enkele jaren daarvoor van de domeinen hebben teruggekocht. Het Klein Getkate had hij reeds in 1706 in bezit gekregen voor een bedrag van rond f 1.800.

Het volkstellingsregister van 1748 noemt als bewoners van 't Groot Getkate: Hendrik Grote Getkate en Aele zijn vrouw met hun dochtertje Aele (benedcn de 10 jaar). Dit echtpaar heeft als personeel: de **knechts Steffen** en Jan Hendrik, de meiden Jenne en Marie en de scheper Bartie die nog geen 10 jaar is.

Evenals de meeste oude agrarische nederzettingen die buiten het esverband lagen, werd ook het erve Grote Getkate gevestigd aan een klein vennetje, het Goor genoemd. Volgens overlevering moet hier eens een eendenkooi zijn geweest. De naam Getkate, een verbastering van de oorspronkelijk naam 'Gietekote' duidt op een keuterverstiging waar men slechts enkele geiten hield.

Naast een Groot en een Klein Getkate moet er ten tijde van de in 1748 gehouden volkstelling ook nog een Olde Getkate zijn geweest. Dit is op zich niet verwonderlijk wat het Klein Getkate, oorspronkelijk opgezet als lijftuchthuis voor de oude boer was in 1455 toen het werd verkocht aan het klooster **Albergen** reeds een zelfstandige boerderij.

En er zal zeker in de hierna volgende eeuwen nog wel eens behoefte zijn geweest aan een onderkomen voor de met lijftucht (pensioen) gaande oude boer en zijn vrouw.

Het volkstellingsregister van 1748 vermeldt ons als bewoners van het hiervoor genoemde 'Olde Getkate' een 'Albert in Olde Getkate met Anne zijn vrouw'. Dit echtpaar heeft een zoontje beneden de 10 jaar, Geert genaamd. Inwonend op dit erve zijn: 'Jan de oude man' en 'Hendrik ongetrouwd'.

Zeer waarschijnlijk lag dit Olde Getkate eens aan de rand van de door eeuwenoude eiken geflankeerde kleine es of bouwkamp, schuin tegenover het Groot Getkate. Deze plek wordt nog altijd 'de hoesstee' genoemd. Blijkens de kadastrale kaart van rond 1830 was het toen echter al verdwenen.

In 1455 werd het erve Klein Getkate in het jaar 1455 met zijn bewoners door de toenmalige heer van Almelo verkocht aan het klooster Albergen. Toen het kloosterbezit na de opheffing van deze instellingen werd geconfisceerd, is het Klein Getkate nog tot 1706 een domeingoed gebleven. Daarop kwam het door verkoop weer aan Huize Almelo.

Blijkens een oorkonde uit 1456 wordt het Lutlike Getkate dan bewoond door het echtpaar Klaas en Swane met hun kinderen Henrick, Johan, Albert, **Herman**, Geert, Fenne, Aleid en Lubbe.

Na de verkoop van het Klein Getkate vinden we dit erve eerst weer vermeld in een pachtcontract uit 1487. Op St. Valentijnsdag van dat jaar verpacht de prior van het klooster **Albergen** aan Hendrik Ghetekote, wijlen Klaaszoon (de oudste zoon van genoemde Klaas en Swane) en **Geze** diens huisvrouw voor levenslang het erve 'Lutlike Ghetekote'.

Beide echtelieden hebben zich met de kinderen die zij mogen krijgen in de **keurmede** (horigheid) van het Convent begeven. Zij zullen elke St. Martini als pacht aan het klooster te **Albergen** of 'te Almelo op het water' leveren: 7 mud goede klare winterrogge, 4 mud goede klare gerst, twee spilt zaad, Almeler maat en 3 gouden Rijnse guldens min 6 kromstaarten en bij gebreke van betaling voor meidag hun pacht verbeurd hebben. De kinderen die niet op het erve wilden blijven, zullen zich met Cén gouden Rodolphus Postulaatgulden kunnen vrijkopen.

Na het vorenstaande pachtcontract wordt het erve Klein Getkate weer teruggevonden in de volkstelling van 1748. Dan wordt het bewoond door **Henrik** Kleine Getkate, Gese zijn vrouw, Henrik Olde Getkate (de vader) en Aele zijn vrouw. Inwonend zijn dan meid Marie en een knecht beneden de 10 jaar, Jan Bernardus.

(Bron: ws. Twentse Courant, artikel 'Van boercland tot stadsrand', door G.J. **Eshuis**, afleveringen 89, 90, 91 en 92 d.d. 21~1~1967, 28~1~1967, 4~2~1967 en 11-2-1967.)

404 **GEERT JANS(EN) KAMPS/CAMP**, ged. Gasselternijeven 27~8~1702 (als Jan **Geerts** kint), schoolmeester te Gasselte, koster ald., overl. ald. 24-1-1778, tr. ald. 25-5-1735,

405 **JANTIEN/JANTJEN HOUWING/HOUWINK**, geb. 1707-1711, overl. Gasselte 17-6-1785.

Volgens het register van collaterale successiën betaalt meester Geert Jans Camp van Gasselte in 1785 de 40e penning van f 335-0-0 ad f 8-7-8, waarvoor hij in den **jaar** 1785 vast goed bij uitmijninge heeft laten verkopen.

406 **RO(E)LOF MARISSSEN**, ged. Sleen zomer 1709, van Diphooorn 1738, ette voor het Zuidenveld 1743-1783, volmacht van Zuidsleen, landdagcomparant, schatbeurder, landmeter 1756, wonende op erve Hobe Marissen te Diphooorn, begr. Sleen 20-1-1783, tr. (2) ws. Denekamp voor 14-10-1769 Maria Huising, wed.v. Isaac Westerloo, predikant, tr. (1) ald. 30-11-1738,

- 407 HILLEGIEN HOVINGE, van Exelo onder Odoren 1738, overl. op den Diphooen 26-3-1768.

Roelof **Marissen** was een vrij welgesteld man. Tijdens zijn leven ontving hij bij regelmate sommen **gelds** uit erfenissen. Op 17-7-1736 erfde Roelof van zijn gelijknamige oom een bedrag van **f 1.500,00**. Op 18-4-1741 gaven Roelof cum suis de erfenis van hun broer Geert aan, die werd begroot op **f 360.00**. Zijn vrijgezelle oom Jacob **Marissen** had op 25 november van datzelfde jaar aan zijn neef een gerechte vierde part van zijn **aangeërfde** vaste goederen vermaakt. 'De oude vrijer Jacob Marissen' overleed op 1-11-1754.

In de vergadering van de Etstoel van 25-6-1743 werd Roelof **Marissen** benoemd tot ette voor het Zuidenveld, als opvolger van de overleden ette Johannes Marissen. Hij betaalde onder andere voor zijn ambt als ette extra haardstedengeld. Gedurende de jaren 1742-1774 betaalde hij haardstedengeld variërende van **f 3-0-0** tot **f 5~0~0**.

Op 15-2-1748 vertoonde ette Roelof **Marissen** aan schulte L.L. Huijsing een staat met allerlei posten, die samengesteld het eindsaldo van **f 2571-1-0 bedroeg**, en waaronder was geschreven 'Dat onse neef, zoon en broer dese voorschr. somma ad **f 2571-1-0** van sijn eigen apart gelt in onse gemeene boedel heeft verschoten en betaalt en noyt enige **ontlanck** heeft gehad'. Ook heeft Roelof door hem aangekochte vaste goederen in de mandelige boedel ingebracht. Wanneer het mocht gebeuren bij scheidinge of dat Roelof **Marissen** 'met zijn broer en zuster in **afcoop** niet **konde** accorderen en **daarmede** tot scheidinge **moeste** treden, moeten dese penningen en vaste goederen hem betaald worden en toekomen'. Dit stuk was getekend door Jacob **Marissen** (oom), Anniggyn Campinge (moeder) en Jantyn **Marissen** (zuster). De genoemde broer tekende niet. Waarschijnlijk werd hiermee bedoeld zwager Jan Hammings ten Rodengate, met wie zuster **Jantien** tien dagen later zou trouwen, en met wie Roelof **Marissen** later vaak onenigheid had. Deze verklaring was misschien de oorzaak van de (verwachte) vete.

Zoals reeds vermeld bij kwartier 203, zijnde dochter Margien Marissen, onterfden Roelof **Marissen** en Hillegien Hovinge op 7-8-1767 bij testament hun dochter wegens ontuchtig levensgedrag. Na het huwelijk van Margien met schoolmeester **Tijmen Geerts** Kamps kwam Roelof **Marissen** op 1-6-1769 tot een accord met zijn schoonzoon en dochter: Zij werden voorgoed afgeboedeld met Lubberts plaats, groot circa 18 mudden bouwland, op voorwaarde dat zij het hiervoor genoemde testament niet zouden contradiceeren.

De tweede echtgenote van Roelof Marissen, Maria Huising, was op 12-11-1752 in Dalen gehuwd met dominee **Isaak** Westerloo, wed.v. Hillegonda Reinders. Uit dit huwelijk werden geboren Wilhelmina Westerloo en Lucia Westerloo. Deze laatste overleed op 10-1-1776 ten huize van Roelof Marissen.

(Bron: Ons Waardeel 86/3, pg. 104 e.v., Over de Marissens en verwante geslachten in Zuidscen-Diphoom, B. Geslacht Marissen II op Hobe Marissen, door D. Fricling.)

- 408 HARMEN/HARUM MAETS SIKKINGA, geb./ged. Gieten 28/29~7~1683, smid te Zweeloo, eigenerfde, keurnoot 1714-1748, ouderling 1733, begr. ald. 30~11~1757, tr. (2) Albertien Mensinge, dr.v. Geert Luijtien(s) Mensingh en Jantien Jansen Eijssing(e), kleindr.v. Geert Mensingh en Gretien Thijas Oosteraltinge, kwartieren 1638 en 1639, tr. (1) voor 1706,
- 409 AELTIEN JANSEN, overl. voor 16~4~ 17 19.

Na het overlijden van de Zweelose smid Jan **Folkers** ging de smederij over op zijn schoonzoon Harmen Sickinga. Harmen was afkomstig van Gieten en stamde uit een geslacht van smeden. Hij is voor 1706 gehuwd met Aeltien Jansen en was in 1706 reeds in de smederij werkzaam. Harmen Sickinga werd evenals zijn schoonvader aangemerkt als eigenerfde en hij was ook vaak **keurnoot** (hulp van de schulte), het eerst in 1714 en verder regelmatig tot 1748. Zijn vrouw is voor 16-4-1719 overleden. Op die datum werden voogden aangesteld over de 5 kinderen van Harmen Sickinge en wijlen zijn vrouw Aeltien Jansen. Hoofdmomber was Geert Haake te Dalen en de drie andere voogden waren Geert Kamphuis te Meppen en van vaderszijde (zwagers) Hendrik Mensinge en Jan Mensinge te Bonnen. Daarna hertrouwde Harmen Sickinge met Albertien Mensinge

Uit het schultenprotocol van Zweeloo blijkt dat hij aan verschillende mensen geld heeft uitgeleend. Ook aan de predikant Samuel Tilikink. Deze man werd 17-3-1733 uit zijn ambt te Zweeloo ontzet. De moeilijkheden met de dominee zullen er de oorzaak van zijn geweest dat Harmen Sickinge zijn dochter **Aaltien** op 8-3-1733 te Sleen liet dopen.

Uit het lidmatenregister van 1733, waarin Harmen Sickinge, zijn schoonmoeder Geesien Mensinge en zijn vrouw Albertien staan genoteerd, blijkt dat hij toen ouderling was. In een opgave uit 1750 met de nieuw getimmerde en aangebouwde huizen en schuren, vinden we hem ook. Hij had een schuur bijgebouwd van 3 vak, 18 voet breed en de smederij (vergroot ?) met 2 vak, 12 **1/2** voet breed. Het kan ook zijn **dat** hier sprake was van een nieuwe smederij. Van de bezaaide akkers, die in de zogenaamde lange staat (een ouder grondschattingsregister) nog als woeste grond stonden aangegeven, bezat hij in 1750 mouwen noordlange. De vaste goederen, door hem samen met zijn schoonvader in 1709 gekocht, zijn in de koopakte niet nader omschreven.

In 1748 en 1749 werkte Jan Mensing als knecht in de smederij. Echter op de goorspraak te Emmen van 8-10-1755 brachten de volmachten aan, dat Egbert Ottens, de knecht van de smid te Zweeloo, thuis was komen klagen dat hij door Harmannes Aalders **Hoving** met een stok was geslagen en dat hij als het zo moest gaan geen schik meer in zijn werk had. Harmannes was waarschijnlijk een voor Jan Mensing in de plaats gekomen oudere kracht, die zijn leerling wel erg hardhandig had aangepakt. Doch de jongen had zich ook flink gewerd; Lamme (hulp in de huishouding ?) had het allemaal gezien.

Harmen Sickinge is in 1757 overleden. Zijn zoon Lucas volgde **hemop** in de smederij.

(Bron: Gens Nostra 1973, pg. 296 e.v., De smederij te **Zweeloo** in Drenthe, Verdwenen verleden, door N. Kuik)

- 410 WILLEM LUICHIBS, tr. Westerbork 9-11-1721,
- 411 AALTIEN OTTEN.
- 418 WILLEM RATERINK, wonende op de Loo te Coevorden 1770-1774, overl. De Loo 10-9-1800, tr.,
- 419 JANTIEN JANSEN, overl. De Loo 25-2-1798.
- 420 HINDRIK ALBERTS HIDDINGE, j.m. van Wagtum 1773, otr./tr. Dalen 6/28~4~1771,
- 421 GRIETJE HELLINGE, geb. Dalen, ged. ald. 12-7-1744, j.d. van ald. 1773.
- 422 JAN WEGGEMANS, wonende te Dalerveen, tr.,
- 423 LAMMICHJE SANTING, wonende te Dalerveen.
- 428 HINDRIK/HENDRIK WIL(LE)MS (OP DEN) ANHOLT, geb. ca. 1730, wonende op Wierswold 1755, wonende op den Anholt 1770-1794, **2~peerds** boer op het erve Den Anholt, tr. (2) Coevorden 22-4-1770 Geertje Derks, van Essche, tr. (1) Coevorden 8-6-1755,
- 429 HARMTIJN/HARMTIEN GEER(T)S(EN) ILDERS/E(I)LDERS/EIJLERTS.
- 440 WOLTER JANSEN VOSHAER/VOSHAARS, geb. Eemster, ged. Diever 24-4-1701, wonende op de Voshaar te Diever 1737-1746, betaalt **f** 2-0-0 haardenstedengeld, overl. voor 1754, tr. ca. 1737,
- 441 ANNIGJE/ANNECHIEN LUCAS, wonende te Leggelo 1754, betaalt **f** 2-0-0 haardstedengeld.

- 442 JAN JANS, j.m. van Vledder 1746, tr. ald. 15-5-1746,
- 443 WILLEMINA JANS, j.d. van Noordwolde 1746.
- 448 BEREND JANSEN, geb. Wijerswolt (Coevorden), ged. Coevorden 23-12-1731, meier van **Meerten** Hidding te Wachtum, tr. Dalen 8-4-1753,
- 449 GRIETJE WILLEMS, geb. Erm (Sleen).
- 450 ALBERT VELTING, wonende te Coevorden 1763, tr. ald. 20-7-1760,
- 451 JANTJE/JANTIEN BRINKS.
- 458 WILLEM KUIPERS, wonende te Dalerveen 1756, tr.,
- 459 TRIJNE KUIPERS.
- 460 BEREND/BE(E)RENT HARMS LOOS, j.m. van Wierdswold (Weijerswold onder Coevorden) 1743, tr. ws. (2) **Jantien** Harms, tr. ws. (1) Coevorden 4-5-1743,
- 461 GRIETIEN JANS BRINKS.

Op 21 april 1786 werd in Coevorden een willige afkoop gesloten door Berent Loos en zijn huisvrouw **Jantien** Harms, wonende op Wijerswold, met hun zoon Harm Berents Loos en zijn huisvrouw Fennegien Schippers, wonende te Wijerswold

Het betreft een toestemming van Berents zoon Jan Berents Loos die in het ouderlijk huis zal introuwen (op 17 mei 1786 huwt Jan Loos met Gesien Jansen) en die zich verbindt om vader en moeder bij zich te laten inwonen en onderhouden gedurende hun leven. In hier voege dat Harm Loos en diens huisvrouw zich tevreden stellen met datgene wat zij uit de ouderlijke boedel hebben ontvangen, mits dat **Harm** Loos nog zal betalen een som van 30 gulden, hetgeen hij aan wijlen broer Hindrik Berents Loos schuldig was 't geen hij gedeeltelijk mei 1787 en vervolgens in termijnen aan zijn ouders zal betalen. Waarmee Harm Berents Loos en zijn huisvrouw en hun erven in **nalatenschap/goederen** van de ouders zijn voldaan. Zij laten hun broer Jan Berents Loos in het volle bezit van de gehele ouderlijke boedel.

Bij het overlijden van vader Berent Loos zullen zijn lijfstoebehoren door Harm en Jan worden verdeeld.

Zoon Harm Loos en zijn vrouw Fennegien Schippers hadden zich inmiddels enkele huizen verderop gevestigd. Op 30 augustus 1772 hadden zij van Harmen Slingenberg een erve op Wijerswold gekocht 'van olts genaamd Graauwers Erve', bestaande uit **huijs**, schuren met **akkeren**, zaaijland, hooijland, weijde en turfveen, voorheen door Jan Graauwers en nu door **Meij(e)r** Hindrik Wilms van 't **Anholt** (kwartier 428) meijerswijze is en word bewoond. Het pand ~ het huidige huis nr. 16 te Weijerswold ~ wordt gekocht voor 2.300 Carolus gulden.

Om de aankoop te kunnen bekostigen lenen Harm Beerents en Fennegien Schippers, eheluiden te Wijerswold, van de verkoper Harmen Slingenberg, diens vrouw c.s., als erfgenamen van wijlen H. **l'Empereur** en Judith Bertelink, een bedrag groot 2.000 Carolus gulden. De lening wordt afgesloten in Coevorden op 28 mei 1773 voor **scholte** Roelof **Haasken** en de **keurnoten** Jan Pot en Jacobus Smit. De rente dient als volgt te worden betaald: in het eerste jaar (1774) **2%**, in 1775 en 1776 per jaar 2 Carolus gulden 10 stuivers, daarna jaarlijks 3%.

Harmannus **l'Empereur** en **Judit(h) Bartlink/Bertelink**, waarvan Harmen Slingenberg het pand heeft geërfd, hebben dit zelf gekocht in 1729. Op 21 januari 1729 verschijnen voor Albert Stuirman, **scholte** van Coevorden, en de **keurnoten** Jan Bennink Wispelweij en Albert van Lijnen/ von Lienen de egteluiden Christiaan Hopp en Janneke Houkstra. Deze verklaren te verkopen aan Harmannus **l'Empereur** en diens vrouw het erve Adderveld, met huis, **schuire**, hoven, holtgewas, saaij, hooij. weide en veenlanden in zijn bepalinge is gelegen op Wijerswold, en meierswijze gebruikt wordt door Geert Hilberts en Harmtjen Harms. Aan dit erve zijn als grondpacten verbonden in de eerste plaats aan de Drost van Coevorden en Drenthe 42 Carolus gulden op Sint Marten, en aan Derk van **Staveren** 1 Carolus gulden 12 stuivers en 8 penningen.

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

Het blijkt dus dat het erve waarop de familie Loos later woont (in latere tijden huis nr. 299 te Coevorden) Graauwers Erve heeft geheten, maar in oudere tijden het erve Adderveld.

Tien jaar voor hiervoor genoemde verkoop, op 27 december 1719, verschijnen voor Albert Stuirman, **scholte** van Coevorden, en keurnoten Henderick **Lipman** en **Arent** Ensink: de Hoog Welgeb. Vrouw Everdina van **Bijma** weduwe **Walta**, de Hoogwelgeb. Juffer Josina Henderina van **Bijma**, geassisteerd met haar neef de Hoogwelgeb. Heer **Frederick** Willem Albin, en als laatste Willem Albin.

Zij verklaren dat zij uit hoofde van openbare veiling van 13 september 1718 voor het gerigt van Coevorden hebben verkocht aan Willem Jansen Kuiper en Roelofjen Ensink, ehelieden wonende in het Laar, het Erve Adderveld, met huis, **schuire**, hoven, holtgewas, saaij, hooij, weide en veenlande, gelegen te Wijerswold, meijerswijze gebruikt door Harmtjen, weduwe van wijlen Henderick Berents. Mee overgedragen worden de verbonden landpagten: aan Drost van Coevorden en Drenthe 42 Carolus guldens 10 stuivers op Sint Matten; aan de oudste **Pastorij** van Coevorden jaarlijks 5 Carolus guldens 5 stuivers en aan Derck van **Staveren** jaarlijks 1 Carolus gulden 12 stuivers en 8 penningen. Namens Willem Jansen Kuiper heeft burgemeester J. Beling de koop afgesloten.

Tevens compareerde Willem Jansen Kuiper, welke verklaarde het erve Adderveld in genoemde hoedanigheid wederom te hebben verkocht aan Harmtjen **Harms**, weduwe van wijlen Hindrik Berents, wonende op gemeld erve. Deze laatste verklaarde, geassisteerd door Harmannus l'Empereur, haar mombler, dat zij het erve Adderveld weer heeft doorverkocht aan Christiaan Hopp en Janneke Houkster.

(Bron: particuliere collectie dhr. J. Bruna uit Schoonebeek)

Beerent Loos wordt in de haardstedenregisters 1754-1784 van Coevorden genoemd, als bezitter van een huis en 3 **peerden** en wonende te Weijerswolt. Hij betaalde f 3-0-0 haardstedengeld. Zijn weduwe betaalt datzelfde bedrag volgens het register van 1794.

Op dezelfde plaats in het haardstedenregister waar **Beerent** Loos in 1754 wordt vermeld, staat in 1743 en 1744 Berent van Essche vermeld, ook voor een bedrag van f 3-0-0. Mogelijk is deze Berent van Essche dezelfde als Berend Loos. Gedurende de jaren 1712 tot en met 1722 en in 1697 is er ook sprake van een Berent van Essche, die f 2-0-0 haardstedengeld moet betalen.

462 **HENDRIK/HINDRIK HEEMKERS/HINNEN/GIJLERS**, geb. ca. 1725, overl. Schoonebeek 14-11-1801, gehuwd uit **Heemkers Huis**, tr.,

463 **AALTJE(N)/AALTIJN/ALE GIJLERS**, ged. Schoonebeek 14-9-1727, overl. ald. 21-7-1776.

Het haardstedenregister van Schoonebeek vermeldt:

1774	Hindrik Gijlers, is niet gegoet in de boemarkte, maar vaart met twee paarden te Essche	f	1-0-0
1784	Hindrik Gijlers, heeft niets in de Boemarkte, maar varende met twee paarden te Essche	f	1-0-0
1794	Hindrik Gijlers, twee paarden	f	2-0-0

Zoon **Evert** Gielers bezit volgens het Kohier van vaste goederen van Schoonebeek 1806:

Een Huis, met een Hooij Schuur, en Turf Schuur, en Schaapschot, en Rosmole, met **Hofgrond** en gorengrond.

Zaaijland: Groot zeven **mudde** gesaaij leggende in akkers tusschen groepen en sloten met een stuk woest veen boven de akkers waar van de grote **onbekent** is.

Weidegrond	Voor Huis het land	Twee Koeweiden
	Nog een Landje gelegen in Ellen Land	groot Een Koeweide
	Nog een stukje Land gelegen aan de Dijk genaamt de Kleikuilen	groot Een halve Koeweide

Hooijland:	De Dwarsmaat Een en een half Dagwark op 't lange blik	Een Dagwark
	op 't Vugten broek op 't blik	Drie vierendeel Dagmat
	De maat agter Ellen Land	Een en een vierel dagmat
	Een stukje De Kleikuilen	Een vierde dagmat
	Mannie maat	Een half dagwark

464 **JAN WES(SE)LINK**, geb. ca. 1670, wonende te Esschebrügge 1697-1710.

De enige in Esschebrügge woonachtige Wesseling die een zoon Evert (kwartier 232) heeft is genoemde Jan Wesselink. Zoon Evert is in 1743 woonachtig te Weerdinge, maar is afkomstig van Esschebrügge. Volgens de haardstedenregisters van Dalen komt Evert aldaar voor gedurende de jaren 1754-1794. In 1754 is tevens in Dalen woonachtig Henderik Wesselink. Ook in het register van 1742 komt deze **Hinderik** Wesselinck voor, betalende f 1-0-0 haardstedengeld. Mogelijkerwijs is dit de Hendrik Wesselink, die op 11 maart 1708 in Esschebrügge geboren werd als zoon van bovengenoemde Jan Wesselink, en derhalve een broer van Evert.

Over de periode 1600~1700 zijn weinig bronnen betreffende het Bentheimse gebied. Vóór deze periode echter kan op basis van een aantal bronnen ~ o.a. het Lagerbuch van Bentheim en het Register van de kerk van Emlichheim ~ een sluitende stamreeks gegeven worden, waarbij gerealiseerd moet worden dat de bewijskracht ervan vrij miniem is.

Desondanks is hierna de stamreeks Wesseling gegeven. Met name de twee hierna volgende generaties zijn met grote onzekerheid omgeven.

- 472 EGBERT REINDERS, j.m. van Gramsbergen 1757, tr. ald. 20-8-1757,
473 HENDRIKJEN CLAASSEN, geb. Anevelde, ged. Hardenberg 29-10-1724, j.d. van Annevelde 1757.
474 JAN VAN BIJLEVELT/BIELEVELD, j.m. van Gramsbergen 1741, tr. ald. 3-12-1741,
475 JANNIGJEN/JENNEGIEN LUCAS, j.d. van Holthene 1741.

De volkstelling van Gramsbergen 1748 geeft aan dat Jan Bijlevelt en zijn vrouw hun huis delen samen met hun sone Jan, diens echtgenote Jennegien, en hun kinderen Aaltien, Jan en Hillegien. Verder wonen in het huis de knechten Egbert, Wigbolt en nog een Egbert.

- 480 HINDRIK/HENDRIK KOOPS/COOPS, wonende op de Kamp te Dalen 1735-1752, tr.,
481 ROELOFJE/ROELEFJEN/ROELFIEN REUTGEN/REUTCHEN/KOOPS.
482 HARMANUS HOOVENG, van Zwelo 1740, tr. ald. 8-5-1740,
483 LAMMECHIEN TIJSENG, van Zwelo 1740.
484 ws. HIND(E)RIK/HENDRIK LAVINGE/LA(E)VENGE, geb. Benneveld ca. 1705, landbouwer te Benneveld, vermeld in het haardstedenregister ald. 1742-1764, tr.,
485 ws. JANTJEN.

Hindrik Lavinge heeft waarschijnlijk een broer Jan Lavinge, gehuwd met Grijtjen, die in de periode 1735 tot en met 1745 kinderen in **Zweeloo** laten dopen. Jan woont evenals zijn broer Hindrik in Benneveld en heeft een $\frac{3}{4}$ erve, waarvoor hij f 3-0-0 haardstedengeld dient te betalen. Jan wordt vermeld in het haardstedenregister van Bunneveld over de jaren 1754 tot en met 1774, waarna hij wordt opgevolgd door zijn zoon Roelof.

- 486 ALBERT FRIJLINGE/VRIJLINGE, ged. Emmen 27-3-1720, van Noordbarge 1752, tr. Emmen 4-6-1752,
487 JANTIEN HAMMINGS/HAMMINGE, van Suid Sleen 1752.
488 HENDRIK (OLDEN)HUISINGH, geb. Benneveld, ged. Zweeloo 20-12-1705, landbouwer op het Husinge-waardeel, het 5e waardeel te Benneveld, overl. ald. tussen 14-5-1762 en 19-4-1763, tr. (2) Zweeloo januari 1750 Jantien Hendriks Wessels/Horsting, van Erm, tr. (1) Zweeloo 4-5-1738,

489 **FREERKJEN NIJEN(HUI)S/NIENHUIS**, van Zwinderen, **begr.** Zweeloo 10-4-1748.

Door het vroege overlijden van zowel Hendrik Oldenhuisingh als Freerkjen Nijenhuis moesten over de minderjarige kinderen voogden worden aangesteld. Hoofdmomber was Willem Nijenhuis, van Zwinderen, terwijl zijn medemombers waren Jan Lantinge, van Zwinderen, **Jannes** Oldenhuisinge, van Zweeloo. en Hendericus Oldenhuisinge, van Benneveld. Na het overlijden van hoofdmomber Willem Nijenhuis, volgt schatbeurder Hendericus Oldenhuisinge, een broer van Hendrik Oldenhuisingh, hem in deze functie op. Als medemomber wordt aangesteld Hendrik Nienhuis, te Groningen.

Jan Lantingh, te Zwinderen, de kinderen van Jan Nienhuis en Hendrik Nienhuis, te Groningen, de kinderen van Hendrik Oldenhuising, en Marchien Weggemans, van ten **Hool**, erven van de overleden hoofdmomber Willem Nijenhuis op 23-8-1763 een totaalbedrag van **f** 5.000.00.

Tot de veestapel van de erven Hendrik Oldenhuisingh behoren in 1750 'drie **peerden**, achttien beesten, daaronder 5 koeijen, een drachtige **veerse** en tijn enter osbeesten, seven varkens, daaronder een oude motte, drie en twintig hoender en seven en dertig schapen'.

Verder komen in de boedelinventaris voor: 'landerijen op de grote en kleine Bennevelder **esch**, het weiland de koemaet, groot 5 beesteweyjden en **tesamen** 18 dachwerke hooijlant en een volle waar waardeel', 'seven silveren lepels, een silveren kop, een silveren beker, ses en dertig slaapmutsen, sestien ondermutsen, bijbel met silveren beslag, silveren oorijser'.

490 **JAN NIJENSCHAANGE/(NIEN)SCHAENGE**, geb. voor 1730, van Bunnevelde 1750, overl. tussen 1804 en 1807, tr. (2) Geertruid Hendriks Kruidhof, ged. Sleen 12-8-1742, van Erm, **dr.v.** Hendrik Kruidhof en Geertruid Hendriks, otr. (1) Zweeloo 25-10-1750,

491 **ROELFIJN/ROELOFJE(N) HOVING(E)**, van Meppen 1750, overl. voor september 1772.

Jan Nijenschaange is nooit vol boer geweest, waarschijnlijk eerder rentenier. Gaf het haardstedenregister in 1764 nog zijn moeder, de weduwe Harm Schaenge, met een vol erf aan, in 1774 had zoon Jan de boerderij ~ met hetzelfde volle erf ~ verhuurd aan Jan Everts (in 1794 de weduwe Everts) en een dito plaats aan Jan Lavinge, terwijl Jan Nijenschaenge slechts geboekt staat als een keuter met enig los land. Het bezit aan vee bevestigt dit beeld: In 1799 had de weduwe Everts 11 koeijen en 3 (**jong**)beesten, Jan Nijenschaenge 3 koeijen en 1 jongbeest. In 1804 was in **het** haardstedenregister de weduwe Roelof **Oving** op **f** 4-0-0 gesteld en Jan op **f** 1-0-0.

(Bron: Ons **Waardceel** 92/5, 'Olden Schaange te Benneveld (11)', door A. Smegen en Petronella J.C. Elema)

Op 30-12-1829 gaan de erfgenamen van Jan Nijenschaange over tot de verdeling van de nalatenschap. De scheiding en deling wordt aangegaan door Jan Lanting, landbouwer te Zwinderen, voor zich en als gevolmachtigde van zijn zuster Roelfien Lanting en zijn neef Johannes Nijenhuis, beide **gritters** te **Meppel**, door Jan Schaange Lanting, landbouwer te Zwinderen, door Roelof Lanting, landbouwer te Zwinderen, door **Janna** Lanting, echtgenote van Albert Ensing, landbouwer te **Gees**, door Marrechien Lanting, weduwe van wijlen Albert Truin, landbouwster te **Gees**, door **Geesje** Schaange, weduwe van wijlen Jan Lefferts, landbouwster te Zuid-Sleen, en haar kinderen **Jantiën** Lefferts, weduwe van **Lambert** Broekman, landbouwster te Zuid-Sleen, en Jan Schaange Lefferts, landbouwer te Diphoom, voor zich en als gevolmachtigde van zijn zuster Lammegien Lefferts, echtgenote van Harmans Dol Havinga, bakker te Haren, door Hendrik Oldenhuising, landbouwer te Bennevelde, voor zich en als vader voogd van zijn minderjarige kinderen Willem, Anna, Jan Kiers en Roelof Oldenhuising, bij wijlen zijn echtgenote Hillechien Kiers, door Roelfien Oldenhuising, echtgenote van Harmans Koops, landbouwer te Bennevelde, door Hillegien Oldenhuising, echtgenote van Jan **Zijng**e, landbouwer te Bennevelde, door Jan Oldenhuising, landbouwer te Bennevelde en door **Lambert** Koops, landbouwer te Bennevelde, gevolmachtigde van **Lambert** Schaange, boerenknecht te Zwinderen.

In de goederen zijn gerechtigd:

~ Lambert Schaange	5/60 deel	f	1.454,55
-Jan Lanting c.s., Geesje Schaange	22/60 deel	f	6.400,00
~ Jannes Katerberg	22/60 deel	f	6.400,00
~ Hendrik Oldenhuising c.s.	11/60 deel		3.200,00
		f	17.454,55

Hendrik Oldenhuizing en zijn kinderen kregen daarbij toebedeeld een stuk hooiland de noordkant van de Westermaat te Benneveld, een stuk hooiland het voorste **Kortstuk** ald., een stuk hooiland de zuidkant van de **Huimaat** ald., een stuk hooiland de noordkant van het Broek ald., een akker bouwland de Muntenkamp ald., een akker bouwland de groote Deen ald., een akker bouwland Groningakker ald., een akker bouwland de Wende,-akker ald., een akker bouwland de Molenakker ald., een akker bouwland de Wortelstee ald., een akker bouwland de Ronde **Goom** ald., en $\frac{1}{4}$ ware **waardeel** in de ongescheiden **Markte** van Benneveld.

Nadat de verdeling heeft plaats gevonden verklaren de comparanten nog te beschikken over enig onverdeeld bezit: een huis, schuur en hof te Benneveld, $\frac{1}{2}$ ware **waardeel** in de ongescheiden **Markte** van **Gees**, een $\frac{1}{2}$ slag graven ten zuiden van de kerk op het kerkhof te Zweeloo. $\frac{1}{3}$ deel in een $\frac{1}{2}$ slag graven ten noorden van de kerk op datzelfde kerkhof, $\frac{1}{8}$ deel in een turfoever, genaamde Schaange-oever, op Goringgrave te Noordsleen en een eeuwige gerechtigheid in een turfoever op de **Voshaar** te Noordsleen.
Deze goederen worden verkocht tijdens publieke veilingen op 30-12-1829.

492 LUCAS KIERS, geb. ca. 1705, landbouwer te Oosterhesselen, landdagcomparant 1780, overl. ws. voor 1794, tr. Oosterhesselen 23-11-1732,

493 AALTJE EISINGE.

Jacob en Lucas Kiers ~ waarschijnlijk broers ~bewerken volgens het haardstedenregister van Oosterhesselen 1754 gezamenlijk een vol erve, zijnde vier paarden. In 1764 worden zij ieder apart vermeld als vol boer, bezittende vier paarden.

Op 21 maart 1780 legt Lucas Kiers van Oosterhesselen de eed af als landdagcomparant voor de Landschap Drenthe.

Lucas oudste zoon Geert Kiers volgt hem in het boerenbedrijf op en wordt als zodanig in de haardstedenregisters van 1774 en 1784 vermeld als vol boer. Geert overlijdt in 1793, en in het register van 1794 wordt als zijn opvolger genoemd Aaltjen Kiers, waarschijnlijk zijn moeder. Lucas Kiers zal dan inmiddels zijn overleden.

496 HINDRIK GEERTS HEIDEMANS, van Anloo 1757, otr. ald. 30-4-1757,

497 WELMOET JANS, ged. Midwolda 31-8-1727, van Midwolda 1757.

500 JAN JACOBS WILTINGE/WILTINK, ged. Dalen 9-9-1736, j.m. van Wagtum 1764, overl. Dalen 28-3-1812, tr. (2) ald. 21-3-1779 Jantien Jansen, j.d. van Wagtum 1779, overl. Dalen 7-5-1791, otr./tr. (1) ald. 27~10/2~12~1764,

501 ZWAANTJE JANSE, j.d. van Wagtum, wonende te Oosterhesselen 1764.

502 JAN GERDING(E), geb./ged. Dalen 13/20~5~1731, j.m. van Dalen 1762, overl. ald. 3-10-1812, tr. ald. 24-5-1762,

503 AALTJE BUITERS, ged. ws. Dalen 23-1-1735, j.d. van Dalen, overl. ald. 17~12~1811.

504 JAN JANSEN NIJENBANNING, landbouwer te Sleen, overl. Oosterhesselen 31~10~1776, tr. (1) N.N., tr. (2) ald. 1-4-1764,

505 ALBERTIE(N)/ALBERTIYN ALBER(T)S O(O)VING, van Bunneveld 1764, landbouwster te Sleen, overl. Sleen ca. 1812.

506 JAN KNEITEN, landbouwer te Westerbork, overl. Oosterhesselen ca. 1807, tr.,

507 STIENTIEN JANSEN, overl. Oosterhesselen ca. 1807.

- 508 WILLEM EEFTING, van Erm 1757, wonende Bunnevelde 1757, otr./tr. Zweeloo/Sleen 24~4/15~5~1757, met attestatie van Emmen naar Sleen 14-5-1757;
- 509 ALBERTIEN ROELFS ELSING, van Erm.
- 510 HENDRIK HENDRIKS, begr. Oosterhesselen 20-6-1804, tr. Roswinkel 17-2-177 1,
- 511 AALTIEN HENDRIKS, overl. Sleen 20-1-1798.

X

- 528 GERRIT KEIJSERS, wonende te Hengelo, tr.,
- 529 ANNA.
- 534 JAN LANSSINK, wonende te Hengelo, tr.,
- 535 MAGTGELTJEN.
- 536 ALBERT PESEN, van de Achterhoek bij Hengelo, tr.,
- 537 AELTIEN, van de Achterhoek bij Hengelo.
- 538 LAMBERT WERMERS, van Driene, tr.,
- 539 FENNE BELLERS, van Driene.
- 562 WILLEM WIGHBOLTS, wonende op het erve De Mepple, later geheten De Kijfte te Holthene 1693, overl. ca. 1700, tr.,
- 563 EVA JANSEN, tr. (2) Derk Derksen.

Op 2-12-1693 is een akte gepasseerd waarin Johan Molckenbour, Scholtes van den Hardenberg, met de Cuernoten Hermen Volckers en Berent Braack, verklaart dat voor hem is gecompareert Jannes van Vaassen, Rentemeester van de Groote Scheer als volmagtiger voor de Welgeb. Heer en Vrouw van den Swanenbergh tot Gramsberge en waarin deze het Erve off goet de Mepple in vasten Erfcoop Eeuwighlijck en Erffelijck overdragen aan Willem Wighbolts en Eva Jansen sijn huisvrouw.

- 564 JAN HERMENS DRENTEN, geb. ca. 1670, landbouwer op erve Drenten te Holthone.
- 568 GERDT BORRING, wonende op de Lugthook/Luchthoek te Grasdorf, overl. 31-3-1727, tr. Veldhausen 3-3-1686,
- 569 METTE RUNDERFORT/RUNDERVAERT, overl. 12-9-1723.
- 570 LAMBERT JENTINK/JENTINGE, wonende op het erve Jentinge te Brucht.

Het register van vuurstedengeld van Salland 1682 vermeld dat in Brught woonachtig is Lambert Jentink. Hij moet aan belasting betalen een bedrag ad f 1-0-0. Het huis dat hij bewoont is eigendom van 'Hooftmans Erfgen(amen)'. In 1675 vermeldt dit register eveneens dat Jentinck f 1~0~0 belasting verschuldigd is.

Het erve Jentinge komt reeds in de eerste jaren van de zeventiende eeuw voor. Het register van verponding van Salland van 1601 vermeldt dat in de 'Buirschap Brucht' gelegen is 'Ein Erue genompt Jentinge tobehorende Euerdt vann Ensse ende wort gebruicket bij Johann Jentijnge die verklart hefft groth toe sin x

(tien) **mu**dde Landes. **Ite(m)** noch **iiii** (vier) dachwarck platlant. **giff**t de Garve (d.i. geeft een deel van de oogst als pacht). 5-0-0 (gulden).'

In 1602 vermeldt het verpondingsregister: Brugt. 'Jentijnghe (**eigenaar: Euerdt** van Ensse) x (tien) **mu**dde **Lantz**. **iiii** (vier) dachwark hoilant Taxert (getaxeerd) die ii (twee) dachw(ark) op **xx** (twintig) **st(uiver)** de ander twe up ij (1 **1/2**) **dall(er)**. **facit** **iiii** (vier) **dall(er)** x (tien) **st(uiver)**.'

Verder is er van 1602 nog aanwezig een register van paardengeld. **Johann** Jentijnghe beschikt volgens dit register over 'iiii (vier) perdt' ter waarde van **f** 120-3-0.

Tussen 1674 en 1682 huwt in Hardenberg Jutte Jansen, **j.d.**, dochter van wijlen Jan Jenningh, te Brught, met Hannes Jansen, wed.v. Diffelen.

Mogelijkerwijs is genoemde Jan Jenningh de in de verpondingsregisters aangeduide **Johann** Jentijnghe. **Lambert** Jentijnghe zou een zoon kunnen zijn van genoemde Jan Jenningh, en dus een zuster van Jutte Jansen Jenningh.

576 JAN VAN HET BEVEDAM.

584 BERENT VAN DE WEERE.

586 GERRIT OP 'T MAATHUIJS.

608 ws. GEERD WIECHERING, tr.,

609 N.N., overl. Lemke maart 1728.

616 BEREND LUBBERINK, geb. ca. 1684, landbouwer, erfpachter op erve Lubberink te Lemke (Ulsen), begr. Ulsen september 1733, tr. ca. 1709,

617 N.N., begr. Ulsen september 1730.

In maart 1728 wordt Lubbering knecht te Ulsen begraven.

Het erve Lubberink in Lemke (Ulsen) is reeds een zeer oud goed. Volgens oude overleveringen zou de kerk van Ulsen omstreeks 1200 voorzien zijn van een toren. De kerspelbewoners gaven hiervoor geld, onder hen wordt een landbouwer Lübbertinck uit Lemcke genoemd.

Het erve Lübbertink komt diverse malen voor in de oudste kerkboeken van de Mariakerk te Ulsen:

~ ca. 1402 'Hec est annualis pensio ecclesiae beatae Mariae virginis in Ulzen (jaarlijkse inkomsten van de heilige-Maagd-Mariakerk te Ulsen).'

'Primo in Lübberting decimam magnam et decimam minutam (de grove en smalle tienden op het erve Lübberting).'

~ ca. 1500 'Dit synt die gude **ende renthen** unser lewen vrouwen **ende** behoert ter tymmerynge **ende** ter lochtynghe.'

'Item Lübbertinck to Lemeket dat alynghe erve doet vii **müdde** roggen unde **iiii** müdde ghersten unde den tienden.'

~ 30-11-1575 'Lübbertynck **Erwe** doet soeven müdde roggen unde 4 müdde garsten iarlicks to **erfpachte**.'

'Lübbertinck **Tenden** doet der tet tit acht müdde roggen unde eijn müdde **weiten** und eijn müdde haveren.'

Maar ook de bewoners van het erve Lübbertink worden reeds in het begin van de zestiende eeuw genoemd:

~ 1530 'In den **jaer** unses Heren **du**sent **vi**fhundert unde dertich ys Johan Lübertinck und Gese syn echte huesfrouwe gegaen in de echte der kerken to Ulsen, sterft se eijn oer beste.'

~ 1545 'Item in den **jaer** unsen Heren **du**sent **vi**fhundert unde XLV ys yn Unser lewe Frouwen echte gegaen Jenne, Johan Lübbertincks husfrouwe und wan sey **sterwet** sal unde wijl sey gewen eyn dat Beste.'

~ 1585 'Anno viefteinhundert viff unde acentic up de **Octava** van Paschen hebben Kerkrhede in ogenschin **genhamen** den Kamp so Lübbertinckman achter Beckink liggende hefft unde up behagen der Kerckrhadt Beckman vor ander Landt liggende in Lemmeker **Esch** geheten de Grothe Brede vor bütet **hadde**, so se dan befinden, dath sodane landerie an Lübbertinck Erve bether gelegen der Messinge **halwen** ock Bekeman den Kamp gliexfals **woll**

gelegen, hebben **dannoch** Kerkrhade bewogen, dath de Kamp angesehen de in guden furthun bether alsoe dath ander landt in den gemenen Esche sy. Derhalwen accordiretunde verdragen, dath Beckman sall Johan Lübbertinck up sin landt tho gewen twe unde dertich daler, welke twe unde dertich daler de Kerckrhede an bethalinge vor Lübbertingsmans pacht entfangen sollen. Und dan Beckman itzund nen reet gelt hefft, der Kercke tho gewen, hefft de Kerckraedt em dat geldt dre de negstfolgende jharen tho beholdende gegünnet, jharlix **darvan** up **Jacobi** tho gewen anderthalwe daler, nha Umbganck der dren jaren dat Hovetgeldt newen der pension afftholosen unde **darmith** sall ere vorige buthe vullen kamen **gehouden** werden.'

618 HINDRIK EPMAN, te Lemke (Ulsen).

620 DERK WIEFFERING/WIVERINK, te Hardingen.

Derk Wieffering wordt enkele malen genoemd in de kerkeradsprotocollen van Ulsen:

~ 06-02-1715 'Terwijl Norbekke voorbragte dat Derk Wiverink van wegens een seker toeval was nootlijdende, soo is hem toegestaen twee rijxdaelders, welke de kerkmeester en de ontfangen van den arme worden gelast uit te stellen, te weten elk een.'

~ 05-11-1732 'Heeft Egberdink uit naem van **Hellebus geseget**, dat hem het roggengesaei, so de diaconie voor de verschotene 60 gulden **weggevet** heeft, mogte weder gegeven worden, anbietende dat de oude **Hellebus** of Derk Wiverink daervoor sijnen vorderlink versetten wilde. 't Welk overwogen sijnde, is sulks op de aangeboden conditie toegestaen.'

640 ws. JAN JANS(EN) tr.,

641 AEFKE JACOBS/ JANS, ws. identiek aan AECHTJEN/AECHIJN JACOBS/ JACOBS, tr. (2) Jacob Cornelis.

De Erb. Jacob Cornelis en de Eer. en deugsamen Aefke **Jacobs**, sijn huisvrouw, woenachtich in Neijwolda, lenen aan Aefkes zoon Jacob Joannis en diens vrouw Anna Jans Post een bedrag groot 800 Carolus guldens. Aflossing zal plaatsvinden in mei 1698 met een rentevergoeding van 5% jaarlijks.

De ouders van Jacob Jans (kwartier 320) zijn waarschijnlijk Jan Jansen en Aechijn **Jacobs**. Op 20 december 1661 wordt in Wagenborgen tussen de **Erbaren** Jan Jansen, soon van wijlen Jan Jansen **ende** Swaene Dries, en de Erendeughtsame **dochter** Aechtjen **Jacobs**, dochter van de **Erbaren** Jacob Nantjes **ende** Bouwe Fockes een huwelijkscontract gesloten.

Getuigen aan bruidegoms zijde zijn Swaene Dries, **moeder**, Dries Jansen, broeder, Pieter Clasen, swager, Grietje Jansen, sijn huisvrouw, Mr. Jan **Hermens**, principale voormont, Hindrick Freriks en Jan Hindriks, voogden. Aan bruidszijde Jacob Nantjes, vader, Bouwe Fockes, moeder, Focko **Jacobs**, broeder, Derk Nantjes, volle oom, Pepko Eppes, couzijn, Reijnt **Jacobs** en Isbrant Jansen.

Swane Dries geeft als bruidegomsschatt mee in het huwelijk uit vaders nalatenschap 1.000 daler contant geld, met bij oude koeijen, met een **bedde ende** sijn toebehoer. De bruidegom verklaart in te brengen de goederen die door hem zijn aangeërfd van sijn oom Jarfke Jans.

De ouders van de bruid brengen ten huwelijk in een bruidtschatt van 1.000 rijkdaler, met een **bedde** en toebehoer, met een stal koeijen.

Zonen uit het huwelijk zullen erven uit hun vaders goederen; dochters uit hun moeder kleederen en kleijnodien. De bruidegom begiftigt sijn bruid met een lijfgan (?) van 1.000 gulden; de bruid harerzijds de bruidegom met een lijfgan (?) van 700 Carolus guldens.

642 JAN GERRITS POST, landbouwer te Wagenborgen, kerkvoogd ald., tr. Wagenborgen ca. 1670,

643 CLAESJEN JANSEN CARST.

Rond 1670 wordt in Wagenborgen een huwelijksvereenkomst afgesloten tussen Jan Gerrits op den post en Claesjen Jansen. Aanwezig waren namens de bruidegom Egbert **Gerrits**, gebroeder, Jan **Gerrits** (ondertekende zelf Jan **Geerts**), **neewe**. Namens de bruid waren aanwezig Annetjen Jansen. moeder, Menno Duirts (?), **neewe**, en Arend Hidjer (Arendt Hittens), kind van halfzuster.

Op 19 februari 1677 verkopen Jacob Haijer, Jan Gerrits Post en Claesjen Jans, sijn huisvrouw, woenachtig tot Wagenborgen, aan Wubbo **Oomken** en Harmke sijn huisvrouw een vierde part van **twee stukken** land de Jensken genaamd, welke mandeling door Jan Clasen en de kopers worden gebruikt. Gezwettet ten noorden Heerdjes Jacobs erfgenamen, ten oosten de **leege Meede**, ten zuiden Harcko **Michiels** en de nagelatene dochter van wijlen Haijko Abels en **Grietjen** Fabers ten westen.

Op diezelfde dag lenen Jan Gerrits Post en Claesjen Jansen, eheluiden woenachtig tot Wagenborgen, een bedrag groot 350 Carolus guldens van Hendrick Vesters en **Sije** sijn huisvrouw, tegen 5% rente jaarlijks. Hypotheek wordt verstrekt op alle tegenwoordige en toekomstige goederen. Tevens wordt bedongen dat indien Hendrick Vesters en **Zije** het huis dat zij bewonen van Jan Gerrits Post en Claesjen Jans niet willen behouden de geldsom onmiddellijk opgebracht moet worden bij verlating van het huis.

Jan Gerrits Post en Claesjen Jansen, sijn huisvrouw, stellen zich op 10 mei 1677 borg voor **een bedrag** groot 475 Carolus guldens, inzake de verkoop van een zekere behuizing op de gaste op eigen grond, waarvan de grenzen en de **zwetten** zijn vastgelegd in het protocol van Wagenborgen d.d. 14 februari 1673. De behuizing werd bewoond door wijlen **Crijn** Luitjens en Antjen Jacobs. De helft van de behuizing werd verkregen door Jan Gerrits Post en Claesjen Jans, terwijl de andere helft de nagelaten kinderen en erfgenamen van **Luitjen** was **aangeërfd**.

Jan Gerrits Post en Claesjen Jansen stellen zich borg voor de kopers Peter Eppens en Jantjen Jacobs.

Op 12 september 1678 lenen Jan Gerrits Post en Claesjen sijn huisvrouw een bedrag groot 100 Carolus guldens lenen van Evert Jansen en **Blasar** Hendricks, voorstanders van de Armen tot Wagenborgen. Aflossing zal plaatsvinden in mei 1679 met een rentevergoeding van 5 Carolus guldens. Hypotheek wordt verstrekt op alle tegenwoordige en toekomstige goederen.

Geele Aijses, weduwe van de raad Jan Jansen, geeft gedurende de periode van negen jaren ~ van mei 1679 tot mei 1687 ~ anderhalf duimpte en twintig roeden land liggende te Wagenborgen, in verzetting aan Jan Gerrits Post en Claesjen Jans voor een bedrag groot 520 Carolus guldens, te betalen de eerste helft mei 1679 en de tweede helft mei **1680**. Gezwettet ten noorden Harmen Karsjens en de kopers zelf, ten oosten de kopers en Harmen Carspers, ten zuiden de en ten westen de Ouden diek.

De zettters of hun erfgenamen mogen de gronden naar eigen willen gebruiken en betalen daar jaarlijks een bedrag van 2 daalders vijftien stuivers huur voor. Daartegenover wordt de rente op de zetgelden bepaald op 6 procent. Als de renten in evenredigheid met de **zetjaren** meer mochten belopen dan de huur van het land bedraagt, zal het pandbedrag in één som aan de zettters moeten worden gerestitueerd. Er wordt echter wel tevens bedongen dat indien de **zetterse** na het verstrijken van de **zetjaren** niet zou willen terugkopen de zettters of hun erfgenamen geen teruggave van het pandbedrag krijgen, maar het verzette land zullen mogen behouden.

Focco Dercks, **Balsar** Hendricks, als diakenen van de Armen van Wagenborgen, Jan Gerriets voor een quota van 15 Carolus guldens, Hijke Peters, Harcko Micheels, de weduwe van wijlen Haijer, Martjen Waldricks, Hendrick Dercks, Comellis Cornellis Smit, Comellis Alberts, Jan Jans Cuiper, Geeske Folckers en Jantjen, de weduwe van wijlen Claes Folckers stellen zich op 6 mei 1679 met hun goederen garant stellen voor de terugbetaling van 520 Carolus guldens aan Jan Gerrits Post en Claesjen Jans of hun erfgenamen ingevolge een **zetbrief** d.d. 5 mei 1679 betreffende zetpenningen van wijlen raad Jan Jansen en Geele Aijses.

Op 29 maart 1680 lenen Jan Gerrits Post en Claesjen Jansen, sijn huisvrouw, woenachtig tot Wagenborgen, een bedrag groot 100 daelder ~ ieder daelder 30 stuivers ~ van **Balsar** Hendricks en meester Amso Harmens, voorstanders van de Arme Middelen te Wagenborgen. Aflossing zal plaatsvinden in mei 1681 met een rentevergoeding van 5 **daelders**.

• **Derck** Hendricks en **Luitjen** Clasen als sibbevoogden over de minderjarige Claes Wessels, nagelatene zoon van wijlen Wessel Claesen en **Hille** Dercks, verkopen op 29 maart 1680 aan Jan Gerrits Post en Claesjen Jansen, echtelieden tot Wagenborgen, een aenpart lants gelegen tot Wagenborgen den Camp genaamd. Gezwettet ten noorden en oosten de kopers en Harmen Camper, ten zuiden en ten westen de verlaetenen diek, voor een bedrag groot 460 Carolus guldens.

Op 13 februari 1682 verkopen Hendrick Jans en Beertjen Mensen, sijn huisvrouw, woonachtig tot Gelm, aan de kerkvoogd Jan Gerrits en Claesjen Jans, sijn huisvrouw, en Comellis Cornellis en Martjen Nannes, sijn huisvrouw, een huis met twee **heemen** daarop en bij het huis staande met alle **annexen** en dependenties en boomenplantage daarop staande voor **een** bedrag groot 50 daelders te betalen mei 1682.

Gezwettet ten noorden de medekoper Comellis Comellis en Martjen sijn huisvrouw, **ten oosten de Heeren Wegh**, ten zuiden Lubbe Frericks en ten westen voornoemde kerkvoogd Jan Gerrits en Claesjen sijn huisvrouw.

Lubbe Frericks en **haer** soone Frerick Clasen verkopen op 20 februari 1682 aan de kerkvoogd Jan Gerrits Post en Claesjen sijn huisvrouw, **woenachtig** tot Wagenborgen, een behuizing met het heem daarop voor een bedrag groot 100 daelders, te betalen mei 1682. Gezwettet ten noorden de kopers, ten oosten de **Heeren Wegh**, ten zuiden Harmen Luitjens en ten westen wederom de kopers.

Menne Jans en Reine **Crijns**, ehelieden woonachtig tot Neuwolda, verkopen op 30 april 1686 aan de kerkvoogd Jan Gerrits Post en Claes Jans sijn huisvrouw de gerechte vijftijnde parten zoals deze hen van wijlen hun ouders is aangedrfd, en door wijlen Focko Tunnis meierswijze werd gebruikt, liggende onder de klokkenslag van Wagenborgen, gezwettet ten noorden de kopers, ten oosten het **Maer**, ten zuiden de Provincie en ten westen de gastsloot, waaronder mede begrepen hun aandeel in drie akkers land, waarvan de een ten noorden van Wagenborgen is gelegen, en gezwettet ten noorden de gastsloot, ten oosten Jacob **Berents**, ten zuiden Seijnie Elterhuis, ten westen de kerkvoogd Wobbe Oomkes, het tweede stuk gelegen ten oosten van Wagenborgen, gezwettet ten noorden Peter Eppens, ten oosten Comellis Canters, ten zuiden de Wateringe, ten westen de kerkvoogd Wobbo Oomkes, en het derde stuk is gelegen op de owegaste, gezwettet ten noorden Hendrik Barthomaris en Claes Steijns erfgenamen, ten oosten de Wenninghe, ten zuiden Oemke Haijers weduwe en ten westen Hjadde Redmers, in totaal circa één duimpte land.

Op 25 januari 1688 verkopen Joannis Jacob en **Ave/Aefke Jannes** sijn huisvrouw, woonachtig in Neuw Midwolda, aan de kerkvoogd Jan Gerrits Post en Claesjen Jans sijn huisvrouw van een aenpart land als door hen van wijlen hun ouders is aangeërd en door wijlen Focco Tunnis meierswijze werd gebruikt, gelegen onder de klokkenslag van Wagenborgen, gezwettet ten noorden de kopers, ten oosten het **Maer**, ten zuiden de Provincie en ten westen de gastsloot, waar mede onder begrepen is hun **aenpart** in drie akkers land, waarvan de één gelegen is ten noorden van Wagenborgen, gezwettet ten noorden de gastsloot, ten oosten Jacob **Beerens**, ten zuiden Zijne Eltjeshuis, ten westen wijlen kerkvoogd Wobbo Oomkes, het tweede stuk ten oosten van Wagenborgen gelegen, gezwettet ten noorden Peter Eppens, ten oosten de heerschap Comellis Canter, ten zuiden de Wateringe, ten westen de kerkvoogd Wobbo Oomkes, en het derde stuk gelegen op de owegaste, gezwettet ten noorden Hendrick Barthomaris en Claes Steijns erfgenamen, ten oosten de Wenninge, ten zuiden Omke Haijers weduwe, ten westen Hjadde Redmers (?), groot in totaal circa één duimpte land.

Jacob Haijer en Martjen Clasen sijn huisvrouw, Haijo Haijer en Trijne Habbes sijn huisvrouw, Peter Berents, Breetjen Dercks, Jan Hendricks en Trijntjen Dercks van vaderszijde, en Comellis Hendricks, als volmacht van Evert Heertjens, Juen Clasen, **Arent** Heertjens. en Dewer Peters, mede wegens wijlen hun broeder Jacob **Heertjens** van moederszijde, als wettelijke erfgenamen van wijlen Menno Jansen en Reine **Crijns**, in Neuwolda, verkopen op 26 september 1690 in Wagenborgen aan de kerkvoogd Jan Gerrits Post en Claesjen sijn huisvrouw de gehele nalatenschap van wijlen Menno Jansen, bestaande uit landerijen en verder niets uitgezonderd behalve 'sijn sylwer, wollen, linnen en tinnen **also** als sij selwe bij sijn gwesene vrouw heeft ingebracht'.

De erfgenamen zullen in mei 1691 nog 100 Rixdaelders of 250 Carolus guldens ontvangen.

Op 30 januari 1691 gaan Heere Hendricks en Claes Hendricks, nagelaten kinderen van wijlen Reijne Krijns, woonachtig tot Neuwolda, ter ene zijde en de kerkvoogd Jan Gerrits Post en Claesjen Jansen sijn huisvrouw, woonachtig tot Wagenborgen, in kwaliteit van eersthebbenden van de erfgenamen van wijlen Menno Jansen en Reine **Crijns**, in leven eheluiden woonachtig tot Neuwolda, ter andere zijde, over tot een boedelscheiding.

Heere en Claes Hendricks zullen behouden alle roerende en onroerende goederen die in stante matrimonie zijn voorgevallen en tevens hetgene dat hun moeder voor het huwelijk in bezit had. Hiervan wordt echter uitgezonderd dat de landerijen die Menno Jans heeft aangebracht aan Jan Gerrits Post zullen toevallen. Deze bestaan uit een stuk land, groot circa acht deumpte, welke door Aejise **Rester** (?) meierswijze wordt gebruikt, gezwettet ten noorden Comeliis Resters erfgenamen, ten oosten Tittde en Jacob Comellis, ten zuiden den **Heeren Wegh**, ten westen Roeleff Hendricks. Eveneens nog een tuin en heem, gezwettet ten noorden de **Heeren Wegh**, ten oosten Sijmen Jans, en ten zuiden en ten westen Roeloff Hendricks. Met nog zes deumpten land bij de Waerdijk gelegen, gezwettet ten noorden en oosten Harmen Jans, ten zuiden de Waerdijk en ten westen Harmen Jans.

Tevens zal Jan Gerrits Post behouden circa acht deumpte uitterdijcks land, dat Menno Jans en Reine **Crijns** tijdens hun leven van Jr. **Bonno** Hanninga hadden gekocht, gezwettet ten noorden en oosten Nancko Reijns, ten zuiden Jan Gerrits Post en Claesjen Jans sijn huisvrouw, en ten westen wijlen Hyttyo Peters.

Jan Gerrits Post en Claesjen Jans hebben onder zich het sylwer, tin wollen en linnen zoals dit door Menno Jans in het huwelijk is gebracht. Hiervoor dienen zij Heere en Claes Hendricks een bedrag groot 100 Carolus guldens te betalen.

Tevens dienen Jan Gerrits Post en Claesjen Jans aan Heere en Claes Hendricks te geven gedurende een periode van zes jaar het vrije gebruik van zes duimpten land bij de Waerdick gelegen en zoals hiervoor omschreven, aanvangende **Petrij** 1691, tot en met **Pctrij** 1696.

Jan Gerrits Post behoudt **achter** de activa van Harmen Jans, evenals de schulden zoals Menno Jansen voor zijn huwelijk gehad mocht hebben.

De kerkvoogd Jan Gerrits Post en Claesjen Jansen, eheluiden woonachtig tot Wagenborgen, verkopen op 19 februari 1693 aan Sijmen Jans en **Enneken** Jans, woonachtig tot Neuwolda, een tuin in Neuwolda gelegen, gezwettet ten noorden de **Heeren** Wegh, ten oosten de kopers, en ten zuiden en ten westen Roeloff Hendricks weduwe, voor een bedrag groot 110 daelders, te betalen mei 1693.

Op 14 oktober 1694 verkoopt Maria **Jarsker**, weduwe van **Arent Crijns**, woonachtig tot Wagenborgen, aan de kerkvoogd Jan Gerrits Post en Claesjen Jans zijn huisvrouw een aenpart land en akker welke zij in de **mande** van 14 duimpter ontverschieden heeft liggen, gezwettet ten noorden de Provincie, ten oosten het **Maer**, ten zuiden de kopers en ten westen de gastsloot, voor een bedrag groot 50 daelders, de helft te betalen mei 1695, de andere helft aankomende St. Jacob.

Op 24 februari 1695 verkoopt Trijntjen Bouckers met haar zoon Bauwke Harmens aan de kerkvoogd Jan Gerrits Post en Claesjen Jans Post zijn huisvrouw een akker gelegen onder de klokkenslag van Wagenborgen, gezwettet ten noorden wijlen **Ude** Jans erfenamen, ten oosten de kopers, ten zuiden de **drijff** en ten westen Haijo Oomkes, voor twe melkkoijen, geschat op een bedrag groot 50 daelders.

Op 26 juli 1696 wordt Jan Gerrits Post genoemd als voogd over de pupillen van wijlen **Jan Tammes** en **Daetjen Freriks**, samen met Wijgman Jans en Peter Hendriks.

644 (ERNST) WILHELM FRANZ GRIMMELIUS, ged. Bentheim 24-1-1659, student theologie te Steinfurt 1675, student theologie te Groningen 28-10-1677 (als Wilhelmus Johannes Grimmelius), predikant te Veldhausen 2-10-1683 tot en met 1706, begr. ald. 8~5~1706, tr. ald. 27-9-1684,

645 HENDRINA CATHARINA SEIT(T)HER(S), ged. Lippstadt 4-11-1662, van Lippstadt 1684.

648 HENDRIK VAN ENGEN, geb. ca. 1675, vanuit de Weusten in Bentheim (Dld.) vertrokken naar Coevorden, lidmaat ald. 20-3-1719, overl. ald. 6-2-1731, tr.,

649 ws. KATHARIJNA/CATHRIJNA.

Hendrik van Engen is mogelijk identiek met Hendrik van Emmekamp, die in de Vriesestraat te Coevorden woonde 1720-1726.

Op Michaël 1698 wordt een zekere Hendrik, zoon van Hendrik van Engden 'van de Woësten huizen', ingeschreven als lidmaat van de kerk in Emlichheim. Mogelijkerwijs betreft dit kwartier 648. Diens vader Hendrik van Engden is volgens het Schatzungsregister van 1706 woonachtig in het gebied Eschebrugge en Wöste Huse. In 1707 wordt Hendrik aangeslagen voor 3 paarden, 5 koeien, 5 guste koeien, 5 bijenkorven en 5 ganzen.

(Bron: dhr. R.E. van Engen, Zevenaar)

650 DERK CAMPERS, overl. voor 24-3-1703, tr. Coevorden 7-4-1697,

651 HINDERYKIEN NYMANS.

Op 24 maart 1703 verschijnt voor rechter H. Stuurman en de keurnoten Harmen Alberts en Jan Jansen, allen te Coevorden, Henderikjen Nijmans, weduwe van Derck Campers, ten behoeve van het aanstellen van mombers over haar minderjarige kind Henderickjen Campers. Tot mombers worden benoemd Johannes Campers en Engbert Poppen.

Het vaderlijk erfdeel van Henderickjen Campers bestaat uit:

- ~ halvescheid van een **saatveen**, waar aen **d'eene** zijde **d'Oud** Borgemr. Hend: ter Poorten en an **d'andere** zijde Andries Hartgers
- ~ halvescheid van een akker boulands gelegen op de Middelloo, gelegen aan de ene zijde Hendrick **Lipmans**, aan de andere zijde de weduwe van Swier **Raeterink**
- ~ halvescheid van 2 koeweiden gelegen in Voerluidenland in de Coevorsche Mars
- ~ halvescheid van een **koeweide** gelegen in het Voerluidenland in het Moer
- ~ somma van hondert en vijftig Carolus guldens a twintig stuivers voor afkoop van het huis staande **agter** het kerkhof, als **meede** voor den **geheelen** inboedel, **peerden** en beesten

652 **HINDRI(C)K LIPMAN**, ged. Coevorden 2-5-1668, burger ald. 1696, lidmaat ald. 1701, diaken ald. 4~6~1704 en 1711, tr. ald. 14-6-1693,

653 **AELTIJN/AELTIEN VAN DE KLEIJNE SCHEER**, ged. Coevorden 4-1-167 1.

Het haardstedenregister van Coevorden 1694 en 1697 vermeldt Hendrick **Lipman**, betalende f 2-0-0 haardstedengeld. Volgens het register van 1743 heeft Hendrik **Lipman** een huis in het rot van de Friese Straat en eveneens een huis in het rot van de **Bent(hei)mer** Straat. In het register van 1744 woont de weduwe **Lipmans** in het huis in de Friese Straat, terwijl in het rot van de Bentmer Straat Hindrik van Tarel in Lipmanshuis woont. Hindrik **Lipman** woont 'sclds in de kamer' van dat huis. De beide Hindriken (Van Tarel en **Lipman**) worden aangeslagen voor f 1-0-0. De weduwe **Lipmans** voor f 2-0-0. Mogelijkerwijs is de weduwe **Lipman** de genoemde Aeltijn van de Kleijne Scheer. Hindrik **Lipman** zou dan haar zoon kunnen zijn. Over deze Hindrik **Lipman** wordt in het register van nieuwgebouwde huizen van Coevorden in juli 1749 vermeldt:

- ~ huis 3 vak, breed 20 voet f 60-0-0
- ~ huis 7 vak, breed 28 voet f 210-0-0
- ~ Middelloo, 1 akker, groot 0 mud, 2 schepel, 2 spint 2 roeden
- ~ Voorloo, 2 akkers, groot 0-3-2-3
- ~ Voorloo, 1 akker, groot 0-3-0-13
- ~ Voorloo, 3 akkers, groot 2-2-3-0
- ~ Voorloo, 2 akkers, groot 1-3-2-10

658 **HINDRIK HESSELINK**, wonende te Ulsen 1737.

De kerkeraad van Ulsen besluit op 2 februari 1774: 'Wanneer an Hindrik Hesselink 10 gulden tot een koe is toegelegd en an verscheide arme koren.'

672 **JAN ROEBERTS**, beg. Dalfsen 29-1-1778, tr.,

673 **MERCHJEN JOCHEMS**.

682 ws. **AREND WOESTKAMP**, tr.,

683 **AALTJE**.

686 **ASSE EG(H)BERTS OP DE ROLLE/ROLLEMAN**, j.m. te Junne, dienende bij Herbering tot Stegeren 1720, tr. Hardenberg 14-7-1720,

687 **FENNETJE/FENNEGIEN CLAESSEN/CLAASSEN**, geb. Diffelen, ged. Heemse 9-8-1696, j.d. uit Hilberink tot Diffelen 1720.

In het register van hoofdgeld 1723 staat vermeld onder Diffelen: 'Asse op de Rolle een brieffen gebraght van inhoudt (:) Asse Eghberts en Fennegien Claessen wonende tot Diffele versoect dat **haer** het Hoofgtgelt om **Godts** wille magh doorgedaen worden. Heemse den 2 september 1723. onderstont A **Stolte**'.

Het register van hoofdgeld van 1764 vermeldt onder het overzicht van personen die het hoofdgeld niet kunnen betalen, maar niet van de armenstaat trekken, dat in Diffelen hiertoe ook behoort Asse Rolleman.

704 = 564

- 708 HANNES HENDRIX/HENDRIKSEN ODINK, j.m. uijt Wigmink tot Borgenheim (Bergentheim) 1723, tr. Hardenberg 17-1-1723,
- 709 EVERTIEN JANS(S)EN ODINK, geb. Collendoorn, ged. Hardenberg 1-3-1696, wed.v. Jannes de Olde, tot Collendoorn 1723, tr. (1) Heemse 20-9-1713 Jannes Hendriks de Olde, burgemeester in de Hardenberg.

Op 16 januari 1722 verschijnen voor Johan Molckenbour, scholtus van den Herdenbergh, Heemse en Gramsberge de erfgenamen van wijlen de oud Burgemeester Jan Frericks d Olde en de erfgenamen van wijlen Aeltien Jansen, in leven huisvrouw van de oudt Burgemeester Jan Frericks d Olde. Onder de erfgenamen wordt genoemd **Evertien** Odinks, **naegelatene** huisvrouw van **Jannes** d Olde.

Bij deze akte wordt verklaard dat op 20 mei 1721 is verkocht aan de Gebroederen Frerick en Hendrik **Jaspers** d Olde en **haeren** Ergenaemen een Erve en **Goedt** Konincks genaempt, met nogh drie Koeyweyden, wellcke vant Erve Huirink te Ennevelde syn afgenomen, synde dit Erve tynsbaer, en waeruit gaet een Schepel rogge jaerlyx aen de armen van den Herdenbergh, en **gelegen** in de boerscap Baelder . . . neffens nogh een tynde gaende uit hat halve Olde Waterink tot Brught, als mede nogh vier daghwerck hoylant, gelegen op den Baelder Hagh, vervolghlyck nogh twee daghwerck hoylant gelegen in Haanrickmans Camp in de Boerscap Holtheeme, en voor het **laaste** een daghwerck hoylant, gelegen in den Boerscap **Losen** by Swysen maete'.

Volgens de volkstelling 1748 in Hardenberg woont dan in de **buirschap** Collendoorn op erve Odink het gezin van Hannes Odink, bestaande uit Hannes zelf, zijn vrouw Evertien, de kinderen Jan, Hendrik, **Engbert**, **Janna**, Swaantien, Jennegien en Judit, die allen jonger dan 10 jaar zijn, en tevens is inwonend scheper Willem.

Op 23 februari 1770 testeren Hannes Hendriks Odink en **deszelfs** huisvrouw **Evertien** Jansen Odink. Als erfgenaam wordt benoemd hun zoon Hendrik Hannes Odink, onder de voorwaarde dat hij aan de andere acht kinderen van testator en testatrice uitkeert ieder f 700,00. De andere kinderen zijn: Jans Jannessen Odink, **Aaltien** Jannessen Odink, Lubbegien Jannessen Odink, **Janna** Jannessen Odink, **Engbert** Hannessen Odink, Zwaantien Hannessen Odink, Fennegien Hannessen Odink en Judetien Hannessen Odink. Jans Jannessen Odink krijgt daarnaast nog een stuk hooiland gelegen op 't Holt groot een **mulde gezaai** toebedeeld.

- 710 BERENT IJMHOF, geb. 1678, wonende op het erve Imhoff te Wielen, begr. Ulsen september 1730, tr. ca. 1710,
- 711 N.N., begr. Ulsen 6-1-1738.

Op een lijst van 28-10-1680 komt het volle erve Imhoff te Wielen voor, zijnde horige van de prins van Oranje. In het markeboek van de Drieschichtige Marke getuigen op 10-10-1719 Hendrik Jonkhans, 70 jaar oud, en Bernard Ymhof, 41 jaar oud, dat de grensstenen in Wielen nog op dezelfde plaats liggen.

Volgens de stukken over inkomsten aan erfwinning en opvaart 1677-1781 is op 13 september 1719: 'Op de hofeygene woningen soo **haer** Edel. Moogh. **Heeren Staeten** van Overijssel erffwinninge, versterft en vrijkoop te geven schuldig sijn, is naebenoemd houd bevonden:

Imhoff te Wylen:

2 **boomen** van 2 voet, 43 **boomen** van 1 1/2 voet, 50 **boomen** van 1 voet en nog 70 klein middelmatige **boomen**, die naar hij verklaarde van hem zelf te zijn. 850 telgen.'

In 1752 omvat het erve **Imhoff**:

Heeft aan land 26 mud 3 schepel en 2 1/2 spint

Geeft jaerlix f 39-4-0

Heeft **eenen** gaarden

Moet erfwinninge doen of kan alle 6 **jaeren verpachtet** worden

Nature des goeds:

Behalve de **vorenstaande aantekeninge** in de ligger vind sig dit erve inde rekenn. onder de goederen en erven van het 9e Capittel die aan Sijn Hoogh. erwinninge schuldig sijn. Die deselve **egter** te doen verweygeret, praetenderende daarvan exemt en huurlieden te sijn.

Gebouwen:

1. het woonhuis	11 gebond
2. een schure	9 gebond
3. twe schaapschotten
een bakhuis	

Pagten:

Geeft jaerlix pagt vijftig gld.
Is **dienste** aan den Heere schuldig

Houtgewas:

Zeer goede en ruyme potegrond en zeer zwaar hout

Specificatie:

1. den camp	13 mud, 1 sch.
2. het lage stuk	1 sch.

Gaardenland:

3. den olden garden	1 mud, 1 sch.
4. den nieuwen gaarden	1 mud, 2 sch.

Hooy en weydenland:

5. groenland op den camp	2 3/8 dagwerk
7. den middenkamp	2 3/4 dagwerk
8. den het nieuwen camp
maatjen	1 1/4 dagwerk
dagwerk
9. het Immebrook; bestaande meest in moerassige grond, berken, struellen, ponsbossen en lange heydc	

Landerijen so Imhoff privative souden toebehoren:

den akker	7 mud
de koegaarden	3 mud
het kampje	2 schepel
de kocgaarden	1/4 dagwerk
groenland	22 roeden
groenland aan de hcydegrond	1/2 dagwerk

752 JAN COERTS BOS, j.m. van Hoogeveen 1703, tr. Hoogeveen 3-2-1703,

753 SIJTZE EIJLERS, j.d. van Hoogeveen 1703.

Jan Coerts Bos is mogelijk identiek aan Jan Kourts, die op 19-1-1715 verkoopt aan Jan Arents 'Huijs Hof en landt daer aghter' te Hoogeveen.

(Bron: Inventaris van het archief 'Jan Bruins Slot, zijn voor- en nageslacht', door Sj. Bruins Slot)

754 BEREND FREDERIKS, wonende Zuidwoldiger Rot te Hoogeveen 1704, tr. (1) ald. 21-1-1700 Aaltien Arends, tr. (2) ald. 19-3-1702,

755 GEESJE FAKEN BOOIJIS, tr. (2) Hoogeveen 1723 Joost Hendriks Cok.

Volgens het schultengerecht leent **Geesje Faken** op 5-1-1745 een bedrag van 120 Carolus guldens tegen 3% rente van haar zoon Berend **Berends**. Ze geeft hierbij tot onderpand al haar goederen, de beide huizen en landerijen.

(Bron: Ons Waardeel 86/6, Kwartierstaat Everts/Fieten (vervolg), door A. Everts.)

756 ARENT JANS METSELAAR, j.m. van Koekange 1683, metselaar, schipper, wonende achter de Kerk te Hoogeveen, begr. ald. 23-4-1726, tr. ald. december 1683,

- 757 GRIETJE OTTEN, j.d. van Hoogeveen 1683, wonende in het Noorse Rot ald., begr. ald. 29-10-1727.
- 758 JAN ADAM SNIJDER/KLEERMAKER/BIEROS, wonende aan de Molendijk te Hoogeveen.
- 768 ROELOF(F) OTTEN(S)/OETTEN PADD(ING)E, geb. ca. 1655, landbouwer te Pesse, lidmaat ald. 1709, keurnoot 1704, 1714, 1716-1719, overl. voor 30~5~1721, tr.,
- 769 ROELOFFIEN OTTEN, lidmaat te Ruinen 1700.

Volgens het schultegerecht van **Ansen**, Echten en Pesse heeft Roelof Otten op 6 juni 1681 verkocht aan **Hendrick** Hendericks Tissinge een stücke **Boulant** groot omtrent anderhalf **mudde** lant gelegen op Pesser Es genaemt de hoge Want. De stock hiervan werd gelegd voor Albert van Kuijck, **scholts** van de Wijk en voor twee erfbuijren tot Pesse.

Op 4 september 1681 leent Roeloff Otten Paddinge tot Pesse van **Hermen** Claes Woltinge een bedrag van 500 gulden tegen 3 1/2 % rente per jaar. Jan Thijn te Pesse leent op 26 augustus 1685 een bedrag van 100 Caroli guldens tegen 5 % rente per jaar aan Roeloff Paddinge tot Pesse met Roeloffien zijn huisvrouw. De originele brief wordt op 11 april 1746 getoond door hun zoon **Otto Roelofs** Paddinge, waarna de inschrijving wordt geroyeerd omdat de originele brief met kruisen door gedaen is. Op 21 mei 1695 leent Roeloff Paddinge te Pesse met Roeloffien Otten zijn huisvrouw een bedrag van 100 Caroli guldens tegen 4 % rente per jaar van Hilbert Luijtiens te Nuijl. Op 11 april 1746 laat hun zoon Otte Paddinge de lening royeren op vertoon van de doorgesneden originele **brief**.

In de haardstedenregisters van Echten 1691, 1692 en 1693 wordt in de buurschap Pesse Roelof Otten aangeduid als vol boer, bezittende vier paarden.

- 772 JAN CRUIMING, geb. 1670, wonende te Dalen.

Jan Cruiming koopt in 1694 een deel van het erve Cruimink te Dalen: 'Gesien en **gelesen** de **requeste** van Claes Cruimings als hooftmomber, Jan Coops, Hendrik Mertens en Jan Reinders als mede **mombere**n over Jan, Grietjen, **Niesjen**, **Albert** ende Roelof Cruimings, nagelaten kinderen van **wilen** Claes Cruimingh, vertonende, dat sij aen de **soon** Jan Cruiming nu olt 25 jaren hadden **vercoft** der andere pupillen **anparten** in Cruminge halve huis **ende hofte** tot Dalen, **ende oock** aen **deser** kinderen stiefvader Hendrik Wijchmans en kinderen moeder Gesien Cruimings het opgemelte kinderen **anpart** soo **haer** schier of morgen wegens **haer moederlijke** nalatenschap aen opgemelte huis en hof sal **toccomen**, alles ingevolge **contracte** van den 23 november 1694, waarvan alhier approbatie **versochten**.'

(Bron: mevr. J.K. **Meints~Cruiming**, 'De bewoners van haardstede de Cruiminck te Dalen en hun nageslacht 1585-1985')

- 796 = 386

- 808 JAN GEERDTS.

Jan Geerdts is tegen het einde van de 17e eeuw waarschijnlijk in Gasselte gehuwd. Er komen een tweetal huwelijken in aanmerking: Op 30-9-1694 huwt Jan Geerdts met Annichjen Harmens, beide wonende op 't Nieuwveen. Enkele jaren later, op 12-11-1699 huwen in Gasselte Jan Geerdts, van Oostercappel, en Engeltjen Eemst, van Bonnerveen.

- 810 TIJMEN HOUWING(E), geb. Weerdinge 1675, schoolonderwijzer te Gasselte 1703, schatbeurder over het kerspel Gasselte, overl. ald. 28~10~1721, tr. Emmen/Gasselte 21-10-1703,

- 811 JANTJE JOLINGE(N), geb. Weerdinge 1680, op belijdenis aangenomen september 1701, van Weerdinge 1703, overl. Gasselte 12-11-1721.

Op 1 juni 1728 verklaren de mombers over de minderjarige kinderen van wijlen **Tijmen** Houwinge, in leven schatbeurder over het carspel van Gasselte, en wijlen **Jantien** Jolinge voor de Etstoel dat **Tijmen** Houwinge als schatbeurder aan de Landschap Drenthe nog schuldig was gebleven 793 Carolus guldens. De erfgenamen zijn op 24 februari 1728 nog 693 Carolus guldens schuldig; vanwege het ontbreken van middelen kunnen zij verder niet betalen. Daarnaast zijn er andere crediteuren, die eveneens niet betaald kunnen worden. De mombers verzoeken om zoveel vaste goederen te mogen verkopen om de schulden te kunnen voldoen. Assessor en 24 etten willigen dit verzoek in; ette Albert Alinge zal de verkoop uitvoeren.

Volgens de heer A. Smegen uit Rolde is er waarschijnlijk een verband tussen de familie Houwing en Dillinge. De voornaam **Tijmen** is een bijna niet voorkomende naam in de Drentse Landschap en werd eigenlijk alleen gebruikt in de familie Dillinge. Mogelijk was de moeder van **Tijmen** Houwing een dochter van **Tijmen** Dillinge.

- 812 BE(E)RENT MARISSSEN, diacen zomer 1709, wonende op erve Hobe Marissen te Diphoom, tr.,

- 813 ANNECHIEN CAMPINGE.

Roelof Marissen, broer van Berents vader Hobe Marissen, vermaakte op 5-4-1729 aan zijn beide neven, de broers **Beerent** en Jacob een vierde deel van zijn **aangeërde** vaste goederen, waarop de begunstigde broers hun oom hartelijk bedanken.

(Bron: Ons Waardeel 86/3, Over de Marissens en verwante geslachten in Zuidsleen ~ Diphoom, door D. Frieling)

- 814 EVERT HOVINGE, wonende te Exloo, tr.,

- 815 MARGIEN HUISINGE.

- 816 LUCAS SICKINGE/SICKINGA, smid(t) te Gieten, aangenomen ald. 6-9-1678, diaken, ouderling, tr.,

- 817 JANTIEN MENSINGH.

- 818 JAN FOLKERS, smid te Zweeloo, volmacht voor Zweeloo op de goorspraak te Sleen 1698, eigenerfde, keurnoot 1714, 1724, stokleggensman 1725, overl. voor 1733, tr.,

- 819 GEESIEN MENSINGE, begr. Zweeloo 19-3-1738.

Jan **Folkers**, ook genoemd Jan **Folkers** Smit, trad in Zweeloo wat meer op de voorgrond dan zijn vader en grootvader. Zijn huwelijk met Geesien Mensinge zal daar niet vreemd aan zijn geweest. Het geslacht Mensinge was een belangrijke familie. Geesiens vader was schatbeurder te **Zweeloo** en hij had een heel erf in Zweeloo, een half erf verhuurd in **Aalden** en een brouwerij.

Jan **Folkers** wordt in een akte van 19-5-1690 samen met zijn huisvrouw vermeld. Deze akte betreft een geldlening van 300 gulden, door **Folker** Wolters en zijn zoon, van Jan **Weggeman** in De **Hool**. In datzelfde jaar op 11 augustus leenden zij samen nog eens 800 gulden van Jan **Dolfinge** en **Luitien** **Dolfinge** te Orvelte.

Op de goorspraak te Sleen van 22-3-1698 was Jan **Folkers** volmacht voor Zweeloo.

In een akte van 3-4-1709 verklaarden Jan Martens Wolf en zijn vrouw Hillighien Mensinge, vaste goederen in de marke van Zweeloo verkocht te **hebben** aan Jan **Folkers** en zijn vrouw Geesien Mensinge en hun dochter Aeltien Jansen en haar man Harmen Sickinga, voor 1658 caroli gulden en 10 stuivers.

Op 7-7-1714 wordt Jan **Folkers** vermeld als eigenerfde en **keurnoot**. Een **keurnoot** was de hulp van de schulde. Hij vertegenwoordigde de buurschap op de goorspraak, was getuige bij koop en verkoop, ondertekende samen met de schulde bewijskrachtige akten, enz. Op 26-5-1724 traden als zodanig samen op Jan **Folkers** en Harmen Sickinga (gequalificeerde eigenerfden) en op 18-5-1725 was Jan **Folkers** stokleggenman. Zo werd een **keurnoot** of volmacht ook wel genoemd, speciaal als getuige bij koop en verkoop van onroerend goed. Het was **een** oud gebruik in Drenthe dat in zo'n geval door de verkoper, in bijzijn van de schulde en twee stokleggenmannen, een stok werd neergelegd, die door de koper werd opgenomen. Met deze handeling was de overdracht een feit.

Jan **Folkers** wordt 14-6-1726 nog genoemd als voogd van Roelof Lepel. Hij zal voor 1733 zijn overleden, want hij staat niet in het lidmatenregister van dat jaar genoteerd. Wel zijn vrouw Geesien Mensinge, die op 19-3-1738 in **Zweeloo** werd begraven.

(Bron: Gens Nostra 1973, pg. 296 e.v., De smederij te **Zweeloo** in Drenthe, Verdwenen verleden, door N. Kuik)

832 = 400
833 = 402

842 JAN HELLING, van Dalen 1743, tr. ald. 28-4-1743,

843 MARRIGJE HIDDING, van Emmen 1743.

856 WILLEM ANHOLT, geb. ca. 1700, 2~peerds boer op erve Den Anholt te Weijerswold 1712-1754.

Volgens het register van nieuwgebouwde huizen van Coevorden liet Geert ten **Vlieghuis/Vleeghuis** het huis (**ter/ten/op** den) **Anholt** bouwen, lang 5 vak breed 23 voeten, voor een totale waarde van f 150-0-0. Hieraan werden toegevoegd enkele landerijen. wat samen het erve Op den **Anholt**, een pachtboerderij ging vormen, dat in ieder geval vanaf 1712 bewoond werd door Willem **Anholt** en zijn nakomelingen. De landerijen bestonden uit:

~ saaijlant aangekocht circa 1710~1715, 4 mud 1 schepel 1 spind 10 roeden,

~ saaijlant aangekocht circa 1715~1720, 3 mud 1 schepel 2 spind 0 roeden,

~ saaijlant aangekocht circa 1740~1741, 1 mud 3 schepel 3 sping 2 roeden,

samen bedragende een totale waarde groot f 243-9-4.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de **Anholt** omstreeks 1700-1710 moet zijn gebouwd.

Op 22 december 1727 overleed in Schoonebeek Anholts vrouw, mogelijk de moeder van Willem **Anholt**. Op 10 juni 1740 overleed aldaar Oude **Anthout**, mogelijk Willcms vader.

880 JAN HARMS, geb. Smilde, ged. **Diever** 13-12-1667, wonende te Eemster 1697-1706, overl. **Diever** voor 20-1-1704, tr. voor 1697,

881 JANTIEN WOLTERS, tr. (2) Jan **Hendriks**.

882 ws. LUCAS MARTEN JANS, geb. Wittelte, ged. **Diever** 1-4-1683.

896 JAN BERENS, soldaat onder capitein **Lewe** te Coevorden 1731, tr.,

897 TRIJNTJEN DERKS.

926 JAN GI(J)LERS/HEEMKE(R)S of HEEM JAN, geb. ca. 1695~1700, overl. Schoonebeek 17-4-1774, tr. (2) Ale, overl. Schoonebeek 17-3-1777, tr. (1),

927 N.N., overl. Schoonebeek begin juni 1731, ws. als gevolg van geboorte van dochter **Geesje** op 14-5-1731.

Het haardstedenregister van Schoonebeek vermeldt:

1742	Jan Gijlers	f	2-0-0
1754	Jan Gijlers is niet gegoedet in de Markte maar vaart met twee paarden ter Essche	f	2-0-0
1765	Jan Gijlers is niet gegoedet in de boermarkte, maar vaard met twee paarden ter Essche	f	2-0-0

Op 25 november 1742 wordt gedoopt Harm, zoon van **Engbert**, daar J. Gijlers oom over is. Waarschijnlijk is **Engbert** (Gijlers) voor november 1742 overleden. Hij werd geboren in 1709 en gedoopt op 20 mei 1709 te Schoonebeek als zoon van Eilert Heemker, die dan tevens de vader is van Jan Gijlers.

Uit de opgave van sedert 1654 nieuw gebouwde huizen en nieuw aangemaakte landen van Schoonebeek, opgemaakt in 1742, blijkt dat Jan Gijlers een nieuwe Rosmole heeft gebouwd, groot 3 **gebind** 17 voeten wijd, en een nieuwe Turfschuire, groot 3 **gebind** 15 voeten wijd.

928 ws. EVERT WESSELINK, geb. ca. 1640.

Genoemde Evert Wesselink is zuiver theoretisch opgevoerd. Zijn naamsvermelding is (nog) nergens gevonden.

946 CLAAS JANSEN EGBERINK, tr. Hardenberg 26-4-17 16,

947 WILBE JANSEN HUURINK.

948 JAN BIJLEVELT, wonende te Gramsbergen, tr,

949 HILLE.

964 WIEGER HOVINGE.

968 ROELEF LA(E)VINGE/LAVENGE, geb. Benneveld ca. 1670, landbouwer te Bunneveld, vermeld in het haardstedenregister ald. 1691-1694 als een volle buir, betalende **f** 4-0-0 haardstedengeld.

972 WILLEM (LUTKE) FRIJLINGE/VRILING(E)(N), geb. voor oktober 1673, van Noortbarge 1719, landbouwer op het erve Lutke Frijlinge te Noordbarge, overl. 1753, tr. Emmen 30-4-17 19,

973 AALTJEN ELSINGE, van Erm 17 19.

Willem (Lutke) Frijlinge wordt diverse malen genoemd in de registers van achterstallige schattingen:

Over de jaren 1724, 1725 en 1726: Wilm Frijlinge	f	5-5-0
--	---	-------

Tot an Landagh 1730: Wilm Vriling	f	4-0-0
-----------------------------------	---	-------

Tot an Landagh 173 1: Wilm Lutke Vrilinge	f	10-1-14
---	---	---------

Willem Lutke Vrijlingen wordt eveneens genoemd in de 50e penning van de liberale **gifte** 1748/49. In het haardstedenregister van Noordbarge wordt Willem Lutke **Vrijlinge(n)** genoemd in het jaar 1742 met een half erve waarvoor **f** 2-0-0 haardstedengeld moest worden betaald.

976 WILLEM (OLDEN) SCHAENGE/ OLDENHUISING/ ALDENHUISING, geb. op het 10e **waardeel** te Benneveld ca. 1670, landbouwer ald., overl. voor 1-5-1721, tr. na 28-4- 1694,

977 JANTJE (OLDE)(N)HUISING, geb. ca. 1675.

Hendrik Hendriks ten Holthe, die van Diphoom afkomstig was, was gehuwd met een zuster van Jantje Oldenhuising, en woonde met zijn echtgenote op het erve Oldenhuising, waarnaar hij zich dan ook noemde. Hendriks echtgenote overleed reeds op de jonge leeftijd, want hij hertrouwt voor 6-6-1682 als Hendrik Oldenhuising met Aaltje Nijenhuis, de weduwe van **Tijmen** Oldenhuis van Zwinderen. Zij kwam in Benneveld wonen samen met haar zoons **Jannes** en Roelof Oldenhuis. In Zwinderen bleven achter haar zoon

Jan ten Oldenhuis, die eerst huwde met Lammetjen Buitenge en later met Geesje Olde Eijtinge, en haar dochter Aeltien ten Oldenhuis, die gehuwd was met Hendrik Buitinge.

Uit zijn eerste huwelijk had Hendrik Hendriks ten Holthe een tweetal dochters. De eerste, Jantje Oldenhuising, huwde met Alert Lamberts, maar zij overleed reeds voor 6-6-1699, nalatende haar man en kinderen Jan, **Jannes**, Hendricus en Grietje. De tweede dochter was **Egbertje** Oldenhuising, die gehuwd was met Jan Lamberts. Beide echtparen wonen onder Beilen.

Op 19-6-1699 werd door Willem Schaenge, nomine uxoris en consorten, aangegeven als nalatenschap van Roelof Oldenhuis, ook wel genoemd Oldenhuising, de stiefzoon van Hendrik Hendriks ten Holthe, en zoon van **Tijmen** Oldenhuis en Aaltje Nijenhuis, een half erf ter waarde van **f 2.500,00** en 1/4 deel van een keuterij ten Oldenhuis mandelig, waarde **f 100,00**.

Op 28 april 1694 leenden **Roelef** Nijenschuringe en zijn vrouw Roeleffien, woonachtig te **Aalden**, geld van Jan Olde **Schaenge** gehuwd met **Jantien** (Segeringe), **alsmede** van Willem Oldenschaenge, **tesamen** te Benneveld, laatstgenoemde klaarblijkelijk ongehuwd.

Het is genoemde Beiler familie die rond 1700 een proces aanspant tegen Willem Schaenge, die inmiddels Oldenhuising wordt genoemd, en Hillechien Oldenhuising, de andere en jongste zuster van Willems vrouw Jantje Oldenhuising. Zij waren het niet eens met de verdeling van de erfenis zoals die plaats had gevonden. Willem werd als bezitter van de goederen uit de nalatenschap van Roelof Oldenhuis aangeduid en voerde aan dat de beide zusters Jantje en **Egbertje** uitgedoeld (afgekocht) waren, maar het resultaat was uiteindelijk dat de Beiler familie voor een gedeelte winnaar werd.

Na het overlijden van Hendrik Hendriks ten Holthe Oldenhuising waren er kapers op de kust die zijn testament, dat hij op 22-2-1687 ten voordele van zijn stiefzoon **Jannes** en Roelof had opgesteld, in de jaren 1700-1701 bestreden.

Er wordt een proces aangespannen door Rudolph Steenbergen, advocaat te Borger, als gelastigde van Luchjen Stratinge, Jan Stevens Elsinge, Harmen Meijers, Luchjen Marissen, Albert Sijnge en Roelof Nijenhuis als verwanten en verder Claes Kiers, Harmen Lanninge, Hendrik Const en Jan Marissen, namens de diakonie van Sleen inzake Wemele van Holte. Het resultaat was dat de goederen bleven bij Willem **Schaenge** Oldenhuising en consorten, maar deze moesten in mei 1711 en mei 1712 in twee termijnen betalen aan Luichien Marissen en consorten het bedrag van **f 1.680,00**. De goederen in de nalatenschap betroffen een 'anpart' in de 'maet Rijshagen' en een 'part in Munninge arve'.

Op 1-5-1721 lenen dominee Samuel Tileking, dominee te Zweeloo, en zijn vrouw Elisabeth Tenkinck **f 50,00** van de weduwe van Willem Oldenhuising te Benneveld.

(Bron: Ons **Waardeel** 91/1, 'Olde Husinge te Benneveld (1)', door A. Smegen, en Ons **Waardeel** 92/4, 'Olden Schaenge te Benneveld (1)', door A. Smegen en P.J.C. Elema)

978 ROELOF NIJENHUIS, van Zwinderen, tr.,

979 AALTIEN NIJENHUIS.

980 HARMEN NIJEN SCHAEENGE, geb. ca. 1690, overl. voor 25-3-1749, tr. ca. 1727,

981 MARCHIEN LAMBERTS, geb. ca. 1690.

Dat de moeder van Harmen Nijen **Schaenge** een dochter was van **Meerten** Nijenhuis te Zwinderen blijkt uit het register van nieuw aangetimmerde huizen te Zwinderen, voor 21 maart 1741: '**Harm Schange** een huis van R. Nijenhuis afgescheiden waarvan de halve **schattinge** ook heeft gekregen en dan nog enige schattingen van Lubbers dat verkocht is en dan nog wat van een verbrand huis'. Van 1672 tot en met 1694 stond hier volgens het haardstedenregister één huis en wel op naam van **Meerten** Nijenhuis. Ook **Arent** Hilbinge ~ die getrouwd was met **Harmens** zuster Aeltien **Schaenge** ~ noemde zijn derde zoon **Meerten**. Roelof Nijenhuis, met wie dit perceel gedeeld werd, was een broer van Lammegien en weer de vader van Freerkjen Nijenhuis, die met Hendrik Oldenhuising trouwde (zie kwartier 488/489).

Harmen overleed betrekkelijk vroeg: reeds in september 1749 komt zijn vrouw als weduwe voor. Het betrof een klacht van Nijenhuis bureu te Zwinderen, tijdens een goorspraak te Zweeloo, waarbij **Jantien** Jansen (ook **Jantien** Everts), weduwe van Willem Nijenhuis, en haar zoon Jan als erfgenaam van zijn (**groot?**)vader **Geert** Nijenhuis klagen over Willem Nijens, de zoon van Roelof, uit Zwinderen, en Marchien Lamberts, weduwe Harm Nijen **Schaenge** te Benneveld, aangezien de beklagde Willem Nijens in de winter van 1748 bomen had verkocht die op de grens van het hof van de overleden Willem Nijenhuis stonden.

Dat Marchien Lamberts een dochter is van Lambert Weggemans blijkt in 1790/91 als haar zoon Jan een halve erfachtige nalatenschap van erflater (zijn oom) Jan Weggemans verkoopt aan een Lambert Weggemans uit de volgende generatie, voor f 725,00.

(Bron: Ons Waardeel 92/5, 'Olden Schaange te Benneveld (II)', door A. Smegen en Petronella J.C. Elema)

982 HINDRIK HOVINGE, van Meppen 1715, wonende ald., otr. Westerbork 3-11-1705,

983 JANTJE SCHAINK/ELVINGE, j.d. van Gees 1715.

984 JAN KIERS.

Jan Kiers wordt in de haardstedenregisters van Oosterhesselen 1694 en 1742 vermeld als vol boer, bezittende 4 paarden. In 1754 wordt Jan Kiers opgevolgd door Jacob en Lucas Kiers gezamenlijk.

Volgens het register van collaterale successiën betalen Jan Kiers en Jan Hoebers op 9 juni 1697 de 50e penning ~ groot f 94-14-0 ~ vanwege de aankoop van 'een arve tot Oosterhesselen' in het jaar 1697 voor een bedrag van f 3.350-0-0.

994 JAN ABELS, tr. Midwolda 21-3-1726,

995 GRIETIE/GRIETJE JANS.

1000 JACOB HINDRIKS WILTINK, wonende op Eissinge-erve te Wachtum 1726, meijer van Claas ten Holt te Wachtum 1738-1743, tr.,

1001 ZWAANTJE/SWAENTJE JANSEN.

1004 JAN GERDINGE.

1016 HENDRIK EEFTING, landbouwer te Erm 1742-1754, overl. ald. 25-9-1763, tr.,

²⁷³ 1017 LUICHIEEN/LUYGJEN/LUKIE STRATING(E)/EEFTING, ws. ged. Emmen 25-1-1691 als kind van 'wijlen Luygjen Stratinge', overl. Erm 12-8-1776, tr. Emmen 15-9-1711 Jan Eefting, overl. ws. kort na 1718, zn.v. Jan Eefting en Gese Eefting.

²²³⁹

Op 20 mei 1746 zijn Hindrik Eefting en Luichien Eeftigen egtelieden tot Erm een bedrag groot 300 Caroli guldens schuldig aan dominee Hen(de)ricus Verschuur en diens vrouw Rolijna Huisingh.

1018 ROELOF ELSINGH, van Erm 1738, tr. (2) Sleen 9-11-1738 Jantien Tijn, van Bruntingh onder Westerbork, dr.v. Jan Tijn, tr. (1),

1019 JANTIEN WOLTERS.

x1

1124 WIGHBOLT.

In het verpondingsregister van Gramsbergen 1726 wordt vermeld Wighbelt, betalende f 9~8~0 verponding. Het vuurstedenregister van Ane 1682 noemt een zeker Tielen Hendrix, die 1 stookplaats heeft, waarvan Wighbolt op Den Kivit eigenaar is.

1128 ws. HERMEN JANSEN DRENTEN, geb. ca. 1650, landbouwer op het erve Drenten te Holthone.

Hennen Jansen Drenten wordt genoemd in 1677 en 1682. Op Michaelis 1677 wordt Hermen Jansen Drenten 't Holthoen aangenomen als lidmaat van de kerk te Gramsbergen. Op St. Jann van datzelfde jaar was

aangenomen Grieten Jansen, dochter van saliger Jan Luigiens Drenten 't Holthoen, waaruit we mogelijkserwijs kunnen concluderen dat **Hermen** en Grieten broer en zus van elkaar waren, en dat Jan Luigiens Drenten hun beider vader is.

In 1682 wordt op St. Jan als lidmaat aangenomen Jannigjen Lambertsen, dienstmeid van **Hermen** Drenten t'**Holtoen**.

1138 D(I)ETERT RUNDERVAERT, tr.,

1139 TELLE, tr. (2) Jan Laer.

1280 JAN JANSEN, overl. voor 20-12-1661, tr.,

1281 SWAENE DRIES, vermeld Wagenborgen 20-12-1661.

1282 JACOB NANTJES/NANTY S, vermeld Wagen borgen 20~ 12~ 166 1, tr. Wagenborgen ca. 7-10-1634,

1283 BOUWE FOCKES, vermeld Wagenborgen 20-12-1661.

Op 7 oktober 1634 wordt in Wagenborgen een huwelijkscontract gesloten tussen de E. Jacob Nantijns, Nantijn Jacobs ende Gese soone, en de Erd. Bouwe Fockens, wijlen Focke Mennes en Epele dochter.

Namens de bruidegom zijn aanwezig Nantijn Jacobs, vader, en Hanno Tammens. De bruid is geassisteerd door Harre/Haicko Hindrix/Hijndricks en Ernst Claesen.

1286 N.N., tr.,

1287 ANNETIEN JANS.

1288 NICOLA(U)S GRIMMEL(L)(IUS)/GRIMMELIJ, geb. ws. Kassel ca. 1632, hofpredikant Bentheim, predikant ald., overl. ald. 17-3-1699, tr. (2) Ringenberg 19-12-1672 Anna Elisabeth Brü(i)(c)king, kwartier 1291, tr. (1) Borken 17-6-1656,

1289 DOROTHEA ELISABETH ZOLL, geb. Borken ca. 1636, overl. Bentheim 28-1-1671.

Op 14-10-1647 wordt Nicolaus Grimmelius ingeschreven als student te Kassel, en wordt aangeduid als 'Casselanus'. In 1649 wordt Nicolaus Grimmel, van Cassel, als student ingeschreven aan het Gymnasium Illustre te Bremen.

Gedurende de periode 1655-1656 is Nikolaus Grimmelius kandidaat-predikant te Emlichheim. Van hieruit vertrekt hij op 6-2-1656 naar Bentheim. In dat jaar wordt hij hofpredikant van de graven van Bentheim. Dit beroep oefent hij uit tot en met 1661. In 1656 wordt hij tevens predikant van de stad Bentheim, waar hij zal dienen tot en met zijn dood in 1699. Uit een notitie van 1664 betreffende de begrafenis van een predikant uit Schüttorf blijkt dat er toentertijd in Bentheim 3 predikanten waren: 'tribus Benthemensibus, D(omini). Seithero, Sertorio, Grimmelio'.

Nicolaus Grimmelius sloot 21-8-1661 in Bentheim het huwelijk tussen graaf Ernst Wilhelm von Bentheim en niet adellijke juffer Gertrud von Zelst. De hervormde graaf ging later over tot het katholicisme, verstootte zijn hervormde echtgenote en probeerde het huwelijk als morganistisch te laten ontbinden. Ondanks herhaalde bedreigingen wenste Nikolaus Grimmelius dit laatste niet. Op 13-2-1686 kreeg dominee Grimmelius in de kerk een aanval van vallende ziekte/epilepsie en was lange tijd ziek. Tijdens zijn ziekte dwong een gravelijk ambtenaar hem een goedkeuring af, waarin hij het huwelijk van de graaf met Gertrud von Zelst morganistisch verklaart. Toen dominee Grimmelius weer bij volle verstand was, herriep hij deze schriftelijke verklaring.

1290 ARNOLD SEITHER, geb. Bentheim ca. 1630, predikant te Lippstadt, Schermbeck en Bentheim. overl. Lippstadt 16-8-1668., tr.,

- 1291 ANNA ELISABETH BRU(I)(C)KING, overl. Veldhausen 21-5-1721, overl. als. Vrouw Grimmelij, van Benthem, tr. (2) Ringenberg 19-12-1672 Nicolaus Grimmelius, kwartier 1288.

Arnold Seither wordt op 15-4-1649 ingeschreven als student theologie aan de universiteit van Groningen. Sedert 1655 is Seither predikant te **Schrambeck/Schermbeck**, Crudenburg 1655, **Gemen** 1655, Bentheim en predikant van de gravin van Bentheim in Schermbeck 1658. Op 15-9-1661 wordt hij benoemd te Lippstadt, waar hij tevens gamizoenspredikant is.

- 1304 HARM(EN)/HERMEN/HERMAN LIPMANS, geb. ca. 1640, **borger** te Coevorden, gemeensman ald., genomineerd als diaken ald. 26-5-1677, 1-5-1678, 21-5-1679 en 11~5~1680, niet gekozen, overl. tussen 11-5-1680 en 7-11-1680, tr.,

- 1305 ws. SWAENTJEN ALDRINK, tr. (2) Coevorden 3-4-1683 Jan Bruna, genomineerd als diaken ald. 21-5-1682, niet gekozen.

- 1306 J(OH)AN BEREN(T)S VAN DIE CLEIJNE SCHEER, geb. 1632, gruttemulder, burger van Coevorden 1662, gemeensman ald., keurnoot, ouderling 1690, overl. ald. 12-1-1700, tr. ald. 8-1-1660,

- 1307 (E)LI(J)SA(E)BETH JANSEN.

Op 4 mei 1669 compareren voor Roelof Camerlingh, **schulte** van Coevorden en Schoonebeek, Johan Berents en zijn huijsfr(ouw) Elisabeth Jansen, **ende** Harmen Jansen en Luietjen Hendrics zijn huijsfrouwe, die tevens compareren voor hun broer en zwager Jan Jansen. Comparanten verklaren dat zij hebben verkocht aan Johan Geerenbeeck, Corporaal onder de **heer** Capitein Johan van Burum, en Elisabeth Krull1 zijn huijsfrouwe, een **stuck** Bouwlant gelegen op de Bouwesch ten noorden Melchers **Hendrick** en ten zuiden de erfgenamen van Bour Vijant (?), bestaande uit drie **ackers**.

Na het overlijden van Jan Berents in 1700 schenkt zijn weduwe Lisabeth Jansen een bedrag groot 25 Carolus guldens aan de diakonie van Coevorden.

- 1372 KAMER EGBERT.

Mogelijk is Kamer Egbert, zoals de vader van Asse Egberts (kwartier 686) bij diens huwelijk wordt genoemd, dezelfde persoon als pauper Egbert, die volgens de verpondingsregisters van 1682 en 1695 in Diffele(n) woonachtig is. Deze pauper Eghbert is **kocheer**, woont pro **deo** te Diffelen en wordt onderhouden door de diakonie.

- 1374 CLAAS WILLEMS HILVERDINCK, tr. Heemse 17-3-1689,

- 1375 TRIEN EGHBERTS.

- 1408 = 1128

- 1416 HENDRICK HERMSEN WIGHMING, ged. Heemse 31-12-1671, overl. voor 1730, tr. ald. 26~6~ 1692,

- 1417 SWAANTIEN GEERSEN, ged. Heemse 31-5-1669, j.d. uit Mersink van Bergentheim 1692.

- 1418 JAN ENGBERTS ODIN(C)K, lidmaat kerst 1681, j.m. van Collendoren 1696, tr. Heemse 14-3-1696,

- 1419 LUBBE LUBBERTS, j.d. van Wijlen 1696, doet belijdenis 1696.

Het verpondingsregister van Salland 1601 vermeldt dat het volgende erve in die **Buirschap** Kollendom staat: 'Ein Erue genompt Odink tobehorende vannt Closter Kl.bargen **ende** wort bij Hans Odink gebruecket die verklart vann ~ xii **mudde** Lands. Ite noch ~ iii dachwarck platlant. giff de Garve (geeft deel van de oogst als pacht). Noch omtrent ii **mudde** Lantz defarst bewarssen'. (f) 6 -22-8.'

In 1675 betaalt de bewoner van **erve** Odinck in Collendoren **f** 2-0-0 vuurstedengeld. In 1682 wordt betaald **f** 1-0-0, waarbij vermeld wordt dat de Provintie eigenaar is van de behuizing.

De bewoner van erve Odinck betaalt volgens het verpondingsregister van 1733 van Salland: 'verpondinge ordinaris **f** 17-19-0' en 'contributie ordinaris **f** 25-16-0'. Op dat moment is de Provintie nog steeds eigenaar van de boerderij.

- 1420 LUBBERT IJMHOFF, geb. ca. 1645, wonende op het erve Ymhoff te Wielen 1686.

In 1686 kopen Lubbert Ymhoff te Wylen en Jan Stubben van de welgeboren heer **Scheele**, Heer tot Weelevelt en Venebrugge, het erve Stubben voor de prijs van **f** 3.000,00, te betalen in drie termijnen van elke 1.000 Caroliguldens. Erve Stubben, gelegen te Radewijk, was in de zeventiende eeuw enkele honderden hectares groot.

Hiermede is verklaard hoe de familie Iemhoff die, na pachter geweest te zijn van de Oranjes, oorspronkelijk alleen het **erve** in Wielen bezat, ook grondbezit in Radewijk kreeg, en dat verschillende nazaten op erve Stubben boerden.

(Bron: Vier eeuwen Iemhoff, kroniek van een bocrengeslacht, door G.J. Iemhoff)

- 1506 EILERT/EIJLARD JANS, schipper, tapper, wonende Noorse Rot te Hoogeveen 1691-1694, overl. ald. voor 1704, tr.,

- 1507 TETTE ANDRIES REITSES, wonende Noorse Rot te Hoogeveen 1704-1707.

Op 5-2-1695 verkoopt de brouwer Coert Rei(j)nders aan Eijlard Jans en Tette Andries Reitses een huis, hof en land. Bewoner was Rebbe Sjoerts, die tevoren een en ander van de kinderen en erfgenamen van de ritmeester van Echten had gekocht. Als gedeeltelijke **betaling** draagt de koper Eijlard Jans aan Coert Reinders over een turfpraam ter waarde van **f** 255,00. Het contract bevat enkele bepalingen, speciaal dat de kopers of zijn opvolgers geen ander bier mogen tappen dan het bier dat door verkoper, of diens opvolgers, zal worden gebrouwen, zolang door hem het bierbrouwen als professie wordt uitgeoefend. Jan Borgharts Prijs kwiteert namens Coert Reijnders, de betaling van **f** 44-3-0 door Eijldert Jans in 1696. In 1698 betaalde Eijldert Jans met een koe ter waarde van **f** 40,00.

(Bronnen: Ons **Waardeel** 86/6, Kwartierstaat Everts/Fieten (vervolg), door A. Everts; Inventaris van het archief 'Jan Bruins Slot, zijn voor- en nageslacht', door Sj. Bruins Slot)

- 1508 FRED(E)RIK BERENDS, wonende Zuidwoldiger Rot te Hoogeveen 1691.

- 1510 FAKE BOOIJIS, lidmaat Hoogeveen 1682, jonggezel van Echten, schipper, wonende Zuidwoldiger Rot ald. 1691, overl. voor 1704, tr. (1) Meppel 12-10-165 1 Jutien Egberts, j.d. van Meppel, tr. (2) ald. juni 1657 Femmeken Bartels, van Echten, wed.v. Geert Jans, tr. (3)

- 1511 HILLE/HILLIGJE FAKEN, wonende Zuidwoldiger Rot te Hoogeveen 1704-1709.

- 1512 JAN ARENTS, ws. identiek met Jan Arents, wonende te Ruinerwold, tr.,

- 1513 GREETJEN BERENTS, van Ruijnerwoldt 1675, otr./tr. (1) ald. 2/24-1-1675 Jan Willems (Metselaar), geb. ca. 1650, van Haakswold, van Ruijnerwoldt 1675, wonende ald. 1675-1692, vertrokken van Haakswold naar Hoogeveen ca. 1692/93, wonende in het Hollandse Rot ald., zn.v. Willem Jans en Trijntje.

- 1536 OTTE/OTTO PADDINGE, geb. ca. 1615, landbouwer in de Anholt te Pesse 1642-1654, 1672.

Uit het schultegerecht van Ansen, Echten en Pesse blijkt dat op 11 januari 1672 Roeloff Berens, Jan Paddinge en Jan Wolters van Pesse, als volmacht van die samentlijcke ingesetene aldaer, in eigendom overdragen an die hoogh. Ed. Manhafte Henrick van Eghen Ritmr. mit vrouw Judith Willemina Everwijns Eheluijden en hare successerenen, het lant . . . begraven is mit het **huijs** dat Otto Paddinge in de **Anholt** op den 17 Junij 1664 van die kinderen vant **huijs** Eghen in eigendom **becomt hadde**. Comt een vierendeel waerdiels dat Otto in eigendom beholt mit die . . . dat in . . . van marckscheidinge dese **campe** is **lant** van Otto Paddinge waerdiel off sijn gerechtigheit sal **affgaen**, . . . die brieff daer van gemaect alles gelegen in den **Anholt** in die **Marcke** van Pesse.

Otto of Otte Paddinge wordt veelvuldig genoemd in de grondschattingsregisters van Pesse over de jaren 1642 tot en met 1654. Ter ene zijde van hem woont dan de Hindrick of Henrick Waninge, die op zijn beurt weer naast Frerick Waninge woonachtig is. Aan de andere zijde woont Coop Tissinge, met daarnaast Jan Tissinge.

De grondschattingsregisters laten achtereenvolgens als bezit zien:

1642	Otto Paddinge 25 m(udden) bouwlant	f	1.875~0~0
	6 dachw(erk) hoy(lant)		600~0~0
	4 dachw(crk) hoijl(ant) min een half vercndeel bij 't kinholt		900~0~0
	huis ende hoff y:		600~0~0
	3 veerendeel waardeel		2.100~0~0
		f	6.075~0~0
1646	Otte Paddinge 25 mudden bouwlant	f	1.666~0~0
	6 dachwerck hoijlant		1.200~0~0
	4 math 3/4 w 1/8 bij t' kinholt		1.462~0~0
	314 waerdeels		3.000~0~0
	huis 9 gebint wijt 24 voet		270~0~0
	schuire 5 gebint 24 voet		75~0~0
	hof en goorden		91~0~0
		f	7.764~0~0
1654	Otto Paddinge Paddinge 35 mudden bouwlant	f	1.666~0~0
	3/4 waerdiel		3.000~0~0
	huijs 9 gebint wijt 24 voet		270~0~0
	schuijre 5 gebint 24 voet		75~0~0
	hoff en goorden		91~0~0
		f	5.102~0~0

hoijlant 7 daghm: en 16 roe hier onder 3 1/8 daghm: 42 voet tusschen Ruijn en Krael gelegen

De prising van hoven en goorden van Pesse 1646 vermeldt: 'Otte Paddinge hoff 3 schepel de goorden 2 schepel noch een goorden 2 schepel toebehoorende Jan Rimmels f 91~0~0'.

De staat van groenlanden van Pesse geeft aan als grondbezit van Otte Paddinge:

1645	Otte Paddinge			
	2 3/4 dachmaet westwert krale			
	2 1/4 dachmaet in de oostermaet			
	1 dachmaet in de berynge			
	4 3/4 1/8 dachmaet bij 't kinholt			
1647	Otte Paddyng	dachm.	roe	1/10
	in d nije maet	1/4	22	5
	d kortermaet soo Jan Rimmels egenae van is	1 1/2	92	0
	d kortermaet soo Jan Rimmels egenae van is	1	36	0
	Oostermaet	1/2	57	0
	Oostermaet	1/4	23	3
	d barijng	1/4	5	9
	een Vuort		81	1
	d tix	1	14	3
	holtmaet	3/4	9	9

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Kwartierstaat 46 - Berend Jan Finke c.s.

holtmaet	1/4	47	0
nijemaet	114	27	0

1544 **CLAES CRUIMINK/CRUIJMINX/KRUIJMINX**, geb. ca. 1645, **kooter** te Dalen, overl. voor 1691, tr. (2) **Geesje(n) Coops**, wed.v. Luichien Cruimink, zn.v. Albert Kruijminck en broer van Claes, tr. (1),

1545 **JANTIEN REI(J)NDERS**.

In 1676 wordt vermeld: 'Op requeste van Claes Cruijminck en Geesjen Coops, eheluijden tott Dalen, versoekende approbatie **ende** confirmatie van soodane eenkintschap, **suster** en broederschap als ten **overstaen** van wedersijts naeste verwanten op den 1 augusti 1676 tusschen hett voorkindt van Claes Kruijminck bij wijlen **Jantien Reijnders verweckt** en de nae-kinderen die uijt Claes Kruijminck tweede houwlijck mett Geesjen Coops geprocreertt mochten worden ingegaen en besloten. Hebben de **heeren** drostt **ende** vier en twintich etten dese hijlixvoorwaarden, voor soo **veell** de eenkintschap angaett, rechtswegen geapprobeertt en geconfirmeertt.'

Claes Cruimink treedt in 1676 op als volmacht voor zijn broer Thij. Hij sterft voor 1691. In en request van Drost en **Etten** wordt er dan gesproken over een huwelijk **tussen Geesje Coops**, Claes tweede vrouw, en Hindrick Wijchman. Dit request gaat over de verkoop van een **vierde** part van een huis en hof te Dalen door de mombers van Hindrickien en Gesien, dochters van **wijlen** Luichien Cruimens en **Geesje Coops**: 'Gesien en **gelesen** de requeaste van Derck Pothoff en **cons.**, **momberen** over de minderjarige kinderen Hindrickien en Gesien Cruimink bij **wilen** Luichien Cruimens en **dcsselfs** noch levende huisvrouw verweckt, versoekende aprobatie en confirmatie van **sodaene** koop, als sij tot meesten voordiel van **haer** pupillen hebben ingegaen met derselver stieffvaeder Hindrick Wijgmans en sijn huisvrouw Gesien, over een vierde part van een huis en hof tot Daelen gelegen, alles volgens koopbricff van den 20 december 1691.'

In 1694 wordt het deel van de kinderen van Claes Cruimink en Gesien Coops ~ Grietjen, **Niesjen**, Albert en Roelof ~ in 'Cruminge halve huis' verkocht aan Jan, de oudste zoon van Claes, die inmiddels meerderjarig is geworden (kwartier 772).

In 1694 woont er volgens het haardstedenregister van Dalen een zekere Derk Altinge op Cruimink, keuter en schoenmaker. **Hendrick Wijgmans** is een keuter en **hoecker** (kruidenier). In 1691 wordt hij vermeldt als Hendrik Wichmans of Cruiminks.

(Bron: mevr. J.K. Meints-Cruiming, 'De bewoners van haardstede de Cruimink te Dalen en hun nageslacht 1585~1985')

1592 = 772

1620 ws. **WILLEM HOUWINCK/HOUWINGE**, geb. ca. 1645, landbouwer te Weerdinge.

1622 ws. **WILLEM JOLINGE**, geb. ca. 1640, landbouwer te Weerdinge, bezit vol erve Jolinge ald., waarvoor hij **f** 4-0-0 haardstedengeld betaalt.

1624 **HOBE MARISSSEN**, wonende op erve Hobe Marissen te Diphooorn (Sleen), tr.,

1625 **HANNICHIEN LANNINGE**.

Op 27-9-1701 werd in Noord-Sleen een accoord of buitenschap gesloten tussen Hobe **Marissen** op den **Diphooorn** met zijn huisvrouw Hannighien Lanninge en hun kinderen ter **eenre** en Jacob Lanninge van Noord-Sleen en zijn huisvrouw Willemtien **Marissen** ter andere zijde. Willemtien zal haar goederen afstaan ten behoeve van haar broer Hobe en Hannighien zal haar bezittingen afstaan ten behoeve van haar broer Jacob. Er is dus sprake van een ruilovereenkomst.

Hannighien en Jacob hebben nog een broer Harmen. Hij is getrouwd en heeft zijn zuster Hannighien afgeboedeld, maar houdt in genoemde akte het recht van afkoop op zijn broers vrouw.

(Bron: Ons Waardeel 86/3, Over de Marissens en verwante geslachten in Zuidsleen ~ Diphoom, door D. Frieling)

- 1632 HENDIRK/HINDRICK SICKINGE, geb. ca. 1608, smid(t) te Gieten, aangenomen ald. 1678, samen met Jan Ottens, 'd(i)e haar (de kerk) een tijdt lanck hadden geabsenteert', overl. Gieten 1 8~6~ 1686.
- 1636 FOLKER WOLTERS, smid te Zweeloo, overl. Zweeloo tussen 13-6-1706 en 30-6-1706.

De oudste aantekening van Folker Wolters, ook genoemd meester Folker of Folker Smit staat in het grondschattingsregister van 1655. Zijn bezit was:

1/8 waardeel (gekocht) van Jan, de zoon van Willem Schuiringa	212-10-0
't huis ~ 4 gebinten ~ 16 voet wijd	64-0-0
de smit (smederij) ~ 3 gebinten ~ 12 voet wijd	36-0-0
de hof ~ 2 schat ~ 1 spint	42-0-0
	<hr/>
	354-10-0

Bijgeschreven is: geen gezaai.

Het huis en de hof (Ibinge genoemd) met 1/8 waardeel waren door Folker Wolters Smit gekocht van de weduwe van Willem Schuiringe te Aalden. De vorige bewoner was Harmen Ibinge. Bij het huis heeft Folker Wolters een smederij gebouwd. In het grondschattingsregister van 1655 worden hij en zijn vader ieder apart met een smederij vermeld. De rechtmatigheid van deze koop werd op 7-11-1660 voor de etstoel bestreden door Jacob Brants, die vanwege zwaarte (aangrenzend bezit) aanspraak deed gelden op het genoemde huis. Hij beweerde dat hij pas na de kerkespraak (bekendmaking) van de verkoop op de hoogte was. Uit een in 1666 gehouden proces blijkt dat Jacob Brants zijn ijserwerck bestelde bij de smid te Sleen. Hieruit zou men kunnen afleiden dat de verstandhouding met Folker Wolters, de smid uit het eigen dorp, niet zo best was. Laatstgenoemde schreef 8-4-1659 een kwitantie voor door zijn vader vervaardigd ijzerwerk aan Swaeverijnghe over de jaren 1656-1659. Was zijn vader voor die datum overleden?

Ook op een lijst van in Zweeloo aanwezige weerbare mannen en hun bewapening uit 1665 werd de naam van Folker Smit genoteerd. Van de 28 beschikbare mannen waren er 8 het meest bekwaam om met een geweer om te gaan (hieronder ook Folker Smit) en de andere 20 werden bewapend met stokken of halve lanssen. De bewapening was een voorbereiding op de Munsterse invallen van die tijd, waarvan ook de inwoners van Zweeloo te lijden hadden.

In een proces voor de Etstoel (hoogste rechtcollege in Drenthe) op 25-6-1675 bracht Claes Brinx (als eiser) de juistheid in het geding van een testament d.d. 9-5-1674 van Hindrick Geerts ten gunste van Folker Wolters Smit, door welk testament Claes Brinx ernstig benadeeld werd. Folker Wolters was misschien gehuwd met een dochter van Hindrick Geerts.

Op 29-12-1676 werd een akte opgemaakt, waaring Grietien Mensinge, weduwe van Laurens Lepel, en haar zoon Tijas Mensinge bekennen deugdelijk schuldig te wezen en op rente genomen te hebben van Folker Wolters te Zweeloo, de som van 300 Caroli gulden. De in deze akte genoemde Laurens Lepel was tijdens zijn leven schulte van Zweeloo.

In 1687 werd in Drenthe een kollekte gehouden voor de arme mensen, die om geloofsredenen uit Piemont naar Zwitserland waren gevlucht. Folker Wolters betaalde hiervoor 18 stuivers. Uit het haardstedenregister van 1694 blijkt dat hij toen zijn bedrijf nog uitoefende; hij werd in dit register voor de belasting gerekend als keuterboer met een smederij.

In 1693 leende hij 100 gulden aan Geert Geerts en zijn vrouw Marrighien Keumicks of Koomighs te Ter Horst onder Beilen. In de akte die 17 april hiervoor werd opgemaakt, wordt Folker Wolters samen met zijn zoon Jan Folkers vermeld.

Op de rechtsdag van 30~6~1706 werd voor Drost en Gedeputeerden het geschil behandeld tussen Hindrick Schuijringe (pachter van de bieren te Zweeloo) en Jan Folkers. Ten huize van laatstgenoemde was op 13 juni een halve ton bier gedronken, zonder dat het voor de belasting was aangegeven. Uit de inschrijving blijkt dat Folker Wolters tussen 13 en 30-6-1706 is overleden.

(Bron: Gens Nostra 1973, pg. 296 e.v., De smederij te Zweeloo in Drenthe, Verdwenen verleden, door N. Kuik)

- 1638 GEERT MENSINGE, landbouwer te Zweeloo, eigenerfde, schatbeurder, bezit molen te **Aalden**, overl. tussen 29-9-1651 en 17-1-1653, huw.contract 29-11-1637,
- 1639 GRETIEN OOSTERALTINGE, overl. tussen 1689 en 1693, tr. (2) tussen 1661 en 1665 Laurens Lepel, schulte van Zweeloo, overl. ca. 1670-1671, zn.v. Johan Coerts Lepel en Swaentien Tijmens.

Tussen Geert Mensing en Grietje Thijas Oosteraltinge werd een huwelijkscontract opgemaakt. Dit is af te leiden uit het schultenprotocol van 29-11-1637: '...Het voorschreven hooijlandt hefft **Hermen Tijas** (een broer van Grietje) affgedaen en ahn handen van sijn swaeger Geerd Mensing transporteert **blickende** bij de hijlixvoorwaarden tusschen partijen daer van opgerichtet ten **overstaen** van getuigen hijr **under** gestelt'.

Geert Mensingh behoorde in 1642 tot de welgestelde eigenerfden van Zweeloo. Hij had zijn bezit vermoedelijk voor een deel te danken aan zijn aandeel in de nalatenschappen van zijn vader en zijn schoonvader. Het register van grondschatting 1642 geeft enig inzicht in zijn vermogenspositie. In dit register is zijn bezit berekend op 10.295 caroli gulden. Uit de specificatie blijkt dat het gaat om '31 mud, 3 spint **gesai**' en in totaal om ca. 21 **dagmaten** groenland. Een 'volle waer' was getaxeerd op 1.500 caroli gulden en zijn 'huis, hof, **goren, schuire, schaepschot**' op 2.200 caroli gulden. Aan het genoemde bedrag ad. 10.295 caroli gulden dient nog te worden toegevoegd 6.330 caroli gulden, zijnde het bedrag, dat in het grondschattingregister 1642 is vermeld ten name van 'Jacop Moelenaers meijer van Geert Mensing'. In het bedrag ad 6.330 caroli gulden zijn begrepen 24 mud en 3 spint **gezaai**, 5 **dagmaten** hooiland en voorts 'een halve waer' en een 'windmoele'. Samenvattende kan worden geconstateerd dat Geert Mensingh eigenaar was van ca. 55 mud '**gesai**' en 26 **dagmaten** groenland. Uitgaande van 0,2710 ha. voor een mud Groninger maat en 0,6776 ha. voor een **dagmaat**, kan het totale grondbezit van Geert Mensingh worden bepaald op ca. 32 1/2 ha.

Was het bezit van Geert in 1642 getaxeerd op 16.625 caroli gulden, in 1645 bedroeg het 13.508 caroli gulden. In 1646 is het bezit nagenoeg ongewijzigd. Ter vergelijking moge dienen, dat in het register van 1645 drie andere eigenerfden, te weten Jan Coerts **Lepel** voor 8.479 caroli gulden en Roelof en Jan Hovingh samen voor 9.092 caroli gulden zijn vermeld. Er is **reeds** geconstateerd dat Geert eigenaar was van een windmolen (de voorganger van de latere Jantina-Hellingmolen te **Aalden**), hij bezat ook een 'brouhuys' (5 gebint, 15 1/2 voeten wijd). De fabrikage van bier leverde, **behalve** de **bostel**, als afvalprodukt ook gist op. Die gist was onontbeerlijk voor hen, die ander brood dan roggebrood wilden bakken. De verkoop van gist zal voor Geert Mensingh een kleine bron van inkomsten zijn geweest, zij het dan ook, dat hij concurrentie zal hebben ondervonden van de **toentertijd** uit Osnabrück **ingevoerde** gist, die vrij goedkoop was.

Geert is enkele malen als schatbeurder opgetreden, o.a. '... Geert Mensing te Zweeloo door de ingezetenen aangewezen tot den **ontvanger** van de grondschatting, klagende dat de **schults** Johan Coerts Lepel die ontvangsten aan zich tracht te houden'.

Geert is tussen 1651 en 1653 overleden. Zijn weduwe bleef met zes kinderen achter. Een zware taak rustte op haar schouders. Zij heeft gaandeweg enkele percelen grond te gelde moeten maken, teneinde in het levensonderhoud van haar gezin te voorzien. Weliswaar kon zij een enkele vordering, die haar man op derden had, incasseren, maar daartegenover stond de aflossing van enkele geldeningen, die Geert vermoedelijk had aangegaan om met dat geld bepaalde eigendommen te verwerven. De opbrengst van het verkochte bouwland zal teleurstellend zijn geweest, want omstreeks 1650 begonnen de prijzen van de agrarische producten sterk te lopen.

De weduwe van Geert is tussen 1661 en 1665 hertrouwd met Laurens Lepel, die sedert 1654 schulte van Zweeloo was. Laurens Lepel, die een zoon was van de oud-schulte Johan Coerts Lepel en van Swaentien **Tijmens** (dochter van de rentmeester te Assen), behoorde evenals het geslacht Mensingh, tot de bovenlaag der Zweelcr samenleving.

In overeenstemming met artikel 5, derde boek van het Landrecht van 1614 traden als zijnde ' 't naeste **bloet**' Jan Schuiringe en Jan Brans op als mombers 'van de vacders **ende**' en Albert Ooster Altinge en Hinrich Ibinge (hij was gehuwd met Willemtjen Ooster Altinge, die een zuster van **Geerts** weduwe was) als mombers 'van de moeders sijt' over de kinderen van Geert. Toen Jan Brans overleed, is na enige tijd Geert Lantinge (een neef van **Geert** Mensingh) te Wezup tot mombcr benoemd. De mombers vervulden hun taak

nauwgezet en waren er op gescherpt dat de financiële belangen van de kinderen van Geert goed werden behartigd. Een bewijs daarvoor verschaft ons het lottingsprotocol van 18-10-1661, waarin is te lezen: '... (de mombers) versoekende autorisatie tot vercoopinge van een half **erve** tot Aelde gelegen, om de penningen te employeren tot betaeling van seeker ander goedt tot Sweel, van Christiaan Mensinck aengekocht, **welcke** veel voordeeliger is voor de pupillen als het voorsr. goedt tot Aelde, hebbende **heeren** Drost **ende** vier **ende** twintich **etten**, nae ingenoemde kennisse van **saeken** de vercoopinge al redes gedaen rechtswegen **geapprobeert** en **geconfirmeert**'.

Het gezin van Laurens Lepel had de grootste moeite om de eindjes aan elkaar te knopen. Er waren vrij veel schulden. Luijtijen Dekens te Elp had een vordering ad. 550 caroli gulden op de vrouw van Laurens. Op 29 december 1676 leenden Grietien Mensinge, weduwe van zalige Laurens **Lepell**, en haar zoon **Tijas** Mensinge van de E. Folcker Wolters tot Swele 300 Caroli gulden (Laurens was einde 1670, begin 1671 overleden). Aan haar schoonzuster Grietien Mensingh, die met Hindrick Brants gehuwd was geweest, was zij sedert 1668 een bedrag ad 281 caroli gulden 3 stuivers en 8 penningen schuldig. Veertien jaar later in 1682 was deze schuld nog niet vereffend. De schuld was inmiddels vermeerder met 'hondert tachtich **car.gl.** 15 stv. twalf penningen viertijn jaren rente'. De rente laat zich berekenen op 5%.

Grietje werd in 1685 geconfronteerd met een eis van de erfgenamen van de brouwer **Crijn/Quirijn Homan** te Groningen tot betaling van 2.500 caroli gulden. Wat was er aan de hand? Grietje had in 1672 van genoemde **Homan** 2.500 caroli gulden geleend. Mogelijk hebben er vroeger tussen haar eerste man en **Crijn Homan** relaties bestaan uit hoofde van aankopen van hop ten behoeve van de brouwerij van **Geert Mensingh**. tot 1685 was betaling van deze schuld achterwege gebleven. De kinderen van Grietje probeerden, teneinde de zorgen van hun moeder te verlichten, gedaan te krijgen, dat zij, ieder voor hun procentueel aandeel in de ter zijner tijd open te vallen nalatenschap, voor deze schuld aansprakelijk zouden worden gesteld. Dit blijkt uit het lottingsprotocol van 16-6-1685: '... op de requeste van de erfgenaemen van Grietien Ooster Alinge weduwe van den schults Laurens Lentinck tot **Sweele** versoecken dat **jeder** pro quota mogen vulstaen met betaeling van **haer** portie an de erffgenaemen van Quirijn **Homan**'. Of dit verzoek is ingewilligd is onbekend maar kennelijk zijn er met betrekking tot de afwikkeling van deze schuld, toch moeilijkheden ontstaan. Blijkens het schultenprotocol van 22-11-1689 gingen de Groningse erfgenamen over tot 'uitpanding op de vaste goederen van de **Eerbaere** Grietien Oosteraeltinge weduwe van zaelige **schults** Lepel tot **Zweele** en desselves kinderen **f** 2.500 volgens obligatie dd. 27 januari 1672'. Na veiling van de goederen resteert een schuld ad 316 caroli gulden. De zoon **Tijas/Thijs** Mensingh heeft toen dit bedrag betaald. De weduwe van Geert Mensingh, later weduwe van Laurens Lepel, is tussen 1689 en 1693 overleden. De afwikkeling van haar overigens **bescheiden** nalatenschap heeft nog al wat voeten in de aarde gehad.

(Bron: Ons Waardeel 1981, pg. 141 e.v., Het kroost van Ludolphus Mensingh, de laatste pastoor van Zweeloo, door L.H. van Schelt)

1760 HARM HARMS, wonende te Smilde 1667, tr.,

1761 HINDRIKJE JANS.

1764 JAN LUYLOFS, wonende te Wittelte 1683-1690, tr.,

1765 VROUCKE.

1852 ENGBERT/EILERT GI(J)LERS/GI(E)LAER(S)/GILAERT/HEEMKER/OP 'T HEEM, geb. ca. 1665.

Vermeldt in de haardsteden- en goedschattingsregisters van Schoonbeek:

1691	Engbert Gilaert , een keuter	f	1-0-0
1692	Engbert Gilaers	f	1~0~0
1693	Engbert Gielaers	f	1~0~0
1694	Engbert Gilaer , een keuter	f	1-0-0
1704	Engbct Gilers		

In de staat van metinge der **huisen** en nieuwe **landen** van Schoonebeek, opgemaakt op 15 december 1741 wordt vermeld: 'De wed. van **Engbert** Gijlers haar huis met een **gebind** vermeerderd dus ses **gebind**, en de schuire met een **gebind** vermeerderd drij vier **gebind**.'

1856 ws. JAN WESSELINK, geb. ca. 1610.

Jan Wesselink is zuiver theoretisch opgevoerd. Zijn naamsvermelding is (nog) nergens gevonden.

1936 HINDERIK LA(E)VINGE/LAUINGE, geb. Benneveld ca. 1635, landbouwer te Bunnevelde, vermeld in het grondschattingregister ald. 1654, vermeld in het haardstedenregister ald. 1672.

Het grondschattingregister van Benneveld 1654 vermeldt:

Geert nu Hindrick Launinge 38 mud 3 s(chat) 1 ~ 9 Roe	f	1.933-6-0
de Alemact (?) 2 m(ud) 176 Roe		488-0-0
Lutteke groete 1 m(ud) 38 Roe		219-0-0
korte mae koela(nt) 1 m(ud) 49 R(oe)		179-12-0
het hoeijlant daeran 1 m(ud) 49 (Roe)		224-10-0
de neye mae stromlant 1 mat 32 Roe		324-0-0
1 vordeell strom 1 m(at) 230 R(oe)		472-10-0
het Rot 2 mat 307 Roe		553-10-0
het vlyer koel 3 m(at) 371 R(oe)		628-8-0
die groete mae in Slener marcke 3 mat 330 Roe		841-10-0
1 vulle waer wardeell		2.200-0-0
thuis 12 gebint 25 vo(et) wijt torffschuir 4 g(e)b(int) 16 voet wijt een olde schuijr 4 geb(int) 24 voet wijt nocht 4 geb(int) schuire 18 vo(e)t veehuis 4 geb(int) 13 voet wijt toe saemen		512-0-0
thoff bijt huis een mud(d)e en de goeren 1 schat een spi(nt) tsamen		98-0-0
	f	8.672-6-0

1944 HINDRI(C)K/HYNDERICK FRIJLING(E)/VRYLINCK, geb. Noordbarge ca. 1640, landbouwer op erve Nijen Vrijlinge te Noordbarge, landdagcomparant voor Zuidenveld 2-3-1680, kerkvoogd te Emmen 1695, keurnoot te Noordbarge 1681-1719, begr. Emmen 22-9-1725, huw.contract Gasselte 26-8-1666,

1945 HILLE(CHYEN) HIDDINGA/HIDDINGHE, ged. Gasselte 1639, begr. Emmen 4-12-1714.

Volgens een dubbel huwelijkscontract van 26 augustus 1666 ~ dat in particulier bezit is ~ trouwden Hindrick Frijlinge en zijn broer Geerdte te Gasselte met respectievelijk Hillechyen en Jantien Hiddinghe. Naast enig huisraad, gouden en zilveren sieraden, **kregen** de bruiden ieder een bruidsschat van **f 800,00** mee. Hindrik Frijling leent in 1686 **f 400,00** aan Anna Middelhuysen, weduwe van predikant Jodocus **Welvelt**, wier weduwnpensioen niet toereikend was om haar kinderen te kunnen laten studeren. In de haardstedenregisters van Noordbarge wordt Hindrik Frijlinge genoemd in de jaren 1691-1695 met een **voll Arve**, bezittende 4 **peerden** waarvoor hij **f 4-0-0** haardstedengeld diende te betalen.

(Bron: 'Frijlinge, Hindrick (c. 1640~1725)', door W. Frieling, in: 'Drentse biografieën 1. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Drenten.'; 'Genealogie Hiddinghe')

1952 HEND(E)RICK/HIJNDERICK (OLDE) SCHAENG(H)E/SCHAENCK, landbouwer te Benneveld, tr. ca. 1630,

1953 JANTIEN ROSINGE.

Eind 1658 verkopen Willem Rosonck voor zichzelf, Albert Helinge te Bunne gehuwd met **Jantien** Rosinge, **Hendrick** Schaenck en oock **Jantien** Rosinge woonachtig te Bennevelde voor wie Willem Rosinge **caveerde**,

Trijntien Helperichs Rosinge weduwe van Derck Jacobs, en Roelof Helperichs Rosinge **tesamen** te Groningen een behuizing en stal, waarvan de ligging niet nader wordt genoemd.

In 1650 lenen Willem en Geerd Schuiringe, **gebroeders wonende** te **Aalden**, 350 daelder van de gezamenlijke erfgenamen van **Joan** Swaeveringe tegen 6% rente jaarlijks. De stok hiervoor wordt gelegd door Jan Schuiringe, voor zijn oom Willem en vader Geerd Schuiringe, voor Albert Jacobs Willinge, als momber over de erfgenamen. In mei 1658 verklaart Jan Swaeveringe dat hij van Hijndrick **Schaenge** to Bonneveld de penningen van Willem en **Jantien** Schuiringe heeft ontvangen.

Jantien Schuiringe. weduwe van wijlen Willem Schuiringe, woonaghtig tot Aelden, verklaart eveneens in mei 1658 op rente te hebben ontvangen van de E. Henderick Schaenghe tot Bonnevelde de somma van 100 Caroli guldens tegen 6% rente jaarlijks.

In 1663 leent Mense Jansen Houcke met zijn huisvrouw namens de gezamenlijke erfgenamen (i.c. Jan Olden Schuiringe en Jan Nijen Schuiringe) 600 Caroli guldens van Hynderick **Schaenge** en **Jantien** te Bonnevelde tegen 5% rente jaarlijks. Op 20 mei 1666 leent **Joan** Willems Schuiringe, molenaer tot Aelden, van Hinderick **Schaenge** te Bonnevelde 50 Caroli guldens tegen 5% rente jaarlijks. In mei 1667 verklaren de gebroeders Schuiringe te Aelden alsmede Rolof Hindericks en zijn huisvrouw **Luitien** Schuiringe te Aelden schuldig te zijn aan Hynderick **Schaenge** tot Bonnevelde mit **Jantien** sijn echte huisfrou de somma van 310 Caroli guldens.

Op 1 mei 1662 lenen Jan Egbers en Lamme, te Swelc, en hun zoon Berent Jansen van Henderick **Schaenge** en **Jantien** te Bennevelde 50 Caroli guldens tegen 7% rente jaarlijks.

Op 28 juni 1674 lenen Albert Oosteraltinge en zijn huisvrouw **Jantien** van Henderick Oldenschaenge de somma van 200 Caroli guldens tegen 5% rente jaarlijks.

(Bron: Ons Waardeel 92/4, 'Olden Schaange te Benneveld (1)', door A. Smegen en P.J.C. Elema)

1954 **JANNES OLDENHUISING**, tr.,

1955 **N.N. WEGGEMANS**.

Uit een proces van 1735 blijkt dat de echtgenote van Jannes Oldenhuising een Weggemans' dochter was. Het proces wordt gevoerd door **Jantien**, een dochter van **Jannes** Oldenhuising en dan al weduwe van **Willem Schaenge** Oldenhuising, en Lucas Heminge, voor Lammerchien en 'also erfgenamen van Thij Weggemans ten **Hool** ~ beide susters dochters ~ contra Albert Weggemans ten **Hool**, nevens de kinderen van Hendrik Weggemans ten **Hool**'. Thij Weggemans had op 12-6-1733 een schenking gedaan van 1/4 part van de vaste goederen aan Albert Weggemans.

(Bron: Ons Waardeel 91/1, Olde Huisinge te Bennveld (1), door A. Smegen)

1960 **JAN NIJENSCHAANGE**, geb. ca. 1660, volmacht te Benneveld 21-9-1702, overl. voor 31-8-1708, tr. voor 1694,

1961 **LAMMEGHIEN MEERTENS NIJENHUIS**, geb. ca. 1660, van Zwinderen.

Jan Nijenschaange en Lammeghien Meertens Nijenhuis verkrijgen het halve erf te Zwinderen, waarop voor 1742 een nieuwe boerderij gebouwd werd. De pachter was toen Hendrik Nijmeijer.

(Bron: Ons Waardeel 92/5, 'Olden Schaange te Benneveld (II)', door A. Smegen en **Petronella** J.C. Elema)

1962 **LAMBERT WEGGEMANS**, geb. ca. 1660, tr.,

1963 **ROELFIEN REUGENS TEN RODENGATE**, geb. ca. 1660.

Roelfien Reugens ten Rodengate is waarschijnlijk een dochter van **Ro(e)lof(f)** Roenges, die van 1666 tot en met 1681 ette was voor het Zuidenveld. **Deze** Roelof Rocnges is waarschijnlijk **identick** aan Roelof(f) ten Rodengate, die eue was van 1682 tot en met 1686.

Roelof Roenges ten Rodengate is mogelijke een zoon van J(oh)an Roege(r)s, landbouwer in **Sleen**, die ette voor het Zuidenveld was van 1633 tot en met 1665. Zijn zoon Roelof Roenges is hem dan in 1666 opgevolgd.

Mogelijk is genoemde Johan Roegers een zoon van Jan Ro(d)enga(d)t(e), die van 1609 tot en met 1620 ette van het Zuidenveld was. Deze Jan Rodengate zou af kunnen stammen van Johan then Rohdengate, die in 1516 genoemd wordt als **ette** van het Zuidenveld.

1966 HENDRI(C)K SCHAENGE/SCHAINK, van Gees, tr. Dalen 14-5-1679,

1967 GRIETIE(N) ELVING(E).

Op 13 mei 1690 lenen Jan Kleine Jalvinge en zijn vrouw Geesien Jalvinge te Gies geld van Jan Elving en desselfs (stief-)schoonzoons Hendrick Schaenge, gehuwd met Grietien Elvinge te Gies. Op 25 mei 1691 leende Geert Derks Brinks van Gies geld van Hendrik Schaenge tot Gies en diens vrouw Grietie.

(Bron: Ons Waarddeel 92/4, 'Olden Schaenge te Bencveld (1)', door A. Smegen en P.J.C. Elema)

1968 JACOB KIERS, landbouwer te Oosterhesselen 1672~ 1693.

Jacob Kiers wordt als vol boer met vier paarden vermeld in de haardstedenregisters van Oosterhesselen van de jaren 1672, 1691, 1692 en 1693.

2034 LUIJGJEN/LUITJEN HENDRIKS STRATINGE, geb. voor 1664, wonende te Noord~Barge, begr. Emmen 24-5-1690, tr. (1) Margjen Freriks Tamminge, tr. (2) Emmen 5-11-1682,

2035 JANTJE BOELK(ING)E(N), geb. voor 1664, overl. 29-12-1736, tr. (2) Emmen 12-6-1692 Willem Sikkinge.

Op 18 mei 1692 verschenen voor J. Bottichius, schulte van Emmen, en de keurnoten Geert Evinge en Hindrick Vrijlinge, Jantien Boelken, weduwe Stratinge, met Willem Sickinge, verloofde bruidegom en member over de minderjarige kinderen van saaliger Luitien Stratinge, enerzijds en Willem Stratinge anderzijds.

Jantien Boelken en Willem Stratinge hebben op rente genomen ieder voor de helft van de voornombers van Frerick Stratinge, zijnde Luitien Stratinge hoofdmember, uit diens pupillengoed een bedrag groot 1.050 Carolus guldens, tegen een jaarlijkse rente van 4%. Hypotheek wordt verstrekt op alle vaste en tilbare goederen.

2038 JAN WOLTERS.

XII

2256 ws. JAN LUIGIENS DRENTEN, geb. ca. 1620, landbouwer op het erve Drenten te Holthone, overl. voor 1677.

Jan Luigiens Drenten 't Holthoen wordt genoemd in 1677, als zijn dochter Grieten Jansen op St. Jann in Gramsbergen wordt aangenomen als lidmaat. Hij is dan inmiddels overleden.

De geschiedenis van het erve Drenthen te Holthoen gaat reeds terug naar het begin van de vijftiende eeuw. Toen werd het bewoond door een zekere Coenraet. De familie Drenthen zelf is er pas komen wonen in de tweede helft van de zeventiende eeuw. Daarvoor werd het erve bewoond door de familie Coenders/Coenerts, de waarschijnlijke afstammelingen van genoemde Coenraet.

Het erve ~ dat eigendom was van Johan van Steenwick ~ stond volgens het vuurstedenregister van Holthone in 1602 leeg. De laatste meier, een zekere Henrick Coenerts is voor 1599 naar Hasselt vertrokken. Deze laatste verklaart in 1599 dat hij vroeger als meier op het erve en goed te Holthone jaarlijks zijn pacht in natura heeft voldaan aan een vicarie in Coevorden, waarvan Johan Leijendecker vicaris was.

Het vuurstedenregister van Ohhoen van 1675 vermeldt dat 'dese **Buerschap** is geheel geruineert geweest **maer** dese naevolgende **huisen** sijn weder op nieuwe **geset**', waaronder dan het erve Drente wordt genoemd voor f 1-0-0. De verwoestingen zijn blijkbaar ontstaan in het jaar 1673 bij het beleg van Coevorden door de Munsterse bisschop Bernard van Galen (Bommenberend), die probeerde de stad weer in zijn handen te krijgen, nadat deze reeds in 1672 door Rabenhaupt was heroverd. In 1674 schrijft de koster van Gramsbergen nog: 'A^o 1674 naer St. Jann. Door de jammerlijke verwoestingen van Gramsbergen, Holtheeme, Holthoon, de Meene, Loosen, ten Velde en hebben geen visitatie kunnen doen'.

Jan Hermsen Drenten of diens mogelijke vader Jan Luigiens Drenten kwam waarschijnlijk aanvang 1675 naar **Holthone** en vestigde zich op de herbouwde boerderij Coenders.

De opsteller van het vuurstedenregister van 1682 vermeldt over Olthoen: 'Hebbe alhyr mede om het hoge water zelfs niet kunnen komen, dogh heeft de scho(o)lmer. de volgende **huisen** opgegeven', waaronder erve Drenthe voor f 1-0-0, dat eigendom is van de heer van (huize de Grote) Scheer.

Terug naar de vijftiende eeuw. Het erve Coenders wordt het eerst vermeld in 1433. Het Sallandse schattingsregister van dat jaar vermeld een zekere Coenraet, die 2 schilden belasting betaalt. Onder de naam **Coert/Koert** to **Holthoen** wordt hij vervolgens vermeld in de schattingsregisters van 1445, 1451 en 1457. In het register van 1474 komt zijn waarschijnlijke zoon Johan Coerntssoon/Coenraads/Coertsen voor, die in 1490 is opgevolgd door Henrick Coenretssoen.

De ligger van de landerijen in Salland van 1520 geeft aan dat in **Holthoen** nog (waarschijnlijk) dezelfde Henrick Coenraetssoon op Koenredinck woonachtig is. Het erve behoort dan in eigendom toe aan Seijne Muelert. In het Quohier der bezittingen van Konings vijanden in Salland van 1582 komt het erve Coenerts voor. Waarschijnlijk de laatste meier op het erve Coenerts voordat een familie **Drenthen** er zich vestigde was Henrick Coenrets, die in 1599 in Hasselt woont.

Uit een scheidingsakte van 1609 blijkt dat het erve Coenerts onder de bezittingen valt van de Haevesaete genoemd die Groote Scheer. Op 16 oktober 1609 vindt er een boedelscheiding plaats tussen de kinderen van jonker Johan van Steenwijk ter Grooter Scheren, uil zijn huwelijken met **Margaretha** van Isselmuden, **Roelofje** van Raesfelt en Josina van Wullen. Onder de goederen wordt o.a. genoemd 'Coenerts Erve tho Holthoen'. Bij deze scheiding verkreeg dochter Anna van Steenwijk de havezate de Grote **Schere** en o.a. de **Holthoonse bezittingen**.

Anna van Steenwijk was in eerste echt gehuwd met jonker Gerhard Sloet van Singraven, kapitein in **Staatsen** dienst. Na diens overlijden in 1606 hertrouwde Anna in 1612 met jonker Engclbert van Ensse. Nadat Anna was gestorven (voor 21 mei 1628) kwamen haar bezittingen in handen van haar katholieke echtgenote Engelbert van Ensse. Engelberts zoon Johan Godfried van Ensse huwde in 1650 **Catharina** Sophia van Essen, erfdochter van de Swanenburg bij Heemse. Johan Godfried stierf in 1664. Na zijn dood ging het de familie Van Ensse in financieel opzicht voortdurend slechter. De geldleningen volgden elkaar steeds sneller op. Ook werden er bezittingen verkocht. Vooral na 1680 is deze **neergang** versneld.

Wat onder Johan Godfrieds zoon Engelbert Recquijn van Ensse was begonnen eindigde tenslotte onder Frederik Derk van Ensse tot Swanenburg en de Groote Scheer toen een faillissement niet meer **ontkoombaar** was. Bij openbare verkoop werden op 26 augustus 1737 de bezittingen verkocht. Vrouwe Anna **Clara** **Baronesse** aan Raekum, Douariere van **Ensen** tot Swanenburgh draagt op 25 september 1739 gronden over aan Baron Evert **Elbert** **Antony** van Raesfelt Heer van Heemse en Alerdink. Tot de gronden behoort ondermeer het erve Drenten of Cocnders.

(Bron: aantekeningen van dhr.ir. A.N. Wind uit Utrecht)

2276 JAN RUNDERFAHRT.

2564 NANTIJN/NANTIE JACOBS, vermeld Wagenborgen 7-10-1634, testeert ald. 13-3-1642, tr.,

2565 GESE, vermeld Wagenborgen 7-10-1634.

Op 13 maart 1642 maakt Nantie Jacobs, woonende bij de Kae-dijck te Wagenborgen, zijn testament op. Hij benoemt tot zijn erfgenamen zijn drie kinderen Jacob, Derck en Hille, onder de voorwaarde dat de zonen Jacob en Derck Nantijs niet meer **rechten** zullen doen gelden op de dre hondert **Embd(er)** gulden de **g(u)l(den)** **gerekent** tot dreentwinst half **stui(ver)**, die hun is toegewezen in het huwelijkscontract gesloten tussen hun zuster Hille Nantijs en Evert Everts op 24 november 1640.

- 2566 FOCKO MENNES, overl. Wagenborgen voor juni 1623, tr.,
2567 EPKE, vermeld Wagenborgen 1634-1639, tr. (2) huw.contract ald. maart 1617 Luppe Reints, zn.v. Reint Eppes en ws. Acke, tr. (3) huw.contract ald. 8-9-1632 Tepo Popkens.

In juni 1623 vindt er te Wagenborgen een verkoop plaats waarbij Jan Jacobs en Elske eheluden verkopen aan de voogden van de nagelaten pupillen van saliger Focko Mennes, i.c. den Erb. Veijdde (?) Mennis, principaal vermunt, Luppe Reints en Tiddo Annes, voor de somma van 130 gulden.

Epke Clasen wordt vermeld in het huwelijkscontract van Tette Luppes, dochter van saliger Luppe Reints en Epke, met Comelijns Asmus, zoon van saliger Asmus Alle(n)s en Trine op 12 februari 1639. Epke wordt eveneens vermeld op 20 juni 1649 in het huwelijkscontract van Uske Everts, dochter van Evert Claasen en Tijake, met Haeije Heres, zoon van Hero Nommes en Hemme Haeyes.

- 2576 HANS GRIMMEL(L), geb. Gottsbiiren ca. 1595, Aufseher in der Lichtkammer im fürstlichen Schloss zu Kassel vanaf 1617, overl. Kassel Hofgemeinde 26-6-1633, tr. Kassel Freiheit 20-4-1618,
2577 MARGARETE/MARTHA HEINEMANN, geb. ca. 1599, overl. na 16-1-1651, tr. (2) Kassel 4~5~1637 Georg Bernhardi, van Spangenberg, student in Kassel 1633, diakonus te Kassel-Unterneustadt vanaf 1640, metropolitan te Trendelburg 1655-1660, diakonus aan de Neustadt te Melsungen vanaf 1660, overl. ald. 6-7-1674.
2578 JUSTUS/JOST ZOLL, geb. Kassel Altstadt 2-1-1595, student te Marburg 1617, vorstelijk Hessische rentmeester te Borken 1647-1658, overl. ald. 2-12-1658, tr. Kassel Hofgemeinde 15-12-1623,
2579 ELISABETH HOEN, ook wel MÖLLER, kamermeisje van de echtgenote van landgraaf Wilhelm von Hessen te Kassel 1623, overl. na 5-3-1671.

Bij zijn benoeming tot rentmeester in Borken stelde Justus Zoll op 6-8-1647 als borg 1.000 Spaanse daalders, die hij bij de broederlijke boedcldeling in 1607 ontvangen had. Zijn zegel is een krukkenkruis, waar zich een slang omheen wikkelt.

In 1637 verklaart Elisabeth, echtgenote van Justus Zoll, dat molenaar Sauer op de Gombether molen te Borken haar stiefvader is. Hij is gehuwd met haar moeder, die weduwe is van de molenaar Konrad Müller. Hieruit zou kunnen worden geconcludeerd dat Konrad Müller haar vader is.

Uit het huwelijk van Justus Zoll en Elisabeth Möller wordt circa 1636 Dorothea Elisabeth Zoll geboren, die huwt met Nikolaus Grimmelius. In circa 1647 huwt Anna Katharina Zoll, een in 1627 geboren dochter van Justus Zoll en Elisabeth Hoen, met Johann Konrad Grimmel, een broer van Nikolaus Grimmelius. Het vermoeden bestaat nu dat Justus Zoll twee maal gehuwd is geweest. De eerste maal met Elisabeth Hoen, en de tweede maal met Elisabeth Möller. Echter: Elisabeth Hoen, Justus eerste vrouw, blijkt op 5-3-1671 nog in leven te zijn, en zou hij onmogelijk voor 1636 met Elisabeth Möller, zijn mogelijke tweede vrouw, gehuwd kunnen zijn. We kunnen concluderen dat Elisabeth Möller dezelfde persoon is als Elisabeth Hoen. Hoe kan het dat Elisabeth Hoen dan ook wel bekend staat als Elisabeth Möller? Waarschijnlijk is haar moeder drie maal gehuwd geweest: In de eerste plaats met Johannes Hoen, de vader van Elisabeth, vervolgens met molenaar Konrad Möller en als laatste met molenaar Sauer.

- 2580 JOHAN(NES) LEONHARD(US) SEI(J)T(T)HER, geb. Eppingen in de Pfalz, predikant te Gildehaus voor 1628, hofpredikant te Bentheim 1628-1637, predikant ald. vanaf 1637, overl. Bentheim tussen 1667 en 1676, tr. Bentheim 1628,
2581 MAGDALENA STRICK, overl. Neuenhaus 1685 (als 'Wed. van Sael. Pastor L. Seithther tot Benthem').

Johan Leonhard Seithter werd veelal genoemd 'D. Leonhardus' of 'Pastor Leonhardus'. Hij klaagt in 1648 dat hij 'in mangel eines ordentlichen Hofpredigers den Hofkirchendienst mitt bedienen' moet.

2608 **HINDRIK GEERLICH VAN DER LIPPE**, geb. ca. 1610.

Op 29 februari 1642 vindt er voor de schulte van Coevorden tussen Willem Gerrits Molt, echtgenoot van Lutchart Geerlich van der Lippe, en Hendrik Geerlichs van der Lippe enerzijds en Jan Roetebus, korporaal, met Adam Harms, echtgenoot van **Leentien** Geerligs, voordochter van zaliger Anneke Geerligs, gewesene huisvrouw van Smets Roetebus, anderzijds een onderlinge koop/verkoop plaats van goederen uit de erfenis van Harmen Geerlichs van der Lippe, broer van Lutchart, Hendrik en Anneke Geerligs van der Lippe.

Op 5 september 1643 vindt er voor de schulte van Coevorden een accoord plaats tussen Molt Willem en Hendrick van der Lippe, en Claes Buijnemans, **Rolof** Buijnemans en Jan Smit inzake een bedrag van 100 daelders dat geleend is van de familie Flieghuijs. Er wordt tot een accoord gekomen met **Timen** en Hendrick ten Flieghuijs inzake achterstallige rente vanaf het jaar 1633.

Willem Gerrits Molt is in Neuenhaus geboren als zoon van Gerrit Willems Molt en Fenna, verveners aldaar. Hij huwde met Lutchart Geerlich van der Lippe, dochter van Geerlich/Geerlof van der Lippe en Geesien. Willem Molt wordt op 13 december 1638 burger te Coevorden. Hij is handelaar in koeien, zwijnen, paarden, wagens en tuig; hij weidt koeien in de Mastenbroek. Hij is later burgemeester van Coevorden. Tussen Sint Michaelsdag 1654 en 19 februari 1655 is hij overleden. Uit zijn huwelijk werden de kinderen Herman en Geercwijn geboren.

2612 **BERENT GEERTSEN**, geb. ca. 1605, meijer op het erve 'Kleine Scheer' onder Coevorden 1632-1664, overl. ald. 20-10-1670, tr. ca. 1630,

2613 **AELTIEN**.

Berent **Geertsen** is meijer op boerderij 'Kleine Scheer'. Zijn nageslacht is tot heden op de boerderij blijven wonen, eerst als meier later als eigenaar. De diverse pachters hebben in de loop van de jaren diverse dagwerken grond rond de hoeve aangekocht. In 1773 wordt de boerderij zelf uiteindelijk zelf ook aangekocht van Joachim van Bentinck.

Berent **Geertsen** en zijn vrouw Aeltien komen vanaf 1632 voor op het erve 'Kleine Scheer'. In 1634 kopen zij een stukje grond. In 1644 zegt Johan Godefried van Ensse, de toenmalige pachtheer, zoon van Engelbert, Berend de pacht op. Er was waarschijnlijk een geschil, dat bijgelegd moet zijn, want Berend is er altijd blijven wonen.

In 1651 een nieuwe moeilijkheid: Berend was in de winter turf aan het steken, maar 'die van Coevorden' ontkenden zijn recht daartoe en wierpen alles in het water. Berend wendt zich bij afwezigheid van zijn pachtheer Van Ensse tot het bestuur van Drenthe en, toen de Heer van Ensse van de reis terug was schrijft ook hij 'met een seer gedienslijck versoeck, dat U Ed. Moeg. hijrinne willen gelieven toe versien opdat die well gemelte meijer noedtdruft van brandt, gelijk andere sall kunnen bekoemen, sullende aendersindts kwaelijcke op het voerss. Erve sich konnen erholden . . .'.
-

2816 = 2256

2832 **HERMEN HENDRIKS WIJCHMINK**, pachter van het erve Wychmink te Bergentheim, eigenaar Provincie 1682, tr. voor 1667,

2833 **HILLE HENDRIKS**, tr. (2) Heemse 4-11-1683 Jan Gerritsen, weduwenaar.

2834 **GEERT JANSEN RUITMINK**, geb. op de Ruitenbergh te Collendoorn, tr. Heemse 8-4-1663,

2835 **HILLICHJEN JANSEN RAVINK**, tr. (1) Lambert Reurlink, van Heemse.

Het erve ten Ruytenberge te Kalendorn (Collendoorn) wordt genoemd in de schattingsregisters van de bisschop van Utrecht in de jaren 1474 en 1490, betalende eerst 1 1/2 en later 2 schild.

2836 E(N)GBERT ODIN(C)K, lidmaat te Heemse 1662, overl. voor 25-4-1686, tr.,

2837 AALTJEN GEERSEN, lidmaat te Heemse 1662.

Op 27 juni 1675 wordt in Heemse gedoopt Arent Gerrits Ulcnburgh, zoon van Gerrit Arends en Wibbigjen Hendricks Odinck. Mogelijk is deze Wibbigjen Hendricks Odinck (geb. ca. 1650) een zuster van E(n)gbert Odinck (geb. ca. 1645). Engbert Odinck zou derhalve een zoon zijn van Hendrick Odinck.

2838 = ws. 1420

2840 BERENT IMHOFF, geb. ca. 1610, wonende op het erve Ymhoff te Wielen 1664.

Omschrijving van de Iemhof in 1647:

Den Imhoff, daer onder behoort 1 **camp** van 10 **m(udde)** voor het **huys**, waer van een **deel** geweydt wordt wegen de maegercheydt **ende** wucsticheydt vant landt.

(.)een mate bij Baerlehaers Imbroeck van 3 dachwrck.

't Koelandt is een groedt wildt woest landt van 6 koeweyden.

Omschrijving van de Iemhof 1658:

de camp	2.059 roeden
de ruschen brinck	153 roeden
de langen acker	1.616 roeden
de nije camp	501 roeden
in de middel camp	308 roeden
de nije acker	124 roeden
het middel stuck	352 roeden
koehoorns landt	<u>589 roeden</u>
	5.702 roeden

26 Mud 3 Schepel 31 R(oeden)

Beschrijving van de Mönnikenhöfe 1658: Wijlen

Imhof ~ Hof ~ 3/4 Erbe ~ mus **geben/hat** geliefert: 9.

(De Imhof wordt als enige 'Hof' genoemd; bij alle andere erven staat of 'frey' of 'eygen'.)

Omschrijving van de Iemhof 1659:

Imhoff. Is thiend vrij **ende** heeft een volle waer. Daer onder hoort:

1. Den kamp voor het **huys**, groot 10 M(udde). Wordt wegen de schraehcydt half gesaeid **ende half geweid**.
2. Den mate bij **Barlehaers** imhoff, groot 3 dachwerck.
3. 't Koelandt, is een groot wildt heidich stücke **landts**, van ses koeweide.

3020 BOOIJ L(I)E(EU)WES/LEBES, geb. Echten, burger van Meppel 16-8-1654, overl. voor 1668, tr. (2) ald. 12-10-1651, Lutien Alberts, begr. ald. 30-9-1691, wed.v. Jan **Jacobs**, schipper, tr. (1),

3021 GRETIEN JORCKS, van Echten.

3072 ROELOF PADDINGE, geb. ca. 1575, landbouwer te Pesse.

Roelof Paddinge, die genoemd wordt in de registers van meting der groenlanden van Pesse, is waarschijnlijk de vader van de onder kwartier 1536 genoemd Otto Paddinge, die eveneens in dezelfde registers voorkomt. Deze stelling is gebaseerd op het feit dat **Roelef** Paddingh reeds in het oudste deel van genoemde registers wordt genoemd, terwijl Otto Paddinge eerst later volgt.

KWARTIERSTATENBOEK THREANT
Kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

		mud	sch.	spint	roeden
Roelef Paddingh	buest	0	1	1	6
	buest	0	2	1	6
	middelwant	0	0	3	10
	middelwant	0	0	3	8
	lage	0	3	1	4 2/3
	lage	0	1	2	9
	hoogewant	0	1	3	11 2/3
	lid acker	0	1	1	10 1/3
	door de wegh	0	2	1	6
	karcke acker	0	2	0	6
	lid acker	0	0	2	1/3
	lueren	0	2	2	0
	vuer Sael	0	1	1	6
	bos acker	0	2	0	6
	bos	0	2	1	12
	bos	0	1	3	8 2/3
	bos	0	0	2	9 1/3
	barne kamp	0	1	2	2
	kromme kamp	1	0	0	12 2/3
	onlant	0	2	3	7 1/3
	poel	0	3	1	12 2/3
	barne kamp	0	1	0	3 2/3
	kamp	0	2	0	3 1/3
	woert	0	0	2	6 1/3
	In Woldingewant camp	0	1	3	1
	subtotaal	11	3	2	9
Roeleff Padinge	de oosterhaer daer onder is 8 roede woest land	0	2	0	11 5/6
	de Oster haer	0	2	1	11
	dwers acker daer onder is 1 schepel 2 spint 12 /12 roed woest land	1	0	1	11 5/6
	de kleyne woert daer onder is 1 schepel 5 roed -woest land	0	2		3 1/2
	de kleyne woert Licnland	0	0	3	12
	Woerd	1	3	0	2 2/3
	Lage landt achter Hibbinck woestland	0	1	2	6
	Lage landt achter Hibbinck Lienlandt	0	1	0	6 2/3
	Hoomvelt daer onder is 1 spint 4 roed woest land	1	0	2	10
	Harde acker	0	2	1	1 1/2
	Brinck stuck woest land	0	0	2	9 1/3
	Camer acker daer onder is 3 spint 1 1/2 roedt woest land	0	2	2	1 2/3
	Buijst acker daer onder is 1 schepel 1 spint woest land	0	2	2	10 1/6
	Bruinck acker	0	2	2	2/3
	Veldt acker	1	1	2	6 1/6
	Weemph acker	1	1	3	3 1/3
	Hoeck acker	0	1	1	6 5/6
	Kerck acker	0	1	3	10 1/3
	Woest lant bij Schepel stuck	0	0	2	7 1/3
	Haver Lange	0	1	3	5 1/6
	Haver Langen	0	3	0	10 1/2
	subtotaal	14	2	0	2 1/6
	totaal-generaal	26	1	2	11 1/6

Losse opsommingen van Roelef Paddinge in latere perioden:				
de Oosterhaer	0	2	1	6
Woestlant	0	2	2	6
de dwersacker daer onder is een schepel 3 spint 5 roede woest lant	1	0	3	1
de Sijne woerd	0	2	1	8
Lien Lant	0	1	0	2
Woerd	1	3	2	1
Woest Lant	0	1	2	11
Brinckstuck	0	0	2	11
Camer daer onder is 3 spint 3 roede woest lant	0	2	2	10
Buijs daer onder is 1 schepel 1 spint 4 roede woest lant	0	2	3	6
Veltacker	1	1	3	12
Wemphacker	1	2	0	10
Hoeckacker	0	1	1	11
Kerckacker	0	2	0	4
Woest lant bij schepel stuck	0	0	2	9
haverlange	0	1	3	11
haverlange	0	3	1	8
hardenacker	0	2	1	4
hage acker	0	3	2	3
hage acker	0	1	3	2
hoege want	0	2	0	5
de hew	0	2	2	9
bosacker	0	2	1	0
bosacker	0	2	2	7
bosacker	0	2	0	2
bosacker	0	0	2	11
bouwkamp	0	1	2	7
homme acker	1	0	2	1
onlant	0	3	0	4
oude meeting van Nuil	15	1	3	8

3088 ALBERT KRUIJMINCK, geb. ca. 1615, vermeld te Dalen 1640-1646.

Albert Cruimink wordt genoemd in de meting der bouwlanden van Dalen 1640. Eveneens komt hij voor in de estimatie van huizen en hoven, de korte staat van bouwlanden en het register van grondschatting 1646. Hij heeft vier zonen: **Claes**, Hendrik, Thij en Luichien.

(Bron: mevr. J.K. Meints-Cruiming, 'De bewoners van haardstede de Cruimink te Dalen en hun nageslacht 1585-1985')

3184 = 1544

3185 = 1545

3240 ws. BERENDT HOUWINCK, geb. ca. 1600, landbouwer te Weerdinge, overl. ca. 1678, tr.,

3241 ws. JANTIEN WICHERS.

Berent Houwinck wordt vermeld in de registers van grondschattingen van 1642-1654:

~ meting der bouwlanden 1642: Berent Houwinck	31-0-2-4
~ grondschatting 1642: Berent Houwinge 30 mu dde	1500-0-0
8 dachw (arck). inde maden, 2 dachw. opte venne (?), op	1000-0-0
1 volle waere waerdeels	1800-0-0
huijs ~ schuijre ~ ~ en goorns op	1000-0-0
	53c0-0-0

~ grondschatting 1642: Joolinge gebruijckt wordende bij Berent Houwinge	
20 m udde	1000-0-0
2 1/2 inde maden	325~0~0
3/4 opte Venne(?)	450-Q-Q
1/4 waerdeels	400~0~0
. en gooms op	400~0~0
Houwinge huijs op	<u>30~0~0</u>
	2205~0~0
~ prisering van huizen en hoven 1645: Berent Houwinge huis sijn oldt en	
ii gebinten 26 voet weidt, die schuiren 4 gebint 18 voet weidt, tschaapschot	
4 gebint 16 voeten wijdt, hoff ende garen	1020~0
~ prisering van huizen en hoven 1645: Berent Houwinge voor hem selven	
een spicker 5 gebint 15 voet weidt, noch een oldt huisijn 4 gebint 14 voet weidt	170-0
~ prisering der hoven 1646: Berent Houwinge hoff 3~schat comp op	
37-gl-10 stuif. 3 garens 6 spindt compt 37~gl~10~stuif. facit	75-Q-0
~ grondschatting 1654: Berent Houwinge als eijgenacr 1/8 waer	300~0
sijn spijcker en noch US ander getimmer	<u>65~0</u>
	365~0

3264 JAN SICKINGE, landbouwer wonende te Bonnen (Gieten) 16451654, mejer van Jan Hamminge en consorten.

Het register van prisering van huizen van Gieten 1645, buurschap Bonne:
Jan Sickinge meier van Jan Hamminge en Consorten
huis 9 schap schot hof en goerden

2000-0-Q

Prisering van huizen, hoven en goren van Gieten 1646, buurschap Bonne:
Jan Sickinge thuis 11 gebint wijt 26 voet
3 gebint be **huises** wijt 14 voet
hoff en moestuin 3 mud ende 1 schat

330~0~0
21~0~0
325-0-0

Grondschatting Gieten 1646, buurschap Bonne:
Jan Sickinge Meijer van Jan Hamminge **ende** consorten
3964 roeden doende 36 mud 3 schat 4 roeden gesaeij
4 matt hoijlant in **verscheijden stucken**
4 koeweijden
Een koeweijden inde home
Een halve waer
huis 11 gebint wijt 26 voeten
schuire offe **vechuis** 3 gebint 14 **voeten**
De hoff **ende** moestuin 3 mud 1 schat

1238-0-Q
840-o-o
500-0-0
125-0-Q
1500~0~0
330~0~0
21~0~0
325~0~0.
4879~0~0~

Grondschatting Gieten 1654:
Jan en Willem Sickinge mejer van Frerick Hamminge en consorten 3964 Roe doende 24 mud 3 **sch(at)** 4
Roe gesaeij daer van bij Sloots, Jan Brouwer, en Carst **Geerts** opgenomen 3 mud 3 **sch(at)** 1 **sp(int)** 2
Roe blijvt **alheijr** 20:3:3:2
woest lijlandt 0:0:0:7
van Steven meijers de hechacker 0:2:0:5
ytem de haver **Acker** 0:3:1:9
van Bebinge de **Schaep acker** 1:0:3:4
Harmen **Maets . . . Acker** 1:1:1:4
Conder 1 schat woest landt 21:3:3:0 1296-17-8
hoijlandt: het kocabroeck 132 Roe; hulsinge (?) mae 1m(ud)
242 **Roe**; veensche mae 3 19 Roe; bij de stoep (?) 357 Roe; Grote
mae 335 Roe doende ter summa 4 mut 185 Roe 937-2-8
. . . **koelandt** 5 mat 240 Roe 700-0-0
een koeweijdt in de 125~0~0

een halve waer	1500-0-0
huis 11 gebindt wijdt 26 voeten	330-0-0
schuur 5 gebindt 14 voeten wijdt	35-0-0
Hoff en moestuin 3 mud een schat	<u>325~0~0</u>
	5199-0-0

3272 WOLTER FOLKERS, smid te Zweeloo.

Het is algemeen bekend dat een boerderij of ambacht, vooral in vroeger eeuwen, vaak zeer lang in één familie bleef. Dit nu was ook het geval in het oude dorp Zweeloo, waar het ambacht van smid in ieder geval zeven generaties lang van vader op zoon of schoonzoon overging.

De eerste smid in het kerspel Zweeloo woonde waarschijnlijk in Aalden. Daar lag een bisschoppelijk hof. De smid was het eerst gezeten ambachtsman als dienaar van zo'n hof. Op andere plaatsen in Drenthe zal hij lange tijd als reizend vakman zijn werk hebben verricht. De oudst bekende smid wordt vermeld in een staat van inkomsten inzake het hoofdgeld in Drenthe uit de periode ca. 1420-1445. Het was Brant de smid, koter te Zweeloo.

De eerste van de smeden uit bovengenoemde smedenfamilie was Wolter Folkers, ook genoemd Wolter Smit, die al in een grondschattingsregister van 1630 wordt vermeld. Hij had een huishouding van zeven personen. Van Wolter Smit werd in 1645 het volgende geneoteerd:

1 mud ~ 1 spint gezaai (haarakker)	53~0~0
3/4 dagmat hooiland aan 't broek	131~0~0
het huis ~ 6 gebinten ~ wijd 20 voeten	120~0~0
de smit (= smederij) ~ 3 gebinten ~ wijd 12 voet	36~0~0
hof bij het huis ~ een half spint en	
een goorn (=tuin) ~ 2 schat ~ 1 spint: tesamen	<u>60~0~0</u>
	400~0~0

In 1655 bezat hij 2 mud ~ 1 schat ~ 3 spint ~ 6 roe gezaai en 'hoge ma' van 258 roe.

Misschien was hij een zoon van Folkert Miechiels, van wie op de goorspraak in 1609, door de volmachten van Zweeloo werd aangegeven, dat hij Roelof Hovinge had geslagen. Ook was er een Folker Roelofs uit Aalden, die op 13-6-1631 tijdens de zitting van de Etstoel (hoogste rechtscollège in Drenthe), Jan Kransen het eigendom betwistte van de Schaijnge-horstakker op de es van Zweeloo.

In een opgave van bezaaide landen te Zweeloo uit 1612 wordt de smid genoemd (met 2 mud zaailand), helaas zonder vermelding van zijn naam. Jan Folkers, misschien een broer van Wolter Folkers, wordt eveneens vermeld.

Toch zijn er wel enkele oudere aanwijzingen. Op de goorspraak te Slcen van 20-7-1598 was Claes Smidt volmacht voor Zweeloo en op een rocht (getuigenverhoor) d.d. 12-8-1600 voor de schulte van Zweeloo, was dezelfde persoon getuige. Hij was een zoon van Hendrik Smekingte te Aalden en mogelijk de schoonvader van Wolter Folkers.

(Bron: Gens Nostra 1973, pg. 296 e.v., De smederij te Zweeloo in Drenthe, Verdwenen verleden, door N. Kuik)

3276 LUDOLPHUS MENSINGH, geb. ws. Diever ca. 1565, kosterpriester te Westerbork 1588-1589, pastoor te Zweeloo 1590-1598, schatbeurder ald. en te Oosterhesselen 1605 en 1608, pachter van dranken, levensmiddelen, gemaal, slachten e.d. te Dalen, Oosterhesselen, Zweeloo en Schoonebeek 1604, 1605, 1606 en 1616, wonende erve Woerdinge te Zweeloo 1608-1616, overl. voor 5-7-1664, tr. ca. 1600,

3277 dochter van GEERT JURGENS KREMER, ws. Aefien Geerts Kremer.

Ludolphus Mensingh was de laatste pastoor te Zweeloo (1590~1598), waar hij zijn voorganger Jan Lamberts opvolgde. Hij was omstreeks 1565 vermoedelijk te Diever geboren als buitenechtelijk kind van Johannes Ludolphus Mnsinck, die aldaar kosterpriester was.

De geboortedatum van Ludolphus kunnen wij afleiden uit een rochtbrief d.d. 16-4-1635 waarin is te lezen: 'Ende voerts ten ersten ahngesproken Ludolphus Mensingh . . . umme voerclaringe hares olderdomns te doen: Ludolphus Mensingh oldt umtrent 70 iaer . . .'

Hij is waarschijnlijk door zijn vader in de praktijk voor het ambt van priester opgeleid. Het kwam toen veel voor dat men zich bij de leraar thuis voor het kerkelijk ambt bekwaamde. Als buitenechtelijk kind had Ludolphus Mensingh pauselijke toestemming nodig om tot pastoor te worden benoemd. Hij heeft in de jaren 1588 en 1589 de kerk te Westerbork gediend, aldus een verslag van de op 8-4-1636 gehouden rechtsdag van Drost en Gedeputeerden: 'Is ter vergaedinge gecompareert Ludolphus Mensinge geweest sacrista ofte costerpriester tot Westerbork, en heft verclaert oprecht en waerachtuch te sijn, dat hij geduijren sijne voorsr. **dienste** in **annos** 1588 en 1589 . ..'.

Ludolphus kwam in 1590 als pastoor naar Zweeloo. Hij verklaarde dit zelf tijdens 'eenen openen, gehegeden gerichte' op 16-4-1635 gehouden, namelijk 'Ludolphus voerclaret, dat doe he eerst te Sweele quam te wonen int **iaer** . . . 90 . ..'. Hij is slechts 8 jaren als pastoor te Zweeloo werkzaam geweest. Op 12-8-1598 werd hij in de classicale vergadering te Rolde als pastoor afgezet, omdat hij zich niet bereid verklaarde gebruik te maken van de hem geboden mogelijkheid voortaan de hervormde kerk als predikant te dienen. Omstreeks 1600 trouwde hij met de vrouw, met wie hij reeds samenleefde en uit welke verhouding een dochter Ave/Aeftien was geboren.

Ludolphus Mensingh geraakte in 1598 zonder inkomsten toen hij in Rolde van **Feito** Ruardi, voorzitter van de classicale vergadering, te horen kreeg, dat hij als pastoor het veld moest ruimen. Dit moet voor hem een hard gelag zijn geweest, want zijn inkomsten als pastoor van de redelijk met aardse goederen gezegende katholieke kerk te **Zweeloo** waren van zodanige aard, dat hij zich financieel goed kon redden. Wij weten niet op welke wijze Ludolphus in de eerste jaren na zijn afzetting als pastoor in het levensonderhoud van zijn gezin heeft voorzien. In elk geval weten we, dat Ludolphus, na zijn afzetting als pastoor, nog rechten meende te moeten doen gelden op achterstallige pachten uit die tijd, dat hij pastoor was. Ludolphus, die goed de weg wist in de Drentse bestuurswereld, beklaagde zich daarover bij Drost en Gedeputeerden. Dit college zag in september 1603 weliswaar de billijkheid van het verzoek van Ludolphus in, maar meende zich overigens van enigerlei tussenkomst te moeten onthouden. Drost en Gedeputeerden waren namelijk van mening dat het in feite ging om een geschil tussen Ludolphus en de 'buirren van Boenevelde', dat 'naer maniere van Landtrecht' tot een oplossing moest worden gebracht.

Toen in 1603 op grond van de door Drost en Gedeputeerden uitgevaardigde 'ordonnantie op de inning, desnoods door executie, van de schattingen en contributies' in het kerspel Zweeloo een schatbeurder moest worden aangesteld, verwierf Ludolphus Mensingh deze functie. Hij wordt als schatbeurder genoemd in de jaren 1605 en 1608, niet alleen van **Zweeloo** maar ook van Oosterhesselen. Mensingh trad ook op als schatbeurder voor het Geestelijke Maagdenklooster te Groningen, dat bezittingen had in **Aalden**: '... Betaelt Ludolph Mensingh voer vuytgelechte **schattinge weghen** geesteliche **mageden** Erve tot Aelden'.

Ook de functie van belastingpachter viel aan Ludolphus toe. In 1604 was hij pachter van de wijnen en brandwijnen in 'Daelen, Oosterhesselen, Sweele, Schoenebecke cum annexis'. In datzelfde jaar was hij pachter in Sleen van 'sout, seepe en assijn' en in 1605 in Dalen, Oosterhesselen, Zweeloo en Schoonebeek pachter van 'tgemaelt, hoernde beesten en besaide landen, de twee nije middelen'. In 1605 trad hij in Sleen op als pachter van 'wijnen en bieren, bestiaell en vermangelinge (ruiling) van **peerden**, sout en sepe'. In 1606 was hij voor het gehele Zuidenveld pachter van 'sout, sepe, asiijn, waegehouden, silveren sijden en wollen laekenen'. En tenslotte **weten** we dat hij in 1619 fungeerde als 'trecker van de wijnen in Suidcrvelt'.

Als wij vervolgens nog bedenken dat Ludolphus Mensingh ook werkzaamheden verrichtte voor de rentmeester te Groningen en voor de magistraten van de Hanzestad Kampen, zulks in verband met de in het kerspel **Zweeloo** gelegen geseclariseerde goederen, dan slaan wij de plank niet mis, indien wij constateren, dat deze ex-pastoor erin geslaagd is in de eerste decennia na zijn afzetting zich een inkomen te verwerven, waarvan hij en zijn gezin goed konden rondkomen.

Het archief van de stad Kampen vermeldt: '... Heer Luijchgen Mensinck **versocht** en belast om van Stadts **weegen** vermoege de restant cedel hem voor deesen gegeven Jan Veenhuijss toe **Wesop** en Henrick Haeijes toe Sweel voor **haer** achterstedige pachten aen te pandden op Donderdach den 24 **deser** . ..'.

In 1615 trad Ludolphus Mensingh ws. op als lid van de Kerkeraad: 'aan Mauris Swaeveringe **ende** Hindrick Nienhuisinge betaelt **achte** carols gl. vijff sts: **haer** quota van een nie karkenstoel **ende** verbeteringe van des predecants huiss tot Swele **ende** vermelden des predecants **hant ende** Luidophus Menssenge hant **8-5-0**'. Het is opmerkelijk dat het deze ex-pastoor reeds in vrij korte tijd moet zijn gelukt zich een plaats te verwerven in het consistorie van de hervormde kerk.

Ludolphus was vaak bij vechtpartijen **betrokken**. Op de goorspraak te Sleen d.d. 6-3-1595 bleek dat hij een inwoner van Zweeloo, Jan Brants **geheten**, met een mes had gestoken. Hij moest aan het slachtoffer 'sijn

smart- **ende meesterloen'** betalen (het meesterloon is de beloning, die de chirurgijn genoot voor de door hem verleende heekkundige hulp).

In 1610 was er ruzie tussen Ludolphus en de pachter Johan van Selbach uit Emmen. Ludolphus gooide met een beker maar raakte in plaats van Selbach de schulte van **Sleen**, Harmen Schyrbeke geheten, die aan 3 vingers kwetsuren opliep: '... Ludolphus Mensing drie **bloetrysen** an Scholtes Schyrbeke, zijn onverhoets geschiet, deur dien Mensing willende werpen met een beker naar Selbach Schyrbeke geraeckt heeft an hant **sulx** dat drie vingeren gequetst zijn'.

In hetzelfde jaar liep, volgens het lottingsprotocol van de Etstoel, Albert Cornelis, wever te Oosterhesselen, verwondingen op bij een vechtpartij met Ludolphus. En in het Scholtenhuis te Dalen sloeg Jan **Backer** van Dalerveen in een gevecht Ludolphus **tegen** de grond.

Ludolphus Mensingh was gedurende de jaren van 1608 tot 1616 pachter van het erf Woordinge dat in eigendom toebehoorde aan de stad Kampen. Hij betaalde hiervoor 40 daalder per jaar: (1608) '... het erve tho Swe gnant Wijerdingen verhuurt an Loudolff Mensinck **ende** zal des jaers **vrijgelt** geven ~ 40 ~ daler'. Uit de bewaard gebleven 'Rekeningen geestelijke goederen' blijkt dat de stad Kampen in 1608 aan Ludolphus Mensingh een bedrag vergoedde '... voor tymmeringe, **leenen ende** andere **onkosten**, ant huis tho **Swuel** op arve Woordinge staende'. **Tonnis** Dobbers, die een zwager was van Ludolphus Mensingh (zij waren beiden met een dochter van Geert Jurgens Kremer gehuwd), pachtte Woordinge in 1616.

Ludolphus is voor 5-7-1644 en mogelijk reeds in 1639 overleden. Op de rechtsdag d.d. 5-7-1644 verschenen zoon Geert Mensingh als eiser en de schulte Johan Coerts Lepel als gedaagde, omdat laatstgenoemde 'soude verweijgeren aen het **sterffhuijs** van wijlen Ludolphus Mensinge gewesen schatbeurder tot Swele te betalen die **blancken** (witpenningen van 6 duiten) van twintich mudden gesacijs t'sedert des **jaere** 1629 tottenjaere 1639 achterstedich

(Bron: Ons Waardeel 1981, pg. 117 e.v., Het kroost van Ludolphus Mensingh, de laatste pastoor van Zweeloo, door L.H. van Schelt)

(Bron: Fragmenten uit de geschiedenis van Zweeloo, pg. 11 e.v., Ludolphus Mensingh, de laatste pastoor van **Zweeloo** (1590-1598) en zijn 2 zoons, door L.H. van Schelt)

3278 **T(H)IJ(A)S OOSTERALTINGE**, eigenerfde te Wezup (Zweeloo), vermeld 1577-1623.

Thijas Ooster Altinge zal vermoedelijk afstammen van Egbert Alynkeghe, die vermeld wordt in de staat van inkomsten inzake het hoofdgeld in Drenthe ca. 1445.

Thijas staat zelf in de lijst van het zomergezaai van 1612 onder Wezup vermeld voor zestien mudden. In de jaren 1590-1600 en 1623 was hij voor de helft eigenaar van Oldenheppinge te **Aalden**.

3704 N.N., ws. **LAMBERT GIJLERS**, geb. ca. 1635, tr.,

3705 ws. **GEESJE GIJLERS**, geb. ca. 1635, weduwe te Schoonebeek 1685, tr. (2) ald. 10-5-1685 Jan Claassen, weduwnaar te Schoonebeek.

3712 ws. **EUERT WESSELYNCK**, geb. ca. 1580, wonende te Esschebrügge.

Gertrude, dochter van zalyge richter Jerryen van Almelo, verklaart op 26 juni 1601 voor Claes **Bermer**, schulte te Coevorden, en Johan Bruyn, borgemester **aldaer**, dat Euert Wessellynck to Esscgerbrugge myt synn husvrouwe de van wijlen Asselle int Gyldelhus bynnen Coevorden geleende negen und twyntyg daler hebben tergbetaald. Gertrude vrijwaart Evert syn husvrou kyndere **oder** erffge(naemen) onder borgstelling, tegen eventuele moeilijkheden ~ indien 'het **solwe** were dat in tokoemende tyden de solve oblygatie tot ewigen tyden ten handen **mochte** komen' ~ in verband met het verloren zijn van de schuldbekentenis.

3872 **GEERT LAUINGE**, geb. Benneveld ca. 1600, landbouwer te Bonnevelde, vermeld in het grondbeschattingsregister ald. 1642-1645.

Het grondbeschattingsregister van Benneveld 1642 vermeld Geert Lauinge als meijer van Pira Domina Major met consorten. Geert Lavinge wordt geschat voor:

38 m(ud) 3 s(chat) gesai	f	3.100-0-0
11 m(ud) Hoilant		3.600-0-0
5 koeweiden		750-0-0

1 volle waer	2.000-0-0
huis 8 g(e)b(int) schuire 8 g(e)b(int) torfschop hof Holt gorens	1.800-0-0
	<u>f 11.250-0-0</u>

In het grondschattingregister van Benneveld 1645 wordt vermeld dat Geert Lauinge is vervangen door Roeloff Geerligs, die we echter niet meer terugzien bij de grondschatting van 1654. Het grondschattingregister in 1645 vermeldt Roeloff Geerligs als mejer van Pier **Domna Donia** Maioor met consorten voor:

38 m(ud) 2 schat	f 1.925-0-0
5 dachm(at) saijlant inde achter....	1.000-0-0
2 dachm(at) inde allemae (?)	400-0-0
5 dachm(at) int hoeklant strooml(ant)	1.500-0-0
5 koe weijde	800-0-0
1 volle waer	2.200-0-0
t'huis 12 geb(int) 25 voeten, schuir 4 geb(int) 15 voeten, olde schuir 4 geb(int) 24 voeten, noch 4 geb(int) schuire 18 voeten, vhehuis 4 geb(int) 13 voeten wijt, t'samen	5 12-0-0
hoff holt groot een mudde , ende de goord(en) 1 1/4 schat , t'samen	98-0-0
3 s(chat) gesay	1.972-0-0
	<u>f 8.435-0-0</u>

Het erve Levinge te Benneveld wordt reeds genoemd in een regest van 1419. Bewaard is gebleven een geschrift van 24 april 1419 waarin o.a. Jan Levinghe zich vestigt voor de burens van Benneveld voor de abdijs van Assen in ruil voor tienden van Wijllinghe guet, een tiend van 5 1/2 Groninger mudden rogge over Zwaverdinge hofstede te Bonevelde. Anders gezegd: de lasten, rustende op Willinghe, werden overgedragen op Zwaverdinge. Op 28 december 1597 heeft de pastorie van Zweeloo nog één **mudde** aan inkomsten uit het erve Laevinge.

3888 **WILLEM (NIJEN) VRI(J)L(EN)ING(H)E/VRIJLINCK**, geb. ca. 1605, landbouwer op vol erve Nijen Vrijlinge te Noordbarge, vermeld als weerbaar man te Noordbarge 1665, vermeld als **marckgenoot** van Noort ende Suitbarge in een willekeur op het verbod van het steken van groene plaggen in het veld van 18-5-1671, vermeld in haardstedenregister van Noordbarge 1672 met een vull huyß, aangeslagen voor f 4-0-0, overl. 1672/73, tr.,

3889 **SWAENTYEN**, overl. 1690.

Volgens het register der grondschatting van Noortberge 1642 bezit Willem Vrijlinge/Vrijlinck op Lutke Vrijlinck:

45 mudde boulandt	f 3.150-0-0
10 dachwerck hoeylandts achter t'broel (?) inde noordtmaeden	1.500-0-0
5/4 dachwerck op t'Ronde	100-0-0
5/4 waerdiel	2.250-0-0
huijs (9 gebint) schuijre (4 gebint) hofke en goorden	
noch 2 gebint daerin arme vrouwe in woont op	~ 1.600-0-0
	<u>f 8.600-0-0</u>

Het erve Lutke Vrijlinck is het rijkste erve in de buurschap Noordbarge. Het register van de prisering der hoven van Noortbarge in 1646 geeft aan omtrent het erve van Willem Vrijlinge:

Willem Vrijlinge hoff bij thuis 3 1/2 mudde ende 1 spindt t mudde tegen 50 gl. Compt 178 gl. 2 stuif(er) 8 pen(ningen) . Hovinge hof een mudde 3 schat Compt 87-10. Item 3 hofgaer(d) en tsamen een mudde tegen 100 gl. facit	f 365-12-8
--	------------

In 1645 bezit Willem Vrieling te Noortbergen volgens de aangeving van hooi- en groenlanden:

in bergermercke tegen den Rcetgaerden 3 1/2 **dachmaet** die delfftmaet 5 1/2 **weerdell** dese beide **stucken streckende** op de stroom in berger noortmaed 1/2 **weerde11** noch inde noortmae 1/4 noch inde middelstemaes noch 1/4 inde middelstemaes noch 1/4 inde middelstemaes int **rietlant** 5/4 noch int rietlant 2 1/2 **dachmaet** op die ronde 1 **dachmaet** in twee **stucken** noch op de ronde 1/4 in alles

11~2~1/8

KWARTIERSTATENBOEK THREANT
 Kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

Uit het register der grondschatting van Noortberge 1646 blijkt dat het bezit van Willem Vrijleninge iets is gewijzigd:

45 mudde	<i>f</i>	1.980-0-0
5 dachwerck stroomlant		1.100-0-0
3/8 mudde noortmaeden		155-0-0
4 3/4 dachwerck bovenlant		855~0~0
5/4 dachwerck op de Ronde		187~0~0
5/4 waerdeel		2.250-0-0
die hoven		365~0~0
die behuisingen		470-0-0
	<i>f</i>	7.262~0~0

En ook in 1654 geeft het register van grondschatting van Noortberge een ander bezit aan:

45 m(udde) ges(samenlijck)	<i>f</i>	1.980-0-0
1 matt 272 R(oeden) stroomlandt		369~12~0
9 matt 155 R(oeden) bovenlandt		1.689~15~0
24 1 R(oeden) inde Noortmae		90-7-8
1 matt 39 1 R(oeden) op de Ronde		296-12-8
5/4 waer(deel)		2.500-0-0
d'hoven		365~0~0
d'behuisinge		470-0-0
een nieuw huis ~ 12 geb(int) 25 voeten wijt		360-0-0
	<i>f</i>	8.121-7-0

De bouwactiviteiten op het erve Vrilinge vinden we terug in het register van nieuwgebouwde huizen van Noordbarge over de periode 1654 tot en met 1741/55:

Vrilingen geven op afgebroken te hebben twee volle huizen groot na gissinge 20 gebint		20
Daar boven van		6
Van 'T Wilken twee huizen		10
En dat bij de prisinge geschat hebben het huis van Willem Vrilingen dat nog staat wijt 28 voet		<u>11</u>
		47
Dat tegenwoordig nog besitte de huizen van Willem Lutke Vrijlingen Jan Hovingen en Harm Vrilingen alle 8 geb(int) groot en 26 voet wijt en het oude huis van Willem Vrilingen te samen 35 gebint	24	
h(eeft) dus nu twaalf gebint minder dan bij de prisinge	<u>11</u>	<u>35</u>
		12

(Bron: 'Frijlinge, Hindrick (c. 1640~1725)', door W. Frieling, in: 'Drentse biografieën 1. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Drenten.')

3890 HARMEN HIDDINGH(E), overl. na 1658, tr. Gasselte 1632,

3891 WILLEMTIEN HAMMING, overl. Gasselte 23-1-1661.

(Bron: 'Genealogie Hiddinghe.')

3908 HENDRIK OLDENHUISING, landbouwer te Benneveld (Zweeloo), overl. voor 1692, tr.,

3909 HILLI SCHAENGE, overl. ws. voor 1680.

In 1655 was de waarde van het erve van Hendrik Oldenhuising, te Benneveld, *f* 8.567,00. Hendrik ontving in 1662 van het Anthony-gasthuis te Groningen *f* 30,00 voor 3 mudden rogge. Hendrik en zijn vrouw Hilli Schaenge leende vanaf 1659 vele malen geld uit.

(Bron: Ons Waardeel 91/1, Olde Huisinge te Benneveld (1), door A. Smegen)

3910 THIJ WEGGEMANS.

3920 HARMEN JANSEN (NIJEN)SCHAENGE offte HUISING, overl. voor 1700, tr.,

3921 ROEL(E)FFIEN HUISINGE offte NIJEN SCHAENGE.

Aanvankelijk bleek Roelof Huisinge offte Nijenschaenge ~ ette voor het Zuidenveld gedurende de jaren 1635-1637 en 1639-1641, en oom van Roelffien Huisinge ~ hoofdbewoner te zijn op het erve Nijenschaenge te Benneveld, maar in 1661 was dat Harmen Nijenschaenge offte Huisinge.

Harmen en Roeleffien woonden op 26 november 1694 samen met weer een Roelof Nijen Schaenge, mogelijk een broer van Roelfien en vernoemd naar zijn oom Roelof.

Roeloffien Nijen Schaenge, weduwe van Harmen Schaenge, en haar zoon Jan Nijen **Schaenge** gehuwd met Lammeghien leenden op 26 december 1699 geld aan Hendrik Hovinge en zijn vrouw **Jantien**.

(Bron: Ons Waardeel 92/4 en 92/5, 'Olden Schaenge te Benneveld', door A. Smegen en P.J.C. Elema)

3922 MEERTEN NIJENHUIS, vermeld haardstedenregister te Zwinderen 1672-1694.

3932 JAN OLDE SCHAENGE, geb. ca. 1610, huw.voorw. 15-12-1638,

3933 JANTIEN HENDRIX ws. ZEGERINGE.

(Bron: Ons Waardeel 91/1, 'Olde Huisinge te Benneveld (I)', door A. Smegen, en Ons Waardeel 92/4, 'Olden Schaenge te Benneveld (I)', door A. Smegen en P.J.C. Elema)

3934 HENDRIK ELVINGE, tr.,

3935 GESIEN EISINGE, tr. (2) Jan Elvinge.

4068 HINDRIK STRATING, overl. Emmen 19-11-1690.

4070 ws. ALBERT BOELKEN, geb. voor 1626, landbouwer te Roswinkel, bezittende 19 mud bouwland geschat op f 9.887,00 in 1642.

(Bron: G.J. Struik, Kwartierstaat van Annemieke Yolanda Struik.)

x111

5152 KURT GRIMMEL, inwoner te Gottsbüren vanaf 1590, Kastenmeister (kistenmaker) ald. vanaf 1606, tr. Wolfhagen 6-3-1576,

5153 EVA VEINKIRCH.

5154 JOST HEINEMANN, geb. Eschenstruth (Kassel) ca. 1565, hoftrumpetter aan het vorstelijk hof van Kassel 1596-1610, burger ald. 1610, Vogt in de Moritzaue ald. (aue=vochtig of waterrijk land, weide), overl. Kassel Freiheit 23-12-1632, tr. Kassel Unterstadt 28-8-1598,

5155 ANNA PERSCH, geb. ca. 1576, overl. Kassel 13-6-1638.

5156 ANCHISES ZOLL, overl. Kassel Altstadt 26~5~1607, tr.,

5157 N.N., overl. Kassel Altstadt 11-6-1603.

5158 JOHANNES HOEN, vorstelijk Nassau-Dietze keldermeester te Kirberg, overl. voor 15-12-1623, tr.,

5159 N.N., tr. ws. (2) Konrad Möller/Müller, molenaar te Borken, tr. ws. (3) Sauer, molenaar op de Gombether molen ald.

5160 LEONHARDUS SEIJTHER, tr.,

5 161 MARGARETHA KREIDWEISZ.

5162 HERMAN STRICK, afkomstig uit het Westfaalse Metelen, student theologie te Herborn 1587, beroepen predikant te Neuenhaus 1592, leidende persoon in de Bentheimse kerkwereld, zijn 'Katechismus' werd in augustus 1604 door Theophil Caesar, boekdrukker, in een oplage van 86 exemplaren gedrukt, overl. 1640, tr.,

5163 CHRISTINA ARNOLD.

5216 GEERLICH/GEERLOFS VAN DER LIPPE, geb. ca. 1580, vermeld als buitenman bezittende grond te Coevorden 1630, overl. voor 1642, tr.,

5217 GEESIEN, vermeld met haar man in 1623 en 1636, overl. voor 1642.

In 1642 is de nalatenschap van Geerlich van der Lippe en Geesien nog ongescheiden. Twee van de kinderen verkopen uit de nalatenschap een huis te Emlicheim aan Jan van der Zwinderen te Dalen; de twee andere kinderen annuleren de verkoop.

5224 ws. GEERT HENDRIKS VAN DER SCHEER TEN HOLTE, geb. ca. 1575, ws. meier op het erve de Kleine Scheer onder Coevorden, tr.,

5225 ws. STIJNTJE BERENTS.

Geert Hendriks van der Scheer ten Holte en Stijntje Berents zijn met grote waarschijnlijkheid de ouders van kwartier 2612, Berent Geertsen. Laatstgenoemde zou genoemd zijn naar de vader van Stijntje Berents. Berent Geertsen zelf heeft een zoon Geerd en een dochter Stijntje.

5672 ws. HENDRICK ODINCK.

In de schattingsregisters van de bisschop van Utrecht betreffende Salland komt het erve **Oding** te Kalendoom (Collendoorn) reeds voor in het begin van de vijftiende eeuw. In 1400 woont er een zekere Gerd **Oding**, die 1 1/2 schild betaalt. **J(oh)an O(e)ding** wordt genoemd gedurende de jaren 1427, 1429, 1433, 1445 en 1457. Hij is in 1474 opgevolgd door Reijner **Oding**, die 2 1/2 schepel betaalt. In 1490 woont er wederom een Johan **Odyngk**, betalende 2 schild. Het verpondingsregister van **Salland** van 1601 vermeldt in Collendoom een zekere Herms **Odink**.

5676 = ws. 2840.

5680 LUBBERT IJMHOFF.

Omstreeks 1403 werd in de parochie van Hardenberg een begin gemaakt met de stichting van een klooster in Sibculo, dat later 'Onze Lieve Vrouwe in Galilea' zou heten en dat op 14 september 1412 officieel werd ingelijfd bij de orde van de **Cisterciënsers**. Op 11 november 1516 kochten de monniken een stuk land in Wielen. Door deze koop is de eerste aanzet gegeven tot de huidige boerderij Iemhoff in Wielen. Op de originele koopakte verklaart **Johann van Brandlecht**, gouvgraaf en richter te Ulzen, dat de Itterbeckse boeren onder leiding van **buurrichter/boerrigter** Evert Koninck hebben verkocht aan Prior en Convent Zybekeloe een stuk broekland geheten het 'Immenbroick' strekkende van Keddinckmaet, boven langs de weg langs de oude graven en van de brug regtuit, voorts **bijlangs** den **Elsdijk**, strekkende in de beke.

Reden voor de verkoop was gebrek aan geld om te kunnen voldoen aan een door de Graaf van Bentheim opgelegde schatting vanwege de aanwezigheid van Gelderse troepen bij Nordhom.

Het klooster Sibculo blijkt na aankoop van het Immenbroek vrij snel begonnen te zijn met de ontginning daarvan. Daarna is er een kloosterboerderij gesticht en het blijkt uit een aantekening gedateerd in 1531 op de genoemde akte van 1516 dat deze de naam Imhoff is gegeven.

In het kloosterarchief wordt verder vermeld dat op 7 mei 1548 Amdt, graaf te **Benthem** en Stenfforden, heer te Wevelikhoven, verklaart vergunning te hebben gegeven aan Prior en Convent van het klooster Szypendeloe om van hunne erven Keddinck en Bennekinck te Itterbecke **eene** waar af te namen en die over te brengen op een toeslag in dezelfde marke, genaamd het Immenbroeck te Wylen in 1516 door het klooster aangekocht. Een gebaar tegenover de graaf van Bentheim om de gestichte boerderij Imhoff te kunnen uitbreiden.

Nadat in 1580 de bezittingen van het klooster als gevolg van de Hervorming zijn overgegaan aan de Staten van Overijssel, beheren de rentmeesters van deze Staten de bezittingen en innen zij de pacht. Uit de rekeningen van de rentmeesters komt dan in 1604 de volgende aantekening voor: 'Imhoff bij Lubbert bewoond.

Inmiddels heeft in 1603 de door de provincie Overijssel aangestelde rentmeester geholpen met de wederopbouw van de hoeve door de bouw van een schaaopsschot dat 400 schapen kan huisvesten. Timmerman Jan Wyllems bouwde dit voor 62 guldens en 19 stuivers.

In 1604 is de volgende pachtakte opgemaakt: 'Imhoff. Die meijer up den Imhoff, umb datt dit erve aver twyntich jaeren belmundig gelegen, unde meth bercken ende ander quaet hollt aver ende aver doir wassen, hebbe hem dith erve anno 1604 denn 10e February verpachtet seess jaeren, umb all dat hollt uyterraeden ende toe suiveren, waervann hie die ierste drie jaeren sall gheven die seste garve, unnd die andere drie nhaevolgende jaeren, alle jaer die vyffte garve, und dairnha die pacht, soe dath erve in voirtydenn gedaenn hefft, wanthe hier licht goith landt ende komt dith jaer dairvan noch niett.'

Het schijnt dat de maatregelen die Lubbert heeft moeten nemen om de boerderij weer in goede staat te krijgen, meer tijd in beslag hebben genomen dan in 1604 voorzien was. Want pas in 1612 vermeldt de rentmeester in zijn boekhouding de eerste pachtbetaling, namelijk f 39-4-0. Na 1612 volgt bijna een eeuw lang dezelfde aantekening in de boekhouding van de rentmeester: 'Imhoff toe Wylen 39~4~0'. Behalve dat 1636 en 1637 blijktbaar een paar goede jaren zijn geweest, want dan staat als pachtsom opgetekend: '32 g.g. 44-16-0'.

In het 1679 is in de zijkant van de boekhouding naast het stereotiepe 'Imhoff toe Wylen 39-4-0' een bijzondere aantekening gemaakt, namelijk: 'dit behoort onder de goederen aan zijne Hoogheid gegeven'. Met zijne hoogheid wordt hier bedoeld Prins Willem 111 van Oranje. In 1680 waren er in Wielen nog maar vier boerderijen, namelijk Imhoff, Tibert, Jongkhuis en Roleffshuis. Imhoff was een (vol) erve, de andere drie een half erve.

De laatste beschrijving van de pachtbetaling door de rentmeesters vindt in 1704 plaats. Na 1700 verkopen de Staten van Overijssel blijktbaar hun bezittingen en is ook erve Imhoff in het bezit gekomen van **pachter** Imhoff.

(Bron: Vier eeuwen Iemhoff, kroniek van een boerengeslacht, door G.J. Iemhoff.)

- 6040 ws. LIEUWE BOBES, jonggesel uit Padua, soldaat onder capiteijn Peter van Helmond, tr. met attestatie Meppel 1628,
- 6041 ws. ELSIEN RUTGERS, j.d. uit Landt van de Marck.
- 6144 OTTO PADDINGE, geb. ca. 1535, landbouwer te Pesse, overl. ald. 29-5-158 1.

De vader-zoon-relatie tussen Otto ~ kwartier 6144 ~ en Roelof Paddinge ~ kwartier 3072 ~ is niet aangetoond, maar op grond van de naamsopvolging in volgende generaties zeer aannemelijk. Otto Paddinge zou omstreeks 1535 in Pesse geboren kunnen zijn als zoon van Johan Otten, die wordt vermeld 1551-1558.

- 6176 CLAES CRUIMINCK/CRUIJMING, geb. ca. 1590, soldaet onder de droste 1609, overl. ws. tussen 1632 en 1640.

Claes Cruiming wordt vermeld in de goorspraak te **Sleen** op 18 maart 1609. Hij wordt beschuldigd van het feit dat hij 'de Pijpersche te Heselt met vuijsten' heeft geslagen. In hetzelfde jaar wordt hij tijdens de goorspraak in Beilen beschuldigd van messentrekkerij.

In de notulen van Drost en Eigenerfden wordt in 1624 een kwestie vermeld tussen **Claes Cruiminck** uit Dalen en ene **Roelof van Lennep uit Borger** inzake betaling van tienden. Het betreft het eigendom van het erve **Anninge** dat **Claes** heeft geërfd van zijn bestevaer (grootvader) **Thijes Gebben**. De uitspraak luidt ten **nadele** van **Claes Cruiminck**.

Thijes Gebben komt in de goorspraak van 1563-1565 enkele malen voor als buir. De naam **Cruiminck** vinden we dan nog niet. Wel valt op dat de namen van de **buiren** dezelfde zijn als die van de **buiren** van het erve **Cruimink** volgens het haardstedenregister van 1693. Dit geeft het vermoeden dat het **Anninge-erve** later de **Cruiminck** heet.

In 1632 is het **Cruiminck-erve** geteisterd door brand. Van **Ridderschap en Eigenerfden** ontvangt **Claes Cruiminck** een subsidie voor de reparatie van zijn huis wegens brandschade. Hij wordt voor de periode van een jaar vrijgesteld van belastingen over zijn land.

(Bron: mevr. J.K. Meints-Cruiming, 'De bewoners van haardstede de **Cruiminck** te Dalen en hun nageslacht 1585-1985')

Het vermoeden van mevr. Meints-Cruiming dat het **Anninge-erve** en het erve **Cruiminck** dezelfde zouden kunnen zijn wordt bevestigd in de ordelen van de **Etstoel**.

Tijdens de lotting van de **Etstoel** toe **Anloe** op **Sunte Magnus** inden **Jair** van **XIX** (1419) wordt er gesproken over: 'Item tusschen **Krunync ende Roloff Hiddinge** is gewyst **anden** buere van **Daelen ende wes** de tuegen, dair salt mede hene gaen.' Over deze zaak werd ook in 1417 op **Sunte Magnus** te **Anloe** gesproken: 'Item soe is geverstet tusschen **Roloff Hiddinge ende Hinrick Anninge** ten naesten lotting.' Door middel van de persoon **Roloff Hiddinge** blijkt het verband gelegd te kunnen worden tussen **Krunync** (later **Cruminck**) en (**Hendrick**) **Anninge**.

Hindrick Anninge komt enkele malen voor in de lottingsprotocollen van de **Etstoel**.

In de lotting van **Pynxteren** 1409 te **Rolde**: 'Item tusschen **Hinrick Anninge ende Lude Banninge** is gewyst: mach **Lude bewijsen** myt **Hoffman** off anders een guden **knaepen**, dat syne sonne nyet en is, dat hy om syn holt **gelevert** hevet als hy om gelovet **hadde**, dat sal hy bewysen vorden broder bynnen 3 **weckenn**.'

Lotting te **Anloe** op **Sunte Magnus** 1416: 'Item soe is gewyst tusschen den bueren van **Daelen ende Luden Zuringe ende Henrick Anninge**, want de zekeren dat berepen up der herscap van **Covorden ende** up de wyssheit **vanden lande**, soe sollen **Lude ende Henrick** noch een **rochte** ansetten toe **Dalen** bynnen dreen wecken **ende** sollen dye bueren van **Dalen** mede laden **laten**, dye dair gene partie van holden **ende** dan sollen dye seven sekeren bueren, de voir dair umme tueden, klairliken seggen bij oren ede, weer dat sye van den lande **precarie** schuldich syn to geven off nyet, **ende** sye sollen velych wezen in aller mathe **alst** voir gewyst is an **ende** van.'

Tijdens de zitting van de **Etstoel** te **Rolde** op **Swoeren Maendach** 1422: 'Item tusschen **Yeyen, Luden Zuringe** dochter, **ende Nyenhusinge** is gewyst an **Hinrick Butinge ende Henrick Annyng** **ende** de sollen de saeken **scheyden** en de kont zy dat nyet, soe solt zy **thoe** **Pinxteren** weder komen.'

6368 = 3088

6480 ws. **ROELOF(F) HOUWING(E)**, geb. ca. 1555, landbouwer te **Weerdinge**, overl. ca. 1635.

In 1573 vermeldt de **Rentmeester** van de **Domeinen** dat het huis op **Houwinge** goed, wat gepacht werd door **Roelof Houwinge**, vervallen is. **Roelof** betaalde nog wel 14 mud rogge per jaar. Voor pachters van domeinerven werd in 1613 op aandringen van **Roelof Houwing**, die in 1612 als meier op **Houwing** erve werd genoemd, besloten dat deze ook op de landschapsdagen mochten verschijnen.

In 1595 was het **Houwingegoet** te **Weerdinge** al meer dan 20 jaar een in verval geraakt huis, volgens de registratie van de **rentmeester** van de **Domeinen**. Het goed was nu verhuurd aan **Roeloff Nyenhuys**, een arm man die gevraagd had er te mogen wonen 'omme int huys te mogen liggen, om dat te **bewaeren** dattet nyet vertogen en wort' en die daarvoor 2 mud 2 schat rogge zou betalen,

In 1622 krijgt **Roelof Houwing** van **Weerdinge** ruzie met **Hetman Jiemkinge (IJckinge)** van **Oosterhesselen**. **Roelof** was eigenaar van **Brincks** erf, wat door **Ickinge** werd gepacht. **Roelof Houwing** die de boerderij voor eigen belangen wil gaan gebruiken zegt de huur op aan **Herman Ickinge**, die het erve in mei verlaat, maar die

liever op het erve was blijven wonen. Omdat hij het erve verlaten heeft betaalt hij niet de aan de boerderij verbonden belastingen, waarover een geschil ontstaat. Roelof Houwinge wordt uiteindelijk door Drost en Gedeputeerden niet in zijn gelijk gesteld.

6552 ws. JOHANNES LUDOLPHUS MENSINCK, kosterpriester te Diever 1568.

Johannes Ludolphus Mensinck was sacrista of kosterpriester te Diever. Hij kreeg op 18-11-1568 vergunning om als priester op te kunnen treden. Ook voor een sacrista god het celibaat, maar het priester-concubinaat was mede in Drenthe sterk verbreid. Menig lid van de clerus leefde over de puthaak. Uit een dergelijke concubinaatsverhouding is waarschijnlijk Ludolphus Mensingh geboren, die gedurende de jaren 1590-1598 pastoor in Zweeloo was.

(Bron: Spint Arwt'n 1974, pg. 29 e.v., Ludolphus Mensingh, de laatste pastoor van Zweeloo in Drenthe, door N. Kuik)

6554 GEERT JURGENS KREMER, wonende te Zweeloo 1580, vermeld 1563-1600.

Geert Jurgens Kremer wordt in de goorsprakenregisters vermeld van 1563 tot 1600 en hij woonde omstreeks 1580 op de vicarie te Zweeloo.

In 1559 of kort daarna laat Jan Warners de molen in Aalden bouwen, waarop hij de eerste molenaar is. Volgens het goorsprakenregister d.d. 16-3-1563 is er tussen deze Jan Wamers en Gheert Kremer een vechtpartij geweest, waarbij de laatste gewond is geraakt: 'Gheert Kremer klaecht over Jan Wamers, dat hij hem syn meesterloen (de beloning die de chirurgijn genoot voor de door hem verleende heekkundige hulp) niet betalen wyll, soe hy hem een but in den arm entwee geslagen hadde. Dat de buiren vertuegen op den meester und ans des lants bricff und den jongen syn smart ~ ende meesterloen'.

(Bron: Fragmenten uit de geschiedenis van Zweeloo, pg. 112, De Jantina Helling molen te Aalden, door L.H. van Schelt)

6556 ALBERT OOSTERALTINGE, vermeld Wezup (Zweeloo) 1577.

7408 ENGBERT GI(J)LERS, geb. ca. 1605, tr.,

7409 N.N., vermeld grondschattingregister van Schoonebeek 1654.

In het grondschattingregister van Schoonebeek 1645 wordt vermeld over Gijlers Engbert:

1 daghmat voor t huijs opt diep
1 1/2 daghmaet aen de oostermaet ofte blick, bovenlant
1/2 daghmaet bij Elenhot op de bceck
1 daghmaet opt blick
4 koeweyden

In het register van 1654 wordt de weduwe Engbert Gilers vermeld:

7 mudde 2 schat 1 spint 2 roe gesaaij	340-0-0
voor 't Huis in de opgaande landen 1 mat 33 roe	238-9-0
op 't Blick 1 mat 392 roeden	356-8-0
op Ellenbeek 1 mat 31 roeden	107-15-0
Koelant 5 mat 397 Roeden makende 3 koeweyden 597 roeden	594-15-0
Heijde daar inne 7 mat 597 Roe	
Geregtigheid in de Twiste	1.000-0-0
Huis 5 gebint, 18 voeten breed	93-4.1-0
Schuir 3 gebint 16 voeten breed	24-Q-0
1/2 mudde Hofflant	50-0-0
Een schat goordenlant	25-0-0
	<hr/>
	2.829-1-0

7424 ws. JOHAN WESSELINCK, geb. ca. 1550, wonende te Esschebrügge, kerkeraadslid te Emlichheim 1584.

Johan Wesselinck wordt een tweetal malen vermeldt in het kerkregister van Emlichheim.

In 1580: 'Noch Johan Wesselinck den **Coster** gedaen iiii Louwe R daler den daler tot 34 **st.b.** vor Wyn in de kercke.'

In 1582: 'De Buren van Emlichem betalt voer de Assen an der mollen ix daler. wi hebben hen **gegeven** iiii Bergesche daler voer den daler de **wy** voer full des **jaer tvoren ontfangen** hebben. Tot düsse vors. ix daler **heft** Johan Wesselinck **uthgelecht** iii daler van synen gelde.'

7744 **J(OH)AN LA(E)VINGE**, geb. Benneveld ca. 1565, landbouwer te Benneveld, vermeld in het register van de impost op het gemaal te Bonnevelde 1630.

Johan Lavinge van Bonnevelde wordt genoemd in de goorspraak van 13 juni 1586 te Sleen: 'De freunden van saligen Hindrick **ende** Anne **Schaenge** nagelaten kindrenn **lathen** Johan Lavinge gerichtlickenn **verbedenn** Nie **Schaenge** landt **datgene** den voergeschreven **kindren** daervan thokompt, mit buren **Herman Schaenge** und Hindrick Hoevinge den 4 **Maij** (15)85.'

Het erve Lavingh te Bonuelde dat genoemd wordt in het register van bezaaide landen 1612 brengt 29 mud op.

7776 **GE(E)RDT VRILINCK/VRIJLINGE/FRI(J)LINCK/FRIJLINGE**, geb. ca. 1560, landbouwer te Noordbarge, vermeld in de goorspraak als buur te Noordbarge 1584-1602.

Volgens het register der bezaaide landen van **Noertberge** 1612 is het **erve** Frijlingh 31 mudden land groot en behoort tot de grootste erven van de buurschap Noordbarge. Haar bewoner Geert Frijlinck bezit volgens het grondschattingregister van 1630 samen met waarschijnlijk zijn broer Roeloff Frijlinck een **waer(deel)** gestelt op *f* 5.100-0-0, waarmee zij het grootste **waardeel** bezitten in Noordbarge.

7780 **JAN HIDDINGH**, kerkvoogd te Gasselte 1603 blijkens opschrift op de torenklok, vermeld als grootgrondbezitter 1612 en 1630, overl. ald. 1647, tr.,

7781 ws. **HILLE**.

In 1630 wordt Jan Hiddingh genoemd als eigenaar van Grevinge-goed en Hiddinge-huis zijnde waard *f* 10.000,00; van een verhuurde boerderij waard *f* 6.000,00 en van een aandeel mandelig met Jan van Aemen van *f* 500,00.

(Bron: 'Genealogie Hiddinghe.')

7816 ws. **JOANNIS/JOHAN OLDENHUISING**, landbouwer te Benneveld 1640-1642.

Bij de meting van de Bennevelder-esch in 1640 werd als bewoner van het **erve** Oldenhuising genoemd **Johannis** Oldenhuising. Hij werd als Joannis als volgt gewaardeerd bij de grondschatting in 1642:

39 mud, 1 schat, 3 spint gesaey	<i>f</i>	1.972,00
9 koeweiden	<i>f</i>	1.440,00
1 volle waer	<i>f</i>	2.200,00
11 dachwark hooilant (op 4 plaatsen) waarvan circa half in Aeler mae	<i>f</i>	2.350,00
huis, 12 gebint 27 voet; schuur, 7 gebint 20 voet	<i>f</i>	430,00
hoff met goren daarin gelegen 2 mudde		175,00
	<i>f</i>	<u>8.567,00</u>

In 1644, bij de scheiding van een deel van de marke, waarschijnlijk groenland, waren de bewoners heer Johan Oldenhuising en consorten. Mogelijk dat zijn vrouw was overleden en de kinderen medegerechtigd waren.

(Bron: Ons Waardeel 91/1, Oldc Huisinge te Benneveld (1), door A. Smegen)

7840 = 3932

7841 = 3933

7842 JAN HUISINGE, wonende op erve Nijen Schaenge te Benneveld.

7866 ws. HENDRICK SCHAENGE, geb. ca. 1570, landbouwer op het erve Schaenghe te Benneveld, vermeld 1598-1642.

Van 1598 tot 1642 wordt in Benneveld Hendrick Schainge genoemd. Volgens de lijst met bezaaide landen van 1612 brengt Hendrik Schaenghe 26 mud **gezaai** op. Deze Hendrick **Schaenge** wordt volgens het register van belasting op het gemaal van 1630 aangeslagen voor 8 personen ouder dan **één** jaar. In 1642 bezit Hendrik **Olden** Schaing 4 koeweiden, terwijl Roelof Nijen Schaing eveneens 4 koeweiden bezit.

De Schaenge-erven behoren aan het eind van de 17e eeuw tot de rijken van Benneveld. De goetschattingen van 1694 geven de volgende bedragen te zien:

Olde Jan Schaenge	f	2.800,00
Roeloff Oldenhusinge	f	2.600,00
Jan Nieuwen Schainge	f	2.500,00

Voor de overige Bennevelder erven was f 300,00 het hoogste bedrag.

(Bron: Ons Waardeel 91/1, 'Olde Husinge te Benneveld (I)', door A. Smegen, en Ons Waardeel 92/4, 'Olden Schaenge te Benneveld (I)', door A. Smegen en P.J.C. Elema)

8136 ws. WILLEM STRA(E)TING(E), geb. Noordbarge ca. 1620, ette van het Zuidenveld 1645-1684, landbouwer te Noordbarge, overl. ald., begr. Emmen 26-4-1684, tr. voor 1646,

8137 ws. HILLE, geb. ca. 1620.

(Bron: G.J. Struik, Kwartierstaat van Annemieke Yolanda Struik.)

8140 ws. ALBERT BOELKEN, geb. voor 1570, buur te Roswinkel in goorspraak 20-7-1585, overl. voor 12-4-1630.

(Bron: G.J. Struik, Kwartierstaat van Annemieke Yolanda Struik.)

XIV

10310 HERMANN P(F)ERSCH, van Kassel, Vogt in de Moritzaue ald., overl. voor 28-8-1598.

10312 ws. JOHANNES ZYRIAKUS, voormalig katholiek priester te Kruspis, tr.,

10313 N.N., overl. Kassel Altstadt 6-7-1589.

De naam Zoll, Zill of Zöll is een afkorting van Zyriakus; veelal komt de vorm Zilliar voor. In de hofkleermakersrekening van Kassel herfst 1594/95 komt een muzikant **Johann** Zyriakus voor.

10316 ANTONIUS HOENONIUS, ged. Dillenburg, student te Wittenberg 1558, landschrijver te Die(t)z 1567, rentmeester, distriktshoofd en bevelhebber ald. 1582, overl. ald. kort voor 7-8-1587, tr.,

10317 ANNA, tr. (2) Die(t)z 14-11-1592 Alexander Sohn, geb. Rossbach, ingeschreven op pedagogische academie te Marburg 1577.

Antonius Hoen(onius) werd op 4-5-1558 samen met zijn oudere broer **Wilhelm** en zijn jongere broer **Johann** ingeschreven als student te Wittenberg, onder het rektorat van de jonge graaf Adolf van Nassau, die eerst op 17-1-1558 als student was ingeschreven.

In 1561 stelt Antonius een melancholische lijkrede op. In 1567 is hij landschrijver te Dietz en daarna rentmeester. In 1582 bekleedt hij het ambt van distriktshoofd en bevelhebber te Dietz.
In de kloosterkerk van Dietz is een **grafbord** van zandsteen aanwezig voor Antonius Hoenonius.

10432 **HERMEN/HERMAN(NUS) VAN/VON DER LIP(PE)**, geb. ca. 1550, pastor te Emlichheim 1580-1604, overl. ald. 1604, tr.,

10433 **JUFFER VAN DER LIPPE**, ws. **CLAASKE RANDERS**, vermeld als weduwe vanaf 1604.

In 1575 verkoopt het stadsbestuur van Coevorden aan **Herman** van der Lippe een perceel land in de marke gelegen in de Mars. Hieruit vloeit een geschil voort ~ dat doorloopt tot 1577 ~ met Status van Assewijn c.s. over de grenzen van dit perceel.

Hennen van der Lippe wordt diverse malen in de kerkeregisters van Emlichheim genoemd:

157...: 'Item Harmans van **der** Lyep ix daeler ann vor ledenn sin antoyn syn maete dar is mit ingerekent ij daeler vii st. van dat Borgreve **ratman** was dx.'

'Item **ann** molt v schepel Hermanus vann der Lype **buten** eyn müdde'.

1577: 'Is in de kyste gestorten. Item . . . **Hermans** van der Lype eyn schepel roggen'.

'Uthgyft vann kesen und mollen. Item . . . noch xi st. to wynn Harmannus vann der Lype ii daeler'.

1602: 'Der Pastor **Herman** von der Lip hat **gesacht** wie **auch** **Joan Volsel** man bekandt, das Barndt Garwinus den Armen **zu** Emlicheim gegeben 50 Daler, welche 50 daler ahn Derch Amdt to Volzel **belacht**, des Jhars vor drei daler renthe sagt der Pastor, das solch geldt reichsdaler gewesen, **Volselman** aber sagt es sein daler, **zu** dresig stuver gerechnet gewesen, welches **sich** aufs dess Pastor rechnung und **wieviel** Rente restert **finden** wirdt, doch deweil das underpandt druff gelegen, bit **Volselman**, wegen **seines s(eligen)** Bruders Kind das man von der nachstendigen **Pansion** die Gelegenheit ansehen wolle, und ist der Pastor erbietig morgen die rechnung davon vorzubringen und sahl **tolaten**, globt **auch** **Volselman** alsbald vorgl. des **Kindes** von dem gelde bettert verwissigung, damit niemant to kort komme moge, **zu** thun welch underpfandt der Vogelsang Kamps gnant.'

De kerkeraad van Emlichheim keert in haar vergadering van 22 november 1608 uit aan 'des saligen Pastors Widtwn vor **pention** xii daler.'

Het register van impost op het gemaal van Coevorden 1630 vermeldt juffer Van der Lippe samen met **haer** soon Geerlich en **haer** swager Willem Everwijn. Waarschijnlijk is zij identiek aan Claaske Randers, weduwe van Harmen van der Lippe, die op 27 oktober 1625 van Albert **Geerts**, wonende te **Volsels**, een stuk land genaamd de Stalmaet gelegen in het Klinkenvlier bij Coevorden, krijgt getransporteerd.

10448 ws. **HENDRIK TER SCHEER**, geb. ca. 1545, was meier op het erve ter Lutker Scheer onder Coevorden.

Hendrik ter Scheer is theoretisch opgevoerd op grond van het patroniem van kwartier 5224, Geert Hendriks van der Scheer ten Holte.

11352 = ws. 5680

12288 ws. **J(OH)AN OTTEN**, geb. ca. 1510, landbouwer te Pesse, vermeld ald. 1551-1558, overl. ca. 1580.

In het pastoorsboek van Ruinen over de periode 1509 ~ 1579 zijn van de jaren 1549, 1550, **1551**, **1555**, 1557 en 1558 bewonerslijsten opgenomen van Ruinen, Ansen, Rheebruggen, Hees, Pesse, Cralen en Echten

In de lijsten van 1551 tot en met 1558 wordt genoemd **J(oh)an Otte(n)**. Hij heeft zich in 1551 zelfstandig gevestigd naast het erve van Johan Paddyneck, want hij is in dat jaar in de reeds geschreven lijst tussengevoegd.

Gedurende alle jaren is de volgorde van erven aan het begin van de lijst van Pesse: Wanyncck (Frederyck, later **Roleff/Rolof**), Tys(s)ynck (Wolter), Johan Otten, Paddyncck (Johan of Jan), Woldynck (Roloff, later Jan), Ten **Kathe** (Henryck, later vervallen) en Ten Bulthe (Wyllem, later **Rolof**).

De grondbelastingregisters van Pesse van omstreeks 1645 laten in deze situatie weinig anders zien, zij het dat het erve waarop Johan Otten woont niet meer als zelfstandig erve voorkomt en dat alleen nog aanwezig is het erve van Roelof Paddinge, later Otto Paddinge. De achtereenvolgende erven zijn: Frerick Waninge, Hindrick Waninge, Roelof (later Otto) Paddinge, Coop Tissinge, Jan Tissinge en **Wolter** ten **Bulte**.

Mogelijkerwijs kunnen we uit een en ander concluderen dat Johan Otten zich in 1551 vanuit het erve Paddynghe zelfstandig heeft gevestigd ~ een jong Paddinge-erve derhalve ~ terwijl in latere jaren de samenvoeging van de erven weer heeft plaatsgevonden. Johan Ottens vader Otte zou een broer kunnen zijn van Jan Paddinge.

12736 = 6176

12960 ws. **BEREND HOUWINGE**, geb. ca. 1520, landbouwer te Weerdinge, overl. ca. 1580.

14848 ws. **LAMBERT WESSELYNCK**, geb. ca. 1520.

Op 18 mei 1546 verklaren Steven van Vlechuis en Nese myn Eegte huissvrouwe dat zij verkocht hebben aan **Lambert** Wesselync en synen erffgenaemcn alsoedaene stucke hoeylandes lyggende in Wesselync landt toebehoerende an den olden weg soe als wy dat gekoft hebben van der stadt van Coverden voer eine Summe van penynghe de Steeven en nese vorss. bekanden van **Lambert** Wesselync ontvangen te hebben.

Omtrent deze aankoop stuurt **Lambert** Wesselync op 7 juli 1562 een brief aan Claes Bermers sculte to Coverden:

'An den erentfesten un vorsyctygen Claes Bermers Sculte to Coverden myn gunstige guede gunner **ende** frundt ~ soe laete yck Juver **Liefden** weten dat Süster Anne my ontboeden heft met de vorstanders van den kynderen, dat Juver **Liefden** gem verselynge offte borgemesters daerover gaen **laeten** van den olden **wech**, want dat byn yck vrentlyck begeren, dat gy dat wyllen versegelen, soe starck als dat behoert van **rechtes** halven, want yck hebbe myn salyge broeder de hantschryft gegeven, de yck van Steven ten Flechhuus ontfange hebben . . .!'

In **dorso** staat vermeld: 'Desse breff sal hebben de **schulte** toe Coverden of Hyndryck Wyspels off **Deetmer** Schlueter offte salige Johan Wesselynges nagelatene weduwe (mogelijk de vrouw van de overleden **broer** van **Lambert** Wesselync).'

Lambert Wesselync was mogelijk gehuwd met Fenne Nyman, die omstreeks 1550 naar Wesselync gehuwd is. Een en ander wordt vermeld in een overzicht van erven in de Niedergrafschaft welke toebehoeren aan de Prins van Oranje.

Uit dit huwelijk zijn vijf kinderen geboren: **Lambert** Wesselync, koopman te Groningen, Johan Wesselync, schoenmaker te Coevorden, Hillcbrant Wesselync, schoenmakersknecht, en Grete en Johan Wesselync, twee hoffrei kinderen.

Mogelijk is laatstgenoemde Johan Wesselync kwartier 7424.

15552 ws. **HINRICK VRIJLINGE**, geb. ca. 1525, landbouwer op het erve Vrijlinge te Noordbarge.

Hinrick Vrijlinge wordt genoemd in de goorspraak van 17 maart 1574 te **Sleen** betreffende zaken die spelen te Nortberghen: 'De **buren** van Noertberghe vertuigen de huijrcedelen, de Nye Vrijlinge heft van Hinrick Vrijlinge, van weerden und dat Jan **Beninge** synen verkoeper oft de **arffgenamen** van dien mach vervolghen (oftewel: koop breekt geen huur).'

15560 ws. **OLDE JAN HIDDINGE**, wonende te Gasselte, overl. voor 1645.

Olde Jan Hiddinghe wordt genoemd in de stukken van een proces in 1645 tussen de burens van Grolle en die van Gasselte over de grensscheiding van beide **marken** en het weiden en schutten (in beslag nemen) van schapen op de heide. In een getuigenverklaring vermeldt **Hendrick** Hiddinge olt **60** jaren, zoon van Bastiaen Hiddinghe en Dubbelt Luttringe of Jullinge, dat 'olde Jan Hiddinge tot Gasselte is gewest getuigen vaedcrs halfbroer'.

Bastiaan Hiddinge is zelf waarschijnlijk een zoon van ette Willem Hidding te Rolde, die derhalve ook de vader van Olde Jan Hiddinge zou moeten zijn. Olde Jan noemt zijn oudste zoon Willem.

Mogelijkerwijs is Olde Jan Hiddinge identiek aan Johan Hyddynck die tussen 1564 en 1579 te Gasselte wordt vermeld.

Op Altera Brictië 1564 bezegelt Johan Hyddynck te Gasselte op verzoek van verkoper een akte 'voer erffburen yn Myddelaren' nadat 'als lantrecht is inden lande van Drenthe' de stock was gelegd. 'Den **ersamen ende** vromen Johan Hyddynck toe Gasselte' zegelt de brief met 'myn ghewoentlycke angeboren **zeghel**' die 'wij tlycken beneden an **dessen breek**' werd gehangen. De zegelafdruk is echter niet te onderscheiden.

Op 20 maart 1572 wordt Johan Hiddinge tho Gasselte vermeld op een goesprake te Beylen. Jan Hiddinge en Lambert Alinge worden op 19 maart 1576 genoemd als gebruikers van 'vijftendeel van een sestendeel arffguedes in Ployters guederen' gelegen.

Goesprake tho Anloe over Oestermoerer dincxpel: '**Opten XIXe** Martii 1576: Gasselte. Coerd Bijstervelt laet Jan Hiddinge gerichtlycken vraegen und **Lambert Alinge**, ofte dese voirs. Coert willen thevreden stellen nae luythoer overgegeven obligatie oft niet; **buiren** Thye Tebinge. Christoffel. Antwoirdt Jan Hiddinge, hie is hem niet schuldich. Hierop laet Coert Bijstervelt, Jan Hiddinge **ende Lambert Alinge** verbieden alsoedane guet, alsie **beyden** gebruycken van de Ployters guederen, want Jan Westebrinck niet meer in de guederen thokompt alsoe een sestendeel, glijck dat compromis clayerlycken is spreekende, und sie hebben hem dat vijffte part thogescheyden. Jan Hiddinck und **Lambert Alinge** antwoirden, dat sie dat vijfften **deel** van een sestendeel arffguedes in Ployters guederen gelegen angenomen hebben in name **ende vanwegen** Coert Bijstervelt die **schulde** daeropstaende tho **betaelen ende vul te doene ende** alsoe in des voirs. Coerts stede to **staene**, want Coert dat opgemelte part guedes in alle soedanige **gestalt ende** qualiteit an **sich** gemetiget **ende** ontfangen heft **ende** waerop wij, Jan Hiddinck **ende Lambert Alinge** de hantschrift overgegeven hebben, daer Coert medespreect, **ende** soe de **schulde geene** betalinge kunnen **verstrecken**, begeren sie deselve guederen niet an hoer te hebben. De **buiren** van Druwen vertuigen: kan Coert Bijstervelt **bewijsen** na luyt syn **verbot**, dat Jan Hiddinck **ende Lambert Alinge** hem guederen onbruicken, sal hie hebben toe genieten, und alsdan Hiddinck **ende Lambert** in onbruickinge; **anders** Coert op ecn onrecht **verbot**. Und Coert beroept den buirtuchtlanrecht, actum to Borrigerden 21 Martii 76'.

Op een hagspraak onder de molen te Oudemolen (onder Vries) worden op 8 januari 1579 door ingezetenen van 'de dre Dinxspillen alsoe Oestermoer, Rolden, Noerdenvelde' in een commissie gekozen Bastiaan Hiddinge tho Rolde, Johan Hyddinghe tho Gasselte en anderen.

Op 6 april 1579 wordt Johan Hiddinge tho Gasselte op een goerspraak te Anlo vermeld in een geschil met Hindrick Dillinge tho Oiren (Odoorn).

(Bron: 'Genealogie Hiddinghe'.)

15632 ws. COEP OLDENHU(I)SING, landbouwer te Benneveld (Zweeloo).

Het register van belasting op gemaal van 1630 vermeldt dat Coep Oldenhuisinge samen met 9 personen ouder dan één jaar in Benneveld woonachtig is.

Het erve Oldenhuising is reeds zeer oud. Het werd reeds genoemd in 1287 als Huisinga. Het was eigendom van ridder Hendrik van Eelde, **schulte** van Drenthe. Het wordt later als Huisinge vermeld en nadien werd Nieuwen Huisinge gebouwd, zodat er sprake was van Oude en Nieuwe Huisinge. De **schulte** besloot in 1287, **tesamen** met zijn zoons Rutger en Tiso, zijn dochter en hun zuster Margaretha in het klooster te Assen onder te brengen. In ruil hiervoor kreeg het klooster 'ten eeuwigen dage' de groftienden van de graanoogst van het erf Huisinge.

Op 24-4-1419 is er sprake van Albert en Coenraat Husinghe. Coenraed Husinge komt eveneens voor in een lijst van 1445. Op 28-12-1597 had de pastorie van Zweeloo nog inkomsten van Bennevelder erven, waaronder 'die van Oldenhuisinge jarlix omtrent soeven mudden uit hare samtliche goederen, hierin mede begrepen dat arve Warsinge toe Aelen'. De lijst met bezaaide landen van 1612 vermeldt dat Olden Husingh 31 mud opbracht.

(Bron: Ons Waardeel 91/1, Olde Huisinge te Benneveld (I), door A. Smegen)

15732 ws. BERENT SCHAENGHE, geb. ca. 1535, vermeld 1589.

Berent Schaenghe heeft waarschijnlijk een broer Hindrick, die geboren is omstreeks 1540 en woonachtig is te Noordbarge. Berent en Hindrick worden in 1589 gezamenlijk genoemd, zij het niet specifiek als broers.

Hindrick wordt genoemd in de goorspraak van 21 april 1589 te Zweeloo: 'Hindrick Schaenghe wegen de egengearffden van Noerbarge laeth Johan ten Over affschen **sodaenen** wilcoerbreeff, alse de burenn van **Barge** seggen, dat salige Johan Vrilinck hem, Overman, hem solde gedaen hebben, mit burenn Johan Lubbers und Lubbert Guedtraedt, den 24 Februarij (15)89. Antwort Johan ten Over den wilcoersbreeff niet tho hebben und dat hem niemant sulckes bewisenn noch overbrengen sall können. De buerenn van Arme tugenn, dat Hindrick **Schaenge** mit sine consorten sall bewisen den wilcoersbreeff bij Overman tho **wesen**; alsdann Overman mit een **onbruick**, anders Hindrick **Schaenge** mit sijn consorten up een onrechte eschinge.' Aan Hindrick Schaenge, die optreedt wegens de gezamenlijke eigenerfden van Noordbarge, wordt dus opgelegd te bewijzen, dat de willekeurbrief, die hij opeist van Johan ten Over, ook inderdaad onder deze berust.

In dezelfde goorspraak van 21 april 1589 wordt Hindrick wederom genoemd: 'Hindrick **Schaenge laeth** van Johan ten Over gerichtlicken eschen den koepbreeff van Segeringe hem gedaen van Berent **Schaenge** den 17 **Aprilis** anno (15)89, burenn Johan Lubbers und Hindrick ten Anxel. Antwort Johan ten Over, **also** he den breeff van Berent **Schaenge** ontfangen hefft, **will** he den an hem **sulvest** weder overleverenn. De burenn van Suidbarge vertugen, alsoe Johan ten Over den koepbreeff van Berent **Schaenge** ontfangen **hadde**, **konde** derhalven vulstaen dieselve an Berent voerschreven weder tho leveren; daerom Hindrick **Schaenge** up een onrechte eschinge.' De eis van Hindrick tot afgifte van een koopbrief wordt onrechtmatig **verklaard**, omdat gedaagde Johan ten Over volstaan kan met teruggave van die brief aan degene van wie hij deze ontvangen heeft, i.c. Berent Schaenge, waarschijnlijk de broer van Hindrick.

16272 ws. HENDRIK STRATINGE, geb. Noordbarge ca. 1590.

(Bron: G.J. Struik, Kwartierstaat van Annemieke Yolanda Struik.)

XV

- 20620 HANS P(F)ERSCH(E), geb. ca. 1500, burger te Kassel 1530, Ratsverwandter ald., betaalt belastingen voor grondstukken in Wolfsanger 1564.
- 20632 JOST HOEN, geb. Gelnhausen, Magister, secretaris en adviseur, overl. 6-6-1569, tr.,
- 20633 MARGARETHE VON DIETZ, kamenierster.

Sedert laatstelijk 1550 is Jost Hoen opvoeder van de jongere zonen van graaf Willem de Rijke van Nassau Dillenbourg, zijnde de graven Johann, Ludwig, Adolf en Heinrich.

Juliana van Stolberg, de tweede echtgenote van graaf Willem de Rijke van Nassau-Dillenburg, was een ontwikkelde vrouw, al heeft zij nooit enige ander taal geleerd dan het Nederduits, dat in die dagen gangbaar was. Groot was haar kennis van theologische problemen; zij zelf gaf godsdienstonderwijs aan het schooltje dat zij op het slot had opgericht. Dit werd bezocht door haar eigen kinderen en **kinderen** van verwante en andere adellijke geslachten. De jeugd was verenigd in de hofschool onder leiding van het hoofd van de school, de geleerde en goedmoedige Magister Jost/Justus Hoen, van **Gelnhausen**, die behalve salaris zomer- en winterkleding kreeg, in het kasteel vrij tafelde, maar na de dagtaak de heuvel **afkuierde** en zijn kamers in het dorp betrok.

De jongens leerden behalve het duits nog de franse en italiaanse taal, de meisjes slechts duits, maar bovendien spinnen en weven. Muziek klonk uit de binnenkamers, waar kleine meisjes ernstig aan het spinet zaten of met hun broers en neven de passen leerden van de dansen, die **ieder** moest kennen.

Daarnaast was Jost Hoen secretaris van graaf **Willem** de Rijke. Sedert 1559 komt hij voor als adviseur van graaf **Johann VI** de Oude van Nassau-Dillenburg, die hij zelf had opgevoed.

Josts vrouw Margarethe von Dietz was kamenierster van gravin Juliane **zu** Stolberg, de reeds **genoemde** echtgenote van graaf Willem de Rijke.

20864 ws. HENDRIK GERLICHS (VAN DER LIPPE), geb. ca. 1520, richter te Emlichheim 1556.

In de inkomstenlijst van de kerk van Emlichheim wordt in 1556 vermeldt: 'Item dem Richter Hinrick Gerlich gedaen vyf ende twyntich Daler hyr op heft de Richter weder betalt sesteen Daler en op de Rekenschap int Jar LVII. Item noch iiii Daler betalt. Item nu noch dre Daler.'

In 1558: 'Item dre daler van **Hermen Bennicken** hercomende van **Henrick Gerlichs** olde **schult.**' Mogelijkerwijs is deze **Henrick Gerlichs** de vader van de latere pastor **Herman** van der Lippe, kwartier 10432.

Hendrik Gerlichs had waarschijnlijk een broer **Hermen**, die als Mester **Hermen** van der Lippe, **pastoer** ter tyt te **Emlichheim**, genoemd wordt bij de uitgaven van de kerk van **Emlichheim** in 1588: 'Item met den **Coster gerekent** in bywesen Mester **Hermen** van der Lippe, **pastoer** ter tyt, dat de **Leijendeckers**, **Steenhouwers ende** van dat beer by der kerken gedruncken ys vorlüden arbeyders lüden vor **ende** na **ende** summa **summarum** sestich rider daer syn an betalt dre rider gl., de **gerekent** synt **ende** tot de tymmeracien **gegeven** synt de men nu nyet reken sal.'

20896 ws. **GEERDT/GERYT TER SCHEER**, geb. ca. 1515, meier op het erve **Lutker Scheer** onder **Coevorden** 1541-1547.

Geerd ter **Scheer** had waarschijnlijk twee broers, **Hynryck** en **Evert** ter **Scheer**. **Hynryck** ter **Scheer** wordt genoemd als **dedigsmán** op 20 augustus 1554, wanneer de huwelijksvoorwaarden worden bepaald tussen **Evert** ter **Scheer** en **Tybe** weduwe van **Drickes** ten **Hebbelberge**. **Hylxluden** aan de zijde van de bruidegom zijn naast **Hynryck** ter **Scheer** **Bernt Tothenteng** (?) en **Elkenn Schulttynck**. Aan de zijde van de bruid **Roloff Wynols**, **Steu** ten **Vleychuy**s en **Hynryck** de **Woeste**.

24576 ws. **OTTO PADDINGE**, geb. ca. 1480, overl. ca. 1550.

Otto Padinge is opgevoerd vanwege het **patroniém** van **Johan Otten** (kwartier 12288). Over hem is **verder** niets bekend. Uit de onder kwartier 98304 (**Otto Waninge**) opgevoerde theorie is afgeleid dat de vader van **Johan Otten** een **Otte Padinge** moet zijn, die voortkomt uit het geslacht **Waninge**. Omtrent zijn mogelijke vader is (nog) niets **bekend**. Vanwege de naam van zijn zoon is verondersteld dat **Otte Padinge's** vader een **Johan** is, die geboren zal zijn als **Johan Waninge**, broer van **Egbert Waninge**. Hij zal zich later hebben gevestigd op het naast het **erve** **Waninge** gelegen jongere erve **Padinge**, naar welk erve hij zich is gaan noemen.

25920 ws. **ROELOF HOUWINGE**, geb. ca. 1480, landbouwer te **Weerdinge**, overl. ca. 1550.

De bisschop van **Utrecht** kocht na 1489 een drietal boerderijen in **Weerdinge**: het **Weeckinge guet**, het **Hoffguet** en het **Houwinge guet**. Vermoedelijk zijn deze erven na 1490 door deling van oudere goederen of door verdere ontginning ontstaan. **Weerdinge** moet in deze tijd ruim tien boerderijen groot zijn geweest. **Wijlen Roeloff Houwinck** wordt genoemd in de goorspraak van 27 maart 1565 te **Emmen**: 'De gemeene **buiren** van **Weerdinge** klaegen: woe salige **Roeloff Houwinck** mit syn soens verkoft heft huys **ende hoff**, und eene wyle daernae hebben syne soens tlandt **verkoft**, daer dycken **ende** dammen tho behoren, dewelcke se rustelyck **ende** vredelyck gemaickt hebben hen tot dat lest landt toe; nu sie dat leste landt quyt binnen, nu verlaten sie eerst de dycken und laeten sie liggen, dat de **gantsche** gemeene dycken daerdorch **verdorffen** worden; begeren daerop eenen buirtuyck, oft sie by et leste landt blyven sollen, dan oft sie se over **all** sullen maicken, **deet** lant hebben oft niet, oft wel se maken. sal. De **buiren** van **Emmen** vertuigen, dat de dycken behoeren by den **lande** te blyven und niet by des konincx guet und, soe de parten eens angenomen hebben voir den **schulten**, dat sy sich verdragen wolden, sulcx sult sy noch doen **ende** eenen rechten schuldige maicken, tensy dat sy binnen III weken bewysen können, dat sy dat niet behoren te **doene**, anders sullen sy den heren in de broecke van onbruickinge vervallen **wesen**.'

De familie **Houwinge** wordt reeds genoemd in het begin van de vijftiende eeuw. Op de Etstoelzitting te **Rolde** op **Sunte Symonis ende Jude** avont inden jair van **MCCC ende IIII (1404)** wordt rechtgesproken in een zaak tussen **Sassen** en **Willem Houwyng**e: 'Item tusschen den **Sassen ende Wyllem Houwyng**e is gewyst, dat ment an syns selves guyt **versoken** sal, **ende** want hy dat nyet inden **lande lenger** hevet, so salment vort soeken **an** 6 syne naeste handen.'

Op 18 juni 1471 gaan de gemene **buren** 'to **Werdinghen** in **Drenthe** in den kerspel van **Empne**' een overeenkomst aan met het convent 'des cloesters **orden** des **Hilligen Cruces** ten **Nyen Lichte**' te **Ter Apel** betreffende het gebruik door het convent van land gelegen bij het convent.

Onder de **buren** van **Weerdinge** wordt genoemd een zekere **Arnt Houward**, mogelijk bewoner van het **Houwinge-erve**.

29696 ws. JOHAN LAMBERTS WESSELYNK, geb. ca. 1490, wonende te Esschebriigge.

Up den **ersten** freidach nae den **heilgen** pinsterdag in den **Jaere** unsers **Heeren** duisent Viffhundert **ende** Viffhtien verklaren **Elze**, Hin(d)rick en Heile ~ Bemdt Eelmeters (?) **Kindere** ~ geassisteerd door hun gekozen momber Bemdt Vlose, voor Kilian Byrman, geschworener Richter tot Coeverden, en de **keurnoten** Johan Vluggen en Johan Wyns die Junger, dat zij verkocht en overgedragen hebben aan Johan te Eschbrügge, Lamberts **ende** sine erffgenemen ein stucke **Landts** geheten die Schwalue Kamp, dat Bemdt Lulertey **ende** **Neesen** siner echten Huysfrouwen van **Berndts hoers** is angewaet.

De grond wordt in alle rechten overgedragen. Beholtlick der Hilger **Kercken** tot Covoerden sodane **Mudde** Roggen huurlicken emten, datt Bemdt Culmetey **ende** Nese syn huisfrowe **daruyt** versatt hebben. **Ende** Bemt Cuyk **ende** talle sin Huisfrouwe in de Hilge Kercke tot Covoerden gegeven hebben, **welck mudde** Roggen Jaerlicke renten Johan Voirss. **ende** sinen Erffgenahmen **offte holder deses** breeffs tott allen **tiden** **weeder** koepenende lossen kan mogen mit **Volre** **ende** achterstendige pacht, **ende** mit twelff gohlden gulden, elcken gulden tot betaling mit eenendertig currente stuivers, die men goslers hietet, offte mit Viertig Krumsterten, die nu ter tydt seven grotkens gelden, dar die Hilge Kercke **hore** Koor Inne mach hebben.

Deze koopbrief werd door Gerlich van Besten mit sampt Roeleff schulte tot Horst, Egbert Meyerinck, Detert Wedelinck, unde Johan Sueverman als buyren int Laarwoldt op 5 mei 1551 getoond aan **Goesen** ter Avest, geszworn Richter to Emblicheim, en de keurnoten Otto **Schreens** en Hindrick Hübetsen, die deze 'beselgden Koop bref van woorden tot woorden in datt tegenwoordige Richteschyn transsumptz unde Vidimus wise **laeten inschriuen**'.

Johan Wesselink wordt eveneens vermeld in het kerkregister van Emlichheim in het jaar 1542: 'Item Johan Wesselinck eyn Müdde daer an bctalt eyn Emder Gulden die vertert woort up der Reyse naden Ysserberghe'.

Johan had waarschijnlijk een broer **Volker/Folker** Wesselinck, die getrouwd was met Swaene Gerbertinck, de weduwe van **Wolter** Geertmaegh.

Volker Wesselinck werd geboren omstreeks 1530 en woonde tho Esschebriigge. In 1554 werd hij **genoemd** als kerkeraadslid van Emlichheim.

In 1555 betaalt de kerk van Emlichheim aan 'Volker Wesselinck xi ganckber stb. voer 1 vcrrendel mynder dan iii punt.' Hij wordt diverse malen genoemd in het kerkregister van Emlichheim:

1555: 'Item b.st. den Boden de **Volker** van Esschebriigge haelde.'

'Item viii br. stb. van **Volker** Wesselinck olde **Schult** (niet: **schulte**).'

1556: 'Van **Sünte Martens** Termyn. **Volker** Wesselinck **betalt** twe Dalers.'

'Mollenpacht. Item **Volker** Wesselinck heft de Mollenpacht betalt.'

Op 13 februari 1563 wordt een boedelscheiding aangeaan tussen Folker Wesselinghe **ende** Swaene syn echte Huesffrouwe enerzijds en de mombers over de kinderen ~ **Wolter** en Katerina ~ van zaligen **Wolter** Geertmaeghes en Swaene anderzijds. Mombers zijn Henryck Geertmaegh de olde, Geert **Geertmaech**, Johan Geertmaech, Henryck Geertmaech die jonge, Gebroedere, en **Lambert** van Lengerich, oer swagher **ende** **suster** man.

In de eerste plaats zullen de kinderen 'beholden dat **andeel** . . . dat angeervet is van oren zaligen Vader **vors**. van oer **anpart huizes**, vort die stede **ende** oer **anpart** gaerdens in den vrouwen hoff, **ende** voert oir **anpart** in den sylwer guede, groet **ende** kleyn nyet daer van buten **bescheyden**.'

Daarnaast zullen **Wolter** en Katerina op hun zestiende ieder uit vaders erfenis 80 Carolus guldens ontvangen.

'**Oeck** is in desse maechscheydte van **Volker** **ende** Swaene belevet, **ende** overgegeven, oft sye dat huis als vors. weder **wolden** verkopen, dat alsdan die mombren vors. de negesten **totten** koop zullen zyn, soe veir sye doen wille, als in front daer voir.'

Op 19 oktober 1563 wordt door Volkell Wesselinck **ende** Swaene Gerbertinck, die 'sick willen verenigen in den hilligen echten **staete**', naar aanleiding van de hiervoor genoemde boedelscheiding, aanvullend een regeling getroffen dat 'nae orer **beyder** levent' al hun kinderen 'eens hondert daler ofte **ore** geweerde' zullen ontvangen.

31104 ws. **ROLOF FRYLINCK**, geb. ca. 1490, landbouwer op het erve Vrijlinge te Noordbarge, ette voor Zuidenveld 1527, ws. overl. voor 26-9-1552, tr.,

31105 ws. **GESE**, vermeld 1552-1553.

Rolof Frylinck wordt genoemd als olde ette, gekozen voor het Zuedenvelt op Zworenmaendach XXVII (1527). Mogelijk was **Rolof** gehuwd met Gese Vrijlinge, die samen met waarschijnlijk haar schoonzuster Wemele Vrijlinge in de Etstoel wordt genoemd. Op 26 september 1552 is er een zaak 'tusschen Claiss Nyenhusinge tegen Gese ende Wemele Vrijlingess.' Tijdens de lotting op Sworen Maendach 1553 wordt hierin een besluit genomen: 'Tusschen Claess Nyenhusinge, ter eenre, ende Gese ende Wemele Vrylinge myt hoeren kynderen, ter ander zyden, yss gewyst den besegelden breeff stantaftich ende van werden. Konnen de kynderen bewysen, dat dat guet doe ter tyt beter yss gewest alst verkoft worde, des sall men verfolgen an de verkoperss, alse de warborgens.'

Op Sunte Magnus 1558 wordt er in de lotting te Anloo gesproken over de zaak 'tusschen Jan Besinck contra Wemmele Vrilinckss.' Met Paesschen 1559 wordt een beslissing genomen: Tusschen Jan Besinge, ter eenre, ende Wemele Vrilinge myt hoer adherenten yss gewyst de gerichtelicke beleggenge dess arvess, Bantinge genoempt, mytten stockleggen gescheet, stantaftich ende van werden.' Hetzelfde erve Bantinge te Oosterhesselen verkoopt Wemele Vrijlinghes, weduwe van Lutkien Hartgers, op 15 augustus 1563 aan Berent Schaenghe van Benneveld en zijn huisvrouw Lamme (zie kwartier 31464), onder de voorwaarde dat Wemele de vruchten van het erf dat jaar nog zal genieten. Berent Schacnge leent hiervoor 2.200 Embder guldens van dezelfde weduwe Wemele Vrijlinghes, waarvoor Johan Ovinge te Groningen en diens vrouw Johan borg staan.

Reeds in het jaar 1435 wordt er in de Etstoel gesproken over een zekere Hinrick Vrylynck. Of er tussen deze persoon en het erve Vrijlinge in Noordbarge enigerlei verband bestaat is niet duidelijk. Tijdens de lotting to Pynxteren inden jair van XXXV (1435) is er een zaak tussen genoemde Hinrick Vrylynck en Johan van Ees wat geverstet zal worden ten naesten lotting. Tijdens de lotting to Swoerenmaendage to Rolde inder kercken inden jair van XXXVI (1436) wordt op deze zaak teruggekomen: 'Item tusschen Hinrick Vrylynge ende Johan van Ees is gewyst den breeff, den Hinrick Vrylynge mende, dyen Johan Westrop ende Roloff, syn son, besegelt hebn stantachtich, ten sy saeke dat Johan den breeff doden mogen bynnen 3 wecken myt **beteren schyne** als **lantrecht** is.' Johan van Ees verschijnt wederom in de lotting in Anloo op Sunte Magnus 1436: 'Item tusschen Johan van Ees ende Hinrick Vrylynck is gewyst, want dair twyerhande breve synt up enen **rochte** geschyen, dat Johan noch sal by brengen bynnen 3 wecken better schyn, dair hy Hynricks breff mede doden mach ende mach Johan bynnen den 3 wecken gene velicheit krygen, so sal syne volle tyt hebn hent hy vellich is.' To Pynxteren 1437 in Rolde: 'Item tusschen Johan van Ees ende Hinrick Vrylynck ende synen broder is gewyst, want vandcn 6 mudden geen stock gelecht is als **lantrecht** is, so sollent lose mudden wesen als dye breeff inhoudet.' In Rolde 1441 op des dynxdaeges nae Pynxteren zitten Johan van Ees en Hinrick Vrylinck elkaar opnieuw in de haren: 'Intyrste tusschen den droste ende Hinrick Vrylinck ende Johan van Ees is gewyst, dat de buyr van Buen enen **schuldygen maeken sollen vander pandinge by oiren broke** ten naesten gocspraeke.' En op Zworenmaendach 1444 te Rolde zien we Hinrick Vrylink wederom terug: 'Item tusschen Hinrick Vrylinge ande ene zyt ende Herman Uwynghe ende Roloff Albertynghe ande ander zyt is gewyst, want **Herman ende Roloff myt oiren vrenden** dat gerichte hebn laten doen over Gaeken Scroder, so syllen sy Hinrick Vrylinck off syne vrent dair boven myt rechte nyet veden ende veden sye dye dair boven, dat is boven lantrecht.'

31120 ws. **WYLHEM HYDDYNCK**, geb. Rolde ca. 1503, ette voor Rolderdingspel 1532-1551, overl. ald. voor Pinksteren 1554.

In 1532 wordt Wylhem Hyddynck genoemd als nye ette voor Rolderdingspel. In 1542 komt Wylhem Hyddinck voor als olde etten. Op de lotting van Pinksteren 1542 te Rolde worden een aantal mannen benoemd om in het proces tussen Gerdt Ffoss en Tese Reyners een onderzoek in te stellen. Drost en gemene etten dragen op maandag na sacrament voor onderzoek voor: uit Noordenvelt Johan van Ewessum en Hiddinck Tymens, in Oostermoer Arndt Hammynghe en **Hendrick** Havynghe en in Rolde Henrick Bavynghe en **Wilhem** Hyddynck. Uit het Rolderdingspel worden aangewezen Hendrik Roelofs **Baving** en Willem Willems Hiddingh.

Wyllem Hyddynck zegelt in 1542 een akte waarbij Johan en Steven Pollinghe, gebroeders, voor de bureu van Rolde ten behoeve van de abdij te Assen een onaflosbare rente vestigen op een **arve** in de marke of het kerspel van Rolde.

Wyllem Hiddinck wordt in 1548 en 1549 genoemd als ette voor Rolde, evenals in 1551. Pinksteren 1554 is er een geschil tussen Jan Campinge 'myt syne adherenten ten **eenre ende** de weduwe Wyllem Hiddinck myt horen soenen **offte** kynderen yss gewijst': 'soe de weduwe bewijst, myt mannichfoldigen lofwerdigen tugen, dat Wyllem syn voerdochters **wall** uitgebocht **ende afgecofft** heft van hoer **vader** Wyllem **ende** moders nagelaten guet, soe sullen sye daer nyet weder **an** komen. **Ende** wysen **oick** den besegelden **breeff** van den **sculten** van **Beylen** besegelt in anno **XLII** mytten besworen testamenten van werden'.

(Bron: 'Genealogie Hiddinghe.')

31464 ws. **BERENT (OLDEN) SCHAEENGHE**, geb. ca. 1500, landbouwer op erve Schaenghe te Benneveld, vermeld 1563-1566, tr.,

31465 ws. **LAMME**, geb. ca. 1500.

Berent Schacnghe van Benneveld en zijn huisvrouw Lamme kopen op 15 augustus 1563 het **Bantinge-erf** te Oosterhesselen van Wemele, weduwe van Lutkien Hartgers, onder voorwaarde dat Wemele de vruchten van het erf dat jaar nog zal genieten (zie kwartier 31104). Barent **Schaenge** leent hiervoor 2.200 Embder guldens van dezelfde weduwe Wemele Vrijlinghes, waarvoor Johan Ovinge te Groningen en diens vrouw Johan borg staan. Op 1 mei 1564 werd het Bantinge-erf verkocht aan Harmen van **Welvelde** op de Kléncke, en diens vrouw Josijna van Barmmentloe.

Omtrent 1609 woonde er weer een Berent, die aan het Landschap vier mudden rogge min een spint **betalde** en ook nog vier mudden schuldig bleef. Bij een kwestie over het eigendom van een 'halve Schainge hofakker op Zweeloër esch' werd teruggegrepen op Berent Olden Schaenge en Lamme in 1566, als de grootouders van de mombers over Jan Kransjen. Berent **Schaenge** en Berent Olden Schacnghe moeten dus wel identiek zijn, en de kans is groot dat Berent uit 1609 zijn kleinzoon is.

Het oudst-gevonden gegeven omtrent Schaange dateert van 1417. Er is dan een kwestie gaande **tussen** Johan Banninge en Hindrick Schadinge, waarbij Banninge moest bewijzen. In 1422 was er een **kwestie** tussen waarschijnlijk dezelfde Hindrick Schadinge en Coep Hulschbusch om een akker waarvan Schadinge en Johan Grimeringe elkaar de naercoop betwisten. Johan moest binnen drie weken voor de **schulte** van Zwelle (Zweeloo) bewijzen dat de stok daarvan was gelegd, anders was de akker voor Schadinge. In 1457 was 'broeder' Henrick Schadinge 'hofmeister des cloesters', en in brieven van 1466 en 1468 ook 'tymmermeyster en procurator des cloesters te Assen'.

In een lijst van 1445 van de bisschop van Utrecht komen o.a. in Benneveld voor: Henric Schade en Jan Nijen Schadynghe. In 1597 had de pastorie van **Zweeloo** uit de Bennevelder erven 'Nienhuis en Nienschaenk tesamen 5e half mudde rogge (= 4 1/2), hiervan Nienhuis 2 mudden één schat'.

(Bron: Ons Waardeel 91/1, 'Olde Huisinge te Benneveld (1)', door A. Smegen, en Ons Waardeel 92/4, 'Olden Schaenge te Benneveld (1)', door A. Smegen en P.J.C. Elema)

32544 ws. **LUITGEN STRATINGE**, geb. Noordbarge ca. 1560, landbouwer ald. 1599.

Luitgen Stratinge wordt genoemd in de Goorspraak van 18 juni 1599: 'Den 18 Junij 99 heft Jan Quast geklaget over **Luitgen Stratinge** knecht **Rolef**, dat hie hem **gewalt** heft gedaen in sijn huis, niet wetende waeromme. Die **buiren** van Noerdtbarge vertuigen, dat Jan Quast binnen drie weecken sal bewysen, als landrecht is, dat **Luitgen Stratinge** knecht **gewalt** in sijn huis **hefte gedaen**; alsdan in die broccke na 's **lands** brieffe, anders een **unrecht klachte**.'

XVI

41240 ws. **HEINRICH PFERSCHE**, geb. ca. 1470, bezitter van grondgebied bij Wolfsanger 17-11-1505.

41728 **GERLICH (VAN DER LIPPE)**, geb. ca. 1490.

Op grond van **patroniem** van kwartier 20864 ~ Hendrick Gerlichs ~ opgevoerd als vader van waarschijnlijk Hendrick Gerlichs en pastor Hennen van der Lippe.

41792 **GE(E)RDT VAN DE SCHERE/TER SCHEER**, geb. ca. 1485, meier op het erve Lutteke Scheer onder Coevorden 1525 en 1538, ws. overl. 1539.

Geerd ter Scheer was waarschijnlijk gehuwd met of Greethe ter Scheer, die in 1539 als meier op het erve Lutteke Scheer wordt genoemd, of Brechte ter Scheer, die als meier wordt vermeld in 1540.

De Kleine Scheere, voor en ook nog wel na 1600 Lutke of Lutteke Scheere genoemd, ligt een drietal kilometer ten zuidwesten van Coevorden, dicht bij de Kleine of Coevordense Vecht en aan de overzijde van dat riviertje is het Overijssel. Daar lag vanouds de havezathc de Groot Scheere en tussen Groote en Kleine bestond lang verband. De bewoners van de boerderij waren vaak lid van de kerk van Gramsbergen en bezaten ook grond in Overijssel.

In de schattingsregisters van Salland komt in 1395 een **Ecbert ter Schedere** voor, die 1 1/2 schild belasting betaalt. In 1427 wordt genoemd **Hermen** in der Scheden (3 schild), in 1429 Gert ter **Schere** (2 schild), in 1433 Geert ter Schere (2 schild) en in 1445 **Hermen** ter Schere (2 1/2 schild). In de registers van 1457, 1474 en 1490 komt de naam Ter Schere niet voor.

In 1525 wil een Gerdt van de Schere voor de etstoel in rolde, het hoogste Drentse gerechtshof, **procederen**, maar dit proces is vermoedelijk niet doorgestaan. Hij woonde waarschijnlijk op de Kleine Scheere. In 1534 blijkt de Kleine Scheere domeingoed te zijn van de toenmalige landheer Karel van **Gelre**. Karel geeft de boerderij in leen wegens trouwe dienst aan **Rolof van Lennep Wolterssoon**. Na de machtsovername door keizer Karel V wordt in 1538 de Lutteke Scheere verpacht aan **Geerd ter Scheer**, waarschijnlijk dezelfde als die in 1525. In 1539 werd een Greethe, in 1540 een Brechte ter Scheer pachter. Van 1541 tot 1547 weer **een** Geerd. Waarschijnlijk is deze laatste een zoon van de eerstgenoemde Geerd, en opgevoerd onder kwartier 20896.

In 1547 benoemde Karel V tot pachter over Lutteke Scheer Hendrik van Besten, uit graafschap Bcntheim. Geerd zal toen onderpachter zijn geworden. De pacht werd in natura betaald, althans vastgesteld. In 1542/1543 heeft Geryt ter Scheer het erve ter Lutker Scheer in **pachte omme** thien mudden rogge (Zwolse maet), XII mudden gerste, vier mudden haver en **XX gansen**.

In 1595 wordt door de rentmeester van de Domeinen over het erve Ter **Lutkerscheer** geschreven: '**welcke huys mette** belegering gansch weggesleten, den hoff afgehouden en **tlandt daarvan mette schanse** gansch vergraven **ende alsoe** tresterende **lant** noch gansch ledich **lecht**'.

In 1598 beginnen de boeken van de rentmeester der domeinen van het Landschap Drenthe, de nieuwe souverein, na Karel V en Philips 11, en nu behoort de Kleine Scheere aan het Landschap. Ze wordt in 1597 verpacht aan de jonker Johan van **Steenwijck** ter Groote Scheere. Deze 'Erentfeste Joncker' zal het '**Arve** Ter Lutke Scheer in pacht hebben ses **jaer lanck**' en de pacht is de eerste paar jaar laag, 25 ponden want 'het Arve is geheel verwoest en begraven en die bhuisinge gebroken en **verbrant**'. Waarschijnlijk het gevolg van het beleg van Coevorden in 1592.

Na 1600 gaat de pacht geleidelijk omhoog, maar ook toen was het er niet veilig. Anna van **Steenwijck**, **Johans** dochter, gehuwd met Engelbert van Ensse, die later pachter was, verzoekt nog in een brief van 1632 aan het bestuur van Drenthe vermindering van pacht 'wegens merkelijke schade, die mijn vader in zijn tijd gehad heeft met het verlies van alle behuisinge, daar het verscheiden malen is gevallen wegens krises verwoesting en met grote kosten opgetimmerd'. Zij vraagt eerbiedig de huur te verlengen een ruimen tijd van jaren **ende** wat 'beter koop' (goedkoper) te laten. Het bestuur van Drenthe komt haar enigszins tegemoet door een jaar lang de pacht te verlagen. Geleidelijk stijgt de welvaart weer. Een veertelling van ca. 1600 vermeldt 17 **olde** nmder, 6 jarige **runder**, 5 **peerden** en 38 **swinen**.

Domeingoed was de Kleine Scheere sinds 1653 niet meer. Drenthe verkocht haar toen aan de Heer Van Ensse voor 2.900 daalders, in twee termijnen te voldoen. Berend Geertsen, die met zijn vrouw **Aeltien** op de boerderij woonde in 1632 en nadien, werd toen pachter van deze Heer Van Ensse ter Groote Scheere. Bij de verkoop omvatte de Kleine Scheere 12 mudden bouwland Groninger maete, 6 dagwerken hooiland en 12 dagwerken **marse**. De boerderij zelf was destijds 7 gebint lang en 19 voet breed.

(Bron: mr. J. van der Scheer, Uit de geschiedenis van een Drentse boerderij en haar bewoners.)

49152 ws. JOHAN OTTEN WANINGE, geb. ca. 1450, overl. ca. 1520.

Johan Otten Waninge is zuiver theoretisch opgevoerd als vader van de onder de vorige generatie opgevoerde Otte Paddinge. Johan Otten Waninge is in de opgestelde theorie een broer van Egbert Waenynghe Ottenzoon. Egbert en zijn nakomelingen bleven wonen op het Oelde Wanynghe goed, terwijl Johan en zijn nageslacht zich vestigden op het jongere erve Paddynghe goed, gelegen in de marke van Pesse.

59392 ws. LAMBERT WESSELYNCK, geb. ca. 1465.

Lambert wordt als **patroniem** vermeldt in de koopbrief tussen **Elze**, Hindrick en Heile, kinderen van Bemdt Eelmeters (?) enerzijds, en Johan te Eschbrügge, **Lamberts** anderzijds (kwartier 29696).

62240 ws. WILLEM HIDDINGH, geb. ca. 1470, ette voor Rolderdingspel 15 12-15 18, schulte van Rolde 1518.

Op 27 augustus 1518 krijgt Willem Hiddingh van Philips van Bourgondië, bisschop van Utrecht, commissie als schulte van Rolde. In 1529 is Rolcff Ebbynck hem als schulte to Rolden opgevolgd.

(Bron: 'Genealogie Hiddinghe.')

XVII

98304 ws. OTTE WANYNGHE, geb. ca. 1425, overl. ca. 1470, tr.,

98305 ws. OTTEKYN.

Otte Wanynghe, zijn vrouw Ottekyn en hun zoon Egbert verklaren op sunte Jheronimus **dach** (30 september) 1465 verkocht te hebben aan Henrik ten **Hoevele** en Johan ten **Hoevele**, gebroeders, Oelde Wanynghe en Paddynghe goed, gelegen in de marke van Pesse. Otte behoudt een vierendeel **waardeel** en de maden, gelegen tussen Runen en Oeversynghe. Hiervan wordt de stok gelegd. Bezegeld door Egbert Wanynghe Ottenzoon.

Ook in 1465 kwam Otto twee keer voor als getuige en leenman van de heer van Ruinen (doch zonder aanduiding van leenbezit).

Zoon Egbert Waenynghe of diens nakomelingen blijven waarschijnlijk wonen op het erve Wanynghe te Pesse. In zijn nakomelingschap worden genoemd Frederik en Johan Waninge. Uit het pastoorsboek van Ruinen blijkt dat gedurende de jaren 1549 tot en met 1558 op het erve Wanynghe een zekere Frederyck Wanynghe, later opgevolgd door Roleff Wanynghe/Wanynghe wonen.

Uit vorenstaande verkoop kan mogelijk worden geconcludeerd dat er een zeer hecht verband is tussen de erven Wanynghe en Paddynghe. Volgens de grondschattingsregisters van Pesse omstreeks 1645 blijken deze zelfs naast elkaar te liggen. Wanynghe wordt bij de verkoop in 1465 zelfs aangeduid als Oelde Wanynghe. Hieruit kunnen we misschien de conclusie trekken dat het erve Paddynghe een in later jaren uit het oudere erve Wanynghe voortgekomen erve is, waarop een jongere Waninge-tak zich heeft gevestigd, die zich Paddynghe is gaan noemen.

Het erve Paddynghe wordt reeds genoemd in 1440, als op dynsdaeges nae pynxteren to Rolde in de zitting van de **Etstoel** van Drenthe een geschil wordt behandeld tussen **Frederick** Wanynghe **ende** Wyllem Paddynghe. Ook toen reeds banden **tussen** de beide erven.

Mogelijk een nakomeling van deze Wyllem Paddynghe duikt op in het midden van de zestiende eeuw. Op 13 februari 1552 verklaart Johan Harmsz, gevolmachtigd schulte in afwezigheid van Steven ther Maeth, schulte van Echten, dat Roloff van Echten ondervraagd heeft Roloff Entynghe en Johan Ibinghe, of Jan Wylmsz Paddinck en zijn vrouw Geese hun aandeel in Paddynghe verkocht hebben aan Roloff van Echten en daarvan de stok gelegd hebben. Roloff Entynghe en Johan Ibinge antwoordden dat zij daarbij aanwezig zijn geweest en aan Roloff van Echten het zesde deel van Paddinghe verkocht is.

Waarschijnlijk is het erve Paddinghe in eigendom geweest van meerdere eigenaren, allen nakomelingen uit het geslacht Waninge. Door deelverkoop is het eigendom uit de familie gegaan, terwijl er wel Paddinge's op het erve bleven wonen. Of de totaal-eigendom later is overgegaan in handen van de familie Van Echten

is niet duidelijk. Uit een akte van 1724 blijkt wel een verbintenis tussen de heren Van Echten en de nakomelingen van Roelof Otten Paddinge. Zie hiervoor onder kwartier 384 (Jan Roelofs Scholten).

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

124480 ws. JOHAN HIDDINGE, geb. ca. 1430, schulte van Rolde 1460.

Op 12 januari 1460 bezegelt Johan Hiddinge te Rolde een akte van overdracht door **Frederick** Willrekynge en Lamme e.l. voor de bureu van Anrepe van 1/2 waar to holte **ende** to velde in de buurschap van Anrepe in het kerspel van Rolde aan Wyllem Byzuden, **provener** der abdy te Assen.

'**Johanne** Hiddinge in den tijt schulte te Rolde' bezegelt op 19 oktober 1462 een akte, wederom voor de bureu van Anrepe, houdende vestiging van tiendmudden ten behoeve van de abdiy van Dicklinge. Op verzoek van Roloff Disinge bezegelt hij voor de bureu van Anrepe '**dessen** brieff voer **mij**'.

Op 19 oktober 1462 bezegelt Johan Hyddinghe, schulte toe Rolde, een akte verleden voor twee **buiren** van Seyen, die de overdracht regelt van een rente van 1 1/2 mud havermolt uit Brinckinge guet to Seyen door Mauricus en Reyken Elsekinck aan Otto then Ansouwen. Johan Hyddinghe zegelt in bruine was. Het zegel toont vijf dwarsbalken, waarvan de middelste beladen is met een penning. Wegens de kleine afmetingen van het zegel is niet te zien of ook op de schildzoom penningen voorkomen.

Johan Hiddinghe, indertijd schulte van Rolde, bezegelt op 15 mei 1469 een akte van overdracht van Henrick Stedinghe voor de bureu van Rolde aan Henrick die Roede en Alijt e.l. van een rente van 1 groninger mud rogge uit Wyllyinghe guet in der merke van Grolle **ende** onder den **clocken** van Rolde.

Op vrijdags na Sunte Andrees daghe des Hillighen Apostels 1479 is Jan Hiddinck, schult te Rolde, vanwege **het** convent te Assen aanwezig bij een getuigenverhoor.

(Bron: 'Genealogie Hiddinghe'.)

XVIII

196608 ws. JOHAN WANINGE, geb. ca. 1398, vermeld 1408.

Johan Waninge is een zoon van de **onder** generatie XIX te behandelen schulte **Rolof** Waninge. Hij werd samen met zijn broer **Arend**, geboren ca. 1395, en zuster Geertruid, geboren ca. 1402, genoemd in een oorkonde van 1408.

In zijn werk 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid' vermeldt ds. J.W. Schaap dat er na 1408 geen vermeldingen meer gevonden worden. Ook de jongere **broers** van de hierna te behandelen **Rolof** Waninge verdwijnen in het niets. Toch was er aantoonbaar een kortstondig nageslacht, maar daarvoor vindt ds. Schaap geen aanknopingspunt. Tot diep in de 16e eeuw kwamen de Waninge's voor, maar de vraag moet gesteld worden of het om echte Waninge's ging of om meiers op het goed Waninge?

De **onder** de vorige generatie genoemde Otto Waninge kan een zoon zijn geweest van een tweetal personen uit de **neventak** Waninge van de heren van Ruinen. In de eerste plaats een zoon van **Arend** Rolofs Waninge; in de **tweede** plaats van Johan Rolofs Waninge, zoals hier is opgevoerd. Een andere mogelijkheid is, dat Otto, gezien zijn voornaam, een kleinzoon was van een gelijknamige grootvader, waarvoor aangewezen zou kunnen worden Otto Waninge, geboren ca. 1380 en broer van de hierna te behandelen **Rolof** Waninge. Voor de tussenliggende schakel moet dan mogelijk gedacht worden aan een zekere **Bole** Waninge, die geboren moet zijn rond 1400, en wiens vrouw Pinksteren 1442 in een conflict betrokken was over een erf te Grolle.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XIX

3932.16 **ROLOF** WANINGE, geb. ca. 1370-1372, schulte te Ruinen 1413, 1421, 1424, 1426 en 1428, vermeld 1395-1432, overl. voor 1444, tr. (2) ca. 1403 Meibrech, tr. (1) ca. 1395,

3932.17 **GRETE** VAN HAREN, overl. ca. 1402.

Rolof Waninge is twee maal ghuwd geweest. Zijn eerste echtgenote was een Grete, genoemd in een charter van 16 augustus 1428, die in het prille begin van de 15e eeuw overleed. Toen **Rolof** 28 oktober 1408 met zijn en Grete's kinderen Arend, Johan en **Geertruid** een roggerente uit het goed Woerdinge bij Mantinge onder Westerbork overdroeg aan de abdij te Dikninge, zegelde op verzoek van die kinderen ook Alef van Haren 'onsen oem' voor 'mijnre suster kindere', zodat Grete een Van Haren was. Rolofs tweede vrouw Meibrucht, Meynborchhof Meynbrick, die voor het eerst 7 november 1407 en later 13 juli 1410 en in januari 1444 als zodanig wordt vermeld. Bij de laatste vermelding leefde **Rolof** niet meer, want al wordt Meibrecht 'Roloff Wanynghe wijff' genoemd en niet diens weduwe ~ zij had een geschil met Rolofs broer Otto over betaling van bezit dat Otto indertijd van **Rolof** had gekocht (een geschil dat Otto bij de uitspraak verloor) ~ daarbij is het ondenkbaar dat **Rolof**, indien in leven, niet zelf zou optreden. Wel leefde hij nog in 1432, want toen had hij een geschil met Reinold de Vos van Steenwijk.

Rolofs bezittingen lagen ~ voor zover bekend ~ verspreid. Zo bezat hij onder Westerbork het goed Woerdinge in Mantinge (een roggerente hieruit werd in 1408 overgedragen aan Dikninge) en het goed Olde Ludinge (in 1407 verkochten hij en zijn vrouw hieruit aan Dikninge een roggerente). Verder had hij een huis en hofstede in Ruinen aan de Noorderstraat (in 1410 verkocht hij hieruit een roggerente aan Dikninge). Deze bezittingen waren uiteraard slechts een deel van het geheel. Bovendien was **Rolof** schulte van Ruinen, in dienst van de Ruinense heer. Ruinen was ook tijdelijk zijn woonplaats: 'Roloff Waninge te Rune' (1421). Dat zal hebben samengehangen met zijn ambt als schulte, want voordien had hij zijn domicilie in Pesse (in 1412 was dan ook uitdrukkelijk sprake van de Waninge's te Pesse, die het oorspronkelijke Waninge-bezit Entinge hadden geruild met de ouders van Johan **Oving** aldaar). Bovendien lagen daar de voornaamste allodia van deze familie.

In Pesse lag namelijk het naamgevende goed Waninge. In 1363 stelden Johan van den Clooster en Johan van der Eese op 16 oktober een scheiding vast van de nalatenschap van **Volkier** van Echten voor diens drie zoons; daarbij kreeg **Rolof** van Echten ondermeer de halve tienden toebedeeld over 'Wenninghgoed to **Pette ende een maet** gheleghen in Pettermarke, gheheyten die Blicmaet, die **Volkier** vorscreven **toebehorde**'. Het Waninge-goed was uiteraard het centrale bezit en zal dan ook de eigenlijke woonplaats zijn geweest (overigens was dit in een tijd dat **Rolof** Waninge nog niet leefde en dus moet zijn vader de bezitter zijn geweest). De 'Waningehe Blicmaet' was achttien jaar later, 10 augustus 1381, voor de helft in het bezit van Frederik van Pesse, die dit verkocht aan Roelof van Echten (blijkens het zegel was Frederik zelf ook een (zij)telg uit het geslacht Van Echten).

Rolofs economische status zal vergelijkbaar zijn geweest met die van de in de heerlijkheid Ruinen woonachtige Ovings. Zijn adellijke afkomst is aan de hand van de feiten en stukken aannemelijk te maken. Niet alleen zijn Ruinense wapen wijst daarop ~ waarover hierna meer ~ maar ook het feit dat hij verschillende malen als getuige optrad met andere adellijke personen: in 1408 met heer **Rolof** Hake, vicaris te Ruinen, in 1413 met Steven van Ruinen en Johan **Oving**, in 1420 met **Rolof** van Ruinen, Johan **Oving** en Johan Valcke; een deel daarvan geschiedde bij transacties van Cyse Geuzinge ~ een regelrechte nazaat van de heren van Ruinen ~ en diens vrouw Amele van Steenwijk in 1413 en 1414. Bovendien waren 27 oktober 1428 **Rolof** en Otto Waninge met Geert Stelling, Geert Mulert en Egbert Mulert als 'vrienden' (=verwanten) bij de verdeling van de nalatenschap van Ernst van Isselmuden en **Isabel** Geuzinge ~ een nakomeling uit de familie Van Ruinen ~ onder hun acht kinderen (uit de volgorde der scheidslieden krijgen we de indruk, dat Geert Stelling en de beide **Mulerts** optraden van de kant van de vader der kinderen en **Rolof** en Otto Waninge van moeders zijde (Geuzinge); in elk geval compareerden de beide Waninge's als **ebenbürtig** en behorende tot de familie).

Zoeven noemden we al de bewijsvorming rond de afkomst van de heren Van Ruinen aan de hand van het familiewapen Waninge.

Op 16 augustus 1428 zegelde **Rolof** Waninge met een Waninge-wapen de akte waarbij hij aan de pastoor en de drie vicarissen te Ruinen ('den presteren tot Runen') één mud land op de zuides bij Ruinen schonk 'tot enen ewighen testament voer mine vrende ziele daer ic dat van recht of ontfanghen hebbe **ende beseten**' onder last van vigiliën, missen en commendaciën jaarlijks des maandags na O.L. Vrouwe ten hemel opneming. Het bewaard gebleven zegel vertoont: drie rozen, 2 en 1, onder een schildhoofd dat beladen is met een vijfpuntige ster. Dit wapen is vrijwel identiek met dat van de heren Van Ruinen, zij het met een breuk door de plaatsing van de ster in het schildhoofd. Dit wijst er onmiskenbaar op, dat **Rolof** Waninge zonder bastaardij uit de Van Ruinens is gesproten.

Men zou kunnen stellen dat **Rolof** Waninge geen telg is uit het huis Van Ruinen en zelfs niet van adellijke herkomst, omdat zijn zegel het schultezegel zou zijn, dat hij ambtelijk in dienst van de Ruinense heren gebruikte voor het passeren van akten, waarvoor het Ruinense zegel dan gebroken werd met een ster. Tegen deze veronderstelling pleit, dat in voormelde memorieschenking **Rolof** niet handelde en zegelde als **schulte**: het ging immers om een pure privé-aangelegenheid en niet om een ambtelijk optreden. Bovendien zegelden andere schulten in Drenthe ook met eigen zegel. Om de breuk met een ster te verklaren als teken van bastaardij of 'morganistische' herkomst is evenmin aannemelijk. Voor bastaardij is ook in Drenthe de bastaardbalk gebruikt. Bovendien verkeerde **Rolof** in het adellijke milieu op voet van gelijkheid en was daarmee verwant.

Voor de verder bewijsvoering voor de afstamming van de heren Van Ruinen zie onder de volgende generatie.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XX

786432 ws. AREND WANINGE, geb. ca. 1345-1350.

Hoe was nu de verwantschapsrelatie in concreto tussen de Van Ruinens en de Waninge's? De laatste telgen uit de familie Van Ruinen waren Steven en zijn zoon Johan, wiens erfenis overging op de zusters van Steven. Een verband kan dus pas worden gelegd via een broer van Stevens vader, Johan II van Ruinen, zijnde één der stamvaders van de neventakken Van Welvelde, Geuzinge en Lansinge.

Afstamming uit de Van Welvelde's ligt niet voor de hand; zij braken het Ruinense wapen door de opname van een wolfskop in het schildhoofd en niet de vijfpuntige Waninge-ster.

Bij de Geuzinge's is ook moeilijk een aansluiting te construeren. De oudste staak daarvan stierf in mannelijke lijn uit, zodat het leenbezit op de laatste vrouwelijke telg vererfde; een hypothetische jongere broer van haar, die wel het goed Waninge zou erven en niet het leenbezit, is ondenkbaar. De jongere Geuzinge-staak heeft wel de namen **Rolof** en **Cyse**, doch ook hier is een afstamming onmogelijk: de laatste mannelijke telg **Cyse** Geuzinge was jonger dan de oudste bekende **Rolof** Waninge. Een oudere telg kan moeilijk zijn achternaam hebben veranderd, als alle overige Geuzinge's zeer naamvast waren (ook na het verlies van het oorspronkelijke Geuzinge-goed).

Door deze eliminaties resteert dan slechts een herkomstsmogelijkheid van de Waninge's uit de Lansinge's. Onze kennis van de Lansinge's verzandt evenwel voordat we een afsplitsing van de Waninge's constateren. Toch waren er Waninge's voor **Rolof** Waninge: in 1412 verklaarde Johan Ovinge dat een ruiling plaats gevonden had van de hofstede Entinge tussen Johans ouders en de Waninge's. Wanneer we ons die bezitsruil denken in de tijd rond Johan Ovings geboorte (ca. 1380), dan was **Rolof** Waninge toen nog slechts een prille jongen. Zijn ouders woonden dus en waren gegoed in Pesse en hadden al een achternaam. Wie zij waren zullen we wel niet met zekerheid kunnen achterhalen. Omdat **Rolof** Waninge drie kinderen had ~ **Arend**, **Johan** en **Geertruid** ~ en omdat de naam **Johan** kwam van de kant van **Rolofs** vrouw, kan de naam **Arend** van **Rolofs** kant stammen. Met andere woorden: **Rolofs** vader was wellicht een **Arend** Waninge, die dan een kleinzoon kan zijn geweest van de onder generatie XXII opgevoerde **Arnold/Arend** Lansinge. In dat geval vond de afstamming dan niet plaats via **Arnolds** zoon **Cyse** Lansinge; de afstammelingen hadden dat immers ook **Lansinge** en geen **Waninge** geheten.

Zo komen we tot de hypothese dat **Cyse** Lansinge een onbekende jongere broer had, zetelend op en zich noemende naar het goed **Waninge** te Pesse. Deze jongere broer had een zoon, die wellicht **Arend** Waninge werd genoemd en omstreeks 1345-1350 werd geboren, wiens zoon **Rolof** Waninge, vermeld onder generatie XIX zal zijn.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XXI

1572864 N.N. WANINGE geboren LANSINGE, geb. ca. 1325.

Zie voor de opvoering van dit kwartier, de bewijsvoering welke is aangehaald onder de vorige generatie.

XXII

3145728 ARNOLD LANSINGE, geb. ca. 1295, vermeld 1325-1327.

'Arnoldus Lansinghe filius Mewekini fratris quondam **Johannis** de Rune' schonk in 1325 een jaarlijkse opbrengst aan het klooster te Dikninge bij de intrede van zijn zusters Agnes en Lysc. 24 november 1325 werd 'Arnd **Lansenc** de Runen' met vele anderen genoemd in een te Vollenhove uitgesproken bisschoppelijk vonnis over de Drenthen. Ook wordt hij oorkondelijk vermeld in 1326 en 1327.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XXIII

6291456 MEWEKIEN VAN RUINEN/LANSINGE, geb. ca. 1270, overl. voor 1325.

Mewekien van Ruinen had in 1325 ondermeer een volwassen zoon met de achternaam Lansinge: 'Arnoldus Lansinghe filius quondam Mewekini fratris quondam **Johannis** de Runen'. Mewekien van Ruinen is de stamvader van de tak Lansinge.

Genoemde **Johannis** van Runen ~ bekend als Johan III van Ruinen ~ is zoon van de in de volgende generatie te bespreken Mewekienus van Ruinen. Zoals uit vorenstaande reeds blijkt zijn Mewekien Lansinge en Johan van Ruinen broers van elkaar.

Van de **neventak** Lansinge uit het huis Van Ruinen loopt na een paar generaties de stamreeks ten einde. We zullen daarom moeten veronderstellen dat óf de **neventak** spoedig is uitgestorven, óf dat de aanvankelijke schildboortigheid verloren is gegaan en dat de telgen 'degradeerden' tot de status van eigenerfden die in de latere oorkonden niet meer voorkwamen. Daarbij is de eerste mogelijkheid de waarschijnlijkste, aangezien de zetel van deze neventak, de Lansingehof met toebehoren, al spoedig in andere handen is gekomen.

De familie zal haar naam hebben ontleend aan het goed Olde Lansinge, dat behoorde tot de bisschoppelijke leengoederen van de heren Van Ruinen en dat ca. 1382 in het bezit was van Arend **Huijs**, de toenmalige heer van Ruinen. De omvang van Olde Lansinge werd 20 februari 1627 omschreven als volgt: Lansinge hof, Lansinger marke, 13 1/2 vierendeel boter op Buddingwolt en een boterrete onder Staphorst.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XXIV

125829 12 BARTOLOMEUS/MEWEKI(E)N(US) VAN RUINEN, geb. ca. 1220, getuige van Henrick van Borculo als 'dominus Mewekinus de Runen' 1261, getuige van **Henric** Papinc van Steenwijck 1262, getuige van de bisschop van Utrecht, miles 1263, getuige van Sophia van Ansen 1273, tr.,

125829 13 ws. dochter VAN WELVELDE, geb. ca. 1220-1225.

Dominus Mewekien van Ruinen kwam 27 februari 1261 voor als borg voor Rodolf van **Ansen**, toen die zijn tienden uit de hof te Dikninge aan het klooster te Ruinen verkocht. Verder wordt hij nog genoemd in 1263 (2 maal), 1265 en 1273, waarvan in 1263 als **dominus**, in 1263, 1265 en 1273 als ridder en in 1265 als bisschoppelijke ministeriaal; hij was dus een primaire figuur.

Doordat Mewekien van Ruinen in de charters van 1262, 1263, 1265 en 1273 wordt aangeduid als ridder, zullen we zijn geboortetijd kunnen plaatsen in circa 1220. Daardoor moet hij een broer zijn geweest van Arnold III van Ruinen, die rond 1215 geboren was. En aangezien zij beiden heren van Ruinen zijn geweest, na elkaar, moeten we aannemen, dat Arnold 111 kinderloos was; dat maakt de aanknopng van de vorige generatie aan Mewekien van Ruinen tot een zekerheid.

Aan het charter van 19 juli 1263 is zijn zegel bewaard gebleven met het Ruinense wapen (het oudste zegel dezer familie): drie rozen, 2 en 1 geplaatst, onder een schildhoofd; bij een **overcenkomst** tussen Gerrit Clencke en **Hako** van Hardenberg met de bisschop over de bewaring van het slot te Coevorden

was hij onder de Drentse borgen. In de tekst was zijn voornaam Mewekien, in het zegelrandschrift Bartolomeus (. . . .m Bartolomei de Runen'), evenals 29 juni 1273, toen Sophia weduwe van Rodolf van **Ansen**, een jaarlijkse rente aan de Ruinense abt verkocht. Mewekien was dan ook de Nederlandse roepnaam van Bartolomeus, of omgekeerd was Bartolomeus een verlatiniseerde vorm voor Mewekien. Behalve op zegels komt de Bartolomeus-vorm ook één maal voor in de letterlijke tekst van een charter, want in 1262 verkocht Hendrik Papinc van **Steenwijk** met toestemming van zijn leenheer Otto van Bentheim aan het klooster te Ruinen een hof te Eemster; getuige daarbij waren de ridders Bartolomeus van Ruinen, Rodolf van **Ansen**, **Volkier** van Echten en Helprich van Vollenhove.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XXV

25165824 **JOHAN I VAN RUINEN**, geb. ca. 1190, vermeld 1223-1241, getuige van de bisschop van Utrecht met Rudolf en Frederik van Coevorden, Bernard van Ese, Rudolf en **Menzo** van Peize, Egbert van Groningen, Bertold van **Steenwijk**, Bertold schout van Drenthe, Frederik Radinc, diens broer **Walter**, Coenraad schout van Vollenhove 1224, getuige van de bisschop van Utrecht als deze stadsrechten aan Zwolle verleent 1230, ridder, bisschoppelijk getuige.

Deze vanaf 1223 voorkomende Johan was een andere dan de Johan die hierna ~ onder de volgende generatie ~ zal worden behandeld. Redenen die hiervoor aangehaald kunnen worden:

- 1~ De tweede Johan was van zijn familie duidelijk de hoofdfiguur van die tijd; niet alleen was hij in 1223, 1230 en 1241 getuige van de bisschop (die voor dat doel geen secundaire familieleden zal hebben aangetrokken), maar ook wordt hij rond 1225 genoemd in een lijst van opbrengsten van het Domkapittel te Utrecht (voor 5 ponden en 5 solidi, ~ meer dan **een** machtig man als Egbert van Groningen met 3 ponden 18 solidi en 4 Groningse denarieën); deze Johan is derhalve ondenkbaar naast Arnold 11.
- 2~ In 1236 was er sprake van de gebroeders Johannes en Laurencius, ridders, bij de beslechting van een geschil tussen deze twee enerzijds en de abdij van Ruinen anderzijds (zij waren duidelijke Van Ruinen-telgen, gezien de partijen en plaats ~ Buddingwolde ~ van het geschil en gezien het feit dat de naam Laurens naderhand bij de Van Ruinens nog weer voorkomt).

Hierbij was Johan de hoofdtelg. Hij moet dan ook een zoon van Arnold II zijn geweest. In de vermeldingen van 1230, 1236 en 1241 was Johan I van Ruinen ridder. Als we daarom aannemen, dat hij in 1230 zo'n 40 jaar oud was (wat aardig kan kloppen met zijn laatste vermelding in 1241 op ruim 50~jarige leeftijd), dan is hij rond 1188 geboren, hetgeen past in de chronologie van Arnold II van Ruinen.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

25 165826 **GODEFRIDUS VAN WELEFELDE/WELVELDE**, geb. ca. 1195~ 1200, ridder.

Eén van de neventakken van de heren van Ruinen is de familie Van Welvelde. Deze tak ontstond uit de tweede zoon van **Mewekien/Bartolomeus** van Ruinen, een zekere Otto, die geboren was circa 1263. De naam **Welvelde** komt echter reeds eerder voor. Op 10 april 1244 was bij een verbondssluiting tussen Otto van Horstmar en Ludolf van Steinfurt een Godefridus van Welefelde, miles, aanwezig. Hoewel deze Godfried slechts die ene maal vermeld wordt, kunnen we wel concluderen dat hij een ouder geslacht Van Welvelde vertegenwoordigde dan het geslacht dat van Otto van Welvelde, geboren Van Ruinen afstamde.

De Ruinense heren hadden twee grote bezitscomplexen. Het voornaamste daarvan bestond uit hun leengoederen, rechten en allodia in en rond Ruinen. Daarnaast was er de belangrijke verzameling allodia, leengoederen en rechten in en rond Borne in Twente, met de hof **Welvelde** als centrum. Nu was zo'n excentrisch gelegen bezitsconglomeratie vaak een aanduiding van een verwerving via een huwelijk met een erfdochter. Zo komen we tot de veronderstelling dat een dochter van Godfried van **Welvelde** met een heer van Ruinen was gehuwd.

Onmiddellijk is er de vraag welke heer van Ruinen was getrouwd met die Van Welvelde- dochter? Dan herinneren we het oudste Van Ruinen-zegel, uit 1263, namelijk dat van **Bartolomeus/Mewekien** van

Ruinen. Dit zegel vertoonde reeds het voor die tijd ongewoon gecompliceerde wapen en we veronderstellen nu, dat het een samenstelling was van twee wapens, namelijk het originele wapen plus Van Welveldeelementen.

Deze veronderstelling omvat het volgende: het Van Ruinen-wapen vertoonde oorspronkelijk de drie zilveren rozen in een zwart veld zonder schildhoofd; het Van Welvelde-wapen had oorspronkelijk een gouden veld met een rechtsgewende rode wolfskop en -hals. Na de verwerving van de Welveldse goederen kunnen de Van Ruïens hun oorspronkelijke wapen hebben vermeerderd tot het nu bekende wapen.

Als deze hypothesen betreffende de familiewapens en de vererving der Welveldse goederen in **Twenthe** juist zijn, dan moet een huwelijk tussen een Van Ruinen en een Welveldse erfdochter hebben plaatsgevonden in de tijd van de genoemde Godfried van Welvelde. Wanneer we aannemen, op grond van zijn vermelding als ridder in 1244, dat Godfried rond 1195-1200 geboren is en zijn eventuele dochter circa 1220-1225, dan komen we uit bij **Bartolomeus/Mewekien** van Ruinen, die ook de vader was van de uit het huis Van Ruinen stammende tak tot **Welvelde** en de gebruiker van het oudste bekende zegel. De veronderstellingen sluiten dan aan bij de **constateerbare** feiten.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XXVI

50331648 **ARNOLD 11 VAN RUINEN**, geb. ca. 1165, vermeld 1204-1217, leenman, ministeriaal, getuige van de bisschop van Utrecht bij een verkoop van goederen aan het klooster te Ruinen 1200.

Vanaf 1204 tot 1217 kwam een Arnold van Ruinen voor ~ kennelijk een zoon van Otto 11 van Ruinen ~ als getuige en/of leenman/ministeriaal van de bisschop. Arnold van Ruinen wordt diverse malen vermeld: 1200, 1204, 1206, 1209, 1210, 1211, 1215 en 1217.

Naast hem was er waarschijnlijk nog een broer, te weten een Otto. Hij was een jongere en secundaire figuur, omdat hij 1206 en 1211 getuige en ministeriaal was van de bisschop, doch **beide** malen mét en ná Arnold 11. Ook kwam er nog een Johan van Ruinen voor, namelijk in 1212 als getuige van **Volker** van Coevorden, samen met Egbert van Groningen, Rodolf van Peize, Bertold **Schulte** (van Eelde) en Engelbert van Steenwijk; hij was een tijdgenoot van Arnold II en Otto van Ruinen, dus mogelijk hun broer.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XXVII

100663296 **OTTO 11 VAN RUINEN**, geb. ca. 1140, vermeld 1169-1181, getuige van de bisschop van Utrecht 1169, getuige van de abt van Ruinen 118 1, ministeriaal.

Otto 11 van Ruinen was op 11 april 1169 bisschoppelijk getuige en in 1181 trad hij op met **Lambert** van Peize, Rodolf van Groningen en **Herman** van Polle (=Polman). Genoemd naar Otto 1, **moet** hij een zoon van Arnold zijn geweest.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XXVIII

201326592 **ARNOLD I VAN RUINEN**, geb. ca. 1115, vermeld 1141, bisschoppelijk getuige.

In 114 1 vermeld samen met zijn vader Otto van Ruinen: 'Arnoldus, supradicti **Otonis** heres et filius'. Arnoldus wordt daarna niet meer oorkondelijk vermeld.

(Bron: ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid'.)

XXIX

402653184

OTTO 1 VAN RUINEN, geb. ca. 1090-1095, vermeld 1139-1141, getuige van de bisschop van Utrecht 1139, schenkt de kerk van Steenwijk met haar inkomsten aan het klooster te Ruinen 1141, ministeriaal van Sint Maarten en van de bisschop van Utrecht.

De oudst bekende voorvader van de heren van Ruinen is een Otto van Ruinen, die op 13 maart 1139 als Otto de Runa vermeld wordt als getuige van bisschop Andreas. Hij was toen als niet zo jong meer, want bij een belangrijke schenking in 1141 uit allodiaal bezit aan het klooster te Ruinen (de latere abdij te Dikninge, mogelijk ter gelegenheid van de stichting van het klooster) was mede-ondertekenaar zijn zoon, die toen dus volwassen was.

De eerste maal dat in een geschreven bron melding wordt gemaakt van aanzienlijke **Drenthen** is in een oorkonde uit 820. In dat jaar droeg een zekere Theodgrim, zoon van Aldgrim, een erfgoed dat hij van Ricfrid had gekregen over aan het klooster Werden aan de Ruhr in Duitsland. We hebben in deze drie personen te maken met telgen uit een belangrijk grondbezittend geslacht, wier namen nog zuiver Germaans zijn.

Afstammelingen van deze en ander adellijken hebben zich waarschijnlijk weten te handhaven onder de opeenvolgende landsheren in de negende, tiende en elfde eeuw. De groep werd in de loop der tijd uitgebreid met nog enkele families, maar bleef betrekkelijk klein van omvang. Doordat deze eeuwen ons bijzonder weinig bronnen nagelaten hebben, is het moeilijk te bepalen welk verband er is geweest tussen de al genoemde zogenaamde pre-feodale heren en de Drentse adel die in de twaalfde-eeuwse bronnen naar voren komt.

Toch kan men zeggen dat deze adel tot in de dertiende eeuw vermoedelijk uit twee groepen bestond, en wel ten eerste de afstammelingen van de pre-feodale adel (de liberi) en ten tweede de zogenaamde ministerialen. Dit waren dienaren van de bisschop van Utrecht, sedert 1046 heer van Drenthe, die in hun functies waren opgeklommen en ten slotte in de ridderschap opgingen. Tot de eerst groep behoorden onder anderen de broers van bisschop **Hardbert van Bierum (1139-1150)**, Leffert en Ludolf, die rond 1150 de rechtsmacht over Coevorden en Drenthe en de prefectuur van Groningen in erfenis kregen.

Tot de groep der ministerialen behoorden als belangrijkste de heren van Ruinen. Deze van oorsprong ambtenaren van de bisschop schopten het zo ver dat het gebied dat zij beheerden, Ruinen en Ruinerwold, praktisch hun eigendom werd en vanaf ongeveer het einde van de dertiende eeuw een heerlijkheid was. Het geslacht van Ruinen oefende de heerlijke rechten uit, totdat het in de vijftiende eeuw uitstierf. Daarna kwam het in handen van de adellijke familie Van Munster.

In het zuidwesten van het gewest Drenthe, oostelijk van Meppel, bevond zich de heerlijkheid **Ruinen**. De heren van Ruinen woonden in het kasteel de Oldenhove bij het dorp Ruinen, van waaruit ze zich bezig hielden met het beheer van hun esgronden en met het in cultuur brengen van hoogveengebieden. In de politiek van hun bisschoppelijke landsheren, die de leenheerschappij over het gebied hadden, hebben ze dan ook geen grote rol gespeeld. Verwikkelingen in dit opzicht deden zich dientengevolge pas voor, toen in de loop van de tachtigjarige oorlog het landsheerlijke gezag van Philips 11, die de bisschop in dezen was opgevolgd maar die in 1581 afgezworen werd, wegviel. De Ruinense heren zagen hierin een mogelijkheid tot zelfstandigheid ten opzichte van de Drentse overheid, terwijl Drost en Gedeputeerden van Drenthe er omgekeerd naar streefden, de rechten van de heren zoveel mogelijk te beknotten; intussen was in diezelfde periode de leenheerschappij over het gebied in handen van de Staten van Overijssel.

De omvang van de heerlijkheid en de oude grenzen daarvan zijn niet met zekerheid aan te geven. Weliswaar bestaat er een kaart van 28 november 1628, maar deze werd vervaardigd op last van Drost en Gedeputeerden van Drenthe, toen het provinciale bestuur de Ruinense heren trachtte te kortwieken, en is daarom niet betrouwbaar. Er is wel een oude omschrijving van de bisschoppelijke lenen uit omstreeks 1382, toen Arend Huijs (langs vrouwelijke lijn ~ via zijn grootmoeder ~ uit het geslacht der oorspronkelijke heren van Ruinen) met de heerlijkheid beleend werd:

‘Item Aernd Huys hout die **daghelijc gherechte to Runcn**, to Buddincwolde, Hakeswolde **ende** ter Bulynghe myt horen toebehoren; item den Oldenhof, den Nyenhof, die tienden to Rune **ende** to **Pette**, die goed gheheten Wulverinc, Ludderinc, Hadeboldinc, Westebrinc, Broecsinc **ende** Olde Lanssinc mit horen toebehoren, te samen gheleghen in **Runer** kerspel; item die gruyt to Runen mit horen

toebehoren; item 7 hoeven **lants** myt horen toebehoeren in den kerspel gheleggen van Suedwolde. Item dat goet to Oeldinc mit sinen toebehoeren in den kerspel van Dale, den tiende to Ghees mit sinen toebehoeren in den kerspel van Hesselen, den tiende grof **ende** smal over Roderinc **ende** Ribbering in den kerspel van **Dever**. Item die **guede**, gheheten Westersche Wildenberch, mit horen toebehoeren in den kerspel van Overreysten. Item Remmering to **Banlo** in den kerspel van Rolde, Nydinc in den kerspel van **Norch**, Item die boterpacht, **alse** die gheleggen is boven **ende** beneden, mit al horen toebehoeren op Buddincwolde **ende** opper Bulinghe. Item in Twente den hof **to** Wevelde, die Lutlike Hulscher, Sterkeslo, thuyt ter Beke, thuyt ter Har, tgoed to Bertoldinc **ende** tVelthuys to **Hertmen** mit horen toebehoeren, gheleggen in den kerspel van **Borghen (=Borne)**.'

Daar dient echter nog worden bijgeteld een niet onaanzienlijk leenbezit, want tezelfdertijd en **tezelfder** plaats worden ook de leengoederen van Gert Geuzinge vermeld ~ een telg uit een **neventak** van de Van Ruinens, zodat voor de afsplitsting van deze **neventak** ~ voor circa 13 15 ~ het bezit daarvan **één** geheel zal hebben gevormd met dat van de hoofdtak:

'Item Gerd Guedinch hout Twe-Hedeblinghe-goet, item Brinkinghegoet. Item tgoed to Middendorpinghe. Item een tiendeken. Item Amyngegoet. Item 1/2 tiende **to** Petten, al gheleggen in den kerspel van Runen. Item den tiende to Balinghe, gheleggen in den kerspel van Borck. Item **den** hof **taelden**, gheleggen in **den** kerspel to Swele. Item Bebinghegoet **ende** Brinkinghegoet, gheleggen in den kerspel van Odoren. Item Leppingegoet, gheleggen in den kerspel van Hesselen. Item een tiende, tot Oesterwolde gheleggen to Stellingwarf. Item enen tiende ter Elborch in **Veluwe**.'

Wanneer de heren van Ruinen hun jurisdictie en daarmee de heerlijkheidsrechten **hebben** verworven is ook niet met zekerheid te zeggen. Wanneer stamvader Otto de Runa vermeld wordt in 1139 is er slechts sprake van een naamsaanduiding, en als **leenmaan** van de bisschop. In 1141 wordt Otto door de bisschop aangeduid als 'ministerialis beati Martini et nostri'. Dit geldt ook voor **diens** nakomelingen, tot er kort na het midden van de 13e eeuw een verandering blijkt te zijn gekomen.

Voor de eerste maal wordt op 27 februari 1261 Mewekinus van Ruinen uitdrukkelijk als **heer** vermeld: 'dominus Mewekinus de Runen'. Deze aanduiding ~ vóór de voornaam ~ betekende **beslist** niet het bezit van een dominium, doch wel kwamen sindsdien de latere leden van dit geslacht **evencens** met het epitheton **dominus** voor.

Mogelijk heeft Mewekinus de heerschapsrechten ontvangen van bisschop Hendrik van Vianden, die gedurende 1251-1267 bisschop was. Het was gebruikelijk dat een kandidaat-bisschop voor het verwerven van aanhang in het bisdom en ter verlichting van de financiële lasten van zijn **strevén**, goederen en gunsten verleende aan edelen en steden die hem hielpen. Bovendien waren de Van Ruinens tijdens het Drentse interregnum ~ toen de bisschoppen de kracht en de macht van de heren van Coevorden probeerden te breken en de Van Coevordens van 1239-1273 een tijdlang hun burggraafschap van Coevorden en het drostambt van Drenthe kwijt waren ~ steeds op de hand van de bisschop en nauw verbonden met de Clenke's, die in 1263 bisschoppelijk slotvoogd te Coevorden werden.

De Oldenhove of Oldenhof, ook bekend als het Huis te Ruinen, was de zetel van de heren van **Ruinen**. Het huis is omstreeks 1820 gesloopt. Het lag enkele kilometers ten zuiden van het tegenwoordige dorp Ruinen, aan de oostzijde van de huidige buurschap Oldenhove, die zijn naam aan het huis ontleent. Wat opvalt aan de beschikbare afbeelding van de Oldenhove uit 1732 is dat hij, in tegenstelling tot het merendeel van de Drentse havezaten, oogt als een verdedigbaar huis; een kasteeltje met toren en grachten. Dat is verklaarbaar: de heer van de Oldenhove was al sinds de middeleeuwen gebiedsvoogd over het miniaturstaatje de heerlijkheid Ruinen. Bovendien lag de Oldenhove aan de route van Friesland via Steenwijk naar Coevorden, zodat versterking alleen al uit strategisch oogpunt nodig was.

De Oldenhove moet al voor 1380 bestaan hebben. Omstreeks die tijd werd Arend **Huijs** met Ruinen beleend, waarbij de Oldenhove genoemd werd. Daarnaast is er sprake van de Nijenhove, vermoedelijk de woonplaats van een jongere tak. De Oldenhove zelf moeten we ons in eerste aanleg voorstellen als een groot boerenbedrijf, dat met het toenemen van de invloed van de Van Ruinens beter verdedigbaar is gemaakt.

(Bron: J.Bos, F.J. Hulst en P. Brood, 'Huizen van Stand, Geschiedenis van de Drentse havezaten en andere herenhuizen en hun bewoners'; ds. J.W. Schaap, 'De Heren van Ruinen en hun Heerlijkheid')

BIJLAGE 1 ~ kwartieren 40 en 41**ANDRIES CREMER, GEERTRUID ELLING EN JOHANNA BERGHUIS****Inleiding**

Andries Cremer werd op 4 december 1793 in Coevorden geboren als zoon van de rijke koopman Henderikus Cremer en diens vrouw Henderika van Engen. Andries is genoemd naar zijn grootvader, burgemeester Andries Cremer.

Opgegroeid in een rijk koopmansmilieu geniet Andries reeds vrij vroeg de vruchten hiervan. Op de jeugdige leeftijd van 17 jaar wordt hij reeds toegelaten als landmeter van het departement Drenthe. Op 6 december 1810 richt mr. Sibrand Gratama, namens Andries Cremer van Coevorden, een ambtelijk schrijven aan de landdrost van het departement Drenthe, baron J.A. van Zijlen van Nijevelt, waarbij kennis wordt gegeven van de examinatie van Andries Cremer voor landmeter ten overstaan van de landmeters A. Scholten en R. Boelken. Het verzoek luidt om Cremer als landmeter te admitteren, zodat hij zijn kennis in de praktijk kan brengen. Op 17 december daarop volgend vindt de admmissie van en de eedsaflegging door Andries Cremer plaats ten overstaan van genoemde landdrost.

Andries, voerman en koopman te Coevorden, werd in 1816 ingeschreven voor de Nationale Militie nr. 75. Bij loting viel hem nr. 8 toe.

Op 31 december 1817 huwt hij in Coevorden met Geertruid(a) Elling, een uit Roswinkel afkomstige dochter van Willem Ellingh en Geertruida Everwijn Mulders, die beide enkele jaren daarvoor waren overleden. Geertruid kwam uit een niet-onaanzienlijke familie, wat ook wel blijkt uit de akte van scheiding en deling van de boedel van haar ouders op 17-12-1818 en uit de op 2-10-1815 opgemaakte boedelinventaris. Overzichten hieruit zijn opgenomen in de subbijlagen 1-A. en 1-B.

Waarschijnlijk in verband met de beide grote nalatenschappen van zowel Andries ouders, die beide eind november 1817 zijn gestorven, als van Geertruida testeert het echtpaar op 17 januari 1818. Andries en Geertruida benoemen elkaar wederzijds tot erfgenaam van de hele nalatenschap.

Geertruida Elling sterft op jeugdige leeftijd. Op 1 april 1827, een half jaar na de geboorte van haar jongste zoon, overlijdt ze in Coevorden, moeder van vier kinderen. Op 5 mei daarop volgend benoemt Andries Cremer tot enige erfgenaam diegenen die daartoe volgens de wet gerechtigd zullen zijn. Tot hoofd- en administrerend voogd over de minderjarige kinderen Hinderikus, Willem, Hinderika Geertruida en Gerhardus Johannes benoemt hij zijn broer Jacobus Amoldus Cremer. Zijn zwager Hindrik Clewitz, schoolonderwijzer te Coevorden, wordt benoemd tot toezienend voogd.

Bijna twee jaar later huwt weduwnaar Andries met Johanna Berghuis, ook wel genoemd Barkhuis of Barg. Johanna is geboren in Ulsen op 25 juni 1804 en in 1829 als dienstmeid werkzaam in Coevorden. Haar ouders zijn Gerrit Berghuis/Barg, landbouwer in Ulsen, en diens vrouw Aaltien Zweers/Zwiers.

Kinderen

Uit het huwelijk van Andries Cremer met Geertruida Elling worden vier kinderen geboren, die vrijwel allemaal op zeer jeugdige leeftijd sterven.

Op 20 september 1820 wordt in het huis aan de Markt op de hoek van de Bentheimerstraat, genummerd 211, zoon Willem geboren, die reeds enige dagen later overlijdt, op 8 oktober. De volgende zoon wordt naar hem Willem genoemd. Deze tweede Willem is geboren op 6 januari 1822. In 1841 wordt hij ingeschreven voor de jaarlichting van de Nationale Militie. Willem is op dat moment landbouwer in Rolde en woont waarschijnlijk bij zijn oom Wilm Ottens die aldaar logementhouder is. Willem wordt op 26 maart 1841 voor een jaar vrijgesteld. Eerst drie jaar later echter wordt hij ingeschreven voor de volgende lichting. Op 16 februari 1844 wordt hij wegens broederdienst finaal vrijgesteld. Ook Willem wordt niet oud. Op 14 juni 1847, ruim 25 jaar oud,

overlijdt hij in Coevorden. Op dat moment woont hij bij zijn oom Johannes Cremer in de Frieschestraat nr. 58. Willem is dan bakkersknecht.

Na twee zoons volgt een dochter, Hendrika Geertruida Cremer die op 9 juni 1824 in Coevorden wordt geboren. Het laatste kind is zoon Gerhardus Johannes, die op 21 september 1826 geboren wordt in Coevorden. Bijna een jaar later, op 27 augustus 1827, overlijdt ook dit kind. Zijn vader wordt bij zijn geboorte Albert zegge Andries Cremer genoemd.

Na het overlijden van hun moeder wordt vader Andries benoemd tot voogd over zijn minderjarige kinderen. Zijn zwager Wilm Ottens, logementhouder te Rolde en gehuwd met een zuster van Geertruida Elling, wordt aangewezen als toeziend voogd.

Waarschijnlijk groeien de kinderen kort na het overlijden op bij een familielid, want de laatste zoon die kort na moeder overlijdt sterft niet in het huis aan de Markt, waar vader Andries zijn kruidenierszaak runde, maar in huis nr. 109 Agter de Kerk.

Uit zijn tweede huwelijk met Johanna Berghuis had Andries Cremer meer voorspoed met kinderen.

Echter niet met het eerste kind, Andries, die op 30 maart 1829 geboren werd, maar op 8 november van dat jaar alweer stierf. Andries werd begraven op 11 november.

Maar de tweede zoon, ook een Andries, was een langer leven beschoren. Hij werd geboren aan de Markt op 26 juli 1830. Als hij op 30 maart 1859 in Coevorden met zijn achternicht Hinderika Cremer trouwt is hij landbouwer. Zijn vrouw Hinderika werd op 3 februari 1830 in Coevorden geboren als dochter van Jacobus Arnoldus Cremer en Jantien Ballast. Hinderika overlijdt op 12 september 1862 in de Sallandsestraat 135, waar zij met haar man Andries inwoonde bij moeder Jantien Ballast.

Nog geen half jaar later trouwt Andries voor de tweede maal. Dit maal is zijn bruid Aleida Henderika Tabbert. Op 5 mei 1863 geeft hij het ja-woord aan de op 20 februari 1837 in Coevorden geboren dochter van Christoffer Tabbert en Hillegien Getkate. Als Aleida na bijna twintig jaar huwelijk overlijdt trouwt Andries met Aleida's zuster, de weduwe Aleida Willemina Tabbert.

Aleida Willemina werd geboren op 23 mei 1856. Zij was op 21 december 1880 in Coevorden gehuwd met Johannes Meppelink. Schoenmaker Johannes was geboren op 16 oktober 1854 als zoon van Jan Meppelink en Aaltien Hunderman. Hij overleed op 20 juni 1886. Vier jaar later trouwt zijn weduwe met de weduwenaar en haar zwager Andries Cremer en wel op 3 juli 1890 in Coevorden.

Aleida Willemina overlijdt op 1 april 1921 in Coevorden.

Zoon Johannes Cremer wordt geboren in Sallandsestraat nr. 104 op 4 juni 1833. Hij is bij zijn huwelijk op 18 oktober 1861 in Coevorden landbouwer, wonende in huis nr. 368 te Steenwijksmoer. Johannes trouwt met Aaltje Roebertsen, een op 17 april 1840 in Dalfts en geboren dochter van Frederik Jan Roebertsen en Aaltje Koes. Johannes overlijdt op 8 januari 1911 in Coevorden. Zijn vrouw sterft aan pneumonie op 17 november 1918. Op dat moment woont ze op De Loo.

Dochter Aaltje Cremer wordt in Steenwijksmoer geboren op 2 november 1835. Zij huwt op 10 januari 1861 met Frederik Hilger, die op 11 juni 1824 in Ulsen (Dld.) geboren werd als zoon van Harm Hilger en Geertje Hilger. Frederik is timmermansknecht bij zijn huwelijk, later woont hij met zijn vrouw Achter de Bentheimerstraat nr. 306, zijnde timmerman.

Hierna volgt een aantal kinderen dat ook niet oud wordt. Jacobus Cremer wordt geboren op 24 september 1838 in Steenwijksmoer. Hij overlijdt aldaar op 28 maart 1843 en wordt op 31 maart begraven in Coevorden.

Zijn zuster Jacoba Cremer wordt op 13 februari 1846 in de Zaadveenen geboren. Zij overlijdt op 23 maart van dat zelfde jaar boven de Zaadveenen en is op 26 maart in Coevorden begraven.

De volgende dochter wordt naar haar overleden zusje **Jacoba** genoemd. Zij is geboren op 27 augustus 1850 boven de Zaadveenen. Op 56-jarige leeftijd overlijdt zij, op 1 juli 1907, in het weeshuis van de Nederlands Hervormde gemeente te Coevorden, ongehuwd.

Een uitzondering hierop vormde dochter **Aleida/Alijda Cremer** die op 14 mei 1842 in Steenwijksmoer geboren werd. Zij huwde in Coevorden op 22 augustus 1861 met **Jan Hendrik Grooten**. Jan Hendrik was op 30 maart 1839 in Coevorden geboren als zoon van **Jan Hindrik Grooten** en **Hinderkien Masselink**. Jan Hendrik woonde later als arbeider op de Ballast nr. 541. Aleida overleed op 12 september 1913 in Coevorden. Haar man Jan Hendrik was inmiddels op 9 mei 1896 in Steenwijksmoer overleden.

Handel

Naar het voorbeeld van zijn vader begint **Andries** in de franse periode met het leveren van goederen aan de bezetter. Gedurende de periode 1 juli 1813 tot 7 mei 1814 levert hij voor een totaalbedrag van f 119-0-0 koren, meel, hooi, stro, turf, hout en zand aan het franse garnizoen.

Na het overlijden van zijn ouders koopt **Andries Cremer** het huis aan de Markt nr. 211 op de hoek met de Bentheimerstraat, met de belendende panden aan de Markt. Hierin zette **Andries** de handelsvestiging voort die zijn vader had overgenomen van diens vader.

Ook **Andries** werd koopman en handelde in zaadgewassen (rogge, haver, enz.), hooi, stro, hout- en ijzerwaren. In de winkel werden allerhande kruidenierswaren en huishoudelijke artikelen verkocht. Daarnaast had **Andries** de kaarsenmakerij van zijn ouders overgenomen. Hij was zelf een slachterij begonnen, en hij werd dan ook wel als slager aangeduid.

De eerste jaren gaat het waarschijnlijk goed met de zaak, want **Andries** bouwt een zomerhuisje. Op 15 mei 1821 heeft hij permissie gekregen van de commissaris- generaal van Oorlog tot het bouwen van een houten zomerhuisje in zijn hof op het Wagensveld onder Coevorden, ter grootte van 2 ellen 50 duimen in het vierkant. Tevens verklaart **Andries** dit zomerhuisje terstond af te zullen breken na eerste aanzegging daartoe door het Departement van Oorlog, zonder schadevergoeding te eisen. De gevolgen van de franse overheersing zijn nog sterk aanwezig.

Neergang

Toch ging het met de zaken aanzienlijk minder dan ten tijde van zijn vader. Als **Andries** vrouw **Geertruid Elling** in 1827 overlijdt wordt een boedelinventaris opgemaakt, die aanzienlijk magerder is dan die welke werd opgemaakt na het overlijden van **Andries** ouders. De winkelplanken bergen minder artikelen; het huis is aanzienlijk eenvoudiger ingericht. Voor de boedelinventaris zie subbijlage 1-C.

Op 20 juni 1826 hadden **Andries Cremer** en **Geertruida Ellingh** een tweede hypotheek genomen op het huis aan de Markt nr. 211 en op een hofje met een zomerhuisje daarin op het Wagensveld. Ze ontvingen een bedrag groot f 600,00 tegen 4% rente jaarlijks van **Johannes Jurgen Woltersom**, koopman te Coevorden, als administrerend voogd van het Gasthuisfonds te Coevorden. Op dat moment lag er al een hypotheek van f 900,00 op de onroerende goederen ten voordele van **Hendrik Gerrit Cornelis Cassa**, burgemeester te Dalen.

Op 5 februari 1827 verkoopt **Andries** een akker bouwland, op het Leeuwrikkenveld, groot ongeveer 35 roeden en 50 ellen, ten oosten **Willem Scheerman**, ten westen van de akker van de verkoper, aan **Gerrit Esman**, kleermaker te Coevorden, voor f 142,00.

Daarnaast verkoopt hij nog een akker bouwland op het Leeuwrikkenveld, groot ongeveer 35 roeden en 50 ellen, ten westen aan weduwe **Wernldy**, ten oosten aan de verkoper of het hiervoor genoemde perceel. Koper is **Gerrit Brakels**, landbouwer te Coevorden, voor een bedrag van f 142,00. Als borgen stellen zich **Volter Geers**, tapper te Coevorden, en **Harm Willem Kleefman**, landbouwer te Coevorden.

Amper drie jaar later verkoopt **Andries Cremer**, vleeschhouwer te Coevorden, voor zich en als vader en voogd over zijn minderjarige kinderen, de twee belendende huizen aan de Markt.

Behuizing en grond aan de Markt, genummerd nr. 213, gezwet ten oosten het huis van **Wolter Rave**, ten westen huis nr. 212, ten zuiden aan de verkoper, worden verkocht aan Willem Jacob Koek, bakker te Coevorden voor **f 1.000,00**. Hierbij behoort een Nederlandse el en 3 palmen grond agter deze behuizinge vanuit de achtermuur gemeten.

Behuizing en grond aan de Markt, genummerd nr. 212, gezwet ten oosten huis nr. 213, ten westen aan het huis van de verkoper, ten zuiden aan dezelve, met een Nederlandse el en 3 palmen grond agter dit huis vanaf de agtermuur uitgemeten, wordt verkocht aan Berend van **Engen**, koopman te Coevorden voor **f 600,00**.

Maar deze verkopen zijn waarschijnlijk niet voldoende om de schuldeisers tevreden te stellen. Want op 22 november 1831 neemt Andries een derde hypotheek. Hij leent van Jacobus Arnoldus Cremer een bedrag van **f 1.825,00**. Er wordt hypotheek verleend op het huis aan de Markt nr. 211 en de hof of tuin op het Wagensveld. De hypotheek van Hendrik Gerrit Cornelis Cassa ad **f 900,00** is inmiddels in handen van **Wolter Tijmen Kymmell**, veenbaas te Smilde.

Het begint er echter op te lijken dat Andries Cremer het ene gat met het andere vult. Er moet dan ook worden ingegrepen. Waarschijnlijk onder dwang van de naaste familieleden dient Andries, voogd over de minderjarige kinderen Henderikus (14 jaar), Willem (10 jaar) en Henderica Geertruida (8 jaar), samen met toezienend voogd Willem Ottens, logementhouder te Rolde, aan mr. Cornelius Pothof, vrederechter te Dalen, een verzoek in tot het houden van een familieraad.

Pothof geeft zijn toestemming en op 16 februari 1832 is er familieraad. Van moederszijde zijn aanwezig oom Harm Kamping, schoolonderwijzer te Roswinkel, oom Ernestus Elling, landbouwer te Roswinkel en aangehuwd oom Willem Rengs, landbouwer te Roswinkel. Van vaderszijde hebben zitting oom Jacobus Arnoldus Cremer, timmerman te Coevorden, aangehuwd oom Hendrik Clewitz, schoolonderwijzer te Coevorden en neef Berend van **Engen**.

In de familieraad verscheen Andries Cremer, overleggende een staat van goederen en inkomsten van de minderjarige kinderen, een kopie van een bevel tot betaling d.d. 16 januari 1832, groot **f 900,00** met 2 jaren rente ad 4 1/2 % jaarlijks, en voornemen tot beslaglegging, en een opzegging van de administrateur van het Gasthuisfonds te Coevorden van een bedrag groot **f 600,00** en 2 jaren rente ad 4% jaarlijks, met als vervaldatum mei.

De schuld bedraagt samen groot **f 1.500,00** exclusief rente. Andries Cremer verklaart dit bedrag niet te kunnen aflossen, en verzoekt over te gaan tot verkoop van de bezwaarde goederen. De toezienend voogd gaat hiermee accoord en treedt af. Andries Cremer is zo goed als failliet!

De familieraad besluit zoveel onroerend goed te verkopen door middel van openbare veiling tot de schulden zijn gedekt. Het betreft het huis, staande en gelegen aan de Markt nr. 211, ten westen de Benthemsche Straat, ten noorden de Markt, ten oosten Berend van **Engen** en ten zuiden Albert Luinge. Daarnaast nog een hof en tuinhuis, gelegen buiten de Benthemsche Poort, ten zuiden de **Marsweg**, ten oosten en ten noorden Jacobus Wispelweij, ten westen Albert Luinge.

De Kamer van Rade van de Rechtbank te Assen homologeert op 22 februari 1832 dit besluit van de familieraad. Notaris Berend Slingenberg wordt benoemd tot notaris voor wie de verkoop moet plaats hebben ten overstaan van de vrederechter van Dalen.

Op 28 maart 1832 vindt de publieke veiling plaats. Op het huis aan de Markt met de daarachter gelegen schuur of kaarsenmakerij bezwaard met een jaarpacht van dertig cents ten **voordele** van het Gasthuisfonds (bij deze verkoop uitbedongen voor een totaalbedrag van zes gulden), met losse en vaste gereedschappen behorende tot de winkel, de kaarsenmakerij en de slagerij wordt als hoogste geboden door **Wolter Geers**, bierbrouwer te Coevorden, voor een bedrag van **f 1.805,00**. Verkoper Andries blijkt echter de prijs niet genoeg te vinden en houdt het perceel in. Op zich vreemd want de opbrengst was ruim voldoende om de schulden te betalen.

Het hofje en tuinhuisje op het Wagensveld worden wel verkocht. Voor een bedrag van **f 343,00** gaan deze over in handen van Andries Jacobus Arnoldus Cremer, verwer te Coevorden. Dat het in familiehanden blijft zal een schrale troost zijn geweest voor Andries.

De schuldeisers willen echter natuurlijk wel hun geld zien. In eerste instantie natuurlijk de rentevorderingen. Noodgedwongen verkoopt Andries Cremer dan ook op 16 april 1832 tijdens een

openbare verkoop diverse percelen hout, handelswaren en gebruiksvoorwerpen en meubelstukken uit zijn eigen woning (o.a. een klok die reeds in het bezit was van zijn ouders, waarde f 42,00). Zelfs kasten, tafels, stoelen, dekens en lampen worden verkocht. Ook een tweetal toonbanken verandert van eigenaar. De opbrengst van de verkoop bedroeg f 188,20 zodat Andries in ieder geval de rente kon voldoen aan zijn financiers.

De achting voor het rijkeluiszootje Andries Cremer zal door deze omstandigheden aanzienlijk zijn gedaald in Coevorden.

Maar ondanks de verkoop van het hof op het Wagensveld en diverse roerende goederen kon Andries de opgeëiste f 1.500,00 niet voldoen. Waarschijnlijk door verhuur van het pand aan de Markt heeft hij echter de zaak nog wat jaren weten te rekken. Want vanaf juni 1833 woont hij niet meer met zijn kinderen aan de Markt. Zijn zoon Johannes wordt dan geboren in de Sallandsestraat nr. 104, een pand dat niet in eigendom is van de familie. Andries moet nu zelf huren. De lasten zullen hem echter boven het hoofd uitgestegen zijn, want in mei 1835 woont hij al in de wat achteraf gelegen Ballast. In november van datzelfde jaar is het doek echter definitief gevallen: Andries komt terecht in het arme veengebied van Steenwijksmoer. Van welgesteld koopman is hij afgezakt tot een mager bedeed landbouwer.

Doordat zijn broer Hendericus in 1835 overlijdt ontvangt hij in 1836 nog een kleine nalatenschap. Samen met zijn broers Jacobus Arnoldus, timmerman te Coevorden, en Comelis, schilder en glasemaker, en zijn zuster Aaltien, die gehuwd is met Hindrik Clewitz, en gevolmachtigde is van Johannes Cremer, mineur bij het Corps mineurs en lappeurs onder het 2e bataljon, 2e compagnie, in garnizoen te Maastricht, Roelof Cremer, kanonnier bij het 4e bataljon, 4e compagnie artillerie, in garnizoen te Maastricht, en Dirk Kroon, smid, echtgenoot van Maria Catharina Cremer, wonende te Maarsen, erft Andries een tuin en tuinhuisje op de Poppenhare, sectie C. nr. 135, groot 8 roeden 90 ellen, ten noorden Pieter Deurink, ten zuiden weduwe Rikkers en kinderen. De opbrengst van f 170,00, waarvoor Lodewijk Groothuis, koopman te Coevorden het perceel koopt, zal Andries echter weinig uitkomst hebben geboden in zijn financiële perikelen. Andries is zelf ook niet bij de verkoop aanwezig. Als landbouwer woont hij op dat moment op de Brij barg onder Coevorden.

De schuldenlast wordt echter ondraagbaar voor het gezin van Andries. Op 25 april 1844 moet Andries Cremer, landbouwer in de **Veenen** onder Coevorden, samen met **Everwijn** Elling, toezien voogd over de minderjarige kinderen, het laatste bezit verkopen: het grote herenhuis aan de Markt, kadastraal bekend sectie D nummer 168 en 169, groot 2 roeden en 86 ellen, met een schuur en open plaats daaraan gelegen, behorende de put op die plaats aan de verkopers gezamenlijk met de erven van Berend van Engen en **Herman Reman**.

Het pand brengt aanzienlijk meer op dan geboden werd tijdens de openbare veiling in 1832, maar liefst f 2.705,00. Pieter Rikkers, koopman te Coevorden, wordt de nieuwe eigenaar.

Na het familieberaad en de daarop volgende verkopen is ook binnen de naaste familie het aanzien van Andries aanzienlijk teruggelopen. Als zwager Hindrik Clewitz op 6 september 1844 testeert laat hij dan ook uitdrukkelijk in zijn testament opnemen: 'In geen geval mag Andries Cremer, zijnde de oudste broeder van wijlen mijne vrouw, hoofdvoogd worden' over de minderjarige kinderen. Aan het zakelijk inzicht van Andries wordt danig getwijfeld.

Landbouwer

Door de omstandigheden gedwongen heeft Cremer zijn beroep als koopman neer moeten leggen en is landbouwer geworden. Zijn boerenbedrijfje oefent hij uit in Steenwijksmoer en de Zaadveenen. Ten behoeve van de eigen consumptie en de verkoop bezit hij in 1832 en 1833 over een tweetal varkens.

De staten van landbouw over de jaren 1837-1842 geven aan voor Andries Cremer:

	1837	prijs	1838	p r i j s	1839	prijs	1840	p r i j s	1842
winterrogge	5 mud	f 4,30	5 mud	f 6,00	5 mud	f 5,00	6 mud	f 5,50	6 mud
zomerrogge	2 mud	f 4,30							
veenboekweit	17 mud	f 3,20	17 mud	f 4,00	17 mud	f 5,00	19 mud	f 5,00	19 mud
vlas	1 mud	e.g.	1 mud	e.g.	1 mud	e.g.	1 mud	e.g.	
aardappelen	4 mud	f 0,90	4 mud	f 1,25	4 mud	f 1,10	4 mud	f 1,60	4 mud
knollen	1 mud	e.g.	2 mud	e.g.	1 mud	f 0,60	2 mud	f 0,65	
spurrie	1 mud	e.g.	1 mud	e.g.	1 mud	e.g.	1 mud	e.g.	
garst			2 mud	f 3,00					2 mud
haver			3 mud	f 3,00					3 mud
rundjongvee	2 stuk		1 stuk		1 stuk		1 stuk		
melkvee	2 stuk		2 stuk		4 stuk		4 stuk		
schapen	20 stuk		15 stuk		10 stuk		9 stuk		

(De gegeven prijzen zijn gemiddelde van de jaren, over 1842 ontbreken prijzen; e.g. betekent voor eigen gebruik)

Tegen het einde van het leven van Andries Cremer en nadat haar man in 1871 overleden was had Johanna Berghuis het alles behalve breed. Tot haar dood in 1887 ontving ze dan ook wekelijks f 0,50, op jaarbasis een bedrag van f 26,00, van het Gasthuisfonds, een armenbedelingsinstelling te Coevorden. Dat Andries Cremer geheel berooid was aan het einde van zijn leven blijkt na zijn overlijden op 18 december 1871 in Coevorden uit zijn memorie van successie: 'geene roerende en onroerende goederen heeft nagelaten'. Maar ook zijn erfgenamen waren niet beter af. Geen van hen was vermogend genoeg om het recht van successie te betalen, met uitzondering van zoon Andries Cremer die nog enig onroerend goed bezit.

Gedurende de jaren 1875 tot en met 1877 werd Johanna Berghuis naast het geld wat ze kreeg door het Gasthuisfonds bovendien nog ondersteund met diverse goederen, zoals uit bijlage 1-D blijkt: Als Johanna Berghuis op 16-12-1887 in Steenwijksmoer overlijdt bezit zij volgens de memorie van successie dan ook niet meer als 'eenige roerende lichamelijke goederen ten sterfhuize voorhanden gewaardeerd op f 20,00'.

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 ■ Berend Jan Finke c.s.

43~	bruine blest merriepaard	<i>f</i>	120~0~0
44~	bruin ruin	<i>f</i>	60~0~0
45~	zwart merriepaard	<i>f</i>	115-0-0
46~	zwart ruin	<i>f</i>	50-0-0
47-	zwart bont osbeest	<i>f</i>	9~0~0
48-	zwart bont osbeest	<i>f</i>	10~0~0
49-	zwart bonte veerse	<i>f</i>	
50-	19 gansen	<i>f</i>	14~0~0
In de grote kamer uitziende op hof			
51~	kaste	<i>f</i>	10~0~0
52~	30 dubbelde el linnen	<i>f</i>	30~0~0
53~	kiste	<i>f</i>	4~0~0
54~	2 spinnewielen	<i>f</i>	3~0~0
55~	overbed met gestreepte baaij	<i>f</i>	14~0~0
56~	kaste	<i>f</i>	25-0-0
In de kaste			
57~	10 beddelakens	<i>f</i>	25-0-0
58~	zwarte lakense rok		4~0~0
59~	zwart lakens vest	<i>f</i>	1~0~0
60~	zwarte lakense broek	<i>f</i>	2~0~0
61~	blauwe damasten borstrok	<i>f</i>	3~0~0
62~	blauwe japon	<i>f</i>	5~0~0
63~	zwarte vijfschagt rok	<i>f</i>	6~0~0
64~	zilveren horlogie	<i>f</i>	13~0~0
65~	bijbel met zilveren krappen	<i>f</i>	6~0~0
66~	zilveren krap met haakje	<i>f</i>	1~0~0
67~	zilveren beugel	<i>f</i>	10~10~0
Overig			
68~	diverse schuldbekentenissen ten voordele van de boedel	<i>f</i>	2263-0-0
69~	25 voeren hooij	<i>f</i>	100~0~0
70~	35 voeren ongedorschte rogge	<i>f</i>	
71-	12 voeren ongedorschte boekweite	<i>f</i>	3572~0~0
72~	3 voer haver	<i>f</i>	18-0-0
73~	40 tonnen turf	<i>f</i>	20-0-0

Subbijlage I-B**Scheiding en deling van de nalatenschap van Willem Ellingh en Geertruida Everwijns Mulders**

Op 17 december 1818 gaan de erfgenamen van Willem Ellingh en Geertruida Everwijns Mulders over tot scheiding en deling van de nalatenschap.

Erfgenamen zijn:

- 1~ Harm **Kamping**, schoolonderwijzer te Roswinkel, echtgenoot van Naanke Elling;
- 2~ Wilm Elling, landbouwer te Roswinkel;
- 3~ **Everwijn** Elling, landbouwer te Roswinkel;
- 4~ Hendrik Elling, boerenknecht te Roswinkel;
- 5~ Andries Cremer, koopman te Coevorden, echtgenoot van Geertruid Elling;
- 6~ Wilm Ottens, herbergier te Rolde, echtgenoot van **Aaltien** Elling;
- 7~ Aike Hesse, landbouwer op de **Walslage** te Zellinge, voogd, en Selis Eelsing, landbouwer op de Lugtenborg te Vlagtwedde, toeziend voogd over de minderjarige kinderen Ernestus Elling en Frederica Elling.

De boedel wordt verdeeld in acht kavels, waarvan het 4e kavel wordt toebedeeld aan Harm Camping, het 2e kavel aan Wilm Elling en het 5e kavel aan Hendrik Elling. De overige vijf deelgenoten geven te kennen geen kavel te willen trekken, maar de achtergebleven 5 kavels te willen verkopen.

1e kavel

- 1~ voorste huisje in de Maten te Roswinkel, thans bewoond door Adolf Kuiper
- 2~ 2 dagwerken hooiland, gelegen in de Maten te Roswinkel, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper
- 3~ 2 akkers bouwland, gelegen te Roswinkel, gezwet ten noorden aan Geert Kuiper, ten zuiden aan de deelgenoten
- 4~ 2 graskampen, genaamd de Wortelkamp en Graskamp, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper

2e kavel

- 1~ huis en hof staande te Roswinkel, gezwet ten noorden aan Geert Kuiper, ten zuiden aan de deelgenoten
- 2~ akker bouwland, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden en ten noorden aan de deelgenoten, zijnde de derde akker vanaf de zuidzijde
- 3~ helft van de Vennen, zijnde weideland, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper

3e kavel

- 1~ achterste huisje in de Maten te Roswinkel, bewoond door Jan Kuiper, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper
- 2~ stuk hooiland, genaamd het Weerdingerland, groot 4 dagmat, gelegen te Roswinkel, gezwet ten westen aan Jan Zwierts, ten oosten aan Jan Hoiting
- 3~ akker bouwland, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden en ten noorden aan de deelgenoten, zijnde de vijfde akker vanaf de zuidzijde
- 4~ stuk weideland, genaamd de Voorste Dressche, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper

4e kavel

- 1~ huis en hof staande en gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan de deelgenoten
- 2~ 2 akkers bouwland, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan de deelgenoten
- 3~ de helft en wel de zuidzijde van het opstreckende veen boven de akkers en gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan de deelgenoten
- 4~ mans- en vrouwenzitplaats op het Choor in de Kerk te Roswinkel
- 5~ de schuur

5e kavel

- 1~ 2 akkers bouwland, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden en ten oosten aan de deelgenoten, zijnde de zesde en zevende akker vanaf de zuidzijde
- 2~ 4 akkers veen, gelegen te Roswinkel vanaf de Markte tot aan de Weedinger scheiding, gezwet ten zuiden aan Harm Wilts, ten noorden aan Albert Geerts
- 3~ stuk hooiland, genaamd Woltersmaat en Woltersvenne, groot 3 dagmat, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden en ten noorden aan Harm Wilts
- 4~ mans- en vrouwenzitplaats in de Kerk te Roswinkel

6e kavel

- 1~ akker bouwland, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden en noorden aan de deelgenoten, zijnde de vierde akker vanaf de zuidzijde
- 2~ de helft van het daarboven liggend of opstreckend veen, gelegen te Roswinkel, gezwet ten noorden aan Geert Kuiper, ten zuiden aan de deelgenoten
- 3~ stuk hooiland, genaamde de Agterste Dressche, gelegen te Roswinkel, groot 2 dagmat, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper
- 4~ stukje tuingrond, gelegen te Roswinkel, groot 4 spind land, gezwet ten zuiden aan Geert Kuiper, ten noorden aan Wilm Haasken
- 5~ 1/4 van een Drift, zijnde weideland, gelegen te Roswinkel

7e kavel

- 1~ stuk hooiland, genaamd de Hofstee, gelegen te Roswinkel, groot 1 dagmat, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper
- 2~ 2 graskampen bij elkaar gelegen te Roswinkel, groot 3 dagmat hooiland, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper
- 3~ de helft van de Vennen, zijnde weideland te Roswinkel, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper
- 4~ 1/4 van een Drift, zijnde weideland, gelegen te Roswinkel

8e kavel

- 1~ stuk bouwland, genaamd de Agterste Nieuwe Kamp, groot 4 mudden land, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden aan Klaas Elling, ten noorden aan Geert Kuiper
- 2~ stuk hooiland, genaamd de Walgenmaat, groot 2 dagmat, gelegen te Roswinkel, gezwet ten zuiden en ten noorden aan Harm Wilts
- 3~ halve Drift op de Markte, zijnde weideland, gelegen te Roswinkel
- 4~ 2 akkers veen in het Mandemoer te Roswinkel, gezwet ten zuiden aan de pastorij, ten noorden aan de munken (monniken ?)
- 5~ mans- en vrouwenzitplaats in de Kerk te Roswinkel

Subbijlage I-C

Boedelinventaris van Andries Cremer en diens bij kinderen na het overlijden van Geertruid Elling, opgemaakt d.d. 4 februari 1832

ROERENDE GOEDEREN

Op de bovenste zolder

1~	75 pond tabak	37,50
2~	haardhekje	0,75
3~	kinderwagentje	2,00
4~	bos heideboenders	0,50
5~	2 vogelkooien	1,50
6~	22 manden met pijpen	33,00
7~	mand met Berenborger kruiden	5,00
8~	partij grove aarden potten	6,00
9~	300 pond cichorei	30,00
10~	2 1/2 g akw papier	13,00

Op de tweede zolder

11~	in een vat 3 hammen	9,00
12~	baal provinciehout	7,00
13~	toonbank	5,00
14~	700 pond ongekorven tabak	280,00
15~	50 pond gekorven tabak	25,00
16~	kerfbak en mes	5,00
17~	vat met kopergroen	3,00
18~	2 draagrikjes	2,00
19~	60 koppen vogelzaad in een zak	4,00
20~	bos rijzebezems	1,00
21~	baal peper	25,00
22~	vat met zwavel	10,00
23~	dozijn stoelen	10,00
24~	vierkante tafel	3,00
25~	sivonjere	20,00
26~	vat of baktrogje	1,00
27~	pijpen bakje	0,75
28~	kiste met 200 pond kaarsen	80,00
29~	bed met toebehoor	30,00
30~	paar beddegordijnen	2,00
31~	1 riem schrijfpapier	5,00
32~	3 kisten met thee	140,00
33~	3 balen koffie	100,00
34~	2 vaten met stijfsel	15,00
35~	mandje met vijgen	1,50
36~	vaatje met suiker	5,00
37~	vaatje met Spaanse zeep	6,00
38~	20 pond druip(vet)	20,00
39~	pakje met pruimen	1,00
40~	vaatje met 7 pond rozijnen	1,50
41~	vat met aluin	6,00
42~	vaatje met snuif	8,00

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

In de schuur

43-	5 koeien	300,00
44~	4 ossen	150,00
45~	bruin ruin paard	50,00
46~	schaap (?)	30,00
47~	700 pond hooi	10,00

In de kaarsemakerij

48~	25 beestehuiden	100,00
49-	800 pond vet	320,00
50~	2 ton zeep	60,00
51~	3 oxhoofden azijn	40,00
52~	vat met teer	4,00
53-	6 lege vaten	6,00
54~	kaarsenmakersgereedschappen	80,00

In de slachterij

55~	300 pond vlees	75,00
56~	gewichten en balans met schalen	25,00
57~	bijl en messen	4,00

In de kelder

58~	2 aam olie	100,00
59~	kuiper en 2 platte melkvaten	2,00
60~	25 pond boter	10,00

In de achterkeuken

61~	1100 pond zout in 22 zakken	115,00
62~	3 mandjes met 32 pond kandij	32,00
63-	2 tinnen kandelaars	1,00
64~	3 tinnen koffiepotten	4,00
	2 tinnen waterflessen	2,50
55-	2 kaarsesnuiters	0,75
67~	2 stoelen	2,00
68~	kleine stoel	0,50
69~	paardegerei en zadel	7,00
70-	2 zijdgeweren	3,00
	grote bij bel	2,50
; :-	4 ijzeren potten	5,00
73-	3 koperen koffieketels	5,00
74-	2 koperen lampen	3,00
75~	tinnen kom	1,50
76~	tinnen mengel	0,75
77-	ijzeren deurslag	0,50
78-	dozijn stenen borden	1,00
79~	4 stoelen	2,00
80~	kleine vierkante tafel	0,50

In de winkel of het voorhuis

81~	70 pond kaarsen	28,00
82~	1500 oliekoeken	90,00
83-	partij touw	20,00
	partij grove aarden potten	10,00
: :	20 zwarte aarden potten	1,00

86-	2 dozijn stenen borden	1,00
	17 pakjes spijkers	8,00
:::	1/4 ton zeep	7,50
89~	pakje zwart ivoor	1,50
90~	pakje kaneel	2,00
91~	enige bosjes lint	5,00
92~	enige bosjes garen	2,50
93~	25 pond koffie	15,00
94~	10 pond	1,00
95~	20 pond rijst	5,00
96~	5 pond was	7,50
97~	blikken trom met boomolie	3,00
98~	blikken trom met potas	2,50
99~	bak met olie en traan	6,00
100~	5 glazen en enige Spaanse zeep	2,00
101~	4 dozijn potloden	1,50
102-	schrijfpapier	2,00
103-	10 bosjes pennen	2,00
104~	7 bakjes met kandij en suiker	12,00
105-	2 bakjes met rozijnen en pruimen	4,00
106-	1 bakje met 6 pond chocolade	6,00
107-	enige dozen met kleinigheden	15,00
108-	3 blikken bussen met thee	8,00
109-	50 pond hagel in drie bakjes	15,00
110-	16 pond kaas	4,00
111~	raamje zwartsel	1,00
112-	bak met 50 koppen gerst	4,00
113-	20 kleine bakjes	7,00
114-	4 kleine balansen, koperen schalen en 1 pond koperen gewichten met de onderdelen	12,00
115-	2 koperen vijzels	4,00
116-	10 pond stokvis	1,50

In een koffer op zolder

117-	5 katoenen vrouwenjakjes	8,00
118~	7 katoenen rokken	22,00
119~	5 katoenen japonnen	30,00
120~	7 katoenen hemden	10,00
121-	4 omslagdoeken	15,00
122~	dozijn kussenslopen	6,00
123-	2 witte onderbroeken	3,00
124~	zwarte zijden manteldoek en voorschoot	8,00
125~	koffer	3,50

In de keuken

126~	vierkante tafel	2,50
127-	8 stoelen	5,00
128~	spiegel	1,00
129~	tang	0,60
130~	2 haardkitten	2,50
131~	ijzeren confoor	0,20
132-	2 kooitjes met 2 vogeltjes	3,50
133~	staande koperen uurklok	45,00
134~	spinde	3,00

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

135~	4 stoven	1,50
136~	haardje om het vuur	1,00
137~	bed, peul en 3 kussens	32,00
138-	2 bedden, peul en 2 kussens	75,00
139-	2 par de gordijnen	4,00

In de kamer

140~	7 stoelen	14,00
141~	vierkante tafel met kleed	8,00
142~	spiegel met 6 schilderijen	10,00
143~	spiegeltafeltje met een porseleinen servies	5,00
144~	3 theebladen	3,00
145~	secretaire	40,00
146~	op de secretaire een dozijn koffiegoed, een kan en een dozijn glazen	10,00
147~	vierkante kleerkast	25,00

In de kleerkast

148-	30 linnen lakens	45,00
149-	20 kussenslopen	15,00
150~	dozijn manshemden	12,00
151~	20 ellen onversneden linnen	12,00
152~	3 dozijn servetten met 3 tafellakens	28,00
153~	Japanse deken	10,00
154~	heren zwarte rok, broek en vest	15,00
155~	heren blauwe rok en jas	16,00
156~	manshoed	4,00
157~	doos met vrouwenmutsen	8,00
158-	2 bedden, een peul en 2 kussens	50,00
159-	3 glasgordijnen	5,00
160~	2 blikken trommen	3,50
161~	gouden oorijzer zongaveeß loden	110,00
162~	een gouden horloge	45,00
163-	50 loden zilverwerk	35,00
164~	enige kleinigheden als messen, vorken, enz.	10,00

ONROERENDE GOEDEREN

165~	huis staande en gelegen te Coevorden, no. 211, ten westen aan de Bentheimerstraat, ten noorden aan de Markt, ten oosten aan de behuizing der eigenaren, ten zuiden aan de weduwe Marten Luinge	2500,00
166-	huis gelegen te Coevorden, no. 212, ten westen aan bovenstaande, ten noorden aan de Markt, ten oosten aan de behuizing der eigenaren, ten zuiden aan de open plaats van bovenstaande behuizing no. 211	600,00
167-	huis gelegen te Coevorden no. 213, ten westen aan voren ~ genoemde no. 212, ten noorden aan de Markt, ten oosten aan Wolter Rave, ten zuiden aan de open plaats van bovenstaande behuizing no. 212	1 000,00
168~	tuin gelegen op het Wagensveld buiten Coevorden, ten zuiden aan de Marsweg , ten westen aan de weduwe Marten Luinge, ten noorden en ten oosten aan Jakobus Wispelweij	500,00

NOG TE VORDEREN GELDEN

169~	Hendrik Clewitz, te Coevorden	100,00
170-	heer Nijhof, te Echten	55,00
171-	minderjarige kinderen van Hinderikus Cremer en Hendrika van Engen	400,00
172-	Willem Sassen, te Schoonebeek	6,00
173-	Wennie Wolter, te Schoonebeek	25,00
174~	Willem Veltkamp, te Coevorden	5,35
175~	Hendrik van Engen	10,00
176~	Tuike Kimmel, te Dalen	4,00
177-	de erven Kimmel, te Zwinderen	8,85
178-	Harm Dubben, te Coevorden	50,00
179-	Salomon Mozes Vos, te Coevorden	36,12
180-	Berend Albers, te Wachtum	3,10
181-	Klaas Elling, te Roswinkel	3,10
182-	Harm Roseboom, op de Loo	4,25
183-	Jannes Koopmans, te Roswinkel	1,60
184-	Teunis Wolbink, te Echten	6,90
185-	gemeente Oosterhesselen	11,15
186-	stad Coevorden	5,60
187-	Lutten Lugies, op 't Padhuis	4,40
188-	Hindrik Snuijing, te Emmen	40,00
189-	commies Negeman	5,50
190-	Jan Poppen, te Schoonebeek	6,25
191-	Van der Helm, controleur te Coevorden	5,25
192-	Jan Eisen, te Schoonebeek	0,90
193-	diakonie te Schoonebeek	5,15
194-	J.H. Spekkers, te Emlicheim	65,00
195-	Henderikus Schutstal, te Coevorden	66,00
196-	Willem Kampink, te Roswinkel	20,00
197-	timmermanscommies	3,00
198-	Hindrik Gossink, te Schoonebeek	6,80
199-	Jan Harm Kupers, in 't Laar	10,00
200-	Jan Harm Warsen, te Emlicheim	27,00
201-	Jan Sebastiaan Darmois	60,00
202-	Jakop Simon Weihe, te Coevorden	200,00
203~	de weduwe De Kiep, te Coevorden	400,00

LIQUIDE MIDDELEN

204~	contanten aanwezig in de kas	80,00
------	------------------------------	-------

SCHULDEN

205~	H. van Bom, te Zwolle	700,00
206~	J. de Vries, te Meppel	300,00
207~	Heerkens, schapman te Zwolle	50,00
208~	Klinkert, te Zwolle	70,15
209~	S.D. Hibbe, te Kampen	400,90
210~	Doren, te Amsterdam	90,00
211~	de erven H. van Tarel	250,00

212~	Berend Slingenberg, te Coevorden	175,00
213~	Jan ten Holthe, te Dalen	304,18
214~	hypotheek ten voordele van Cassa, te Dalen	900,00
215~	hypotheek ten voordele van het gasthuis te Coevorden	600,00
216~	handschrift aan Hindrik Eisen, te Wachtum	200,00
217~	handschrift aan Thomas Werndleij, te Coevorden	150,00

TOTAAL-OVERZICHT BOEDELWAARDE

Op de bovenste zolder	129,25
Op de tweede zolder	83 1,75
In de schuur	540,00
In de kaarsemakerij	610,00
In de slachterij	104,00
In de kelder	112,00
In de achterkeuken	189,50
In de winkel of het voorhuis	317,50
In een koffer op zolder	105,50
In de keuken	176,80
In de kamer	115,00
In de kleerkast	423,50
Roerende goederen	<u>3654,80</u>
Onroerende goederen	4600,00
Nog te vorderen gelden	1667,27
Liquide middelen	80,00
Bezittingen	<u>10002,07</u>
Schulden	<u>4190,23</u>
Boedelwaarde	5811,84

Subbijlage 1-D

Bedeling door het Gasthuisfonds van Coevorden, betreffende weduwe Andries Cremer

1875 ~ weduwe Andries Cremer

08-02-1875	1 doek			f	0,30
29-03-1875	2 el gr(ijze) voering	4 1/2 (ct.)		f	0,45
05-04-1875	3 el bl(auwe) wol(l)e	8 1/2 (ct.)	f 1,275		
19-04-1875	(hier)op ontv(angen)		<u>f 0,65</u>		
				f	0,625
19-07-1875	3/4 el gesl(...) baaijen	5 (ct.)		f	0,44
23-08-1875	rest van . . .			f	1,00
06-09-1875	4 1/4 el zw(arte) lustre 1)	8 1/2 (ct.)	f 1,8 1		
	2 el diemet 2)	4 1/2 (ct.)	f 0,45		
			f 2,26		
28-09-1875	(hier)op ontv(angen)		f 1,00		
04-10-1875	(hier)op ontv(angen)		f 1,00		
idem	idem		<u>f 0,26</u>		
				f	0,00
18-10-1875	2 el bl(auwe) diemet 2)	4 1/2 (ct.)		f	0,45

1876 ~ weduwe Andries Cremer

10-01-1876	3 1/2 el ongebl(eekte?)	4 (ct.)		f	0,70
26-01-1876	3 3/4 el ongebl(eekte?)	4 (ct.)		f	0,75
18-04-1876	2 el diemet 2)	4 (ct.)	f 0,40		
	Wink(elwaren) gel(everd)		<u>f 0,05</u>		
				f	0,45
08-05-1876	1 rode doek			f	1,35
03-07-1876	3 3/4 el catoen	4 (ct.)	f 0,75		
	1 paarze doek		<u>f 0,35</u>		
				f	1,10
14-08-1876	1 wolle doekje	8 (ct.)		f	0,40
22-09-1876	1 el zw(arte) pilow				
06-10-1876	2 el grijs diemet 2)				
19-10-1876	1 el korenblauw	6 1/2 (ct.)		f	0,325
03-11-1876	goederen			f	0,70

1877 ~ weduwe Andries Cremer

22-02-1877	2 el bl(auwe) diemet 2)	4 1/2 (ct.)		f	0,45
23-03-1877	1 doekien	5 1/2 (ct.)		f	0,275
20-04-1877	2 el bl(auwe) pilow	7 1/2 (ct.)	f 0,75		
	1 1/2 el grijs voering	5 1/2 (ct.)	<u>f 0,415</u>		
			f 1,165		
04-05-1877	(hier)op ontv(angen)		f 0,60		
	idem		<u>f 0,575</u>		
				f ~	0,01
18-05-1877	2 paarse doek(en)		f 0,65		
	(hier) op ontv(angen)		<u>f 0,50</u>		
				f	0,15
X-06-1877	2 el bl(auwe) pilow	7 1/2 (ct.)	f 0,75		
	1 1/2 el voering	5 1/2 (ct.)	<u>f 0,415</u>		
				f	1,165
16-07-1877	7 1/2 el ongebl(eekte?)	19 (ct.)		f	1,425
07-09-1877	3 el bl(auwe) bokbaaij	24 (ct.)	f 3,60		
22-10-1877	hierop ontv(angen)		<u>f 1,00</u>		
	rest(eert)			f	2,60
16-11-1877	7 1/2 el kat(oen)	18 (ct.)		f	1,35

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

14-12-1877	1 lap . . .	f 1,35
	(hier)op ontv(angen) tot 31 december	<u>f 0,60</u>
	rest(ceert)	f 0,75

- 1) Lustre is een fijne wollen of halfwollen, elastische, lichte en gladde stof, vooral gebruikt voor zomerkleding
- 2) **Diemet/diemit** is een **sterke** katoenen stof in keperbinding, waarin een patroon is **geweven**

BIJLAGE 11 ~ kwartieren 80 en 81 HENDERIKUS CREMER EN HENDRIKA VAN ENGEN

Inleiding

Henderikus Cremer wordt op 29 mei 1767 in Coevorden gedoopt als jongste kind van de regenten-burgemeester Andries Cremer en diens vrouw Hinderina Catharina Grimmelius. Voor de bediening van het Heilig Avondmaal, gehouden op 18 en 25 september 1785 wordt Henderikus op gedane belijdenis aangenomen bij de Hervormde gemeente in Coevorden.

Henderikus komt uit een ondernemersgezin. Zijn vader Andries die rond 1748 als sergeant in Coevorden is neergestreken, start omstreeks 1750 een winkel in kruidenierswaren. Een jaar later wordt hij reeds benoemd tot diaken van de **Hervormde** gemeente, en ruim 10 jaar later tot ouderling. In 1764 komt vader Andries reeds voor als gemeensman en in maart 1775 legt hij de eed af als burgemeester van Coevorden, een functie die hij zal blijven vervullen tot aan zijn dood in 1793. Zijn oudste zoon, Jacobus Arnoldus Cremer, die gehuwd is met de koopmansdochter **Jacoba Theodora Cramer**, begeeft zich evenals zijn vader op het koopmanspad. Hij pacht in 1771, op 21-jarige leeftijd, voor het eerst de belasting op de wijnen.

Ook zoon en broer Henderikus begeeft zich op jeugdige leeftijd in de ondernemerswereld. In 1788, evenals zijn broer 21 jaar oud, pacht hij de belasting op de hoornde beesten voor de periode van een half jaar. Dit is het begin van een succesvolle weg in zijn ondernemersbestaan, dat vrij plotseling wordt afgebroken door zijn overlijden in 1817, slechts 50 jaar oud.

Henderikus Cremer huwde op 15 februari 1792 in Coevorden met Henderika van **Engen**. Henderika werd op 13 maart 1768 in Coevorden gedoopt en was een dochter van bakker Hindrik van **Engen** en diens echtgenote **Aaltien Lipmans**. Henderika was een goede huwelijkspartij voor Henderikus. Haar vader Hindrik kwam uit een geslacht dat in vrij korte tijd redelijke aanzien had verworven in Coevorden, en haar moeder **Aaltien Lipmans** was een dochter van een welgestelde eigenfde landbouwer uit Dalerveen.

Mede dank zij zijn vader kon Henderikus in vrij korte tijd aanzien verwerven in Coevorden. Maar zijn broers die natuurlijk ook over deze achtergrond beschikten brachten het niet zo ver als Henderikus. Hij was een echte handelsman die er in slaagde zaken op een financieel gunstige manier af te handelen.

Hij genoot dan ook van aanzienlijke burgers van Coevorden het vertrouwen in handelstransacties en werd regelmatig als volmacht aangesteld om onroerend goedtransacties af te handelen.

Op 11 juli 1811 werd door Maria Johanna Elisabeth van Engen, Rutgerus van Engen, koopman, Johannes van Engen, convooijsloper en Alida Sprakel, weduwe van dominee Johannes van Engen, voogdes over haar minderjarige dochter Johanna Gerarda van Engen, allen wonende te Amsterdam, machtiging gegeven aan Hendrik Cremer om alle onroerende goederen te verkopen welke zij bezitten te Coevorden, welke aangeërfd zijn uit de boedel van wijlen Margaretha Velting, weduwe van **Machiel l'Empereur** en welke zij daarnaast nog bezitten.

Vooruitlopend op deze machtiging verkoopt Henderikus op 19 april 1811 samen met Harmen Kosters, organist te Coevorden, curator over Jan Palthe en Henderika Palthe, gevolmachtigde van Teunis Willem Plukhooij te Dordrecht en Jantien Kosters diens vrouw, en met Elisabeth Palthe een huis en grond in de Bentheimerstraat te Coevorden, genummerd 164, tussen de huizen van weduwe Van Engen en B. Wispelweij. Tevens verkoop van een schuur naast schuur no. 165 van Kars van Tarel en B. Wispelweij, met de laatste onder één dak. Tevens verkoop van hof achter deze schuur, over de Agterstraat gelegen, ten zuiden van hof Wispelweij, ten westen van Boddendijk, ten noorden van J. Weertman, H. Scheerman en J. Herold, bezwaard met onderhoud van de loden gote liggende aan de zijde van het huis van Wispelweij, terwijl Wispelweij het recht heeft om water uit deze goot op te vangen. Het totaal wordt verkocht voor f 2.000,00 aan Berend Brink, te Coevorden. Transport op 25 november 1811.

Dezelfde personen verkopen op 22 juli 1811 voor het bedrag van f 1.62500 aan Klaas Ambergen, op de Loo te Coevorden, een huis genummerd 26 en **goren**, staande en gelegen op de Loo, met 4 akkers zaailand daarnaast gelegen, groot ongeveer 13 schepels land. Transport vond plaats op 16 november.

Op 22 juli wordt eveneens verkocht een akker zaailand gelegen op de Hare onder Coevorden, tussen de akkers van **aankoper** en B. Brink, groot ongeveer 6 schepels land, bezwaard met de **10e** ten **voordele** van de aankoper. Dit wordt gekocht door Hindrik Rikkers, te Coevorden, voor f 245,00. Transport op 27 december 1811.

Kinderen

Uit het huwelijk van Hinderikus Cremer en Henderika van Engen werden tien kinderen geboren, allen te Coevorden.

Als eerste kind werd zoon Andreas geboren, genoemd naar grootvader Andreas Cremer. Op 26 september 1792 werd hij gedoopt. Waarschijnlijk is Andreas kort daarna overleden, want op 4 december 1793 wordt een tweede zoon geboren, genoemd Andries. De levensbeschrijving van Andries is weergegeven in bijlage 1.

Zoon Hindrik Cremer werd op 24 mei 1795 gedoopt in Coevorden. Hij werd ingeschreven voor lichting 1816 en 1817 van de Nationale Militie. In 1816 is hij apothekersbediende in Hardenberg. Een jaar later woont Hindrik inmiddels in Amsterdam en is werkzaam als apotheker. Dochter **Aaltien** werd gedoopt op 8 februari 1797. Zij huwde op 26 februari 1818 met Hendrik Clewitz, geboren op 26 oktober 1788 in Groningen als zoon van Bastiaan Clewits en Anna Smit. Hendrik Clewitz was stadsschoolonderwijzer in Coevorden. Aaltien overleed op 8 juli 1845 en werd op 12 juli begraven in graf 112. Haar man Hendrik overleed op 31 oktober 1847.

Vervolgens werd een dochter Maria Catharina geboren, welke wordt genoemd in de overlijdensakte van haar ouders. Haar broer Jacobus Arnoldus kwam op 29 augustus 1802 op de wereld. Hij was timmerman en werd ingeschreven voor de Nationale Militie onder nr. 14 lichting 1821, loting nr. 9. Hij wordt gesubstitueerd door Frederik Ouwerkerk, geboren op 18 november 1802 in Arnhem, boerenknecht te Sleen en zoon van Hermannus Ouwerkerk en Anna Maria van Groningen. Frederik wordt ingelijfd bij het Depot 7e afdeling. Jacobus Arnoldus Cremer huwde met **Jantien** Ballast op 2 mei 1829. **Jantien** was geboren op 16 september 1804 als dochter van Jan Ballast en Willemijna Bruinings/Brunink. Jacobus Arnoldus overleed op 2 januari 1848 en zijn vrouw op 2 februari 1861.

Henderikus Cremer werd geboren op 29 januari 1806. Hij wordt ingeschreven voor de lichting 1825 van de Nationale Militie. Als bezwaar brengt hij aan dat twee broers in dienst zijn en dat hij een mankement heeft aan zijn been. Hij wordt dan ook voor de dienstplicht vrijgesteld. Henderikus huwde met **Jacoba Cornelia Hector** en overleed op 7 december 1834. Tijdens zijn leven was hij verwer.

Op 24 april 1808 werd broer Johannes geboren. Hij was als timmerman werkzaam in Enschede. Als reclamatie tegen de inschrijving voor de Nationale Militie lichting 1827 haalt hij aan dat hij last heeft van een benaauwde borst. Een vrijstelling volgt. Johannes huwde op 28 mei 1840 met Sophia Schulenberg, een op 22 april 1814 geboren dochter van Jan Schulenberg en Jennegien Ballast. Johannes overleed op 18 februari 1850 en werd begraven op 21 februari 1850 in graf 112. Zijn vrouw overleed 1 november 1877.

Daarna volgde een zoon Roelof, die geboren werd op 25 maart 1810. Hij werkte als smid in Baren (Utrecht). Voor de Nationale Militie werd hij ingeschreven lichting 1829 loting nr. 21. Op 1 mei 1829 wordt hij ingelijfd bij de Reserve 4 Batailjong artellerie. Gepasporteerd in 1838.

Het laatste kind was Comeli(us) Cremer, geboren op 7 november 1811. Hij huwde op 9 november 1837 met Jennegien Lotterman, dochter van Hendrik Lotterman en Derkjen Geertmans, geboren op 10 maart 1805. In 1830 wordt **Kornelis** ingeschreven voor de Nationale Militie. Op dat moment

is hij als verwer werkzaam in Hardenbergh. Wegens broederdienst wordt hij vrijgesteld. Cornelius overleed reeds op 22 mei 1839 als verwer en gegageerd soldaat. Hij werd op 25 mei begraven in graf 112. Zijn vrouw stierf enkele jaren later op 4 december 1844.

Franse overheersing 1795-1814

In Frankrijk had in 1789 de grote revolutie plaatsgevonden; het franse koningspaar had in zijn leven onder de guillotine moeten beëindigen. Na een mislukte aanval in 1794 trekken de franse revolutionaire legers in januari 1795 over de bevroren rivieren Nederland binnen. Het Staatse leger, dat ze bij Gorkum moet tegenhouden, deserteert; het Engelse, dat aan de Rijn tussen Vianen en Arnhem staat opgesteld, trekt terug naar Hannover. Stadhouders Willem V ontvlucht met zijn gezin op de Scheveningse visserpink, de 'Johanna Hoogenraad', ons land.

De franse bezetters werden overal als bevrijders begroet, ook in Coevorden! Het leek eerst even wat tegen te lopen, omdat de commandant van het terugtrekkende Engelse leger een bezetting in de stad gelegd had met de opdracht de vesting tot het uiterste te verdedigen. Toen de franse troepen echter na acht dagen de stad al dichterbij naderden, hielden de Engelsen het wel voor gezien en trokken haastig af.

De patriot Berend Slingenberg greep zijn kans! Burgerwachten bezetten de poorten, de vrijheidsboom werd geplant en op een bijeenkomst in de kerk werden met algemene stemmen tot leden van het Comité Revolutionair gekozen dr. H. van de Bosch, M. Luinge, I. van der Wijck en B. Slingenberg. De leden van de magistratuur werden van hun posten ontheven verklaard en toen op 11 februari 1795 de franse troepen ter sterkte van ongeveer 1.000 man binnenrukten, werden zij verwelkomd door het nieuwe comité en het overgrote deel van de bevolking.

De volgende dag werd in een vergadering in de kerk de schulte van Coevorden, Dalen en Oosterhesselen, Georg Rudolf Wolter Kymmel, uit zijn functie ontslagen. Vervolgens kozen de burgers twaalf representanten uit hun midden, waarvan Berend Slingenberg secretaris werd. Maar onder hen was ook Hinderikus Cremer.

Als provisioneel representant van het stadsbestuur van Coevorden roept Hinderikus Cremer op 10 maart 1795 de handwerk- en ambachtlieden binnen Coevorden op hun werk als vanouds op te vatten.

Een erg grote rol heeft Cremer waarschijnlijk niet gespeeld in het politieke leven gedurende de franse periode. Hij was een zakenman en probeerde op dat gebied zijn voordelen te behalen.

Hinderikus wordt aangesteld als provisioneel commissaris over het meel, de haver en het hooi voor de franse troepen. In deze functie verklaart hij op 5 oktober 1795 van de municipaliteit van Coevorden 25 zakken gemengd meel ontvangen te hebben, wegende 3.187 ponden, welke gewogen zijn ten behoeve van het bakken van brood voor de franse troepen.

Als zovele inwoners van Coevorden krijgen ook Hinderikus en zijn vrouw te maken met inkwartiering van franse militairen in hun woning. Gedurende de maanden december 1795 tot en met februari 1796 zijn twee militairen bij het gezin Cremer ingekwartierd; van maart tot en met mei 1796 één soldaat, uiteraard tegen betaling. Naast huisvesting dienden de Cremers ook voor de voeding van de soldaten te zorgen.

Als de jagers van het 3e Bataillon Bataafsche Jagers op 21 november 1797 voor 24 uren worden ingekwartierd in Coevorden, moet Hinderikus Cremer zelfs plaats bieden aan drie soldaten. De dag daarvoor ~ op 20 november ~ heeft Hinderikus, evenals vele medeburgers, inmiddels afstand gedaan van een door het Comité te Lande toegezegde toelage, ten gunste van de stadskas van Coevorden.

In de 14de grondvergadering van het 1ste District in het gewezen gewest Drenth gehouden op 10 juli 1798 op 't Loo bij Lukas Nevels verklaart Hinderikus Cremer, evenals vele stadsgenoten, een onveranderlijken afkeer te hebben van het Stadhouderslijk Bestuur, het Foederalismus, de Aristocratie en Regeringloosheid. Daarbij te bedenken dat zijn vader 5 jaar daarvoor één van de laatste regenten van Coevorden was.

Maar het ontkennen van zijn eigen regentenafkomst leverde Henderikus wel een zeer florerende handel met de franse bezetter op.

In de eerste maanden van 1795 leverde Cremer vele malen diverse artikelen aan de franse troepen en het frans hospitaal. Een overzicht hiervan is toegevoegd als subbijlage 11-A.

Vanaf 15 augustus 1796 levert Hinderikus Cremer voor de periode van drie maanden rijst en haver aan de franse troepen. De rijst voor *f* 18-9-0 per 100 pond, waarvoor Jool Moses en H. van Engen zich als borg stellen. De haver voor *f* 0-6-0 per ration, waarvoor Jool Moses en M. Luinge borg staan.

Voor de periode van 21 november 1796 tot en met 31 maart 1797 sluit Cremer een contract af met de franse bezetter voor de leverantie van rijst, zout en azijn aan de franse troepen. De zout en azijn tegen 3 duiten voor 3 rations. De rijst voor 1 $\frac{4}{16}$ duit per ration. Als borgen stelden zich H. van Engen en Joel Izaak.

De meest lucratieve handel met de franse bezetter betrof echter de levering van brand en licht aan de militairen. Op 31 juli 1800 krijgt het gemeentebestuur van Coevorden bericht van de Agent van Oorlog der Bataafsche Republiek dat de burger Henderikus Cremer gecontracteerd is voor de levering van turf en kaarsen aan de militaire wachten in de voormalige gewesten Overijssel, Groningen en Drenthe. Het contract wordt afgesloten voor de periode van een jaar, ingaande op 1 september 1800. De turven leveren Cremer 15 stuivers per honderd op; de kaarsen 8 $\frac{1}{2}$ cent per pond. Een zelfde contract wordt afgesloten met burger Goethart.

Henderikus, die waarschijnlijk goede mogelijkheden ziet, biedt evenals Jurrien Hillers uit Middelburg genoemde Agent van Oorlog aan de leveringen ook te verrichten voor het voormalig gewest Friesland. De prijzen die Cremer biedt, 15 stuivers voor honderd turven en 9 stuivers voor een pond kaarsen, zijn waarschijnlijk gunstiger dan die welke burger Hillers biedt, want de Agent van Oorlog sluit het contract af met Henderikus. Daarmee werd hij leverancier voor het gehele gebied ten noorden van de IJssel.

Al snel bleek dat het nieuwe bewind niet alleen vrijheden, maar ook lasten met zich meebracht. Alle Coevorder voerlieden werden ingezet bij het vervoer van goederen en mensen van de Franse troepen.

Hinderikus Cremer en Jan van Engen reden op 19 februari 1804 en 26 mei 1804 met een wagen en 2 paarden een vragt grove *equipage/bagagie* van het 5e Regiment Jagers te Paard van Coevorden naar Veldhuizen in 5 uur. Als vergoeding ontvingen ze daar per dag *f* 5-0-0 voor. Op 19 augustus 1806 rijdt Hinderikus met een detachement husaren en officier naar Gieten in 9 uur (*f* 8-0-0). Op 22 oktober en 5 november 1806 vervoert hij zoden, rijshout, klei enz. in opdracht van kapitein Westenberg (*f* 3-0-0 per dag).

Samen met J.H. Berends rijdt Cremer op 21 juni 1807 naar Ommen met zieke Rekruten. En op 25 juni 1807 rijdt hij de Post.

In 1805 had keizer Napoleon inmiddels een eind gemaakt aan de democratische regeringsvorm van de Bataafsche Republiek. Hij benoemde Rutger Jan Schimmelpenninck tot een soort alleenheerser met de titel van *raadspensionaris*. Overigens was in de lande een stemming geweest over de benoeming van Schimmelpenninck. Ook in Coevorden waren door de bewoners hun stemmen uitgebracht. Dat niemand tegen de benoeming was spreekt op zich. Ook Hinderikus Cremer bracht een positieve stem uit begin april 1805.

In 1806 werd de republiek eenvoudigweg opgeheven, door de Nationale Vergadering te dwingen om een koning te verzoeken. Napoleon stond dit verzoek toe en stichtte het Koninkrijk Holland met zijn broer Lodewijk Napoleon als koning. Dit koninkrijk vond in 1810 zijn einde, doordat de keizer zijn broer tot aftreden dwong en ons land inlijfde bij Frankrijk. Op 11 februari 1809 had Lodewijk Napoleon overigens nog een bezoek gebracht aan Coevorden.

In 1812 volgt Napoleons beruchte veldtocht naar Rusland, de mislukte overwintering van zijn Grande Armée in Moskou en de rampzalige afloop van deze onderneming. Eenmaal terug in Frankrijk neemt de keizer opnieuw maatregelen om de nu op hem aftrekkende vijanden te

weerstaan. Een nieuw leger werd gerecruteerd. In oktober 1813 werd dit nieuwe leger bij Leipzig totaal verslagen door Pruisen, Oostenrijkers, Russen en Zweden. In geheel Europa stonden de onderdrukte volken op tegen de franse overheerser. Gok in Nederland!

Op 17 november 1813 kondigde het driemanschap Van Hogendorp, Van Limburg Stirum en Van der Duijn van **Maasdam** de onafhankelijkheidsproclamatie af en vormde een voorlopige regering. Napoleon, verre van de strijd op te geven, had Coevorden inmiddels bestemd tot spervesting, die zo lang mogelijk tegen de vijanden verdedigd moesten worden. En zo zien we dat, terwijl overal in het land de Oranje-feestvreugde begon op te laaien, de burgers van Coevorden met angst en vreeze de voorbereidselen tot een grondige verdediging moesten aanzien.

Dat die voorbereidselen grondig waren, daarvoor stond de Franse commandant luitenant-kolonel David, een fanatiek Napoleonaanhanger, borg! David zorgde in de eerste plaats dat het garnizoen goed voorzien was van alles wat bij een langdurig beleg nodig zou zijn. Uit Groningen kwamen kanonskogels; de maires van de omliggende dorpen werden gedwongen hout voor de palissaden bij de grachten, hooi en stro, turf en proviand te leveren. De Drentse boeren saboteerden wat ze konden; toch kwamen in de maanden oktober en november nog 2700 wagens met allerlei voorraden Coevorden binnenratelen.

De ammunitie (kanonskogels) die o.a. Hinderikus Cremer in juli 1813 naar Odoorn en Zweeloo had gebracht met paard en wagen werd weer teruggehaald naar Coevorden.

De schuldenlast van de stad Coevorden aan haar burgers was inmiddels opgelopen tot f 11.524~47~4, met name veroorzaakt door een boete van f 8.000-0-0 die commandant David de Coevorder bevolking had opgelegd.

Op 21 april 1814 ontving maire Berend Slingenberg een schrijven van David waarin deze mededeelde dat er dringend behoefte was aan geldmiddelen. De krijgskas was in Delfzijl en onbereikbaar voor de **fransen**. David stelde de gemeenteraad voor een voorraad overtollige wijn uit de gamizoensmagazijnen aan de aanzienlijke burgers te verkopen, zodat hij met de opbrengst zijn soldaten zou kunnen betalen. De aspirantkopers werden in de kerk bijeengeroepen, waar de wijn werd geproefd. De kwaliteit was echter zo slecht dat er een zeer lage prijs geboden werd. Een woedende David legde daarop de bevolking een boete van f 8.000-0-0 op die de volgende dag betaald diende te worden. Bij niet-betaling zouden alle burgers uit de stad gezet worden en hun huizen in beslag worden genomen door het garnizoen. De volgende dag kon Slingenberg dan ook het bedrag overhandigen, bijeengebracht door 124 ingezetenen.

Na de val van de **fransen** zat de Coevorder gemeente met een schuld van f 11.500. Het gemeentebestuur besloot op 14 maart 1814 de burgers zelf de lasten te laten betalen gedurende een periode van 10 jaar. De schuldeisers ontvingen recepissen (schuldbekentenissen) ter grootte van f 10,00, waarvan 1/10 deel per jaar werd afgelost. De houders van de recepissen kregen een rente van 3% over de nog lopende stukken.

Hinderikus Cremer was één van de verschaffers van de f 8.000-0-0. Ten tijde van zijn overlijden in november 1817 bezat hij nog 18 recepissen van f 10,00 en een restant-recepis groot f 8,50.

Na een verwoede strijd van de franse bezetters gaf op 4 mei 1814 de franse commandant David zich over; op 7 mei vertrok hij met zijn troepen richting Ommen.

Op dezelfde dag werd door Berend Slingenberg aangekondigd dat de zoon van Willem V als enige wettige soeverein werd erkend. Het einde van de franse periode in Coevorden!

Ook de bevrijde Coevordenaren kwamen er echter al spoedig achter dat de vrijheid wel betaald moest worden. Allerlei maatregelen werden afgekondigd. Het nieuwe zelfstandige Nederlands moest weerbaar zijn en dus ook kunnen beschikken over een sterk leger, bestaande uit jonge mannen van het eigen volk. Op 25 juni 1814 vond ook in Coevorden weer de naar franse voorbeeld ingestelde loting plaats. Alle mannelijke inwoners van 17 tot 45 jaar moesten in de kerk verschijnen om een nummer te trekken.

Ook Hindrik Cremer, zoon van Hinderikus Cremer, trok een laag nummer - no. 35 - en moest derhalve voor de dienstplicht opkomen. Het systeem van remplacanten was echter ingevoerd. Vader Hinderikus maakte hiervan gebruik. Op 6 juli 1814 gaat hij een overeenkomst aan met

Harmannus de Graaf, boerenknecht te Coevorden, dat deze zijn nummer getrokken bij de loting (no. 286) zal ruilen met het nummer dat zoon Hindrik had getrokken. Harmannus ontvangt na goedkeuring door de militieraad van deze ruiling een bedrag van f 25,00 en na een jaar gediend te hebben f 75,00.

Handel

Evenals zijn vader begeeft Hinderikus Cremer zich in de handel van alles wat met de eerste behoeften van mensen te maken hebben: hout, hooi, stro, turf, voedingswaren, huishoudelijke artikelen.

Amper 23 jaar oud wordt op 10 augustus 1790 Hinderikus door de burgemeesters en gezworen gemeente van Coevorden aangenomen voor het leveren en plaatsen van 30 eiken palen lang 12 voeten Rijnlandse maat, van 7 bij 7 duimen dikte, waarop na plaatsing op de diverse plaatsen in Coevorden lantaarns dienen te worden geplaatst.

Inmiddels had Henderikus twee jaar daarvoor ~ op 1 oktober 1788 ~ reeds de Stadsmiddelen van de Hoornde Beesten gepacht van burgemeesters en gezworen gemeente van Coevorden voor de periode van een half jaar voor f 62,00. Zijn broer Jacobus Cremer stond borg.

Diverse malen hierna pachte hij allerlei soorten stadsmiddelen:

01-10-1790	Hoornde Beesten	1/2 jaar	f 50,00	borg: Jacobus Cremer
01-10-1794	Hoornde Beesten	1/2 jaar	f 66,00	borg: Jacobus Cremer
01-04-1795	Winkelwaaren	1/2 jaar	f 54,00	borg: Jan Woltersom
01-10-1795	Winkelwaaren	1/2 jaar	f 74,00	borg: J.G. Darmois
01-04-1799	Geslagte	1 jaar	f 230,00	borg: J.G. Dermois
01-04-1801	Winkelwaaren	1/2 jaar	f 74,00	borg: L. Cremer
01-10-1801	Gemaal	1/2 jaar	f 146,00	borg: H. Weggeman
	Winkelwaaren	1/2 jaar	f 86,00	borg: H. Weggeman
01-10-1803	Bieren	1 jaar	f 36,00	borg: J.G. Dermois
	Gemaal	1/2 jaar	f 158,00	borg: J.G. Dermois
01-04-1804	Wijnen	1 jaar	f 36,00	borg: J.G. Dermois
01-10-1804	Winkelwaaren	1/2 jaar	f 78,00	borg: J.G. Dermois
	Havengeld	1 jaar	f 30,00	borg: J.G. Dermois
01-10-1810	Havengeld	1 jaar	f 28,00	borg: H. van Engen
16-12-1811	Havenpacht	1 jaar	f 28,00	borg: J. Woltersom

Vanaf 1 oktober 1795 komt Hinderikus Cremer regelmatig voor als borg bij de verpachting van de stadsmiddelen voor zijn broer Jacobus Cremer. Vanaf 1 oktober 1799 komt Lucas Cremer, broer van Hinderikus, eveneens voor als pachter van de stadsmiddelen, met name van bieren en winkelwaaren. Als borgen stellen zich veelal Hinderikus Cremer en J.G. Dermois.

Het havengeld of de havenpacht is vanaf 1 oktober 1804 een nieuwe bron van inkomsten voor de stad Coevorden.

Op 24 oktober 1803 worden door de magistraat van Coevorden in opdracht van de inspecteur van de franse troepen in het Bataafsche Gemenebest publiekelijk geveild een lading van 125 tonnen en 2 kisten franse scheepsbeschuit die opgeslagen lag in 's Lands Magazijnen te Coevorden. Wegens de levering van vaten, borstels enzovoorts wordt aan H. Cremer f 14-6-0 betaald. Van de partij goedgekeurde beschuit koopt Hinderikus 300 stuks voor f 7-9-0. Van de afgekeurde beschuit zes percelen voor in totaal f 4-19-0.

Op 22 februari 1804 verkoopt de magistraat in opdracht van burger G.J. van Westreemen, ontvanger en pajeur van de franse troepen, publiekelijk een partij gedroogd brood. Van de elf partijen van 100 broden koopt H. Cremer partij 6 voor een bedrag van f 1-8-0.

In 1806, 1807 en 1808 wordt Henderikus Cremer aangeslagen in de hoogste omzetcategorie winkeliers doende in waren debiterende tussen 3.000 en 6.000 jaarlijks voor een bedrag van f

5~0~0. In 1809 valt hij onder de categorie winkeliers in kruidenierswaren en kaarsenmakers, koornkopers en vetweiders.

In 1810 verleent de pander B. Niterink assistentie bij de peiling van zout- en zeepverkopers in Coevorden. H. Cremer wordt zowel als zout- en zeepverkoper aangemerkt, en betaalt daarvoor aan Niterink f 0-12-0.

Op 22 januari 1812 vindt een openbare verkoop plaats waarbij Hinderikus Cremer, koopman te Coevorden, een partij planken te koop aanbiedt. De totale veilingopbrengst bedraagt f 206-4-0. Op 4 december 1816 wordt door Hinderikus nog eens een partij hout publiekelijk verkocht, met een totale opbrengst van f 149~2~0.

Gasthuisvoogd

Aan het eind van de 12e en het begin van de 13e eeuw was er veel onenigheid tussen de kasteleins (burggraven) van Coevorden en de bisschoppen van Utrecht.

In 1231 belegerde Frederik, broer van kastelein Rudolf van Coevorden, de stad Groningen. Bisschop Wolbrandt van Oldenburg, die zijn macht aangetast zag worden, verwoest daarop in een harde wraakoefening de hele stad Coevorden en de Voorburg van het kasteel. Het kasteel zelf bleef ongeschonden, omdat de muren bestand waren tegen het vuur.

Van de twee kerken in Coevorden ging de oudste en belangrijkste, de parochiekerk, in vlammen op en werd niet herbouwd. De jongste kerk werd parochiekerk en op het kerkhof van de oude parochiekerk werd een gasthuis (hospitaal met een kapel) gebouwd, gewijd aan de Heilige Geest: het Heilige-Geestgasthuis.

Deze instelling werd in de loop van de jaren een zeer vermogend orgaan. Na zijn afzetting in 1395 schonk Reijnold IV, de laatste burggraaf van Coevorden, in 1410 een erf onder Aenwende aan het gasthuis. Bisschop Frederik van Blankenheim, Reijnolds vroegere leenheer, kon niet achterblijven en schonk in 1411 het Andreas-erve te Schoonebeek aan de kapel van het hospitaal en het gasthuis.

Begin 1411 had Gerloch van Hassele samen met elf andere burgers uit Coevorden een formidabele gift in geld en percelen land gedaan, die aanvaard waren door de priester, **Henric** van Schutturpe. In 1614 droegen **Unico** van den Ruitenborch en zijn vrouw Johanna Mulert het gasthuisfonds en zijn bezittingen over aan de burgerij van Coevorden.

Al de gedane schenkingen vormden het beginkapitaal waarmee na de Reformatie het bekende Gasthuisfonds opgezet kon worden. Het beschikte daarmee over een kapitaal en bezat landerijen, waarvan de rente en de pachtbrengrst uitsluitend besteed werden aan uitkeringen aan behoeftigen. Een door het stadsbestuur aangestelde gasthuisvoogd beheerde het fonds.

Wegens zijn voortvarendheid in zaken en vanwege zijn regentenafkomst kreeg Hinderikus Cremer op 13 augustus 1795 de eer van de functie van gasthuisvoogd. De municipaliteit van Coevorden benoemd hem voor de periode 31 juli 1795 tot en met 15 juli 1796.

Vele jaren oefende Hinderikus Cremer dit erebaantje uit, er ondertussen voor zorgende dat leveranties van materialen via zijn eigen bedrijf liepen. Voor een overzicht zie subbijlage II~B.

Na het ontslag van alle stadsambtenaren op 20 maart 1798 verzoekt Hinderikus op 6 april daaropvolgend het plaatselijk bestuur van Coevorden hem te herstellen in zijn ambt van administrerend gasthuisvoogd, wat wordt ingewilligd. Het bestuur van Coevorden besluit op 22 juli 1799 om de administratie van het Gasthuis die tot dan toe samen werd gevoerd door de gasthuisvoogden H. Slingenberg en Hinderikus Cremer, door laatstgenoemde gasthuisvoogd alléén te laten voeren.

Op 6 mei 1799 huurt Hinderikus van de stadsgasthuis-, kerk- en diaconie- landerijen een stuk hooijland buiten de Benthemerpoort voor aan in Klinkenvlier sjaar svoor f 3-5-0. Borg is **Wolter** Jansen. Cremer huurt op 4 mei 1812 een dagwerk hooiland in de Heege bij de Zwaluwenkamp voor f 8-5-0 jaarlijks.

Op 9 juni 1814 bepalen burgemeester en gemeenteraden van Coevorden dat Hinderikus Cremer voor het komende jaar **werderom** wordt benoemd tot administrerend voogd. Tevens wordt een tweede voogd benoemd: Thomas Werndly. Beide voogden worden geautoriseerd om aankopen te verrichten en maatregelen te treffen ten behoeve van de wederopbouw van het afgebrande gebouw op het erve De Koppel onder Coevorden, dusdanig dat het tevens als schuur kan worden gebruikt. De volmacht wordt verstrekt tot een bedrag van f 600,00.

Het huis dat samen met het erve in eigendom toebehoort aan het Gasthuisfonds is tijdens de blokkade van de franse troepen afgebrand. Het erve bestond uit 17 schepel zaailand, 6 weiden in 't Moer en 5 1/2 dagwerk hooiland.

Op 24 september 1814 verklaart Hinderikus Cremer in zijn functie van gasthuisvoogd om ten allen tijde het huis en de woning van het gasthuis, gelegen op het Pikveld onder Coevorden, hetwelk in

deze winter is afgebrand, en met welke herbouwing en voltooiing hij thans bezig was, wederom ten koste van het gasthuis te zullen afbreken, zonder enige schadevergoeding te vragen. Een en ander had te maken met het schootsveld dat vrij moest blijven rond Coevorden.

Kerkelijke functies

Als welgesteld en vooraanstaand inwoner van Coevorden is Hinderikus Cremer aangewezen persoon om ook kerkelijk gezien functies te bekleden.

Op 28 april 1796 wordt hij voor de eerste maal genomineerd als diaken; er volgt echter nog geen benoeming. Deze volgt pas na de nominatie op 18 mei 1797, waarna hij voor de periode van een jaar tot 6 mei 1798 diaken is. Deze functie vervult hij eveneens van 20 mei 1802 tot en met 12 mei 1803.

Op 16 mei 1805 wordt Hinderikus genomineerd als kerkvoogd, ook hier volgt de eerste keer geen benoeming. Na te zijn genomineerd op 30 april 1807 wordt hij wel voor benoeming aangemerkt, zij het dat **Henrikus** Cremer zelf aangeeft hiervoor te bedanken.

Op 19 mei 1808 en 4 mei 1809 wordt hij beide malen als ouderling genomineerd. Beide keren wordt hij echter niet benoemd. Dit is wel het geval na nominatie op 24 mei 1810, waarna hij tot 16 mei 1811 ouderling is van de hervormde gemeente te Coevorden.

Onroerend-goedtransacties

Tijdens een publieke veiling op 14 januari 1799 voor het stadsbestuur van Coevorden verkopen Hinderikus Cremer en Jan van **Engen**, als wettige eigenaren van de goederen van Hindrik van **Engen**, aan Derk Roelofs, van Esschenbrugge een 1/2 dagwerk hooijland in de Heege in de zeven Slagen. Transport vindt plaats op 25 november 1799.

Samen met Jan van **Engen** verkoopt hij publiek op dezelfde datum uit de boedel van Hindrik van **Engen** 2 dagwerken hooijland in de Klokkemaat in Klinkenvlier aan Hindrik Wesselink, op de **Woesten**.

Op 6 oktober 1800 verkoopt Roelof Bennink aan Hinderikus Cremer een weide in de Holvert voor *f* 62,00. De grond wordt op 12 mei 1801 getransporteerd. Op 12 november 1801 koopt Hinderikus nog eens een weide in de Holvert van Roelof Bennink, dit maal voor *f* 52,00.

In december 1812 koopt Hinderikus Cremer het herenhuis Den Angelslo te Emmen samen met het bekleemrecht van een drietal meiersboerderijen.

Een jaghuis van de drosten van Drenthe, aldus de Drie Podagrissen, een burcht en jachtslot volgens H.T. Buiskool moet den Angelslo in vroeger eeuwen zijn geweest. Onderzoek in archieven laat weinig heel van deze veronderstelde heroïek. In 1621 kwam het erve ten Angelsche, gelegen in de marke van Barge, in bezit van de familie Van Selbach. Verkoper was Bartholomeus Fraterman. Het is de oudste vermelding van Angelslo. In de achttiende eeuw moet op die plaats een herenhuis zijn gebouwd, getuige de advertentie in de Groninger Courant van 26 augustus 1774. Daarin is te lezen dat publiek verkocht zal worden: 'een aparte **plaatze**, een kwartier van Emmen geleegen, de Angeschlo genaamd, bestaande in 2 volle boeren erven met landerijen, en een Heerenhuis met schoonen geleegendheden en gerechtigheeden tot de jagt en het visschen in Bergermeer'.

Kennelijk ging de verkoop in 1774 niet door want de eigenaren, luitenant-generaal Jan Willem de Famars en Mechteld Johanna Geertruid **Vriesen**, dochter van de Zwolse burgemeester Jacob **Vriesen** en **Magtelt** Johanna Geertruid van Selbach, schonken het in 1778 aan hun schoonzoon Lucas Willem Philip van der Borch. De waarde werd getaxeerd op *f* 8.000.

In 1789 werden de Drentse goederen van Van der Borch publiekelijk verkocht. De ette Louwert Fokkes Nieuwold uit Odoorn kocht de **Angelslo** voor *f* 5.000. In 1799 verkocht deze het weer voor *f* 8.500 aan Franz Ludwich von Martels zu Dankem, die het in 1801 overdeed aan zijn broer Ernst von Martels. Deze werd na enkele jaren failliet verklaard. In 1807 verkocht hij derhalve het goed aan de heren Rudolf Otto van Holthe tot Echten, C.E. en H.C. Carsten en Warner de Jonge, voor de som van *f* 7.000.

Het bestond in die tijd uit de herenbehuizing, waarin vijf kamers, een keuken en een kelder, met een tuin en een laan voor het huis. Verder omvatte het drie boerenplaatsen met 63 mud bouwland,

hooi- en weideland, **waardeel** in de marke van Zuid- en Noordbarge en een bank in de kerk van Emmen. Op 13 en 17 november 1812 wordt den **Angelslo** opnieuw te koop aangeboden.

Op 21 november vindt de voorlopige publieke verkoop plaats. De volgende goederen worden ter verkoop aangeboden:

In vollen eigendom.

1. Een kerkbank of gestoelte in de kerk te Emmen van twaalf zitplaatsen.
Deze kerkbank wordt gekocht door Hindrik Zikken, landbouwer te Zuidbarge, voor een bedrag van 452 Carolus guldens en 10 stuivers. Tijdens de definitieve veiling op 5 december koopt Hindrik Zikken deze kerkbank voor een bedrag van 520 Carolus guldens. Als borg stelt zich Roelof Cremers te Emmen.
2. De **Heeren** behuizinge met de grond waarop dezelve staat als mede de zoogenaamden laan of groene grond voor en ter zijden van het gemelde Huis **zoo** als dezelve tusschen de Heggen en vredingen gelegen is, benevens de **goren** of tuin insgelijks in zijne Heggen en vredingen leggende tusschen de gemelde laan of groene grond en de Esch tans bij Derk Ottens in gebruik.
Dit huis wordt voorlopig gekocht door Jan Grellinge op den **Angelslo** voor een bedrag van 605 Carolus guldens. Omdat Grellinge geen borg kan vinden wordt het herenhuis definitief gekocht door 'Hinderikus Cremer koopman wonende te Coevorden' voor een bedrag van 625 Carolus guldens. Als borg stelt zich 'Jan Woltersom Senior wonende te Coevorden'.

En bij beklemminge.

3. De beklemming van een boerenplaats of erve bestaande in huis schure en hof thans Meijerwijze wordende bewoond bij Harm Jalvinge, waarbij behoort het volgende bouwland, als . . .
Deze beklemming wordt gekocht door 'Fredrik Hemsing woonagtig te Lettelbert onder de Leek' voor een bedrag van 380 Carolus guldens. Uit akte van definitieve veiling blijkt dat Fredrik Hemsing geen borg kan stellen. Beklemming wordt verkocht aan Hinderikus Cremer te Coevorden voor een bedrag van 168 Carolus guldens. Als borg stelt zich Jan Woltersom Senior te Coevorden.
4. De beklemming van een plaats of Erve, bestaande in een huis en hof thans Meijerwijze wordende bewoond door Wilm Rabbers waarbij behoort het volgende bouwland, als . . .
Deze beklemming wordt eveneens gekocht door Fredrik Hemsing, voor een bedrag van 410 Carolus guldens, maar bij akte van definitieve veiling door door Hinderikus Cremer te Coevorden voor een bedrag van 410 Carolus guldens, waarvoor Jan Woltersom Senior te Coevorden zich borg stelt.
5. Een plaats of Erve bestaande in huis en hof, thans Meijerswijze wordende bewoond door Geert Grellinge met de schuur en het schaapschot thans bij Derk Ottens in gebruik, waarbij behoort het volgende bouwland, als . . .
Deze beklemming eveneens gekocht door Fredrik Hemsing, voor een bedrag van 245 Carolus guldens, maar bij akte van definitieve veiling door Hinderikus Cremer voor een bedrag van 170 Carolus guldens, met als borg Jan Woltersom Senior te Coevorden.

Vermoedelijk is het huis in verval geraakt en kocht Cremer het voor de afbraak. Aangezien het op geen enkele kaart of in geen enkel stuk nadien meer vermeld wordt, zal die sloop spoeding hebben plaats gehad.

Op 15 april 1818 verkopen de erven van Hinderikus Cremer en Henderika van **Engen** het beklemrecht van alle drie boerderijen aan Jan Grellinge, op den **Angelslo** te Emmen. Het eerste erve bestaande uit huis, schure en hof, meijerwijze bewoond door Harm Raterink, met het bijbehorende land wordt verkocht voor **f 500,00**. Het tweede perceel, zijnde huis en hof, meijerwijze bewoond door Jan Grellinge zelf, met het bijbehorende land, voor **f 510,00**. Het derde en laatste erve bestaande uit huis en hof, meijerwijze bewoond door Engel Jans Lutke en Jan **Wielens** met de bijbehorende gronden wordt gekocht voor **f 500,00**.

Op 6 juni 1818 geven de eigenaren van de drie beklemde boerenplaatsen ~ R.O. van Holthe tot Echten, H.C. Carsten, beide leden van het College van Gedeputeerde Staten van Drenthe, en W.

de Jonge, vrederechter te Hoogeveen - goedkeuring voor de toewijzing van het bekleemrecht aan Jan Grellinge.

Pas in 1863 verkopen de erven Carsten, Van Holthe tot Echten en De Jonge de drie plaatsen aan de toenmalige bekleemde meiers.

Op 25 januari 1813 verkoopt Hinderikus Cremer aan Jan **Moeken**, bakker te Coevorden, een behuizing en grond staande en gelegen in de Benthemerstraat te Coevorden, naast de behuizing van Jacobus van der Scheer en consorten en op de hoek van de dwarsstraat, met de halve mestplaats aan de zuidzijde over de achterstraat gelegen, voor **f** 1.200,00.

Bezittingen

Volgens de haardstedenregisters van Coevorden 1794 en 1804 doet Hinderikus Cremer aan negotie en betaalt hij **f** 2-0-0 haardstedengeld. Zijn handelsbedrijf is gevestigd in huis nr. 211 aan de Markt te Coevorden. Volgens het register van huisnummers aangelegd ten behoeve van de verponding in 18 10 bezit H. **Kremer** op dat moment een drietal huizen, genummerd 211,212 en 359.

Zijn gezin is groot 10 personen, bestaande in 18 11 uit 1 getrouwde manspersoon, 5 jongelingen, 1 getrouwde vrouw en 3 jonge dogters, waarvan 9 personen gereformeerd (hervormd) zijn en 1 persoon Oud Lutersch.

Hinderikus heeft in een kort aantal jaren een groot bezit aangekocht. Hij bezat enkele huizen in Coevorden en vele landerijen. De grondschattingsregisters en kohieren van vaste goederen over de jaren 1796 tot en met 1811 geven als bezit aan:

a~	Een Huis No. 251 ^o staande aan de Markt; herkomstig van H. Hooghuijs	<i>f</i>	180~0~0
b~	1/3 van een Pakhuis gelegen aan de Markt No. 252; herkomstig van J.H. van Bruggen	<i>f</i>	60~0~0
c-	Een Pakhuis waar in twee Kamers met een Hofje daaragter groot a 1/2 spint land, gelegen in de Oosterstraat No. 286 en Pakhuis No. 288;		
d-	Een Huis No. 57 gelegen in de Vriessestraat; bewoond door Israel Levie, afkomstig van Capt. Wispelweij	<i>f</i>	80-0-0
e~	Een Huis No. 205 Schuur en een Kamer daar in No. 206 en 207 en Hofje daar agter groot 1/4 spint land, gelegen in de Benthemerstraat;		
f~	Een zaadveen groot 9 schepel zaaijland en 5/4 dagwerk Hooijland - 0. Gerrit Maties - W. zijn eigen en E. Eijssen;		
g~	Een half dito daar naast groot 4 schepel zaaijland en 5/8 dagwerk hooijland - 0. zijn eigen - W. H. van Ulzen;		
h-	Een zaadveen groot 8 schepel zaaijland en 1 1/4 dagwerk hooijland - 0. J.H. Zwavelink - W. zijn eigen;		
i-	Een dito daar naast groot 8 schepel zaaijland en 1 1/4 dagwerk Hooijland - 0. zijn eigen - W. J.H. Zwavelink;		
j~	Een stuk Hooijland genaamd de Bruil gelegen in de Heege groot 3 1/2 dagwerk hooij en Weijdeland - N. de kinder van H. van Ulzen - Z. de Hege; afkomstig van schoonvader H. van Engen	<i>f</i>	340~0~0
k~	twee dagwerk groenland bij 't Verlaat - 0. aan de gragte - W. aan de Kadijk ;		
l-	Een half dagwerk dito bij de Benthemerpoort - 0. aan de Stad - W. J. Schutstal;		
m-	twee en een half dagwerk groenland in de Heege genaamd de Reuvekamp - N. aan de weg - Z. B.J. Eek; van zijn schoonvader herkomstig van Domeijnen	<i>f</i>	316~0~0
n~	Een en een half dagwerk dito daar naast genaamd Jan Ooms Hoekjen - 0. zijn eigen - W. de Dijk;		

o~	Een en een half dagwerk Hooijland gelegen in Klinkenvlier, 't gruntemaatje genaamd - O. de Pastorij - W. de Stad;		
p~	Een gedeelte van 't land agter 't Wagensveld groot 2 schepel zaaijland en een dagwerk en 19 roeden groenland - N. Erven L'Empereur - Z. de kinder van H. van Ulzen;		
q~	Een akker zaaijland op de Voorloo groot 3 schepel 2 spint 4 roeden - O. L. Bekken - W. J. van der Scheer; afkomstig van zijn schoonvader	f	44~4~0
r~	Een Hoff met een Huisje op 't Wagensveld gelegen, groot 5 spint land - O. P. Monhof - W. de Wed. Willemsen; van zijn schoonvader herkomstig van Ds. J. van Engen	f	14~10~0
s~	Een halve Hoff op 't Wagensveld groot 2 spint land - O. Jacobus Wispelweij - W. M. Luinge; van zijn schoonvader herkomstig van de Wed. Bt. Reurink	f	8-12-6
t~	14 Weijden in de Marsch; 3 weijden afkomstig van Ds. van Engen, tien weijden van zijn schoonvader, 13 zijnde waard	f	747-7-0
u~	5 Weijden in 't Moer; 4 afkomstig van Ds. van Engen, 1 van zijn schoonvader	f	289-12-7
v~	3 Weijden in de Holvert; afkomstig van R. Bennis	f	150-0-0
w~	twee geregtigheden in Steenwijksmoer;		
x~	de helft van drie dagwerk Hooijland gelegen in het Vlier op 't Clooster - O. H. Rikkers - W. de Dijk (op 27 december 1810 overgedragen aan G. Woltersom);		
y~	De helft van een Huis no. 271 met een Hof daaragter, gelegen in de Rijnsche Straat mandelig met G. Nevels, d. 7 Julij 1808 van B. v.d. Rijk aangekomen.		

Uit veetellingslijsten begin 19e eeuw blijkt dat Hinderikus Cremer ook enig vee had. Volgens de telling der paarden, beesten en schaapen in april 1811 bezit Cremer 1 ruïn, 1 merrie welke niet gehouden wordt om veulens te trekken, 3 koeijen, 2 vaarsen en 1 schaap (hamel of weer, gesneden ram).

De lijst van het gestal paarden, beesten en schapen in de gemeente Coevorden in november 1812 geeft aan: 2 paarden boven 3 jaren oud, 1 paard beneden 3 jaren oud, 4 beesten boven 2 jaren oud en 1 schaap.

Op 24 mei 1814 bezit Hinderikus Cremer volgens het register van het paarde en pleiziergeld 2 paarden, classe Land passagie geld. Er waren een drietal klassen waaronder paarden konden vallen: Voor de landbouwer, Gemengd gebruik, en Land passagie geld, oftewel als rijpaard. Cremer zal deze paarden o.a. gebruikt hebben voor de jacht. Hij was samen met drie andere inwoners van Coevorden de enige die het Patent op het Recht van de Jagt volgens artikel 43 had toegewezen gekregen in 1806. Dit kostte hem het zeer forse tarief van f 5-0-0.

Nalatenschap

Dat Hinderikus Cremer een zeer welvarend koopman was, laat de boedelinventaris die kort na het overlijden van hem en zijn vrouw is opgemaakt wel zien. Hinderikus en zijn vrouw bezaten in Coevorden een aantal huizen en pakhuizen, diverse stukken hooiland, groenland, zaailand, weiden en enkele hofjes.

De volledige inhoud van de boedelinventaris volgt onder subbijlage 11-C.

Nadat Henderika van Engen op 22 november 18 17 overleden is en Hinderikus Cremer acht dagen later op 30 november beginnen de erven op 22 december 18 17 met de afhandeling van de boedel. De gehele afhandeling zal ruim 12 jaar in beslag nemen. Pas op 8 mei 1830 vinden de laatste verkopen plaats.

Namens de minderjarige kinderen treedt als voogd op Albert Peters, landbouwer op den Hool onder Sleen en Kars van Tarel, geneverbrander te Coevorden, als toeziend voogd. Minderjarig zijn Maria Catharina, Jacobus Arnoldus, Hendrikus, Johannes, Roelof en Cornelius.

Op 22 december 1817 vindt de verkoop plaats van enige roerende goederen waaronder 1/4 deel in de Postwagensveere van Coevorden op Groningen en Zwol met 1/4 deel van de beide Postwagens. Dit wordt gekocht door Gerrit van Almelo, op de Loo, voor f 475,00. Zijn vader Jan van Almelo staat borg (kwartieren 100 en 200). Op 6 januari wordt een groot gedeelte van de huisinventaris publiekelijk verkocht, samen met een grote partij oud ijzer en hout. De duurder artikelen als kabinetten, kasten en koperen huisraad worden voornamelijk door zoon Andries en dochter Aaltien gekocht.

Op 4 februari koopt Andries Cremer de behuizing en grond, staande en gelegen aan de Markt te Coevorden op de hoek van Benthemerstraat, alsmede een pakhuis daarnaast gelegen aan het huis van Geert Baarling en daarmee onder één dak. Hij betaalt hiervoor f 3.530,00. Harm Dubben, schoenmaker, stelt zich borg. Het huis in de Vriesche Straat, gehuurd door weduwe Schenk, wordt gekocht door Jan Paulus Coeling, koperslager te Coevorden, voor f 1.260,00. De schuur met woonkamer en een daarbij gelegen hofje en halve mestplaats, staande en gelegen aan het Dijkje, worden voor f 480,00 door Jan Woltersom Gzn., koopman te Coevorden, gekocht. De behuizing, schuur en hof in de Oosterstraat die door juffer Portman worden gehuurd koopt Geert Raterink, kuiper te Coevorden, voor f 850,00.

Op 19 februari vindt er een scheiding en deling van de diverse zaadvenen, weiden, bouwlanden en hooilanden plaats tussen de erfgenamen. De gronden worden verdeeld in drie kavels. Eén kavel is bestemd voor de meerderjarige kinderen en twee kavels voor de minderjarigen. Op 23 februari 1818 verhuren de voogden van de minderjarige kinderen een aantal percelen grond uit de getrokken kavels.

De meerderjarige kinderen bieden op 27 februari en 26 maart de landerijen uit hun kavel publiekelijk te koop aan. Op 9 januari 1819 wordt opnieuw land verkocht.

In 1824 is Andries Cremer inmiddels voogd geworden over de minderjarige kinderen. Op 16 december van dat jaar verkoopt hij stukken land in hoedanige functie. Op 20 januari 1825 en 2 april 1828 verhuurt hij gronden uit de nalatenschap van zijn ouders. En op 5 januari 1829 vinden opnieuw verkopen plaats. De in eerste instantie verhuurde landerijen worden op 23 februari van datzelfde jaar verkocht. En op 8 mei 1830 geeft Andries Cremer goedkeuring tot het roijeren van de hypothecaire inschrijving tegen Berend Slingenberg, burgemeester te Coevorden, en tegen Roelof Rave, landbouwer te Coevorden, uit hoofd van de publieke verkoop op 23 februari. De laatste schulden zijn afbetaald.

In een periode van ruim 12 jaar brokkelt het gehele bezit dat Hinderikus Cremer en Henderika van Engen bij elkaar hadden verzameld af. Een deel wordt gekocht door de kinderen, maar het grootste gedeelte verdwijnt in de handen van derden. De glorieuze opkomst van het geslacht Cremer in Coevorden begint hiermee aan zijn teruggang.

Onder zoon Andries Cremer, die het bedrijf van zijn vader aan de Markt te Coevorden voortzet, gaat het zakelijk gezien steeds slechter. Uiteindelijk moeten het huis en de winkel verkocht worden. Andries komt terecht in het arme veengebied ten westen van Coevorden.

Een definitief einde van het koopmansgeslacht Cremer in Coevorden!

(Bronnen: o.a. J. Bos, F.J. Hulst en P. Brood, 'Huizen van Stand. Geschiedenis van de Drentse havezaten en andere herenhuizen en hun bewoners.'; H.D. Minderhoud, 'Coevorden, Stadt en heerlickheit')

Subbijlage 11-B
Hinderikus Cremer en het Gasthuisfonds te Coevorden

Overzicht van perioden gedurende welke Hinderikus Cremer gasthuisvoogd was van het gasthuisfonds

<i>aanstelling</i>	<i>afreding</i>	<i>tractement</i>	<i>administratie vergoeding 1)</i>	
31-07-1795	15-07-1796	f 30-0-0		
18-07-1797	26-07-1798	f 30~0~0		
23~07~1799	12-09-1800	f 30-0-0		
13-09-1800	30-06-1801	f 30~0~0		
01-07-1801	30-06-1802	f 30-0-0		
01~07~1802	31-12-1803	f 45~0~0		
01-01-1804	31-12-1804	f 30-0-0		
01-01-1805	31-12-1805	f 30~0~0	f	3~0~0
01-01-1806	31-12-1806	f 30-0-0	f	3~0~0
01-01-1807	31-12-1807	f 30-0-0	f	3~0~0
01-01-1808	31-12-1808	f 30-0-0	f	3~0~0
01-01-1809	31-12-1809	f 30-0-0	f	3~0~0
01-01-1810	31-12-1810	f 30-0-0	f	3~0~0
01-01-1811	31-12-1811	f 30-0-0	f	3~0~0
01-01-1812	31-12-1812	f 30~0~0	f	3~0~0
01-01-1813	31-12-1813	f 30~0~0	f	3~0~0
01-01-1814	31-12-1814	f 30~0~0	f	3~0~0
01-01-1816	31-12-1816	f 30~0~0	f	3~0~0

Overzicht van ontvangsten van en uitgaven aan Hinderikus Cremer door het gasthuisfonds

<i>uitgave/ ontvangst</i>	<i>datum</i>	<i>betreffende</i>	<i>bedrag</i>
uitgave	02-07-1794	levering op kwitantie	f 2~0~0
uitgave	04-07-1796	spijkers en kalk	f 0~14~7
uitgave	24-07-1798	enige spijkers	f 1-14-6
uitgave	04-09-1800	verschot en div- geleverde waaren	f 10-4-5
uitgave	05-03-1801	levering op kwitantie	f 0~13~0
uitgave	28-06-1802	levering op kwitantie	f 1~6~0
ontvangst	10-05-1803	3 jaar waspagt van zijn huijs staande aan de Markt, vervaldata 29-09-1801, 29-09-1802 en 29-09-1803	f 0~18~0
ontvangst	31-12-1804	1 jaar waspagt, vervaldatum 29-09-1804	f 0~6~0
ontvangst	20-11-1806	1 jaar waspagt, vervaldatum 29-09-1806	f 0~6~0
ontvangst	30-12-1807	1 jaar waspagt, vervaldatum 29-09-1807 (ook in volgende jaren, verder niet meer vermeld)	f 0~6~0
uitgave	09-02-1807	kalk en spijkers	f 83~5~2
uitgave	12-12-1810	geleverde spijkers	f 3-7-4
uitgave	30-12-1813	spijkers en kalk ten behoeve van reparatie aan Erve de Koppel	f 5~13~0

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

Overzicht van ontvangsten en uitgaven van het gasthuisfonds gedurende de jaren dat Hinderikus Cremer gasthuisvoogd was

<i>van</i>	<i>tot</i>	<i>ontvangsten</i> 2)		<i>uitgaven</i>		<i>saldo</i>
31-07-1795	15-07-1796	f	4016-11-7	f	3668-7-6	f 347-4-1
18-07-1797	26-07-1798	f	4849-19-5	f	4499-0-7	f 350-18-6
23-07-1799	12-09-1800	f	3059-4-0	f	252 1-2-7	f 538-1-1
13-09-1800	30-06-1801	f	204 2413-2-5 1-2-5	f	1553-12-3	f 487-10-2
01-07-1801	30-06-1802			f	1572-18-6	f 840-3-7
01-07-1802	31-12-1803	f		f	254 1-5-7	f 377-15-4
01-01-1804	31-12-1804	f	2919-1-3 1680-0-4	f	1065-14-7	f 614-12-7
01-01-1805	31-12-1805	f	2300-11-7	f	1518-4-9	f 782-7-6
01-01-1806	31-12-1806	f	1930-10-4	f	1754-15-5	f 175-14-7
01-01-1807	31-12-1807	f	1330-0-5	f	1328-9-5	f 1-11-0
01-01-1808	31-12-1808	f	2266-11-0	f	2058-16-2	f 207-14-6
01-01-1809	31-12-1809	f	2605-10-2	f	2105-14-7	f 499-15-3
01-01-1810	31-12-1810	f	3630-18-0	f	3385-4-4	f 245-13-4
01-01-1811	31-12-1811	f	1447-6-2	f	1314-9-2	f 132-17-0
01-01-1812	31-12-1812	f		f	1224-6-2	f -251-19-6
01-01-1813	31-12-1813	f	774-6-4 ⁹⁹²⁻⁴⁻⁴	f	1149-6-3	f ~375-0-2
01-01-1814	31-12-1814	f	1741-5-5	f	1909-14-7	f -168-9-2
01-01-1816	31-12-1816	f	1510-17-5	f	1000-11-4	f 510-6-1 3)

- 1) Betreft vergoeding 'voor schrijven van ontfangst en uitgaaf in het boek van het Gasthuijs, welke bij de Magistraat is berustende'.
- 2) Ontvangsten zijn inclusief de beginsaldi van de voorgaande periode.
- 3) In de jaren 1812 tot en met 1814 liepen de inkomsten van het gasthuisfonds danig terug, wat bij gelijkblijvende uitgaven een negatief saldo aan jaareinde opleverde.

De reden zal gezocht moeten worden in het krijsgebeuren tegen het einde van de franse periode. Het stadsbestuur van Coevorden besloot om over de periode 1 januari 1815 tot en met 31 december 1815 een andere gasthuisvoogd aan te stellen, Thomas Wemdleij.

De inkomsten stegen in 1815 naar f 2410-1-2, terwijl de uitgaven f 2321-10-6 bedroegen, wat een positief saldo opleverde van f 88-10-4. Het daaropvolgende jaar werd Hinderikus Cremer wederom aangesteld als gasthuisvoogd.

Subbijlage 11-C

Boedelinventaris van wijlen Hinderikus Cremer en Hinderika van Engen, opgemaakt van 13 tot en met 17 december 1817.

	verkoop waarde	aankoop waarde
ONROERENDE GOEDEREN		
Vaste goederen in de gemeente Coevorden		
1~ huis op de hoek van de Benthemerstraat en aan de Markt	3500,00	
2~ pakhuis daarnaast, met het huis van Geert Baarling onder één dak		
3~ pakhuis waarin twee kamers met een hofdaarachter groot 1 1/2 spint land, in de Oosterstraat aan het Dijkje, naast het huis van Klaas Guntenaar	850,00	
4~ huis in de Vriesche Straat, tussen de huizen van Hinderikus van Ulzen en Geert Meppelink	1260,00	
5~ schuur met een woonkamer daarin en een hofje erachter aan het Kalverdijkje	480,00	
6- zaadveen, groot 2 schepels zaailand en 5/4 dagwerk hooiland, ten oosten aan Gerrit Maties en ten westen aan erven Cremer-Van Engen en Evert Eijssen		
7- 1/2 zaadveen daarnaast mandelig met Evert Eijssen, groot 4 schepels zaailand en 5/8 dagwerk hooiland, met opgaande veen en veld, ten westen aan H. van Ulzen	330,00	
8~ zaadveen, groot 8 schepels zaailand en 1 1/4 dagwerk hooiland, met opgaande veld en veen, ten oosten aan veen van kinderen van Jan Harm Zwavelink, ten westen aan volgende perceel		
9- zaadveen daarnaast, groot 8 schepels zaailand en 1 1/4 dagwerk hooiland, met opgaande veld en veen, ten westen erven Jan Harm Zwavelink	900,00	
10- stuk hooiland, genaamd De Bruil, in de Heege, groot 3 1/2 dagwerk, ten noorden erven H. van Ulzen, ten zuiden de Heege	580,00	
11~ 2 dagwerk hooiland bij het verlaat, ten oosten de gracht, ten westen de Kadijk	225,00	
12- 1/2 dagwerk hooiland bij de Benthemerpoort, ten oosten stadgrond, ten westen wed. Schutstal		
13- 2 1/2 dagwerk groenland in de Heege, genaamd De Reuekamp, ten noorden de weg, ten zuiden Berend Jan Eek		
14- 1 1/2 dagwerk groenland daarnaast, genaamd Jan Oomshoekjen, ten oosten vorige perceel, ten westen de Dijk		
15- 1 1/2 dagwerk hooiland in de Klinkenvlier, genaamd Het Gruntmaatje, ten oosten de pastorie, ten westen de stad		
16- deel van het land achter het wagensveld, groot 2 schepel zaailand en 1 dagwerk en 19 roeden groenland, ten noorden de erven L'Empereur, ten zuiden de erven H. van Ulzen		
17- akker zaailand op de Voorloo, groot ongeveer 4 schepel land, ten oosten Lubbert Bekken, ten westen Jacobus van der Scheer		

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Derend Jan Finke c.s.

18~	hof op het wagensveld met een zomerhuisje, groot 5 spint land, ten oosten Petrus Bouhof, ten westen de wed. Willemsen	866,00
19~	1/2 hof op het wagensveld, groot 2 spint land, ten oosten Jacobus Wispelweij, ten westen Marten Luinge	
20~	14 weiden in de Marsch	1997,00
21-	5 weiden in het Moer	207,50
22-	3 weiden in de Holvert	274,00
23~	hof aan het dijkje te Coevorden, ten westen Gerrit Nevels, ten zuiden de wed. Harm van Tarel	220,00

Vaste goederen in de gemeente Dalen

24~	akker bouwland achter Lavingveen, groot 2 mudden land min een schat, ten noorden aan A. Kiers, ten zuiden aan Gerrit Jan Vrieling	
25~	akker bouwland, genaamd De Vlasakkers, groot 1 mud land, ten noorden Jan Mepsche, ten zuiden Harm Kiers	
26~	2 akkers bouwland in de Veldkampen, groot 6 schepels land, ten zuiden Hindrik Rikkers, ten noorden Teunis Willem Plukhooij	925,00

Vaste goederen in de gemeente Emmen

27-	1/3 deel van het recht van beklemming van de goederen op den Angelslo	1510,00
-----	---	---------

ROERENDE GOEDEREN**In kabinet in binnenvertrek met uitzicht op de Straat**

28~		10,00
29~	1112servettenservetten	11,00
30~	2 tafellakens	4,00
32~	9 beddelakens	22,00
33~	8 vrouwenhemden	10,00
	6 kussenslopen met kant	8,00
34~	12 servetten	15,00
35~	12 servetten	15,00
36~	4 servetten	4,00
37~		8,00
38~	418tafellakenservetten	25,00
39-	1 tafellaken	5,00
40~	6 beddelakens	18,00
41-	9 beddelakens	27,00
42-	3 servetten	3,00
43-	2 stukjes linnen lang 12 elle	6,00
44~	zwarte zijden japon	6,00
45~	blauwe stoffen japon	5,00
46~	zijden taffen japon	6,00
47~	donkerblauwe japon met weerschijn	5,00
48~	paarse japon	4,00
49~	roodbonte katoenen japon	6,00
50~	zwarte zijden vrouwenhoed	1,50
51~	3/4 paars katoen	2,00
53~	3 waiers	1,00
54~	zwarte zijden mantel	4,00

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

55~	groene doek	2,00
56~	23 ondermutsen en nachtmutsen	2,50
57~	zwarte mantel	3,00
58~	groen jak	1,00
59~	manshemd	1,50
60~	vrouwenrok	1,25
61-	paar zilveren kniegespen zonder keur	1,00
62-	gestreept zijden vest	3,00
63~	witte katoenen doek	0,50
64~	zwarte lakens vest	2,00
65~	bruine mansrok	8,00
66~	blauwe mansrok	12,00
67~	5 zilveren vorken, grote keur, zwaar 18 1/4 lood	23,70
68-	6 zilveren lepels, grote keur, zwaar 28 3/4 lood	37,35
69-	zilveren tasbeugel, zwaar 15 1/4 lood, kleine Hollandse keur	18,30
70-	4 zilveren vorken, zwaar 14 lood, kleine Hollandse keur	16,80
71-	6 zilveren eierlepeltjes, zwaar 6 1/4 lood en 1/2 engelsch, Hollandse keur	7,55
72-	zilveren naaldekokker van . . .stelerendoosje. zwaar 2 1/4 lood en 1/2 engelsch, Hollandse keur	2,75
73-	6 zilveren lepels, zwaar 18 3/4 lood en 1 engelsch, Meppelder keur	21,60
74-	6 zilveren lepels, zwaar 20 1/2 lood min 1 1/2 engelsch, Meppelder keur	23,40
75-	2 zilveren vorken, zwaar 6 1/4 lood min een 1/2 engelsch, Groninger keur	6,90
76-	zilveren brandewijnskom, snuifdoos en suikerstaafjes, zwaar 26 1/4 lood min 1/2 engelsch, Groninger keur	28,70
77-	paplepel, kinderbél en knipje, zwaar 8 3/4 lood min 1 1/2 engelsch, Meppelder keur	9,85
78~	zilveren schaar, zwaar 2 lood min 1/2 engelsch, kleine Hollandse keur	2,30

In hetzelfde binnenvertrek met uitzicht op Straat

79-	3 schilderijen achter glas	10,00
80-	6 schilderijen achter glas met onderscheiden vogels en houten lijsten	6,00
81~	spiegel met vergulde lijst	6,00
82~	verlakt blaadje	1,00
83~	blikken tobbegien	0,75
84~	theebus	1,25
85~	2 kwispedoren	0,40
86~	8 porceleinen kopjes en schoteltje	2,00
87~	cylinderbuffet	3,00
88~	thee- en tabakskistje, bruin hout en ingelegd	3,00
89~	8 porceleinen borden	2,00
90~	7 roemers	0,70
91~	stel van 7 glazen	1,50
92-	1/2 dozijn porcelein defect	1,50
93-	3 porceleinen kopjes en schoteltjes	0,60
94~	tinnen verlakte koffiekán	2,00
95~	tinnen verlakte koffiekán	2,00
96-	koperen verlakte koffiekán met 3 kramen	2,00
97-	olie- en azijnzetter	2,50

98-	tinnen tabaksconfoor	0,75
99-	koperen schenkketel	1,50
100~	blikken confoor	1,00
101~	2 verlakte trommeltjes	1,50
102-	bakje met 2 snuiters	1,00
103-	verlakte schel	0,40
104-	2 grote bierglazen	0,30
105-	2 houten flesblaadjes (onderzetters)	0,20
106-	2 witte glasgordijnen met platte koperen roeden	1,50
107-	2 witte kommen defect	0,50
108~	2 witte schotels defect	1,00
109~	2 witte zoutvaten en mosterdpotje	0,40
110~	2 witte boterpotjes	0,30
111~	27 witte borden	4,00
112-	4 glazen zoutvaatjes	0,40
113-	tinnen olie- en azijnzetter zonder glazen	1,00
114-	optika met enige prenten (camera obscura)	4,00
115-	paar groene beddegordijnen met een val	4,00
116-	bruine tafel met lade, overtrokken met groen zwilk	4,00
117~	kleine bruine tafel	3,00
118-	12 bruine stoelen met groene kussens	20,00
119~	9 porceleinen kommen	3,00
120-	turfton	1,00
121-	een kabinet van boereikeiken hout	50,00
121-	kleerkast van bruin iepenhout	17,00
122-	pijpebakje	0,75
123-	witte baaien rok	1,50
124~	gestreepte baaien rok	2,00
125~	wollen schort	1,00
126~	wollen schort	0,75
127-	blauwe zijden japon	2,00
128-	reiszak	2,00

In een klein zijkamertje met uitzicht in de Benthemerstraat

127-	grof beddelaken	1,50
128-	6 grove beddelakens	6,00
129-	11 grove tafellakens	11,00
130-	3 manshemden	4,00
131-	zwart jak en rok	3,00
132-	dozijn roodbont porcelein	4,00
133-	5 kopjes en schoteltjes	1,50
134-	2 schilderijen achter glas met vogels	1,00
135-	schilderij op glas	2,00
136~	kastje	3,00
137-	blikken tobbegien	0,50
138-	latafel	6,00
139-	bureau	6,00
140-	vissekom	1,00
141~	7 roemers	0,35

In de keuken met uitzicht op de straat

142~	9 stoelen	5,00
143~	latafel	6,00
144~	hoekbuffet	1,50

145~	hoekbuffet	2,50
146-	klok	20,00
147-	vogel en kooi	2,00
148~	vogel en kooi	2,00
149-	vogel en kooi met bak onder de kooi	3,00
150-	dozijn grof theegoed	1,00
151~	witte trekpot en spoelkom	0,40
152~	zwarte kom	0,10
153~	blikken trom	0,40
154~	almanak	0,30
155~	spiegel	3,00
156~	spiegel	4,00
157-	2 schilderijen	1,20
158-	koperen tabaksconfoor	0,40
159-	haardketting	0,80
160-	tafel met lade	3,00
161-	tafel met lade	1,00
162-	11 porceleinen borden	4,00
164-	4 roemers	0,40
165-	verlakte theepot	0,75
166-	12 tinnen lepels	0,60
167-	12 stalen vorken	0,60
168~	2 paar groene beddegordijnen	3,00
169-	houten schilderij	0,30
170-	wit glasgordijn met een platte koperen roede	1,00

In de achterkeuken

171~	tafel, groen geveerd	1,50
172~	4 stoelen	2,00
173~	spiegel	0,50
174~	baktrog	1,00
175~	vat met zuurkool	7,00
176~	6.....	1,50
177~	kaarsebak	0,10
178~	tinnen visschotel	0,60
179~	tinnen kom	0,75
180~	tinnen schotel	1,00
181~	tinnen schotel	0,50
182~	tinnen soeplepel	0,30
183~	2 tinnen kandelaars	0,80
184~	koperen melkketeltje	1,00
185~	doofpot	8,00
186~	waterketel	2,50
186~	koffieketel	3,00
187~	koffieketel	2,00
188~	koffieketel	1,00
189~	koffieketel	0,60
190~	2 koperen lampen	1,20
191~	koperen schuimer	0,20
192~	koperen confoor	0,30
193-	3 koperen deksels	0,60
194~	bruine koffiekkan	3,50
195~	bruine blaker	0,30
196~	3 ijzeren potten	3,00

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

197~	blikken verlakte theestoof	1,20
198~	koperen melkond	0,30
199~	koperen confoor voor een koffiekant	0,75
200~	haardketting	1,00
201~	t a n g	0,60
202~	ijzeren rooster	0,30
203~	12 ijzeren borden	0,75
204~	enige rode stenen potten en pannen	1,20
205~	2 stoven	0,40
206~	koffiebrander met 2 ijzeren standers	3,00
207~	koperen wasketel	3,00
208~	koperen lange ketel	4,50
209~	partij knollen	1,00
210~	partij rode en witte kool	3,00
211~	juk met kettingen	0,60
212~	zandblik	0,20
213~	slaademmer	0,30
214~	ronde lantaarn	1,00
215~	melk.....	0,40
216~	3 hengelmanden	0,75
217~	tobbe	0,30
218~	tafel	0,50
219~	emmer	0,60
220~	droogrek	0,40
221~	pers	30,00
222~	koperen ketel	8,00
223~	grote koperen ketel	12,00
224~	koperen vetketel	34,00
225~	2 tangen	0,30
236~	schaal en balans	7,00
237~	balans	0,40
238~	kaarsvorm	8,00
239~	160 kaarsen speten	4,00
240~	kaarseraam	1,00
241~	koperen vetpan	0,50
Op de zolder		
242~	tinnen biermengel	0,50
243~	tinnen biermengel	0,55
244~	tinnen ketel	1,00
245~	tinnen convoor	0,20
246~	tinnen convoor	0,20
247~	tinnen kandelaar	0,20
248~	tinnen visschotel	0,40
249~	tinnen blaadje	0,75
250~	tinnen schotel	0,60
251~	bord	0,35
252~	pijpan	0,30
253~	boterkom	0,40
254~	mosterdpot	0,20
255~	koperen confoor	0,80
256~	2 koperen schalen	0,60
257~	tinnen schuimer	0,20
258~	tinnen traanbak defect	0,20

259~	partij oud ijzer	5,00
260-	koperen snuiter en bakje	0,40
261-	tinnen kandelaar	0,25
262-	tinnen soeplepel	0,20
263-	tinnen waterpot	0,90
264-	tinnen melkont	0,30
265-	7 tinnen schotels	7,00
266-	verlakte blikken ketel	0,30
267-	tinnen bierkan	1,20
268-	waterfles	0,75
269-	2 tinnen azijnmaten	0,90
270-	tinnen schotel en deksel	0,60
271-	ketting met grove schalmen	4,00
272-	ketting met kleine schalmen	2,00
273-	kleine ketting met kleine schalmen	0,40
274~	enig touw	3,00
275-	kastje	6,00

In de kaarsemakerij

276~	spiegel	1,00
277-	6 schilderijen	1,50
278~	7 kaarsekisten	9,00
279-	kapmes voor smeer	1,00
280-	schop	0,30
281-	6 ijzeren gewichten, samen zwaar 141 pond	8,00
282-	300pondkanenbrood	7,50
283~	karsbank met toebehoren	

In de winkel

284~	6 tabaksdozen	6,00
285-	4 snuifpotten	3,00
286-	toonbank	4,00
287-	pepermolen	1,00
288-	koperen schaal en balans	2,00
289-	kleine koperen schaal en balans	1,00
290-	4 1 winkeldozen	12,00
291-	tinnen boomolietrom	2,00
292-	tinnen potastrom	2,00
293-	koperen sirooptrom	2,50
294-	2 azijnvaatjes defect	0,50
295-	3 tinnen azijnmaten en 1 trechter	0,80
296-	blikken oliekan	0,40
297-	koperen schaal met ketting en balans	3,00
298-	kleine koperen schaal met ketting en balans	1,00
299-	koperen koffieschaal	0,75
300-	koffiemolen	1,50
301-	enige kleine gewichten	1,00
302-	koperen vijzel	2,00
303-	2 blikken scheppers	0,60
	blikken trechter	0,25
; ”	3 blikken theebussen	1,50
306-	toonbank	6,00
307-	groen blikken trom	0,60
308~	traan- en oliebak	4,00

KOOPMANSGOEDEREN

In het voorhuis ter rechterzijde op de bovenste of eerste bank

309~	2 riem papier	8,25
310~	doosje ouwels	3,00
311-	11 stenen potten	1,10
312~	riem papier	4,125
313-	1 pond katoen	1,25
314~	9 pond katoen	11,25

Op de tweede bank

315~	doos met 3 ponden peper	1,725
316~	1 pond orange snippels in een doos	0,75
317~	53 bossen pennen	8,45
318~	2 pond oranje appelen in een doos	0,90
319~	2 pond komijn in een doos	0,80
320~	4 1/2 pond anijszaad in een doos	1,50
321~	riem papier	4,125

Op de derde bank

322~	bos zwavelstokjes	0,50
323~	3 pakken spelden	6,00
324~	2 pajes haken en ogen	3,00
325~	5 pond gemalen potlood in een doos	1,00
326~	5 1/2 pond lijm	3,00
327~	3/4 pond anijszaad	0,45
328~	9 pond loodwit	1,80
329~	2 pond Spaanse zeep	1,20

Op de vierde bank

330~	21 ronde en lange tinnen lepels	1,625
331-	8 pond kopergroen	1,60
332-	11 pond losse suiker	5,70
333~	25 pijpenlak	1,30
334~	bosje veters	0,625
335~	6 pakjes wit lint	0,90
336~	1 pond wit garen	3,20
337~	7 pond krenten	0,85
338~	6 pond lakmoes	1,20
339~	1 pond kaneel	2,40
340~	16 pond zwavel	1,60

Op de vijfde bank

341-	1 pond beste lakmoes	0,40
342~	9 pond pruimen	1,35
343~	11 pond zwart garen	11,00
344~	1 pond grijs garen	0,80
345-	1/4 pond broodsuiker	0,125
346~	9 pond aluin	1,80
347~	8 pond poeder	2,00

Op de zesde bank

348~	4 pond rozijnen	0,90
349~	4 pond kleine krenten	1,40

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

350~	8 pakjes rood wollen lint	1,35
351~	1 pakje rood wollen lint	0,30
352~	2 pakjes groen wollen lint	0,70
353~	1 pakje zwart wollen lint	0,35
354~	1 pakje bont wollen lint	0,35
355~	2 pond potas	0,40
356~	1/2 pond boter	0,15
Op de zevende bank		
357~	5 pond stijfjel	1,00
358~	2 pond blauwsel	0,50
359-	1 pond snuif	0,35
360~	12 pond bruine suiker	6,00
361~	7 pond donkerblauw	1,75
362~	6 pond pruimen	0,90
363~	3/4 pond nootmuskaat	6,00
364~	25 vuurstenen	0,25
265-	3/8 pond kruidnagelen	1,80
366~	8 pond witte kandij	5,20
367~	3 1/2 pond gebrande koffiebonen	2,10
Op de achtste bank		
368-	100 lange pijpen	1,20
369~	40 pond koffiebonen	23,00
370~	6 pond rijst	1,72
371-	16 pakken spijkers	10,00
372~	2 boenders	0,06
Voor het glas		
373-	1 pond witte kandij	0,65
374~	2 pond zwart ivoor	0,40
375-	10 zwarte ballegies	0,30
376~	2 dozijn pijpedopjes	0,30
377~	200 botten knopen	1,20
378~	3 kantraam	3,00
Boven op de toonbank		
379-	163 pond kaarsen	55,00
380~	enige houten lepels	0,55
Achter de deur		
381~	3 stoven	0,90
382~	3 potten	0,30
383~	6 kannetjes	0,30
384~	11 groene schotels	1,10
385~	16 groene dekseltjes	0,40
386~	ongeveer 100 pond zout	6,50
Voor het glas na de Markt		
387-	12 zijdstrengen	1,20
388~	8 zelen	2,40
389~	1 spintuwe erwten	0,70
390~	1 spint havergort	0,70
391~	20 pond pelgerst	1,50

392~	9 pannetjes	0,22
393~	5 convoors	0,20
394~	10 pten	0,50
395~	3 kommetjes	0,15
Aan de zolder boven de gang		
396~	7 handvaten	0,70
397~	brood zwaar 7 pond	3,50
398~	8 pond bindtouw	4,00
399~	4 zijen	0,60
400~	300 vaawagen- korentouw	11,25
401-	2 dozijn merlintouw	2,50
402~	10 bosjes hondewip	1,75
Aan de linkerzijde van de keukendeur		
403-	25 stenen schotels	5,00
404~	3 stenen kommen	0,45
405-	4 potten	0,60
406~	40 doosjes zwartsel	1,00
407-	280 pond Leidsche kaas	30,00
In en voor de tabakswinkel		
408-	150 pond	13,00
409-	3 pond provincie hout	0,30
Onder de toonbank		
410~	2 spint zwart vogelzaad	1,20
411-	2 spint wit vogelzaad	3,60
412-	1 spint mosterdzaad	2,50
Op de toonbank		
413~	enige boeken grauw papier	1,95
414~	24 pond tabak	10,80
415~	enig zwart steengoed, 2 keteltjes, 2 confoors, 20 pannetjes, 2 waterpotten, 4 kommen, 6 trekpotten	1,40
416~	4 kannetjes enige klein pannetjes	0,35
417-	14 grove stenen bakjes	0,20
418-	8 grove bonte kommen	0,80
419~	2 dozijn witte engelse borden	3,20
420~	1 1/2 dozijn Delfts	1,25
421~	2 dozijn bont	1,70
422~	5 witte melkkannen	1,00
423-	4 sitte trekpotten	2,10
424~	3 witte mosterdpotjes	1,20
425~	2 zoutvaatjes	0,25
426~	2 dozijn grove bonte borden	1,20
428~	30 pakken spijkers van onderscheidene soort	67,50
429~	4 pond wit garen	1,00
430~	15 pond katoen	21,00
Op de winkelkamer		
431-	152 pond hagel	22,80
432~	30 pond potas	6,00
433~	3 pond kopergroen	0,60

434~	10 pond krijt		0,25
435~	40 pond beste koffiebonen		23,00
436~	105 pond beste koffiebonen		60,37
437~	34 pond gewone koffiebonen		17,00
438~	6 pond Turkse krenten		0,75
439~	50 pond snuif		17,50
440~	15 pond stijfjel		3,00
441-	1 schepel raapzaad		2,40
442~	25 pond lichte blauwsel		6,25
443-	10 pond provincie hout		1,00
444~	5 pond anijszaad		2,25
445~	10 pond bruine kandij		5,00
446~	25 pond gekerfde tabak		11,25
447~	600 stukken linnen garen		100,00
448~	100 pond tabaksbladeren		45,00
449~	20.....		0,75
450~	3 kan wijnazijn		0,90
451-	2 ankers bierazijn		6,60
452~	ongeveer 6 kannen traan		6,00
453~	ongeveer 6 kannen teer		6,00
454~	1 vat lakmoes, zwaar 200 pond		80,00
In de kaarsemakerij			
455~	8 vaten met smeer, zwaar 1451 pond		453,44
456~	108 pond boompjes vet en 78 pond druipvet		55,00
457-	164 ond rauwvet		45,10
In de kelder			
458~	150 pond boter		46,50
Op de bovenste zolder			
459-	60 mandjes lange pijpen		92,00
460~	4 mandjes met g shalve lange pijpen		34,20
461-	5 riem papier		16,20
462~	1 pak grauw papier		3,00
463-	891 pond kaarsen		300,70
Op de zolder van Klaas van Engen			
464~	25 schepels rogge		60,00
465-	150 schepels haver		180,00
Op de zolder van het huis			
466~	partijturf		40,00
In de grote schuur			
467-	ongeveer 16000 pond hooi		96,00
468-	300 bossen stro		15,00
469-	ongeveer 70 schepels aardappelen		52,50
470-	donkerbruin paard	80,00	80,00
471-	zwart paard	45,00	60,00
472-	witbonte koe	60,00	50,00
473-	zwartbon te drachtige koe	64,50	60,00
474-	zwartbonte koe	51,00	42,00
475~	witbonte neurende koe	81,00	65,00

476~	tuigage met 2 kussens en halsbeugels		90,00
477~	boerenwagen met toebehoren	70,00	60,00
478~	slachtbeest		60,00
479~	5 zelen, 2 met linnen, 2 tomen, halshold en enig leer en touw		8,00
480~	haksel		2,00
481~	kist		1,50
482~	kleine kist		0,75
483~	zadel		4,00
484~	emmer		1,00
485~	greep		0,75
486~	2 ladders met hek en kistje	11,25	10,00
487~	oliebak		3,00
488~	weseboom	1,50	0,40
489~	meshaak		0,75
490~	enig hout en zerkstenen		6,00
In de kleine schuur			
491~	toonbank		8,00
492~	winkelbak		5,00
493-	15 planken met enig hout		15,00
494~	10 planken en 3 ribben		5,00
Beddegoed en gewassen goederen op diverse plaatsen in huis en op zolder			
495-	2 1 beddelakens		42,00
496-	4 paar kussenslopen		8,00
497-	2 witte onderbroeken		0,50
498-	3 manshemden		4,00
499-	3 witte mansslaapmutsen		0,60
500-	onderbed van wit baai overtrokken met blauwbont, een peul (peluw, langwerpig ondermatras van beddebuur overtrokken met witbont en 2 kussens van beddebuur		20,00
501-	bed, peul en 2 kussens van beddebuur, bed overtrokken met blauwbont		26,00
502-	onderbed van beddebuur overtrokken met witbont, bovenbed van baai overtrokken met blauwbont, peul en 2 kussens van beddebuur		37,00
503-	bed, peul, kussen van beddebuur overtrokken met blauwbont		21,00
504-	bed van beddebuur overtrokken met blauwbont, peul en 2 kussens van beddebuur		28,00
505~	onderbed van beddebuur overtrokken met blauwbont, overbed van baai overtrokken met zwartbont, 4 kussens van gestreepte baai		26,00
506~	bed van beddebuur overtrokken met roodbont katoen, onderbed van boomzijde overtrokken met rood vriesbont, peul, 4 kussens van beddebuur		36,00
507-	witte wollen deken met rode strepen		5,00
508-	oude witte wollen deken		5,00
509~	oude witte wollen deken		1,00
510~	rode katoenen		4,00
511-	oude deken		0,75
512-	inktbakje		0,10
513-	zilveren cachet		1,00

- 514~ partij mest
- 515~ manszitplaats in kerk in de bovenste bank zuidzijde
- 516~ 2 vrouwenstoelen in de kerk
- 517~ 2 graven in de kerk

Papieren en effecten in een bureau

- 518~ transportbrief van 2 weiden in de Koevordsche Mars van 4 februari 1713
- 519~ transport van 4 dagwerken hooiland op het Wagensveld van 24 december 1798
- 520~ koopbrief van pakhuis aan de Markt van 2 april 1782
- 521~ transport van hof aan het Dijkje bij het kruithuis van 28 november 1769
- 522~ koopbrief van huis aan de Markt van juli 1706
- 523~ koopbrief van huis aan de Markt van 18 februari 1765
- 534~ transport van 2 weiden in de Holvert van 9 mei 1792
- 535~ koopbrief van weide in de Holvert van 4 december 1790
- 536~ schuldbekentenis van 9 mei 1805, groot 30 gulden
- 537~ schuldbekentenis ten laste van Berend Niterink te Coevorden van 2 mei 1796
- 538~ schuldbekentenis ten laste van Geert van Tarel te Coevorden van 1 januari 1801, groot 75 gulden, rente 4 procent
- 539- transport van huis in de Rijnsche Straat van 7 juli 1808
- 540- transport van stuk hooiland, genaamd het Klinkenbroekjen, van 15 mei 1720
- 541~ gerechtelijke obligatie ten laste van Jan Buls op de Loo van 9 juni 1800, groot 500 gulden, rente 4 procent
- 542~ schuldbekentenis ten laste van Jan Buls op de Loo van 1 november 1802, groot 50 gulden
- 543- transport van 1/2 zaadveen van 10 mei 1806
- 544- gerechtelijke verzegeling, groot 2500 gulden van 15 januari 1803, rente 4 procent
- 545~ handschrift ten laste van Lucas Cremer te Coevorden van 2 januari 1805, groot 800 gulden, rente 4 procent
- 546~ schuldbekentenis ten laste van P. van de Poel van 4 maart 1815, groot 97 gulden 4 stuiver
- 547- schuldbekentenis groot 200 gulden van 12 september 1804 ten laste van Jan Scholten en Gesien Albers en staande origineel ten voordele van Hinderikus Lindenhorus
- 548- koopbrief van 1 1/2 dagwerk hooiland, genaamd het Gruntmaatje, van 24 augustus 1798
- 549- transport van huis en hof in de Benthemerstraat van 11 augustus 1806
- 55% transport van weide in de Marsch, het halve gruntmaatje, de zogenaamde Vosakkers, van 11 augustus 1806
- 552~ transport van zaadveen, de helft van 2 dagwerken bij het verlaat, van 11 augustus 1806
- 553~ transport van stuk land, genaamd Jan Oomshoekjen, een hof op de wagensveld, 1/4 dagwerk in het afgekaarde land van 11 augustus 1806
- 554~ transport van huis in de Vriesche Straat van 15 mei 1804
- 555~ transport van de Reuvekamp van 14 februari 1800
- 556~ transport van huisje aan de Markt van 15 november 1782
- 557~ transport van huis aan de Markt van 18 mei 1765

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

558-	afrekening en deling tussen gebroeders Cremer, wegens ouderlijke boedel van 29 augustus 1789	
559-	vertekening van Lambert Oldenbandring van 5 mei 1806 wegens het inbewaring houden van een landsobligatie groot 800 gulden	
560-	schuldbekentenis ten laste van R.W. Sturler en D.E. van Oosterhout goort 300 gulden van 9 maart 18 11	
561-	18 recepissen ten laste der stad Coevorden ieder groot 10 gulden	
562-	restant recepis ten laste der stad Coevorden ad 8 gulden 10 stuivers	
563-	transportbrief van 2 weiden in de Marsch van 8 november 1785	
564-	koopbrief van 1/4 van de postwagen met het recht daarvan van 29 mei 1812	475,00
565-	polis van assurantie van het huis aan de Markt en een kamer en schuur van 25 mei 1813	
566-	onderhandse obligatie van 13 oktober 1787 groot 3000 gulden ten laste van C. Schuller en C.J.M. Ratic	
567-	onderhandse obligatie van 12 november 1813 ten laste van Jan Moeke te Coevorden, per resto nog groot 150 gulden	
568-	vertekening ten laste van Hindrik Venebrug van 19 juli 1815, groot 50 gulden	
569-	certificaat werkelijke rentedoende schuld ten kantore van Ketwuls en Voomberg nummer 118, groot 800 gulden, hierbij de coupons van primo januari 18 16	800,00
570-	dito certificaat met dito coupons groot 1000 gulden, nummer 31301	1 000,00
571-	dito certificaat met dito coupons groot 200 gulden, nummer 392	200,00

KWARTIERSTATENBOEK THREANT

Bijlagen bij kwartierstaat 46 • Berend Jan Finke c.s.

TOTAAL-OVERZICHT BOEDELWAARDE

	Verkoop waarde	Inkoop waarde
Vaste goederen in de gemeente Coevorden	1168950	
Vaste goederen in de gemeente Dalen	925,00	
Vaste goederen in de gemeente Emmen	1510,00	
In kabinet in binnenvertrek met uitzicht op de Straat		468,45
In hetzelfde binnenvertrek met uitzicht op Straat		179,95
In een klein zijkamertje met uitzicht op de Benthemer- straat		50,85
In de keuken met uitzicht op de Straat		65,25
In de achterkeuken		176,00
Op de zolder		40,65
In de kaarsemakerij		28,30
In de winkel		59,40
In het voorhuis ter rechterzijde op de bovenste of eerste bank		28,975
Op de tweede bank		18,25
Op de derde bank		16,95
Op de vierde bank		21,00
Op de vijfde bank		17,475
Op de zesde bank		5,90
Op de zevende bank		25,85
Op de achtste bank		35,98
Voor het glas		5,85
Boven op de toonbank		55,55
Achter de deur		9,50
Voor het glas na de Markt		7,57
Aan de zolder boven de gang		24,30
Aan de linkerzijde van de keukendeur		37,05
In en voor de tabakswinkel		13,30
Onder de toonbank		7,30
Op de toonbank		116,90
Op de winkelkamer		424,67
In de kaarsemakerij		553,54
In de kelder		46,50
Op de bovenste zolder		446,10
Op de zolder van Klaas van Engen		240,00
Op de zolder van het huis		40,00
In de grote schuur		768,65
In de kleine schuur		33,00
Beddegoed en gewassen goederen op diverse plaatsen in huis en op zolder		265,95
Papieren en effecten in een bureau		
Totaal	16599,50	4334,96
Recapitulatie:		
Totaal onroerende en roerende goederen tegen verkoopwaarde		16599,50
Totaal roerende goederen tegen inkoopwaarde		<u>4334,96</u>
		20934,46

BIJLAGE 111 ~ kwartieren 160 en 161
ANDRIES CREMER EN HENDRINA CATHARINA GRIMMELIUS

Inleiding

Andries of Andreas Cremer wordt op 29 november 1721 in het boerendorp Wagenborgen in de provincie Groningen gedoopt als zoon van Jacob **J(o)an(ne)s** en **Ant(j)e Jans(en)** Post. Andries is een van de laatste kinderen in de rij van veertien nakomelingen uit het huwelijk van Jacob Jans en Ante Jans Post.

Andries komt uit een familie van zeer vermogende landbouwers in het plaatsje Wagenborgen. Met name zijn grootouders van moederszijde, de kerkvoogd Jan Gerrits Post en Claesjen Jansen Carst, hadden veel macht en bezittingen.

Zijn oudere broers zullen waarschijnlijk hun vader opgevolgd zijn als landbouwers. Andries echter verkoos een militaire loopbaan. Heel enerverend zal dit beroep niet zijn geweest want in het midden van de 18e eeuw was er geen sprake van enig strijdtoneel in de Nederlanden. Pas in 1747 werd de Republiek betrokken in de Oostenrijkse Successie-oorlogen.

Het legeronderdeel waar Andries Cremer onder diende was inmiddels neergestreken in het vestingstadje Coevorden. Na de herovering van Coevorden op 30 december 1672 door generaal Carel Rabenhaupt ~ ondersteund door de ideeën van koster-schoolmeester Meyndert **Minnes** van der Thijnen ~ op de Munsterse troepen van de Munsterse bisschop Bernhard van **Galen** ~ in de volksmond bekend als Bommen Berend ~ was er in Coevorden weinig spannends meer gebeurd. Het kon dan ook als een ingeslapen vestingstadje worden aangemerkt. Er veranderde bijna niets. De magistraat, bestaande uit de burgemeesters en de leden van de vroedschap, hielden de goed betaalde baantjes in de familie en onder vrienden.

Het enige leven in de brouwerij bracht het garnizoen, waarin ook Andries was gelegerd. Huursoldaten, buitenlanders, zwierven in hun vrije tijd door de straten, rap met de dolk en de bierkroes, altijd wel ergens overlast bezorgend.

In deze rustige tijden leerde Andries zijn vrouw kennen. Op 15 oktober 1748 treedt Andreas in ondertrouw met Hinderina Catrina Grimmelius. Hinderina Catrina, die ook wel Hinderijna Catrijna Grimmus wordt genoemd, was in Emlichheim geboren en daar op 5 september 1724 gedoopt. Haar vader was predikant Nicolaus Grimmelius, een nakomeling uit een predikantengeslacht, een zeer aanzienlijke familie. Henderina Grimmelius is in 1743 op belijdenis aangenomen in Coevorden.

Op 6 november 1748 treden Andries en Hinderina Catharina in het huwelijk. Op dat moment in Andries sergeant in het regiment van de heer luitenant generaal Veldtman, onder de compagnie van de luitenant **collonel** Lewe.

Andreas Cremer wordt op 30 augustus 1750 op belijdenis aangenomen in de hervormde kerk te Coevorden.

Kinderen

Uit het huwelijk van Andries en zijn vrouw worden een achttal kinderen geboren.

Jacobus Arnoldus ~ genoemd naar de grootouders van vaderszijde ~ wordt op 11 maart 1750 in Coevorden gedoopt. Andries Cremer is op dat moment nog sergeant.

Jacobus Arnoldus huwt op 14 mei 1777 in Coevorden met Jacoba Theodora Cramer.

Achtereenvolgens worden geboren:

- a- Wilhelmus Hinderijkus, gedoopt 18 juli 1751;
- b**~ Maria, gedoopt 2 juli 1752;
- c- Clasijna, gedoopt 8 september 1754;
- d- Lucas, gedoopt 7 oktober 1756;
- e- Comelius, gedoopt 11 januari 1760;

f~ Comelius, gedoopt 26 december 1761;

g~ Hendericus, gedoopt 29 mei 1767.

Aan zoon Hendericus Cremer en zijn vrouw Henderika van Engen is in bijlage II een apart levensverhaal gewijd (kwartieren 80 en 81).

Handel

Omstreeks 1754 laat Andries het militaire leven achter zich. Hij stapt in de handel. Het haardstedenregister van Coevorden van 1754 geeft aan dat hij een negotie voert in het Rot van burgemeester Von Lienen in de Ooster, Reense en Kerk Straete, waarvoor hij jaarlijks f 2-0-0 haardstedengeld moet betalen.

Andries is een winkel begonnen in kruidenierswaren, waar hij samen met zijn vrouw de scepter zwaait. In 1754 pacht Andries van borgemeesteren en geswooren gemeente van Coevorden de inning van de Stadsmiddelen op Winkelwaren. Voor een bedrag van f 5-0-0 kan hij voor de periode van een half jaar de belasting op winkelwaren innen. C. Wijman stelt zich als borg voor hem.

Dit zal een lucratieve bezigheid zijn geweest, want deze verpachting is één van de vele die Andries naar zich toe zal weten te trekken. Een overzicht van de verpachting is weergegeven in subbijlage 111-A.

Het lukt de handelsman Cremer om in vrij korte tijd aanzien te verwerven in Coevorden. Op 25 oktober 1765 koopt Andries Cremer, geboortig van Wagenborgen, gehuwd met Hinderina Catrina Germelius, geboortig van Coevorden en borgerdogter, voor zich zelf het halve burgerschap van Coevorden. Hij legt de eed van getrouwigheid af en betaalt de som van 6 Ducatons (een oud-Hollandse zilveren munt van 3 gulden en 3 stuivers).

Het gaat zelfs zo goed met de zaken dat Andries in 1767 kan verhuizen naar een van de beste plaatsen in Coevorden . . . de Markt. Hij koopt een riant huis en hof op de hoek van de Benthemerstraat van dr. Hooghuis voor f 1.900-0-0, een kapitale som in die dagen. Hierin begint hij een grote kruidenierszaak. Op 5 mei 1767 doet hij van de aankoop aangifte en betaalt de 40e penning ad f 47-10-0 wegens collaterale successie.

Op 15 november 1782 wordt het ernaast gelegen huis, plaatse en halve put getransporteerd. Andreas heeft dit aangekocht van Jan Hendrik van Bruggen, meester-schoenmaker te Coevorden, en diens huisvrouw Elisabeth Weghaak. Aan de andere zijde van het gebouw staat de behuizing van Gerrit Baarling. Verkopers hebben het pand in 1757 aangekocht van Jannes van Bruggen, oom van de verkoper, en diens echtgenote Geesien van Bruggen.

De verkoopprijs die Andries betaalt bedraagt f 280-0-0 en de verkopers mogen er blijven wonen tot 1 mei 1784. In 1782 betaalt Andries de 40e penning ad f 7-0-0.

Politiek

Reeds in 1764 tekent A. Cremer als gemeensman, lid van de gezworene gemeente van Coevorden. Dat betekent dat in een periode van circa 10 jaar Andries zich in de burgerwereld van Coevorden aardig heeft weten op te werken. In 1764 is hij zelfs nog geen burger van Coevorden. Pas in 1765 koopt hij zich daarvoor in.

In de vergadering van het stadsbestuur van Coevorden van 30 maart 1775 wordt de gemeensman Andries Cremer tot één van de vier burgemeesters van die plaats benoemd, als opvolger van wijlen Thomas Wemdly. De dag daarna, op 31 maart, legt hij de officiële eed af: 'Wij Loven en Sweeren eenen Eedt tot Godt Almagtich, dat wij als getrouwe Burgermeesteren, en Gemeenslieden van de Stadt Coevorden, haare Geregtigheden na onse Uijterste Vermoogen zullen hanthaven, maintineren, en bewaaren; de Bedienige van Kerk en Gasthuijs in alle getrouwigheid waarneemen, Ook bevorderen dat de beveelen van zijn Hoogh Geboore Gestrenge onsen Heere Drossaardt gehoorsaemt en Naar gekomen worden; Voorts alles te doen wat getrouwe Burgermeesteren en Geswoore Gemeente, benevens Kerk en Gasthuijs Voogden schuldig zijn te doen, en sulks niet te laten om Lieff, off Leet, Vriendtschap ofte Vijantschap. Soo waarlijk help ons Godt Almagtich.'

Andries collega-burgemeesters zijn op dat moment Johannes Muller, R. Haasken en ws. H.J. Wemdly.

Tot aan zijn dood zal Andries deze functie uitoefenen. Vanaf aanvang juli 1790 is Andries president-burgemeester van het college van vier burgemeesters. Tussen 19 september 1792 en 11 november 1793 wordt hij echter niet meer genoemd in de notulen van het stadsbestuur van Coevorden, mogelijk wegens ouderdom of ziekte. Op 11 november 1793 overlijdt hij, bijna 72 jaar oud.

In het midden van de 18e eeuw werd in Coevorden de tegenstelling tussen rijk en arm, machtig en machteloos een bron van grote ontevredenheid, vooral toen een nieuwe klasse ontstond, die van de gezeten middenstand. Bemiddeld, soms zelf kapitaalkrchtig, verlangde deze groep opgenomen te worden in de rijen der bevoorrechte machthebbers. De regentenclub sloot zich echter aan: de baantjes bleven gereserveerd voor de eigen mensen.

Andries Cremer had zich inmiddels hiertussen kunnen dringen.

Toen Prins Willem V in 1747 na het tweede stadhouderloze tijdperk tot stadhouder verheven werd van alle gewesten, werden door de ontevreden en grote dingen ten opzichte van de medezeggenschap van hem verwacht. Ook in Drenthe! Zijne Hoogheid echter koos ondubbelzinnig de zijde van de regenten!

Overal in Drenthe begint het te broeien . . . Patriotten, vaderlanders, beginnen ze zich te noemen; anti-Oranje, op de bres voor de medezeggenschap van de burgers, maar dan wel voor de gezeten burgerij. In de garnizoensstad Coevorden blijft het echter voorlopig rustig.

Pas in 1765 ontstaan ook in deze stad moeilijkheden tussen de magistraat (de regentenfamilies) en de brede gemeente (de ontevreden burgers). De gecommiteerden van de brede gemeente eisten van de magistraat inzage in het beheer van de financiën en invloed bij de aanstelling van de ontvanger van het haardstedengeld. De heren voelden er niets voor het 'gemeen' volk inzage in hun financiële geheimen te geven en medezeggenschap in de benoeming van de ontvanger. Een oplossing werd niet gevonden; wel werd bereikt dat de groeiende ontevredenheid over het bestuur in Coevorden steeds grotere vormen aannam.

Deze ontevredenheid kwam ten slotte tot uitbarsting in december 1770 bij de zogenaamde **IJzerkoekenoproer**.

't Was op den 22 December 1770, dat de eerwaarde Kerkeraad der hervormde gemeente in vereeniging met 142 ingezetenen eenparig besloot den Magistraat der stad te verzoeken, om eene willekeur daartestellen tot afschaffing 'van dat oudt en slegt gebruik, dat op Nieuwjaarsdag lange heeft plaats gehad, met betrekking tot het uitdelen van zo genoemde Nieuwjaars of ijzer-koeken aan straatlopers en soortgelijken.' De Magistraat omhelsde volkomen 't verlangde bevelschrift uit, waarbij 't oude gebruikt den genadeslag ontving. De wijsheid der Burgervaderen was niettemin te voorbarig, althans te voortvarend geweest. Bij de smalle gemeente vond 't verbod ernstigen tegenstand. Zij protesteerde op hare wijze tegen den revolutionnair geest der regering en hare nieuwigheden. Daarbij bleef 't evenwel niet. Want toen op zekeren tijd 't stedelijk bestuur met rimpligh voorhoofd, en besneeden baert, en staetsitabbert, in rade op 't stadhuis vergaderd zat en de belangen der burgerij wikte en woog, ~ toen ~ o gruwelijke verblindheid! o schandelijke ondank voor zoovele zorgen! ~ toen stroomde uit alle winden eene bonte volksmenigte onder de ramen van 't gebouw bijeen. Als eene onstuimige zee, door stormen gezweept, bewoog zij zich, mompelende en morrende door elkander; en daarboven, waar de geparuike Edelachtbaren zich verdiepten in hunne beraadslagingen, was aldra menige angstige blik, menige beklemd zucht te bespeuren. Men eischte, dat het verbod tegen de nieuwejaarskoeken wierd ingetrokken. Dreigende verhieven zich de gespierde armen, met straatsteenen gewapend, tegen de in lood gelijste vensterruiten; met elken polsslag wies 't gevaar. Eindelijk komt men tot een vergelijk en middelerwijl wordt de stads-Mercurius (stadsbode) naar den bevelhebber der vesting afgevaardigd om de hulp der krijgslieden tegen de zaamgezwoorenen in te roepn. Den Hemel zij dank! 't uur der verlossing is geslagen en tusschen de bajonetten worden de verschrikte burgerpaaijen, met gezigten ruim 200 bleek als de poeder hunner paruiken, naar hunne woningen, in de armen hunner

trillende wederhelften teruggevoerd. Dat het noodlottige bevelschrift werd ingetrokken, behoeft geen betoog. De vrede was hersteld en bij de eerste vergadering op 't stadhuis na deze catastrophe, heeft men gewis den vonkelden bergerac er zich niet minder om doen smaken.

Ook Andries Cremer was onder deze verschrikte regenten. Zelf eens sergeant in het leger moest hij onder begeleiding van soldaten naar zijn huis aan de Markt, wat om de hoek van het Stadhuis was gelegen, terug worden gebracht.

Van deze **IJzerkoekenoproer** is nog een ets aanwezig waarop een oudere in toga gestoken en van een pruik voorzien magistraatslid zich **tesamen** met zijn vrouw, die eveneens een hooggepoederde pruik **opheeft** en gestoken is in een dure japon, richting de Markt spoedt. Gezworene Andries Cremer en zijn vrouw . . . ?

Als burgemeester werd Andries Cremer betrokken bij een kwestie met de Bentheimer voerlieden. Sinds jaar en dag was er tussen Groningen en Friesland enerzijds en Bentheim anderzijds een levendig handelsverkeer, dat geheel over Coevorden liep. Dit drukke verkeer nu werd met lede ogen aangezien door het Coevorder voerliedengilde, dat eigenlijk ook best wat aan dit vervoer wilde verdienen.

Dus eiste het gilde van de Bentheimer collega's, zich beroepend op zeer oude rechten, of het totale verdere vervoer van Coevorden of een vergoeding van drie gulden en zes stuivers. De Bentheimers voelden daar natuurlijk niets voor en weigerden pertinent, waarop de Coevordernaren verhaal haalden door de onwilligen te molesteren en op alle mogelijke manieren dwars te zitten. De getergde voerlieden beklagen zich uiteindelijk zelfs bij de Drost en Gedeputeerden van Drenthe. Deze laten het Coevorder gemeentebestuur weten, dat zij de plicht hadden de Bentheimer wagens vrije doorgang te verlenen.

Er veranderde echter niets. Tijdens een bezoek aan Esschebrügge in 1792 werde burgemeester Muller van Coevorden, uiteraard de burgemeester die op de hand van de Bentheimers was, door Duitse boeren gekidnapt en in Emmelkamp (Emlichheim) gevangen gezet. De Drost, gealarmeerd door collega-burgemeester Cremer, lichtte de schulde van Dalen en Oosterhesselen, Georg Rudolf **Wolter** Kymmel, in die als tegenmaatregel vijf Bentheimers aanhield en vier paarden en twee wagens in beslag nam.

Kymmel kreeg vrij spel van de Drost. Hij nam contact op met de Bentheimer autoriteiten en op 13 augustus vond op de Duits-Nederlandse grens een uitwisseling plaats tussen de gegijzelden. De plagerijen hielden op, maar de Drost gaf wel opdracht de voerlieden in de gaten te houden, opdat 'wij van zoo veel lastige als futile adressen zullen zijn bevrijd.'

Maatschappelijke erefuncties

Reeds in december 1751 wordt Andreas Cremer genomineerd als diaken van de hervormde kerk te Coevorden, wat waarschijnlijk te maken had met het feit dat zijn schoonvader **Nicolaus** Grimmelius predikant was. Andries wordt benoemt en blijft deze functie vervullen tot 23 mei 1753. Op 19 mei 1756 wordt hij benoemd voor de periode van een jaar.

Op 14 mei 1760 wordt hij voorgedragen voor het ambt van ouderling. Andries moet echter wachten tot 5 mei 1763 voor hij uiteindelijk benoemd wordt, wederom voor de periode van een jaar. Van 19 mei 1767 tot 5 mei 1768 is hij eveneens predikant. Ieder jaar in begin van de jaren 1771 tot en met 1780 wordt Andries Cremer genomineerd als ouderling, maar telkenmale volgt geen benoeming. Pas op 17 mei 1781 wordt hij wederom aangesteld, voor een periode van een jaar tot 2 mei 1782. Tot aan zijn dood in 1793 wordt hij nog diverse malen voorgedragen, maar nog slechts één maal benoemd: van 17 mei 1786 tot 10 mei 1787.

Zijn zoons **Jacobus**, **Lukas** en veel later **Henderikus** volgen hem op in deze ambten.

Op 24 augustus 1773 wordt Andries Cremer voor de eerste maal door het stadsbestuur van Coevorden benoemd als gasthuisvoogd van het Gasthuisfonds van Coevorden, voor de periode tot en met 2 augustus 1774. Het Gasthuisfonds was een instelling die haar rente- en pachtinkomsten besteedde aan uitkeringen voor behoeftige inwoners van Coevorden. Voor de totstandkoming van dit fonds zie bijlage 11.

Op 24 juni 1779 deelt de Drost van Coevorden en Landschap Drenthe, P.A.Gr. van Heiden, aan de magistraat van Coevorden mede dat de administratie van het Gasthuis te Coevorden door burgemeester A. Cremer overgedragen dient te worden aan burgemeester J. Muller, terwijl de administratie van de kerk van Coevorden overgedragen wordt door gemeensman Schutstal aan voornoemde burgemeester Cremer. Andries Cremer is daarmee administrerend voogd geworden. Tot aan zijn dood in 1793 zal Andries Cremer dit erebaantje blijven vervullen. Op 26 november 1793 legt Hinderikus Cremer rekening en verantwoording af aan het stadsbestuur van Coevorden over de gasthuisadministratie, welke zijn op 11 november 1793 overleden vader, burgemeester Andries Cremer, gevoerd heeft betreffende de periode 7 juli 1793 tot en met 13 november 1793. Een overzicht van de verbintenissen tussen Andries Cremer en het Gasthuisfonds is weergegeven in subbijlage 111-B.

Op 29 augustus 1789 verklaren Andreas Cremer, burgemeester te Coevorden, en Hinderina Chatarina Gremelius zijn echtgenote, ten overstaan van J. Muller en H. Wispelweij, burgemeesters te Coevorden, te beschikken over hun goederen en nalatenschap. Tot erfgenamen worden geroepen zij die daartoe gerechtigd zijn volgens het Landrecht; de langstlevende behoudt het recht van vruchtgebruik over de gehele nalatenschap. Andries Cremer overlijdt op 11 november 1793, vier jaar na het opmaken van het testament. Zijn vrouw Hinderina Catharina is twee jaar daarvoor, op 13 juli 1791 reeds overleden.

(Bronnen: o.a. Dr. H.J. Heringa, c.s., 'Geschiedenis van Drenthe'; Van der Scheer, Boom en Lesturgeon, 'Drenthe in vlugtige en losse omtrekken, geschetst door de drie podagristen'; H.D. Minderhoud, 'Coevorden, S tadt en heerlickheit')

Subbijlage III~A

Verpachting van stadsmiddelen door het stadsbestuur van Coevorden aan Andries Cremer

<i>aanvangs- datum</i>	<i>betreft pacht van</i>	<i>voor periode</i>	<i>bedrag</i>	<i>borg</i>
01~04~1754	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 5	C. Wijman
01-10-1754	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 72	H.J. Wemdlij
01~04~1755	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 66	
01-10-1755	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 74	C. Weiman
01-10-1757	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 74	J. Kramer
01-04-1757	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 68	
01-10-1757	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 74	A. Meijrink
01~04~1758	Toeback	1 jaar	<i>f</i> 50	H.J. Wemdlij
01-10-1758	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 70	H.B. Wemdlij
01~04~1759	Toeback	1 jaar	<i>f</i> 48	H.J. Wemdlij
01-04-1760	Toeback	1 jaar	<i>f</i> 48	H.J. Wemdlij
01-04-1761	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 74	H.J. Wemdlij
01-04-1762	Toeback	1 jaar	<i>f</i> 54	H.J. Wemdlij
01-10-1762	Gemael	1/2 jaar	<i>f</i> 152	H.J. Wemdlij
01~04~1763	Gemael	1/2 jaar	<i>f</i> 150	H.J. Wemdlij
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 70	H.J. Wemdlij
01-10-1763	Gemael	1/2 jaar	<i>f</i> 150	H.J. Wemdlij
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 72	
01-04-1764	Wijnen	1/2 jaar	<i>f</i> 46	H.J. Wemdlij
	Toeback	1 jaar	<i>f</i> 70	H.J. Wemdlij
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 74	H.J. Wemdlij
01-04-1766	Toeback	1 jaar	<i>f</i> 72	J. Kramer
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 78	J. Kramer
01-10-1766	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 86	H.J. Wemdlij
01-04-1767	Wijnen	1 jaar	<i>f</i> 38	H.J. Wemdlij
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 72	H.J. Wemdlij
27~09~1767	Bieren	1 jaar	<i>f</i> 50	H.J. Wemdlij
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 78	H.J. Wemdlij
01-04-1768	Geslagt	1 jaar	<i>f</i> 80	H.J. Wemdlij
	Wijnen	1 jaar	<i>f</i> 40	H.J. Wemdlij
	Toeback	1 jaar	<i>f</i> 68	H.J. Wemdlij
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 70	H.J. Wemdlij
01~10~1768	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 76	H.J. Wemdlij
01~04~1769	Wijnen	1 jaar	<i>f</i> 68	H.J. Wemdlij
	Gemael	1/2 jaar	<i>f</i> 170	H.J. Wemdlij
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 68	H.J. Wemdlij
01~10~1769	Bieren	1 jaar	<i>f</i> 34	H.J. Wemdlij
	Gemael	1/2 jaar	<i>f</i> 176	H.J. Wemdlij
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 76	H.J. Wemdlij
01~04~1770	Wijnen	1 jaar	<i>f</i> 36	H.J. Wemdlij
	Gemael	1/2 jaar	<i>f</i> 168	H.J. Wemdlij
	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i> 72	H.J. Wemdlij
01-10-1770	Bieren	1 jaar	<i>f</i> 32	H.J. Wemdlij
	Gemael	1/2 jaar	<i>f</i> 168	H.J. Wemdlij
01-04-1771	Geslagt	1 jaar	<i>f</i> 74	H.J. Wemdlij
	Gemael	1/2 jaar	<i>f</i> 174	H.J. Wemdlij
01-10-1771	Bieren	1 jaar	<i>f</i> 38	H.J. Wemdlij
	Gemael	1/2 jaar	<i>f</i> 168	H.J. Wemdlij

01~04~1773	Winkelwaaren	1/2 jaar	<i>f</i>	76	H.J. Wemdlij
	Geslagte	1 jaar	<i>f</i>		H.J. Wemdlij
01~04~1779	Slagte	1 jaar	<i>f</i>	82	Jac. Cremer

Subbijlage 111-B
Andries Cremer en het Gasthuisfonds te Coevorden

Overzicht van perioden gedurende welke Andries Cremer gasthuisvoogd was van het gasthuisfonds

<i>aanstelling</i>	<i>afreding</i>	<i>tractement</i>
24-08-1773	03~08~1774	
03~08~1775	13-08-1776	
		f 25~0~0
07-07-1781	06~07~1782	f 25~0~0
		f 25~0~0
07-07-1784	06~07~1785	f 25~0~0
07-07-1790	06-07-1791	f 25~0~0
07-07-1793	11-11-1793	overleden

Overzicht van ontvangsten van en uitgaven aan Andries Cremer door het gasthuisfonds

<i>uitgave/</i> <i>ontvangst</i>	<i>datum</i>	<i>betreffende</i>	<i>bedrag</i>
uitgave	03~08~1774	geleverde materialen	f 11~19~0
ontvangst	01-08-1776	7 jaar grondpact voor zijn huis over de periode 1770-1776, 6 stuivers p.jr.	f 2~2~0
ontvangst	13-08-1776	voor 2 weiden in De Mars ieder 11 st.	f 6~18~0
uitgave	03~07~1777	gelevert houdt en vloersteenen	f 1-2-0
ontvangst	10-05-1779	2 jaar grondpact van zijn hoes, vervaldata 29~09~1777 en 29~09~1778	f 9-5-4
uitgave	10-06-1779	voor 1 greene deel tot de gasthuiskamer	f 0-12-0
ontvangst	17-07-1779	voor 2 weiden in de Mars, maart 1778	f 1~0~0
uitgave	05-07-1784	volgens kwitantie	f 1-12-0
uitgave	06-07-1786	materialen	f 10-17-1
uitgave	22-06-1787	volgens kwitantie	f 30-2-0
ontvangst	30-06-1788	3 jaar waspact voor zijn huis aan de Markt, vervaldata 29-09-1786 tot en met 29~09~1788	f 33-2-0
uitgave	23-01-1788	1/2 ton kalk, 44 haartsteentjes en 6 vloersteen	f 0-18-0
			f 1-12-4

Overzicht van ontvangsten en uitgaven van het gasthuisfonds gedurende de jaren dat Andries Cremer gasthuisvoogd was

<i>van</i>	<i>tot</i>		<i>ontvangsten</i>		<i>uitgaven</i>		<i>saldo</i>
24-08-1773	03-08-1774	<i>f</i>	1664-6-7	<i>f</i>	1687-14-6	<i>f</i>	-23-7-7
03~08~1775	13~08~1776	<i>f</i>	2177-0-0	<i>f</i>	1434~5~0	<i>f</i>	742-15-0
07-07-1778	06-07-1779	<i>f</i>	1993-10-1	<i>f</i>	1391-6-7	<i>f</i>	602-3-2
07-07-1781	06-07-1782	<i>f</i>	1525-5-7	<i>f</i>	1341-13-2	<i>f</i>	183-12-5
07-07-1784	06~07~1785	<i>f</i>	1941-6-3	<i>f</i>	1501-15-0	<i>f</i>	439-11-3
07~07~1787	06-07-1788	<i>f</i>	4411-9-15	<i>f</i>	3426-5-0	<i>f</i>	1051-4-5
07-07-1790	06-07-1791	<i>f</i>	3186-16-7	<i>f</i>	1910~15~2	<i>f</i>	1276-1-5
07-07-1793	11-11-1793	<i>f</i>	740-8-1	<i>f</i>	378~5~4	<i>f</i>	362-2-5

**BIJLAGE IV ~ kwartieren 100 en 101
EEN REISJE MET DEN KOEVORDER POSTWAGEN**

Onderstaande betreft een reisverslag van een reisje met de Coevorder postwagen die de student J.A. Willinge maakte in de herfst van 1854. Voerman op de postwagen was Jan Almelo (in de volksmond naar zijn grootvader Jan Loman geheten), zoon van Gerrit (van) Almelo en Hilligien Kamps. J.A. Willinge was een in 1834 te Emmen geboren zoon van de Emmense burgemeester J.J. Willinge, studerende te Groningen en later predikant te Feerwerd, Niehove en **Eenrum**. Dit verslag werd geschreven voor de Groninger Studentenalmanak van 1859. Het verslag hieronder staande is overgenomen uit de Nieuwe Drentse Volksalmanak 1946, pg. 38-48.

't Was in den herfst van het jaar 1854, dat ik, mijne familie te Koevorden willende bezoeken, genoodzaakt was de reisdaarheen per postwagen te ondernemen. Veel had ik gehoord van den aartsvaderlijken toestand der Drentsche wegen, van de onafzienbare heidevelden, die men er moest overtrekken, van de ondragelijke hitte, die in de hondsdagen over zulk eene vlakte kan liggen en niet het minst over de dichte motregens, die er waterpas overheen kunnen gieren, doch ik was jong en belust op dergelijke wederwaardigheden.

Met een ijver, eene betere zaak waard, zorgde ik er voor om tijdig een plaats te bespreken en 't noodige voor deze onderneming bijeen te pakken. Hoe goed herinner ik mij dien natten herfstmorgen, toen ik op slag van zes mij spoedde door de Groninger Heestraat waar de postwagen zou afrijden. Want zooveel ik door den nevel en bij 't flauwe schijnsel **eener** stallantaarn kon onderscheiden, stond hij al geladen en gepakt, dat monsterding van 15 tot 20 voet, dat wel waard is om in korte trekken beschreven te worden.

Als er veel vrachtgoed is, dan wordt het 'achterhek' neergelaten en daar het dekkleed weer overheen getrokken. 't Model is dus allesbehalve elegant! De kleur van 't linnen over den wagen is . . . ja, hier zit ik waarachtig met de handen in 't haar . . . Hoe heet de kleur van linnen, dat nooit geveerd werd, gedurende minstens 10 jaar aan alle weer en wind was blootgesteld en daarenboven is bemorst met alles wat maar vlekken geeft, b.v. spekvet, levertraan, vuile laarzen, tabakspeeksel, mosterd, haringpekkel, enz. enz.?

En nu de inhoud! Eén bank zonder leuning met wat plaats voor de voeten, méér kon **'k** niet goed onderscheiden, waar de verdere ruimte ingenomen was door balen garens, vaten met jenever, bossen klompen, stokvisch, kazens, bijenkorven, bontgoed, hammen, bundels worsten, aardewerk en reiskoffers, waaronder ik na turen ook de mijne zag. **'Jao, mienhéer,**' zie Loman, de voerman, 'joe kiste **steete** steilvast, hee kan neet verglieden; hee schuurt wal 'n beetien, moar da's wal te beteren met wat neie varf.' En, rondkijkende, vervolgde hij **'komán volkien,** 't wod tied! Allo, de beide heem en **d"juffer** op d'baank en y, Aabram, bij **mi'j** op 'veurkist! Zeezoo, dat geet best! Goo'n daag volk, mars harddroavers, vot!'

Krakend zette zich nu 't gevaarte in beweging, hobbelen ging het de straat over en langzaam, langzaam kruiden wij de poort door, de brug over, de stad uit. Snerpend **woei** ons daarbuiten de mistige morgenlucht tegen. Dieper dook ik in mijn overjas en blies, om de lucht minder scherp te maken, zwaren rookwolken uit mijn duitsche pijp, denkende aan 't warme bed, dat ik zooveen had verlaten en aan gemakkelijke diligences en aan meer van die geriefelijkheden.....

Een uur mocht ik dus gemijmerd hebben, toen het steeds helderder wordende licht van den aanbreekenden dag mij in staat stelde mijne medereizigers eens op te nemen. Naast me zat een jonge dame, die er tamelijk goed scheen uit te zien. Tegen het dek leunde naast haar een wonderlijke gedaante, het gelaat bijna geheel bedekt door een blauwwollen muts, zoodat alleen een verbazend groote neus en twee diepliggende oogjes te zien waren. Over die muts droeg hij een hoed, die veel neiging toonde achterover te vallen. Zijn hals was omwonden met een vervaarlijk dikke bouffante, terwijl een zwart lakensche overjas 's mans magere karkas omspande. Naast dit heerschap zat de jood Abraham, die handel dreef in vellen en nog wat.

Nu het begon te lichten, duurde 't niet lang of 't gesprek was in vollen gang en dat is juist het gezellige in **zoo'n** 'postwaag'. Hoe verder we kwamen, des te vertrouwelijker werd het, ja eindelijk gevoelden we ons bijna leden van **éene** familie! Doch, laat ik de zaak niet vooruitloopen. 'Heeft u wel vroeger een reis met den Koevorder postwagen gemaakt, juffrouw?' **zoo** bracht ik 't gesprek op gang. 'Excuseer, meneer', was 't antwoord, 'ik ben nog nooit deze weg gepasseerd. Niet heel amusant, denk ik?' 'Och, **alles** hangt hier af van 't gezelschap en, wat mij betreft, ik mag mij vandaag, dunkt me, wel gelukkig rekenen!' 'U schijnt dus dit reisje wel meer gemaakt te hebben?' 'D'juffer **möt** denkn,' **zoo** viel de voerman heel vrij in de rede, 'dat mienhers bruurs altied met mij **reen** hebt, toe z'op school nog in

Grönning' lagn.' ~ Hier vond Abram gelegenheid zich in 't gesprek te dompelen en, zich halverwege naar mij omkeerende, kraaide hij: 'Stedheerd **meheer** the Groninge?' en zonder antwoord af te wachten, vervolgde hij: 'den zel **meheer** ok wel khennis hebbe an Jhakops? Die is ter ok stedhent, o **zoo'n** knappe man, 't is nog e'nheef van me frouw, ok 'n Jhakops, mot u wete.'

Op ieder andere plaats zou ik wellicht de kennis met 'nheef Jhakops' genegeerd hebben, maar begrijpende, dat men niet **zoo** doet in den postwagen, antwoordde ik: '**O, zoo!** is dat een neef van je? Een kranig jongmensch; heeft wel aanleg voor professor, als hij **zoo** voortgaat!' Zich daarop weer tot den voerman wendende, riep hij uitgelaten: '**Nha** Lhoman, vat je wel? **Meheer** zegt, **asdat** me nheef prefesser zal khomme te worde!' Jan de voerman grinnikte, pinkte met 't linker oog en legde de zweep over de paarden. Ik had dien dag het hart van Abraham gestolen!

Over het lommerrijke Zuidlaren ging het nu door Vries het oude Landschap Drenthe in, het beruchte 'land van hei en struiken!'

Achterom kijkend, bespeurde ik eerst niets meer van den man met de blauwe muts, doch eindelijk bleek mij, dat hij van wegen de morgenkoelte zich tusschen de wolbalen had verscholen en in een soort van kuil in diep gepeins verzonken voor zich uitstaarde naar een kist Groninger koek en een zak molleboonen. Deels om mijne nieuwsgierigheid te bevredigen, deels om mijne buurdame, die al eenige malen om de koddige figuur had gelachen, verder te amuseren, begon ik: 'Hé, meneer daar in de diepte, mag ik u 'n sigaartje presentereen?' 'Goeje genade!' schreeuwde hij terug, "**t** is om te schrikken, **zoo vroeg** al sigaren te **rooken!**' 'Wilt u liever tabak, asjeblijf!' hernam ik, hem een **grauw** papieren zakje onder den vervaarlijken neus duwende. Maar neen, hij was niet te bewegen en trok den muts nog dieper over de **ooren**. Ik had vooreerst genoeg van dit heerschap en was blij eindelijk 'de stad der paleizen' ~ zooals het nijdige Kampertje steeds Drenthe's hoofdplaats noemt ~ tusschen 't geboomte te zien opdoemen. Hier raakte onze voerman in heftig dispuut met een slager, die met alle geweld nog een paar zakken vleesch wou opladen voor eenige joden uit Koevorden, die daar geen 'khausjher **vlais**' konden krijgen.

Vermoedende, dat wij op die manier niet **zoo** heel gauw Assen zouden verlaten, wandelde ik den mooien grindweg naar Rolde op, den wagen vooruit, en haalde een spraakzame boer in. Deze vertelde mij o.a., dat er in zijn dorp een uitstekend predikant stond, die vaak de preken zeer eigenaardig inleidde. Zoee was dominé begonnen: 'Geliefde gemeente, ik heb van nacht aanvechtigen gehad van den duivel! Midden in den nacht kwam Satan **vóór** mij staan, roepende: 'Dominé, gij hebt uw koren te goedkoop verkocht!' Ik zei: 'wat gaat u dat aan!' Ten tweeden male hernam Satan: 'Dominé, dominé, gij hebt uw koren te goedkoop verkocht!' Ik antwoordde weer: 'Wat gaat u dat aan?' Voor de derde maal kwam de duivel met dezelfde woorden tot mij. Toen riep ik met alle kracht: 'Weg, satan!' ~ en weg was hij! Broeders en zusters, wij zullen dezen morgen preken over de Begeerlijkheid . . .'

Wat wonder, dat de aandacht der boeren door zulke inleidingen ter **dege** werd opgewekt!

Eindelijk haalde de wagen, thans met nieuwe paarden bespannen, ons in en ik beklom het gevaarte weer. Te Rolde stopten wij voor een flinke herberg en deden de heerlijke **drentsche** stoet met roggebrood en vette kaas, de tweibakken met honing en de eieren met onvermijdelijke koffie alle eer aan. Tot mijne verbazing werd nu in den reeds overvullen wagen nog een plaatsje ingeruimd aan een jonge vrouw met twee kleine kinderen! Onze bank werd **zóó** ver vooruit geschoven, dat het een heele toer was om de **beenen** binnen den wagen te houden. '**Jaos** mienher,' zei Loman, 'te roem is 't neet, moar dat **mót zik** maor zoowat **schik'n.**' 'Maar, wat moet dat, Jan?' vroeg ik, toen hij der vrouwe in den wagen een editie van Virgilius in tin overgaf, terwijl ik schrok voor de geleerdheid, die er wellicht in uitgekraamd zou worden . . . 'Och, meneer,' stotterde het vrouwtje, 'dat heb ik altijd bij mij, ik **wor**' voak **zoo mislik** op **reiz!**' 'Goeje genade!' riep mijn achterbuurman en hortend en **stootend** ging het **nu naar** Drenthe's heidevelden. Weldra waren we er midden in; rondom langs den horizon niets dan heide, dorre, schrale heide, uren in omtrek, zonder **eenig** sterfelijk wezen, hier en daar een zandig pad en heuvelen met wat struikgewas. Maar het had iets aantrekkelijks, dat woeste en grootsch-eenzame, waar alles in een toestand ligt als eeuwen geleden! Het bracht mij en mijn **buurdame** in een dichterlijke stemming en de woorden van een Drentsch poët: 'Drenthe, stil en eenzaam oord, onbekend 'aan Hollands zonen, vreemd aan wie uw grens bewonen, vloeit uw droef 'verleden voort' kwamen mij voor den geest

De weg door dit nog **zoo** onbedorven stuk natuurland werd intusschen hoe langer hoe erbarmelijker, de zware wagen zakte diep in den modder. zoodat de vier paarden slechts stapvoets vooruit kwamen. Het **vrouwtje** achterin neuride een wiegeliedje op de wijze van 'Du, du liegst mir im **Herzen!**' en begon te stommelen met de gevreesde editie van Virgilius, zoodat ik, een vrij droog voetpad bespeurende, verschrikt uitriep: 'Wacht Jan, ik stap even uit! U soms ook, juffrouw?' 'O, meneer, heel graag!' was 't antwoord mijner buurdame. En **zoo** wandelden wij, **nu eens** den wagen

een eindje vooruit, dan weer achter deze aan, totdat we kwamen bij een groote kudde schapen, die door een 'scheper' met hond geweid werd.

Deze 'machthebber der Drentsche woestijnen', gekleed in een lange grijze pij van grove 'want', had aan een lederen gordel naast eene kous met 'n kluwen witwollen garen een langgesteelde 'haakschup' hangen, benevens een houten doos met schapenzalf. Een ruige muts, Engelsleeren broek (boksem) en 'n paar 'steveldklompen' voltooiden zijn toilet. 't Gelaat ag er, ongeschoren als het was, norsch en verweerd uit, doch hij had 'n paar goedge knipoojjes, die op onze nadering duidelijk nieuwsgierigheid verrieden. Op onzen groet klonk het plechtig: '**Goon** dag, ij beid!'

'Dat zijn toch niet allemaal je eigen schapen?' vroeg ik om 't gesprek te beginnen. Met een gezicht, dat de hoogste **verbazin** en minachting over mijn domheid uitdrukte, zie hij eenvoudig en kortaf: '**Zis** gek?' en nam de schop, pikte er 'n kluitje aarde mee op en wierp dat naar een afgedwaalde ram met de woorden 'da's veur Napoleon, dei wil altied te veul veroet! En kiek dat neie lammechien nou is weer. Siep, allah!' Siep, de hond, had in een oogwenk de orde hersteld. Daarna keek hij ons nog eens aan en zei: 'dan z'ij **altwisse** hier ok neet vandaon!' 'Nee man, wij komen uit de stad (Groningen) met de postwagen,' hernam ik om zijne vertrouwelijkheid te winnen. '**Zoo**, noo dan wik **joo** zegn, da's an d'boer **hört** en ik **zin'r** scheper too,' hervatte hij, nu in-eens op mijn eerste vraag antwoordende. 'En ben je nu zoo'n heele dag alleenhier op dit wijde veld?' 'Joa, wat zul dat? Of dacht y smangs da'k bange was? Nee heur, **da's** niks: Ellert en Brammert zint al lang dood, duvel hef z'al beid' '! Ellert en Brammert, wie waren dat? vroeg ik, vermoedende, dat hier een overlevering in 't spel was, en toen ook de reisgenoot bij hem aandrang ons daarvan te vertellen, begon hij na lang weifelen:

'Nou, dan zak'n **stukkien** met **joo** votkuiem, **aans** komp **postwaag joo** te wiet veuroet!' En **zoo** hoorden we ui 's schepers mond de geschiedenis van Ellert en Brammert.

S'anner **joaren**, joa 't mag al wal driehonnerd **joar** leen **weezn**, woonden hier twee schobbejakken van kerels! Zee **had'n zik** 'n hoes bouwd unner d'grond an d'weg en **doar** gung'z met 'n **deurtien** in, da'j boov'n d'grond neet zien kon'n. Zee hadn 'n touw over 't pad spand met 'n schellegien der an en dee er dan langs kwam'n, strompeld'n over touw en dan gung 't schellegien en dan kwam'n Ellert en zien voar Brammert oet heur hol en huiw'n ze dood en stolen heur aal 't geld en good of, daz' bij **zik** haddn!

Men (maar) zee **hadd'n** gien ven beid' 'n vromsch, evenswal wol Ellert as jong kerl wal 'n wief hebben, moj reekn! En **doo** trök der is op oet op 'n dag, al **wus'** wal, dat gienéén hum hebb'n wol. 'Joa,' zee tegen **zik zäls**, 'as 'k 'n wicht zee, dak lien' mag, dan zal 't er heer holl'n wodn, dat **zöht!** **Zoo kwamme** i'j Orvelt, dat lag drong bij dat ginne dörpien, da'j **doar** zeen kont, en **doar zagge** 'n jonk wicht, dat drok ankerd was met 't vlas. 'n Heller vromsk! 'Jong, dachde, **dend' musk'** met neem'n!' Ellert was gloepend stark en greep 't wicht van **achtern** om zied en snee der met oet! Wat stumper ok rerde en spraand', 't hulp niks, hee bracht un (haar) noar **deepe** hol! Noo jongs, zeuvn **joar** bleef 't wicht er in en kreeg ok zeuven kinner, al wören ok, **zoo** jonk als z'wassn, deur k'kerl dood moakt.

Op 'n noamiddag was dol Brammert alleen mit 't vromsch in hoese. Hee was wat liefzeerig van te veul eten en wus neet wat'doen zul: In 't lest zee teegn't wicht: 'Scheer mi'j d'boart is of, zee. Joa, 't wicht mus al ding'n **doon!** Noo 't wicht kreeg en sleep 't groote mes en, **wup!** snee den oln dönner in **ees d'hals** of, dat 't kraakte! En **doo** der oet, net **watde** kun! Hee was al 'n stuk hen noa Orvelt, **doo** komp 'r op ees 'n **vreeslielik** alaarm achter hum: dat was Ellen! Ellert, dee urn weer vang'n wol met 'n biel in d'handn! Neet meer azze dat zag, dee 't wicht zien best en kwam net in d'baanderdeur, **doo** hee er met **d'biel** teegn an smeeet. Biel bleef steil **rechtoet** in deurpost stoan, zooveul kracht had'r achter zet! Men, 't wicht was vrij! Ellert was euvels **hellig** en 'n **poar** daag loater steuk' op 'n nacht heel Orvelt in **braand**, heel Orvelt dat kaant en aal in vlam'n opgaan is! Woar of 't stoan hef, **doar** is now 'n deep dobbe en wat groot' steeners.

Hier eindigde onze scheper zijn verhaal, dat ik in zijn geheel heb getracht weer te geven.

Daar de postwagen ons inmiddels reeds een eind vooruit was, taste ik in den zak om hem een foorpje te geven, doch met het onnoozels gezicht van de wereld zei hij: Nee, mienher! Wat meenst da'k geld van dij **hebb'n** wol? **Doo** magst wal beter broek'n kun'n as ik. nee jong hol **doo** dat men!' Hem nu vriendelijk bedankende, verhaastten we onze schreden en haalden na een kwartier ons voertuig weer in, dat in de verte veel geleek op een reuzenslak, die zich onmerkbaar voortbewoog door het diepe wagenspoor.

De duisternis begon te vallen, toen wij eindelijk 't bekoorlijk Zweeloo, 't lieflijk oord binnenreden, bekend als een der schilderachtigste dorpen van 't oude Landschap. Koud en vermoeid kwamen we hier aan en het duurde wel **een** uur eer wij konden besluiten de gezellige gelagkamer, waarvan de vloer **zoo** kunstig rondom met wit zand bestrooid was, vaarwel te zeggen om weer in te stijgen. Inmiddels was 't pikdonker geworden en de dikke waardin voorspelde ons 'n ellendige reis, omdat de weg naar Sleen verschrikkelijk slecht en modderig was en 't er **biester** min en deep deurgoan

zol! Doch Loman, die ons verzekerde, dat hij wel honderde malen in helsche duisternis, in alle weer en wind hier doorgeploeterd was, stelde ons met zijn vroolijken schaterlach spoedig weer gerust. Bovendien, er zat niets anders op dan het **'schip** der woestijn' aan zijn stuur toe te vertrouwen. Op dringend verzoek van onzen blauwmuts ging Harm, de knecht tot buiten het dorp met een reusachtig 'schienvat' (lantaarn) vooruit, ons verder aan de 'boozemachten' overlatende.

Ravenzwart lag de nacht over de heide. De wind, die steeds heviger opstak, gierde als razend boven onze hoofden. Nu en dan hoorden wij daar tusschendoor de snuivende paarden in de plassen water trappen en de aanmoedigende uitroepen van den voerman. Ieder oogenblik verwachtten wij, dat er iets aan den krakenden wagen zou breken of dat we in den modder zouden blijven steken, doch weldra gewenden wij ook aan dezen toestand en begonnen we weer te praten. De ontmoeting met den scheper werd met belangstelling aangehoord en de zoon Israëls vooral vond het ijselijk, dat hier zulke roovers geleefd hadden. 'Nah, **meheer**, denk is bij je **zels**, has we nhu ok es hier kwame hangevalle te worde, ewai what **zhoude** we beginne?' De voerman hoe druk hij 't ook met zijn paarden mocht hebben, kon niet nalaten de arme kerel nog eens wat banger te maken. 'Joa, wat zak **joo** daarvan zegg'n, aals te veilig is 't hier nog neet . . . 't Is mi'j wal is overkoom'n, dat d'postwaag'n deur 'n stuk of zes zeuven kerls aanvall'n i!' 'Och Ghod, Lhoman en oe ghing dat?' 'Joa, oe gung dat! **Ze** schoten oet d'pestols, dat 't d'önnerte en huiw'n met blank' messen, dat 't zoon oard had!' Nha, schei uit, schei uit; hoe lank is dat wel ghelede?' 'Dat zak **joo** is verhaaln!' en nu begon de olijkert **zoo** danig met spek te schieten en geraakte **zoo** in phantasie, dat hij vergat goed op de paarden en den modderweg te latten. 't Achtereind van den wagen schoot plotseling naar omlaag ~ krik, krak ~ en vast zaten wij! 'Ewaaj, ewaaj, mhoord! help! schreeuwde Abram en wilde met alle geweld achter in den wagen vluchten, wat ik hem met moeite belette en zijn **jaspand** openscheurde. 'Barmhartige **heeren** en dames, wat is dat?' riep de blauwmuts; mijne **buurdame** begon te gillen, de kinderen te schreeuwen, het vrouwtje te jammeren, kortom een tooneel van de grootste verwarring. 'Kom moar oet d'waag,' riep de voerman, 't is niks heur, d'heeren er moar oet! **Koman, jeud!** Hol op te kreie'n en blief stil zitt'n!

Onze pogingen om met vereende krachten den wagen los te krijgen, mislukten geheel. zoodat na eenige deliberatie besloten werd, dat Loman en ik hulp zouden gaan halen in 't naaburige dorp en de overige avonturiers in den wagen zouden wachten. Wij zagen het joodje achter de **voorkist** verdwijnen en nadat we **zoo** ongeveer drie kwartier door dik en dun heengebaggerd hadden, bereikten we den herberg, waar de wagen reeds lang verwacht werd. Terwijl nu de voerman met een paar knechten naar de plaats des onheils toog, boeide mij een geheel onbekend tooneel dermate, dat ik niet kan nalaten het u te vertellen.

Terstond toen ik de ruime keuken binnentrad, bemerkte ik, dat daar iets bijzonders aan de hand was. Want in plaats, dat wij daar de familie om 't vuur bijeen vonden, zaten er een **12~tal** boerenmeisjes om den haard ijverig te spinnen! Op den **leemen** vloer was in sierlijke krullen helder wit zand gestrooid, stoelen stonden onberispelijk rondom, alles blonk, de groote klok tikte met klokkend geluid en de meisjes kleurden en giegelden. Loman, die ook nog even weer was binnengewipt, klopte mij op den schouder: 'Noo, da's 'n treffer, mienher: 'n spin-moal! noo kuj' in tied, dat **wij** d'waag weer haalt, mooi wat snom!' 'Och God, nee!' kraaide Wemeltien, de dochter des **huizes**, **doar** kun'w mienher neet bi'j broeken, 'k heb 't vuur in d'koamer al anlegd, 't is veul beter dat mienher **doar** hen geet!'

Daar ik wel zag, dat mijne tegenwoordigheid de meisjes hinderde, trok ik dan ook ras naar de kamer, waar een helder vuur en een donker brandende lamp mij wachtten.

Ik zette mij gemakkelijk neer aan den haard, schonk mij uit een groote koffiepote met 2 kranen een kopje mokka in en zou misschien wel ingedut zijn, **zoo** ik niet alles had kunnen verstaan wat er in de keuken gesproken werd, terwijl ik een groot gedeelte van wat er **voorviel** kon zien door een ruitvormig raampje in den muur. 'k Luisterde dus, nieuwsgierig naar 't geen er toch wel op **zoo'n** visite van jonge boerinetjes mocht verhandeld worden. Dat viel echter niet mee! 'k Leuv,' zei er eene, die op 't eind van den halven kring voorover in den vuurgloed zat te staren, 'k leuv vaast. dat Dreyers Hillegien ok bezuuk hef (verkeering heeft), 'wat zegst too der van, Trientien, **doo zis** er ja nog vrund toou!' (familie van). 'Joa, wat zak zegg'n, d'luu zekt zooveul en as 't er op oetkomp, is 't sellings (mmestal) nog niks!' 'Nou, 'k heb aans ok al proatn heurd, dat 't 'n jongkerl was **doar** neet veul an g'leeg'n weez'n mus: hee mus oet de **bucht** (ter **dege**) zoep'n kunn' ! 'Dat zint ten mins leug'ns,' schreeuwt zij, die onder de **'wiemel'** is gezeten, 'wat hept d'luu der an om vot zokke proaties rond te breng'n en nanner te berach'n!' 'Hi, hi, hi,' lacht er 'n schrandere, 'noo hu'j ja niet wieder te vrag'n of er wat an is of **neet**: as **doo doar** kwoad **um** was, hi, hi, hi, **doar** hes dij **zöls** verroan, **mien wichtien**, ho, ho, ho!' 'Das neet waar!' protesteert die van de 'wiemel' nog, maar een algemeen **gelacht** verdooft hare **zwake** repliek. Toch kon ze **zoo** stilletjes niet afdeizen, ze spitst zich tot wraak en zegt stekelig: 'Noo, ij meugt ok wal oppas'n: **wes** wal wa'z van Holtings **Jaans** (de vermoedelijke vrijer van de schrandere) zekt?' 'En wat zul'z **doarvan** zegg'n? En wat kan 't mi'j ok scheel'n, loa'z hen zegg'n net wa'z wilt **um mien** part, dat loa'z!' 'Noo, 'k zal tij ok moar neet **vertell'n** moar as 't weet'n wis, goa dan moar is hen Berenties Lammechien, dee zal der

neet veul over pch'n, dat zek ty!' 'Proat mi'j neet van dat wicht: dend' is aal zien levent al löshoedig west!' antwoordde de andere, waarop de beschuldigster zich terug trok met het hatelijke 'Now, ik zek 't ok neet, men d'luu zekt!'

Plotseling kwam er nu stilte en niemand scheen er weer te durven beginnen, tot Wemeltien opstond en uit de tapkast een groot glas 'brandewien met boerenjonges' inschonk. 't Eerst ging ze naar 't meisje 'onder de **wiemel**', bracht het glas aan de lippen en gaf het toen met de woorden '**koman, doo** is good **bescheed**' over. 't Is aans nog **zoo** vroom in 'doavond,' zei de aangesprokene, maar meteen nam ze 'n lange teug uit de roemer en gaf het door aan de naaste, bij wie dezelfde manoeuvre herhaald werd en **zoo** den **geheelen** kring rond. De spinnewielen snorden en alles was leven en beweging, een geratel en gesnater om doof van te worden. Slechts nu en dan kon ik uit 'n paar woorden, die 'k opving, vermoeden waar 't over ging. **Zoo** hoorde 'k iets van 'mevrouw ontvanger, die hare meid had weggestuurd, over 't al of 'lien **mög'n** van dee nijerwetse stiften an **d'ooriezers**,' kortom de eene snapte hier, d'andere daarover, kruiskras door **elkeer**, tot op eens Wemeltien kraaide: 'Stil is, **wichter**, 'k leuv', dat **doar** wat ankomp!' en meteen vloog ze op en zag ik haar 'n houten pin boven de klink der deur steken.

Allen daar binnen begonnen lachend te fluisteren, zoodat ik niets van de zaak begreep, maar des te opletterder toekeek. Een vervaarlijk **bonsen** op de buitendeur, gevolgd door hevig getrommel op de vensterluiken, deed allen giegelend bij elkaar kruipen

'Heekj, heej! y **doar** boetn, wat woj?' riep Wemeltien luidkeels en van buiten klonk een voor mij onverstaaenbaar antwoord, doch het bescheid, dat W. hierop gaf, zei mij genoeg! 'Zij' kaant mal, **jong's? Wij** wilt **joo** neet in hoes hebb'n, her!' en na eenigen tijd riep weer 'n andere: 'Niks heur! nee y komt er neet in! Der is gien manvolk in hoes! 't Helpt **joo** niks!' Doch steeds harder werd het bombardement op **deur** en vensters, tot plotseling alle meisje van de stoelen opstonden. Ik zag een man uit de open schuurdeur snel als de wind door 't vertrek schieten, de pin van de buitendeur trekken en **zoo** den toegang openstellen! Een oorverdoovend gegil en gelach ging op, waarin ik onwillekeurig deelde: een heele hoop boerenjonges, met alle geweld opringende, rolden de een over den ander de keuken binnen onder helsch lawaai! Weldra scharden de meisjes zich weer in den kring, de spinnewielen op zij schuivende, terwijl de zeker niet ongenooide gasten rondom den haard gingen staan. Zie kon ik nu niets meer: een **breede** rug leunde tegen mijn kijkraampje, doch ik luisterde des te beter

'Hoo is 't, Wemeltien, moo'w ok weer vot, dan mooij 't zegg'n!'

'Och maal jong, y zint er noo ees, moar y **hadd'n** der neet inkoop'n, dat zek **joo**, as **Haarm** neet stillechies deur 't loekien op deel kreup'n was, en dood 'stik van deur **trokk'n** har!'

Weer kon ik nu lang niets dan gefluister vernemen, tot plotseling het raampje weer vrij was. Maar hoe was nu 't geheele tooneel daarbinnen veranderd! Naast een zestal **schoonen** was nu een even groot getal jonkmans gezeten, die dapper minnekoosden en keuvelden. Af en toe kwam eens weer een der jongelui, die nog bij den haard stonden, naar voren, begaf zich naar eene der geliefden en zette zich na een toespraakje naast de uitverkorene, tot de plaats naast **één** der meisje leeg bleef. Geen enkele der nog bij **het** vuur staanden knapen ging tot haar! Was ze misschien buitengewoon leelijk, dacht ik; doch neen, een blik op de vrijende maagdenrij overtuigde me, dat ze zelfs de knapste **was!**

Thans plaatste zich een jongen voor een minnend paar en deed den galant de vraag: 'Buut of slaage?' 'Slaage' riep deze en meteen hield hij zijn geopende hand den vrager voor, waarin een zware **handplak** met kracht neerdaalde, terwijl de hardnekkige vrijer zich door 'n **fermen** zoen voor de pijn schadeloos stelde en 't meisje met 'n stevige handdruk zijn trouw betuigde. Daarop trok de slagman terstond naar een volgend paar met dezelfde vraag, maar kreeg nu ten antwoord 'Buur!' (ruil) en mocht dadelijk daarna diens plaats innemen en met het veroverde meisje, waarnaar de andere niet meer omkeek, vrijen! **Zoo** ging de **handplak** ijverig rond en stonden er telkens weer anderen aan den haard. 't Stond me maar half aan, dat de aankomst van ons middeneeuws voertuig een einde maakte aan mijn spionneeren, **zoo** amuseerde mij dat aartsvaderlijk, levendig **tooneel!**

't Reisgezelschap zette zich genoeglijk bij mij om het haardvuur, half verkleumd als 't was van 't nachtelijk avontuur op de stille heid. De voerman, natuurlijk bekend met alle gewoonten zijner landslui, vertelde mij waarom een der meisjes niet in aanmerking was gekomen. Ze had het kunnen weten van te voren, want 't was een bestraffing voor kwaadsprekerij, **dat** zij bij 't snorren werd gepasseerd. Den volgenden dag zou 't van mond tot mond gaan door 't heele dorp, dat zij **zoo** was 'blijven zitt'n!' Zij zelve zou nu al wel alleen naar huis gegaan zijn, want 't was in **zoo'n** geval geraden om met stille trom te vertrekken De jongmans, die 't slaan met de plak 't langst uithielden, bleven in 't bezit hunner 'maagies', de anderen dropen af en ten **slotte** tegen middernacht zou ieder amoroso zijne dulcinea naar

hare hofstee geleiden. Dus vertelde ons Loman, die nu naar de paarden kijken ging en weldra terugkwam met de tijding, dat alles tot verder reizen gereed was. Eer wij opstonden verscheen nog de postbode Naber met een zwaar pak brieven en andere papieren, die hij tweemaal per week heel van Assen moest brengen of afhalen bij de burgemeesters van 't Zuidenveld'. Natuurlijk met 'apostelpaarden', vaak in den nacht over de heide! Onderweg vond hij steeds bij de autoriteiten een keteltje koffie gereed staan en dan trok de wakkere kerel opgeruimd verder.

Zoo genoeglijk zaten we thans bijeen, dat wij niet dan met **looden** schreden weer in den wagen klommen, die nu reeds een vertraging van even 3 uur op zijn geweten had! In de keuken veroorzaakte onze verschijning een kleine pauze in het 'snorren' en zijn ap- en dependenties en de blauwmuts werd dusdanig uitgelachen, dat hij in 't wild zijn gelag op tafel wierp en in den wagen vluchtte! Daarbuiten was 't inmiddels wat lichter geworden en de weg veel beter dan straks. **Zooveel** mogelijk tegen de kou in **stroo** gepakt wat de **beenen** betreft, rolden we nu in een straf sukkeldrafje voort en Jan de voerman schraapte zijn keel en zong, de zweep klappend, uit volle **borst**:
'Daar komt de stille avond weer tot ons dit uur,
Wij zingen **u** een lofzang, hoe schoon zijt gij, natuur!' enz.

't Was reeds tegen den morgen, toen wij de veste Coeverden binnenreden en hol klonk 't gerommel van onzen zwaar beladen postwagen door de stille verlaten straten. Maakt de aanblik van elke slapende stad een triestige indruk, hier liep me een koude rilling over 't lijf: overal waren de palissaden weggebroken, een deel der bruggen weggenomen en de kuilen half met zand gedempt. Geen schildwacht aan de poort der ruime kazerne, nergens een levend wezen of eenig verlicht venster! Alles sprak **zoo** duidelijk van het verval van 't eens **zoo** drukke stadje, dat ik in gepeins dreigde te geraken over 't veranderlijke en vergankelijke van 't ondermaansche, tot ik gestoord en opgewekt werd door Lomans vroolijk stemgeluid, die ons toeriep 'volk, welkom in Koeverden! Wij' zint?!